

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Markéta Galetková, DiS.

Invalidita a invalidní důchod

Rigorózní práce

Tematický okruh: Právo sociálního zabezpečení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 30. dubna 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 425 721 znaků včetně mezer.

Mgr. Markéta Galetková, DiS.

V Ostravě dne 30. dubna 2024

Obsah

ÚVOD.....	6
1. GENEZE	8
1.1 Modely invalidity.....	8
1.1.1 Geneze prvního modelu	9
1.1.2 Geneze druhého modelu.....	10
1.2 Historický exkurz právní úpravy invalidity a invalidního důchodu v rámci 20. století	11
1.2.1 Právní úprava v letech 1918-1938.....	11
1.2.1.1 Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří	13
1.2.1.1.1 Invalidita a invalidní důchod.....	15
1.2.1.1.2 Požitek invalidního důchodu - jeho vznik, zánik a složení	17
1.2.2 Právní úprava v letech 1939-1945.....	19
1.2.3 Právní úprava v letech 1945-1948.....	19
1.2.3.1 Zákon č. 99/1948 Sb., zákon o národním pojištění.....	21
1.2.3.1.1 Invalidita a invalidní důchod.....	21
1.2.3.1.2 Výše invalidního důchodu	22
1.2.4 Právní úprava letech 1949-1989.....	22
1.2.4.1 Zákon č. 55/1956 Sb., zákon o sociálním zabezpečení.....	23
1.2.4.1.1 Osobní rozsah pojištění.....	23
1.2.4.1.2 Invalidní a částečný invalidní důchod.....	24
1.2.4.1.3 Podmínka nároku na invalidní a částečný invalidní důchod	24
1.2.4.1.4 Potřebná doba zaměstnání.....	25
1.2.4.1.5 Výše invalidního důchodu	25
1.2.4.1.6 Zvýšení invalidního důchodu pracujících důchodců.....	26
1.2.4.1.7 Částečná invalidita a invalidita u pracovního úrazu.....	26
1.2.4.1.8 Výše invalidního a částečného invalidního důchodu při pracovním úrazu	27
1.2.4.2 Zákon č. 101/1964 Sb., zákon o sociálním zabezpečení.....	28
1.2.4.2.1 Osobní rozsah pojištění.....	28
1.2.4.2.2 Náhradní doba.....	28
1.2.4.2.3 Invalidní (částečný invalidní) důchod	29
1.2.4.2.4 Podmínky pro nárok na invalidní (částečný invalidní) důchod.....	30
1.2.4.2.5 Invalidita vzniklá pracovním úrazem.....	30
1.2.4.2.6 Výše invalidního důchodu	31
1.2.4.2.7 Invalidní, částečný invalidní důchod v mimořádných případech.....	32
1.2.4.3 Zákon č. 121/1975 Sb., zákon o sociálním zabezpečení.....	32
1.2.4.4 Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení	33
1.2.5 Právní úprava po roce 1989.....	34
1.2.5.1 Zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění	35
2. MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA	36
2.1 Organizace spojených národů	37
2.1.1 Všeobecná deklarace lidských práv	37
2.1.2 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech	38
2.1.3 Úmluva o právech osob se zdravotním postižením	38
2.2 Mezinárodní organizace práce	39
2.2.1 Úmluva o minimálních normách sociálního zabezpečení	40
2.3 Rada Evropy	40
2.3.1 Evropský zákoník sociálního zabezpečení	41
3. PRÁVNÍ ÚPRAVA EVROPSKÉ UNIE	45
3.1 Základní kategorizace norem unijního práva a její hierarchie	45
3.2 Dělbá pravomocí.....	46
3.3 Sdílená pravomoc.....	47
3.4 Osobní působnost unijního práva.....	48
3.5 Koordinační pravidla	48
3.5.1 Osobní rozsah koordinace	49
3.5.2 Věcný rozsah koordinace	49
3.5.3 Základní principy koordinace.....	50

3.5.3.1	Rovné zacházení	51
3.5.3.2	Použití jednoho právního řádu	51
3.5.3.3	Sčítání dob pojištění	51
3.5.3.4	Export dávek, resp. nabytí zachovaných práv	52
3.5.3.5	Princip stejného hodnocení skutečností	52
3.6	Dávky v invaliditě	55
3.6.1	Recentní úprava koordinace dávek v invaliditě	56
3.6.2	Atribut dlouhodobosti	56
3.6.3	Systémy zabezpečení u invalidity	56
3.6.3.1	Systémy typu A	57
3.6.3.2	Systémy typu B	57
3.6.4	Stanovení stupně invalidity	58
3.6.5	Výše invalidity v jednotlivých systémech	58
3.6.5.1	Osoba podléhající pouze systému typu A	59
3.6.5.2	Osoba podléhající prvně systému typu A až posléze typu B	59
3.6.5.3	Osoba podléhající prvně systému B a pak následně systému typu A	60
3.6.5.4	Osoba podléhající pouze systému typu B	60
3.6.6	Podávání žádosti o přiznání invalidního důchodu	60
4.	VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA	62
4.1	Ústava	62
4.2	Listina základních práv a svobod	64
4.3	Zákonná a prováděcí právní úprava	66
4.3.1	Nárok na přiznání invalidity (splnění podmínek)	67
4.3.1.1	Obecné podmínky	67
4.3.1.2	Zdravotní podmínka	68
4.3.1.3	Doba pojištění	68
4.3.1.4	Výjimka	68
5.	VYBRANÉ POJMY	70
5.1	Mezinárodní definice invalidity	70
5.2	Pojem invalidita v rámci právní úpravy České republiky	71
5.3	Prováděcí právní předpis – vyhláška o posuzování invalidity	73
5.4	Posudek o invaliditě	76
5.4.1	Nesouhlasné stanovisko s posudkem	77
5.5	Datum vzniku invalidity	77
5.6	Doba pojištění	79
5.7	Výměra invalidního důchodu	81
6.	PROCES VYŘIZOVÁNÍ ŽÁDOSTI O PŘIZNÁNÍ INVALIDNÍHO DŮCHODU VČETNĚ NÁMITKOVÉHO ŘÍZENÍ	84
6.1	Žádost o dávku důchodového pojištění (invalidního důchodu) – osobně či online	84
6.2	Proces posuzování žádosti	88
6.3	Posudek a následné rozhodnutí ČSSZ	89
6.4	Námitkové řízení	90
6.4.1	Zásada zákazu reformatio in peius	91
7.	SOUDNÍ PŘEZKUM – SOUDNÍ KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY	93
7.1	Správní soudnictví	93
7.2	Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu	95
7.3	Náležitosti žaloby	99
7.4	Žalobní bod(y)	102
7.4.1	Osobní (ne)účast posuzované osoby při zdravotní prohlídce (zjišťovací či kontrolní)	103
7.4.2	Námitka týkající se odborné způsobilosti lékaře	104
7.4.3	Datace vzniku invalidity	106
7.5	Soudní poplatek	106
7.6	Nepřípustnost žaloby	106
7.6.1	Odmítnutí žaloby pro předčasnost anebo opožděnost	107
7.7	Odkladný účinek	108
7.8	Výzva a poučení žalované	111

7.9	Předložení posudkového spisu	112
7.10	Vyjádření žalované k žalobě případně k odkladnému účinku	113
7.11	Výzva a poučení žalobce včetně informování jednání PK MPSV místně příslušného detašovaného pracoviště	113
7.12	Žádost o vypracování posudku PK MPSV – pracoviště	114
7.13	Vypracovaný posudek PK MPSV detašované pracoviště	115
7.14	Zaslání posudku	115
7.15	Rozsudek	115
7.16	Náklady řízení	116
7.17	Kasační stížnost coby mimořádný opravný prostředek	117
7.18	Soudní přezkum optikou Nejvyššího správního soudu po podání kasační stížnosti	118
7.19	Optikou Ústavního soudu	121
8.	ROZHODNUTÍ KRAJSKÝCH SOUDŮ	123
8.1	Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020	123
8.1.1	Závěr	125
8.2	Rozsudek Krajského soudu v Plzni 16 č. j. Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020	126
8.2.1	Závěr	128
8.3	Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020	129
8.3.1	Závěr	130
8.4	Rozsudek Krajského soudu č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020	131
8.4.1	Závěr	132
8.5	Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020	133
8.5.1	Závěr	134
8.6	Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020	135
8.6.1	Závěr	137
8.7	Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020	138
8.7.1	Závěr	141
8.8	Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017	142
8.8.1	Závěr	145
9.	NĚMECKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	146
9.1	Právní úprava invalidity	146
9.2	Rehabilitace	146
9.3	Osobní a pojistné podmínky	147
9.4	Částečný invalidní důchod	148
9.5	Plný invalidní důchod	149
9.6	Invalidní důchod pro horníky	149
9.7	Čekací doba	150
9.8	Limit přívýdělků k důchodu a výše invalidního důchodu	150
9.9	Invalidita trvalá vs invalidita dočasná	151
9.10	Případová studie	151
	ZÁVĚR	155
	SEZNAM ZKRATEK	158
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	160
	SEZNAM OBRÁZKŮ	178
	SEZNAM TABULEK	179
	ABSTRAKT	180
	KLÍČOVÁ SLOVA	181
	ABSTRACT	182
	KEYWORDS	183

Úvod

Ačkoliv nynější sociální systém České republiky pamatuje na veškeré možné sociální události, se kterými se člověk (nejen) v soudobé moderní společnosti může potýkat, přesto jejich význam pro daného jedince, je natolik význačný, že přesahuje rámec v podobě peněžité náhrady, který mu stát deklaruje. Následky v podobě vzniku sociální události, resp. vzniku invalidity mohou být natolik trvalého charakteru, že finanční kompenzace představuje marginální částku, jež by měla jedinci příslušet. Lze ovšem v této souvislosti konstatovat, co je dostatečné?! Jaká finanční úměra by ve vztahu k původními příjmu jedinci měla být dostatečná, aby bylo možné považovat výši náhrady v podobě peněžité dávky¹ invalidního důchodu za adekvátní, resp. přiměřenou?! Jaké podmínky je nutno splňovat, aby bylo možné považovat jedince za invalidního? Výčet otázek může být nekonečný, přesto lze na invaliditu a požívání dávky invalidního důchodu nahlížet různými hledisky.

Cíl práce je jednoznačný, a to analyzovat nejen invaliditu, ale i invalidní důchod jakožto pojem., ale zároveň i recentní právní úpravu. Spolu s tím je nutné se zabírat zevrubněji podmínkami pro samotné přiznání invalidního důchodu, ať již v rámci geneze právní úpravy na území nynějšího státu či ve vztahu k recentní právní úpravě. Užití komparace je tedy na místě, a to nejen vůči právním úpravám na území České republiky, nýbrž ve vztahu k jiným státům kupříkladu Německu, neboť může sloužit jako inspirativní zdroj a být užít jakožto nástroj pro případné změny. Skutečnost, že Česká republika je členským státem Evropské unie a rovněž signatářem mezinárodních smluv, může být pokládáno i za určitou limitaci ve vztahu k národnostním podmínkám. Přesto jej lze spíše vnímat jako pozitivní kritérium spočívající v neustálém progresu ve vztahu k zárukám na mezinárodní úrovni, neboť mezi signatáři mezinárodních smluv patří vyspělé státy a garance sociálních práv je jejich součástí, přičemž spolu s tím souvisí i pochopitelně adekvátní peněžitá záruka. Daná práce² se tedy zabírá jak invaliditou, tak přiznáním invalidního důchodu vztahující se výlučně na pojištěnce a osoby, jimž vznikl nárok na tzv. „invalidní důchod z mládí.“³ Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o invalidním důchodu lze

---

¹ TOMEŠ, Igor, KOLDINSKÁ, Kristina. *Právní a organizační aspekty posuzování zdravotního stavu v sociální oblasti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Vodňár, 2011, s. 7. ISBN 978-80-8714-646-0.

² Vnitrostátní právní úprava pamatuje i na osoby, jenž jsou ať již „vojáky z povolání, příslušníky Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace osob, kterým je poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zvláštního právního předpisu, a to i po ukončení poskytování zvláštní ochrany a pomoci, a v neposlední řadě příslušníky Vězeňské služby České republiky,“ viz dle § 9 zákon č. 582/1991 Sb., zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“), nicméně jejich důchodové pojištění provádí, řídí a kontroluje příslušné ministerstvo, jedná se však z hlediska jejich žádosti o přiznání o invalidního důchodu o parciální oblast, jenž není součástí této práce.

³ VOŘÍŠEK, Vladimír. § 7 [Zvláštní okruh zabezpečených osob]. In: VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 27. ISBN 978-80-7179-576-6.

přezkoumat, byť již v rámci správního řízení, přesto lze konstatovat, že stěžejní vliv má právě soudní kontrola veřejné správy spočívající v přezkumu rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení. Této oblasti je právě věnován značný rozsah, neboť lze vyčíst ze soudních rozhodnutí, jakými nedostatky trpělo, resp. bylo zatíženo rozhodnutí orgánu státní správy vykonávající působnost v oblasti sociálního zabezpečení⁴ tedy rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení. Je především zapotřebí komplexního náhledu, jak na samotnou invaliditu, tak na podmínky pro přiznání invalidního důchodu, podléhající soudnímu přezkumu, jež je garantováno.

---

⁴ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Profil organizace*. [online]. [citováno 2024-4-29]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profil-organizace>.

1. Geneze

Invalidita je charakterizována jakožto nežádoucí, resp. negativní sociální událost v životě jedince. V recentním pojetí zosobňuje „úbytek či absenci pracovní schopnosti,“ což představuje následek, jehož příčinou je „dlouhodobé poškození zdravotního stavu,“ jenž má nepopíratelně imanentní vliv na příjem jedince, potažmo jeho rodinného rozpočtu,⁵ nemluvě o jiných a dalších významných aspektech života. U invalidity je nejenže přínosem, ale především nutností pochopit historický kontext, její vývoj, což povede k celistvému vnímání tohoto institutu ve všech jeho souvislostech. Následné zamyšlení nad tím, zdali recentní právní úprava v oblasti invalidity, potažmo tohoto pojmu obecně, reflektuje současný vývoj a její výklad, buďto odpovídá anebo popírá její smysl, je pochopitelně racionální důsledek, jež se uchyluje především ke zhodnocení, zda v dnešní době mohou obstát požadavky, jež v období vzniku tohoto institutu měly své opodstatnění, a na jejichž podmínkách, jež musely být splněny, byl přiznáván invalidní důchod.

1.1 Modely invalidity

V návaznosti na shora zmíněné, lze uvést, že se v rámci geneze invalidity rozvinuly dvě větve, přičemž každá z nich byla založena na odlišném pojetí, resp. vnímání. To mělo ovšem za následek i rozličný vývoj v oblasti právní úpravy oné země. V této souvislosti lze rozčlenit dva přístupy, jež se vyvinuly na evropském území, a to:

1. model, v němž invalidita byla vnímána, jakožto tzv. „předčasné zestárnutí,“ mělo za následek reflektování tělesných funkcí a struktur v korelaci s dosažením určitého věku, míněno tím tzv. „penzijního“ věku, poněvadž v souvislosti se stárnutím, dochází pochopitelně zejména k fyziologickým projevům týkajících se změn v rámci dopadu na zdraví lidského jedince. Invalidita prvního modelu reflektovala přirozený běh času ve formě stárnutí, jež se z objektivních příčin muselo odrazit, byť chtě či nechtě na zdraví člověka. Mezi země, jež zastávaly tuto tézi patřily zejména Německo a Rakousko.
2. model oproti předešlému charakterizoval invaliditu jakož „stabilizovanou fázi dlouhotrvající nemoci,“ a to v takové míře, aby bylo možné určit lékařem snáze dlouhodobé následky zdravotního postižení, neboť v případě, kdy byl zdravotní stav jedince natolik ustálen, bylo mnohem jednodušší určit vliv nejen na tělesné funkce či

---

⁵ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 102. ISBN 978-80-7400-474-2.

struktury dané osoby, ale rovněž i na společenské, resp. pracovní uplatnění tohoto jedince. Onen přístup následovaly Belgie, Francie, anglosaské systémy, Holandsko.⁶

Stěžejní rozdíl prvního modelu oproti druhému spočíval v tom, že u prvního modelu byla příčinou chudoby pracovní neschopnost, neboť jedinec nemohl vykonávat žádnou pracovní činnost, v důsledku čehož se stal finančně nezaopatřeným a vyvrhnutý na okraj společnosti. Provázanost tohoto modelu reflektovala původní odvislost požívání invalidního důchodu od nemocenského pojištění. Míjí se tím, že v důsledku nemoci, se člověk stal invalidním, resp. pracovní neschopným. V dnešní době je nicméně upřednostňován druhý model, který vychází z principu, že lidé jsou si rovni, čímž je jim přisuzována totožná příležitost a možnost sociální integrace. Retrospekce spočívající v poklesu pracovního potenciálu v důsledku nemoci představuje spíše „kompenzační, pečující“ charakter, jenž má jedince dostatečně finančně zabezpečit, což je charakteristickým rysem prvního modelu. Kdežto druhý model naopak spočívá v „motivačním“ charakteru, který má jedinci dopomoci se začlenit do společnosti tím, že využije právě zbývající pracovní potenciál.⁷

Jak již bylo zmíněno je nutno neopomíjet prvotní myšlenku, ideu vzniku invalidity a nároku peněžité dávky v podobě invalidního důchodu. Modely invalidity jsou tedy dvojího typu. Jejich rozličné vnímání bylo pochopitelně dáno nejen odlišným historickým vývojem; na jehož základě vznikly tyto dvě větve, nýbrž se pochopitelně *a priori* promítlo do recentní právní úpravy oněch zemí pochopitelně i v souvislosti se společenskými změnami.

1.1.1 Geneze prvního modelu

Invalidita byla v rámci střeoevropského (germánského) pojetí od prvopočátku spojována s předčasným zestárnutím tedy s prvním modelem. Tudiž naprostým logickým vyústěním, ať se již to týkalo samotného pojištění nebo zabezpečení ve stáří, byla predikce pracovní neschopnosti.⁸ Právě vnímání invalidity bylo vázáno se ztrátou práce schopnosti výkonu dosavadního zaměstnání či uplatnění nabyté kvalifikace. Originárně se daný systém rozvinul v zemích střední Evropy. Chudinská podpora spočívala v nikoliv možnosti a způsobilosti pracovat, nýbrž v potřebě pomoci vůbec, což bylo v oné době klasifikováno jakožto křesťanské motto, jež poskytovaly mnohem později chudým danou podporu obce, nežli tomu bylo kupříkladu v Anglii konkrétně v 19. století. V 18. století na území dnešní České republiky došlo právě k tomu, že státní aparát získával

---

⁶ TOMEŠ, Igor, KOLDINSKÁ, Kristina. *Právní a organizační aspekty posuzování zdravotního stavu v sociální oblasti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Vodňár, 2011, s. 7. ISBN 978-80-8714-646-0.

⁷ Tamtéž, s. 8.

⁸ Tamtéž, s. 7.

kompetence a odborné pozice ve struktuře výkonu funkcí a společenských úkolů, čímž na místo šlechty nastupovali nemajetní lidé, jež působili jakožto úředníci v této sféře a jiný způsob obživy neměli. Na základě této skutečnosti, Marie Terezie zavedla „platy v nemoci,“ přičemž v této myšlenkové epoše rovněž pokračoval i její syn Josef II., jež k tomu připojil i „zaopatření ve stáří.“ Nadto lze uvést, že daný úředník mohl jít do penze i před dosažením požadovaného věku či dle počtu vyžadovaných let, pakliže byl shledán jakožto zdravotně nezpůsobilý k výkonu této práce v rámci státní služby. Posléze tento „benefit“ vyžadovali rovněž zaměstnanci v soukromém sektoru. Lze tedy seznat, že prvními povinnými systémy právě proto byly nemocenské a úrazové pojištění vedle hornického. Teprve až v minulém století starobní penze začaly být vnímány, jako „předčasný odchod do důchodu.“ V daném modelu lze tedy klasifikovat systémy poskytující dávky, a to spočívající z hlediska časového aspektu, jimiž se míní krátkodobé, což představují: „nemoc, mateřství, pomoc rodině či v nezaměstnanosti“ nebo z dlouhodobého hlediska, jímž jsou míněny: „věk, invalidita a ztráta živitele.“

1.1.2 Geneze druhého modelu

Původ druhého modelu je zaznamenán v anglosaských a frankofonních zemích. Onen model oproti prvotnímu spočívá v tom, že invalidita představuje určitou progresi v rámci zdravotního postižení a jeho funkčních dopadů, jímž dochází k ovlivňování pracovních schopností čili průčeschnosti. Zrod tohoto modelu pochází z Anglie a je založen na chudinské péči, poněvadž Alžbětinské chudinské zákony již v 17. století v Anglii striktně a velmi neúprosně diferencovaly mezi tím, jestliže se potulovali zdraví lidé anebo zdali se jednalo o jedince vykazující nemoc, jež byli právě tímto dopadem postižení a daná dávka by jim skutečně pomohla vykompenzovat jejich pracovní nezpůsobilost, resp. neschopnost. Daná korelace je proto nesmírně důležitá, neboť se požívání invalidních důchodů odvozuje originárně od nemocenského pojištění.⁹ Nadto se v současné době konkrétně v Evropě preferuje druhý model. Retrográdní pohled v rámci prvního modelu byl založen na určitém „pečovatelském“ aspektu, tj. vykompenzovat finančními prostředky následek do takové míry, aby byl jedinec dostatečně finančně zabezpečen, kdežto druhý tedy současný model vytváří spíše „motivační“ prostor, spočívající v sociálním začlenění, resp. v jeho možnosti vůbec proniknout na trh práce a najít tak pracovní uplatnění pro jedince, přestože je zdravotně indisponován.¹⁰

---

⁹ TOMEŠ, Igor, KOLDINSKÁ, Kristina. *Právní a organizační aspekty posuzování zdravotního stavu v sociální oblasti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Vodňár, 2011, s. 8. ISBN 978-80-8714-646-0.

¹⁰ Tamtéž, s. 9.

1.2 Historický exkurz právní úpravy invalidity a invalidního důchodu v rámci 20. století

Geneze důchodového zabezpečení sahá na našem území do druhé poloviny 19. století, do období existence Rakouska-Uherska, jehož jsme byly součástí. Až po vzniku samostatného československého státu, tj. v roce 1918 vznikaly nové zákony a tím se postupně začal vytvářet nový systém sociálního zabezpečení zejména v oblasti důchodového zabezpečení plošný pro celé obyvatelstvo.¹¹ Vzhledem ke změně zřízení měl recepční zákon¹² usnadnit přechod z konstituční monarchie na nové zřízení samostatného československého státu, do té doby, než vznikne nové uspořádání právního řádu.¹³ V rámci vývoje nejen v oblasti invalidity, resp. oblasti sociálního zabezpečení lze spatřit dopady na tuto právní oblast v důsledku změny formy vlády,¹⁴ ale rovněž spočívající i ve formě¹⁵ státního režimu.¹⁶ Pochopitelně forma státního režimu měla stěžejní vliv a dopad na následnou právní úpravu, neboť změny těchto poměrů byly pochopitelně reflektovány do právní úpravy.

1.2.1 Právní úprava v letech 1918-1938

Byť vznikl samostatný československý stát, bylo zapotřebí kontinuálně navázat na nové zřízení právně tak, aby do doby, než budou vznikat nové zákony, byla zachována stabilita a pořádek,¹⁷ což jak již bylo shora uvedeno, umožnil recepční zákon, neboť nadále platily dosavadní

---

¹¹ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

¹² Zákon č. 11/1918 Sb., zákon o zřízení samostatného státu československého, jenž převzal dosavadní právní řád svého předchůdce, na území České republiky se jednalo o právní řád Rakouska, kdežto na území Slovenska a Podkarpatské Rusi platily uherské předpisy.

¹³ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

¹⁴ V této souvislosti lze odkázat právě na transformaci z konstituční monarchie na zřízení samostatného Československého státu.

¹⁵ Státní režim je třetí složkou charakterizující formu státu. Reflektuje tímto způsobem povahu vztahu mezi státní čili veřejnou mocí k obyvatelstvu, lidu, národu, národnostním a etnickým menšinám, občanům a v neposlední řadě cizincům. Demonstrativní výčet formy státního režimu může být kupříkladu „demokratický, sociální, totalitární, etc.“ Viz FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan. *Státověda*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 161-162. ISBN 978-80-7357-685-1.

¹⁶ Tzv. vítězný únor se posléze pochopitelně promítl do nového uspořádání právního řádu, což mělo samozřejmě vliv nejen na změny v právní úpravě, nýbrž všech sférách bytí člověka, jež pobýval na území tohoto zřízení.

¹⁷ Preambule zákona č. 148/1925 Sb., o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2v6mjuhawta&groupIndex=3&rowIndex=0>.

právní předpisy na území československého státu, a to za doby existence Rakouska-Uherska.¹⁸ Stěžejním a průlomovým zákonem v oblasti invalidity a invalidního důchodu byl zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří (dále jen „zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří“). Předmětný zákon upravoval problematiku velmi extenzivně, nadto byl několikrát novelizován. Byl pokládán jakožto zákon elementární, dle něhož byli pojištěni všichni zaměstnanci, pakliže z něj nebyli explicitně vyloučeni. Vyloučení daných osob se týkalo především státních zaměstnanců a soukromých úředníků pro něž byla odlišná právní úprava výhodnější. Dále z pojištění byli rovněž vyloučeni zaměstnanci, jež nastoupili do zaměstnání až po 60. roce jejich života. Zjednodušeně řečeno právní úprava tohoto zákona tak dopadala pouze na dělníky.¹⁹ V rámci invalidního a starobního pojištění se poskytovaly dávky, jimiž byly důchod invalidní, starobní a vyrovnávací příplatky k těmto zmíněným důchodům, v neposlední řadě rovněž nelze opomenout důchod vdovský a vdovecký, sirotčí a na závěr odbytné. Dle výše výdělku byli pak pojištěnci rozděleni do čtyř tříd, jímž se dle nich vyměřovalo pojistné, a i výměra důchodů. Pojistné bylo hrazeno, jak zaměstnavatelem, tak zaměstnancem, a to ve stejném poměru tedy 50 %.²⁰ Ačkoliv zde byli zmíněni pouze pojištěnci, je nutno si uvědomit, že se jednalo o poválečnou dobu, tudíž váleční poškození měli rovněž parciální právní úpravu, konkrétně zákon²¹ č. 142/1920 Sb.,²² zákon o požitcích válečných poškozených. Válečný invalidita měl nárok na požívání invalidního důchodu pochopitelně za splnění zákonných podmínek. Prvotní podmínkou bylo státní občanství Československé republiky. Plný invalidní důchod obdržel válečný invalidita, jestliže jeho výdělečná schopnost byla ponížena alespoň o 85 %, načež částečný mu příslušel v případě ztráty 20 %, přičemž jeho výměra se vypočítávala z plného invalidního důchodu dle procentuální ztráty.²³ Při slepotě či bezmocnosti mohlo dojít k navýšení o 50 % až 100 %. Po úpravě zákonem č. 133/1930 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, č. 142 Sb. z. a n., o požitcích

---

¹⁸ Zákon č. 11/1918 Sb., zákon o zřízení samostatného státu československého, jenž převzal dosavadní právní řád svého předchůdce, na území České republiky se jednalo o právní řád Rakouska, kdežto na území Slovenska a Podkarpatské Rusi platily uherské předpisy.

¹⁹ ŠTANGOVÁ, Věra. Vznik a vývoj práva sociálního zabezpečení. In: TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 23. ISBN 978-80-7400-473-5.

²⁰ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 40.

²¹ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

²² Daný zákon byl zrušen k 1. 1. 2024, a to zákonem č. 276/2023 Sb., zákon o zrušení obsoletních právních předpisů.

²³ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

válečných poškozenců, ve znění zákona ze dne 25. ledna 1922, č. 39 Sb. z. a n. byly invalidní důchody zavedeny ve třech stupních: a to v rozmezí od 20 % až 54 %, 55 % až 84 % a nad 85 %. Je nutno podotknout, že v případě přiznání invalidity, neměla dávka plně nahradit příjem z výdělečné činnosti, nýbrž měla pouze pokrýt nezbytné základní životní potřeby. Nadto její přiznání bylo vázáno tím, že invalidní důchodce buď skutečně nepracoval anebo jeho příjem nepřevyšoval stanovenou hranici.²⁴

1.2.1.1 Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří

Předmětný zákon byl vyhlášen dne 30. října 1924 ve Sbírce zákonů a nařízení státu československého pod číslem 221.²⁵ Již ze samotného názvu je seznatelné, že ve vztahu k osobní působnosti dotčeného zákona se právní normy aplikovaly/vztahovaly pouze pro pracující skupinu obyvatelstva, již byli zaměstnanci, tj. osoby nesamostatně výdělečně činné, kdežto pojištění osob samostatně výdělečně činných (hospodařících) bylo jak organizačně, tak i finančně odděleno od pojištění zaměstnanců a upraveno zvláště zákonem č. 148/1925 Sb., o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří. Zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a stáří vyloučil osoby nesamostatně činné pouze ve vedlejších zaměstnání nebo v příležitostném, jakož i ty, které nebyly ve smluveném poměru pracovním a dále taktéž ty, o něž bylo pro případ nemoci, invalidity a stáří postaráno jinak anebo by u nich pojištění nebylo účelné.²⁶ Ačkoliv difference uvedených zákonů spočívala; jak již bylo zmíněno, v rozličném pojetí organizačního a finančního charakteru, základní atributy smyslu a významu invalidity bylo možné shledat jakožto obdobné. Z tohoto důvodu bylo efektivnější se zaměřit na zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a stáří. Příčinou vedoucí ke vzniku zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a stáří byla pochopitelně absence právní úpravy týkající se kompenzace následku poklesu pracovní schopnosti, jenž vedl k nedostatku finančního zabezpečení.

Sociální pojištění nemělo od počátku tak obšírný rozsah jako tomu bylo u tohoto zákona, navíc vývoj byl velmi pozvolný. Na základě vzniku nahodilých sociálních událostí, s nimiž se pracující obyvatelstvo potýkalo obzvláště v oblasti invalidity (důsledek nemoci či úrazu) prioritně u dělníků, neboť ti byli nejvíce vystaveni možnosti úrazu či nemoci, vyburcovalo ke vzniku nové právní úpravy, poněvadž absentovala. Do té doby neexistovala jakákoliv peněžitá náhrada, jež by dokázala vykompenzovat alespoň do jisté míry následky těchto sociálních událostí, ať již v podobě

---

²⁴ Tamtéž, s. 37.

²⁵ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 40.

²⁶ Tamtéž, s. 41.

nemoci či pracovního úrazu atd. Člověk se musel tedy spoléhat sám na sebe; pakliže nedisponoval dostatečnými finančními prostředky, případně byly vyčerpány veškeré úspory, stala se o to více daná situace bezúspěšnou, neboť následkem byla totální chudoba. Tudíž bylo zapotřebí najít vhodné řešení, jak lidem pomoci. Smysl a účel sociálního pojištění byl tedy založen na principu kolektivity a solidarity všech zúčastněných, neboť „co nezmůže jednotlivec, zmůže kolektivita, celek.“ Pročež tímto způsobem myšlením, se pak postupně dopracovalo ke vzniku jisté peněžité náhrady – dávky, jejíž smysl spočíval v alespoň částečné kompenzaci tedy snížení škodlivosti dané události, případně událostí.²⁷ Nutno vypíchnout, že prvotně bylo zřízeno nemocenské a úrazové pojištění,²⁸ a až poté vzniklo pojištění invalidní. Jedinou zemí v 19. století, jež zřídila invalidní i starobní pojištění současně, avšak pouze pro dělnictvo bylo Německo, a to konkrétně v roce 1889. Po Německu následovaly země jako kupříkladu Francie, která v roce 1910 však zakotvila do právní úpravy pouze pojištění starobní, kdežto v Anglii pro změnu v roce 1911 vzniklo pojištění invalidní. V Rakousku je sice datována existence od roku 1854, avšak separátně, poněvadž teprve od roku 1889 existovalo jak invalidní, tak starobní pojištění horníků („provisijní oddělení v bratrských²⁹ pokladnách“) a od roku 1909 invalidní a starobní pojištění soukromých úředníků („pojištění penzijní“), jež bylo taktéž uzákoněno i v Německu, a to v roce 1911. Lze shledat, že nastavení tudíž nebylo plošné nýbrž parciální. Týkalo se pouze vyčleněné části obyvatelstva, tj. dělníků, ovšem průmyslových³⁰ až postupem času se rozšířilo na maloobchodníky, maloživnostníky, neboť jejich poměry byly obdobné.³¹

At' již za Rakouska-Uherska potažmo naléhavěji po 1. světové válce tedy sílila nutková potřeba reflektovat změnu sociálních poměrů do právní úpravy. Prvotním pokrokem tedy bylo pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, jenž bylo částí tzv. pojištění sociálního,³² které bylo vtěleno do zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a

---

²⁷ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 18.

²⁸ Tamtéž, s. 24.

²⁹ Tamtéž, s. 25.

³⁰ Tamtéž, s. 27.

³¹ Tamtéž, s. 26.

³² Sociální pojištění bylo souhrnným názvem pro 9 rozdílných druhů pojištění, přičemž soustředěných do 3. ústředních kategorií:

„1. proti přechodné nezpůsobilosti ku práci (načež související s příjmem):

- a) nemocí (pojištění nemocenské),
- b) úrazem (pojištění úrazové),
- c) těhotenstvím a šestineděním (pojištění pro případ mateřství),
- d) nezaviněnou nezaměstnaností (pojištění proti nezaměstnanosti),

2. proti trvalé nezpůsobilosti k práci (tudíž k výdělku):

- a) invaliditou jakožto důsledkem nemoci neb úrazu (pojištění invalidní),
- b) stářím (pojištění starobní),

3. proti úplnému zničení osobnosti, jež je přivoděno smrtí, pokud má smrt za následek újmu finanční:

- a) následkem nákladů na pohřeb (pojištění na pohřebné),

stáří.³³ Tím, že po rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku samostatného československého státu bylo zapotřebí nejen postupné unifikace v rámci dvou odlišných právních řádů, nýbrž zejména s ohledem na dopady 1. světové války, bylo zapotřebí reformy v oblasti sociálního zabezpečení, jejímž základem se stal již zmiňovaný zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, jenž nabyl účinnosti dne 1. 7. 1926. Jednalo se o přelomový zákon, neboť v něm byla upravena mimo jiné „*správa nemocenského pojištění zaměstnanců, zabezpečení v nemoci, pracovní neschopnost, nemocenské dávky, zabezpečení ve stáří, v neposlední řadě starobní důchod, ale rovněž i zabezpečení v invaliditě, invalidní důchod, potažmo pojišťovny a zajišťovny, ... etc.*“ Zákon se skládal z šesti částí, přičemž jeho poslední byla ustanovení závěrečná, trestní, přechodná a prováděcí. Simultánně však spolu s tím vznikly v oblasti sociálního systému další reformy týkající se sociálního zabezpečení zejména „válečných poškozců, pojištění dělníků, penzijní pojištění soukromých zaměstnanců, hornické pojištění, úrazové pojištění, ... atd.“³⁴

1.2.1.1.1 Invalidita a invalidní důchod

Nárok dle předmětného zákona³⁵ na invalidní důchod³⁶ tak vznikl pojištěnci, který se stal invalidním.³⁷ Přičemž za invalidního se považoval ten pojištěnec, jenž pro nemoc či jiné vady, ať se jedná o tělesné nebo duševní, které si nepřivodil úmyslně, nemohl prací přiměřenou jeho síle, schopnostem, výcviku a dosavadnímu povolání vydělat ani 1/3 toho, co tělesně a duševně zdravý

---

b) pro pozůstalou vdovu (pojištění vdovské),

c) pro pozůstalé děti (pojištění sirotčí),“ dle GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 26. „Nutno k tomu uvést, že pojištění invalidní a starobní, které bylo upraveno v jediném zákoně a v jednom organizačním ústrojí, byly jakožto nejdůležitější odvětví sociálního pojištění nazývány sociálním pojištěním v užším slova smyslu,“ viz GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 24.

³³ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 15.

³⁴ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

³⁵ Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewta>.

³⁶ Nárok na invalidní důchod u osob samostatně hospodařících dle zákona č. 148/1925 Sb., o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří, měl obdobnou dikci, v níž bylo uvedeno, že „za invalidního se dle tohoto zákona považuje ten, kdož pro trvalou nemoc, která pravděpodobně nebude vyléčena před uplynutím jednoho roku, nebo pro jiné vady tělesné nebo duševní, nepřivoděné úmyslně, jest neschopen výdělku v povolání naposledy pojištěném podle tohoto zákona a klesl-li následkem toho výnos z jeho osobní činnosti v podniku nebo zaměstnání uvedeném v § 2 odst. 1, pod polovinu průměrného výdělku posledních tří let.“ Srovnej dle § 53 zákona č. 148/1925 Sb., o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří., ve znění účinném od 2. 7. 1925 do 30. 9. 1948, Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2v6mjuhawta&groupIndex=3&rowIndex=0>).

³⁷ Dle § 109 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtca>.

zaměstnanec³⁸ téhož druhu s podobným výcvikem v témže obvodě běžně vydělal, čímž se tedy poměřoval pokles příjmu, jenž byl následkem vzniku invalidity.³⁹

Při posuzování invalidity bylo přihlíženo ke zdravotnímu či abnormální tělesnému nebo duševnímu stavu pojištěnce, pakliže si jej nepřivodil úmyslně a zároveň jej spolu s tím činil nezpůsobilým, neboť si nemohl vydělat ani třetinu mzdy stanovené zákonem. Nebylo však nicméně překážkou, jestliže benevolencí zaměstnavatele si sic vydělal požadovanou třetinu, avšak musel prokázat, že je invalidním. Jednalo se o vyvratitelnou domněnku, jejíž břemeno tvrzení a důkazní spočívalo na pojištěnci, jenž musel unést. Co se týče druhu práce nepostačovalo, aby pojištěnec *a priori* nedosáhl na požadovanou zákonnou hranici výdělku ve svém dosavadním zaměstnání, nýbrž ve vztahu k výdělku vůbec. Bylo tedy zapotřebí zjistit, zdali by nemohl vykonávat i jiné zaměstnání nežli to stávající. Nicméně za podmínky, aby bylo přiměřené silám, schopnostem, výcviku a dosavadnímu zaměstnání pojištěnce. Za zaměstnání přiměřené silám se považovalo takové zaměstnání, jež pojištěnce nemohlo ohrozit na zdraví, ba dokonce nevedlo ještě ke zhoršení jeho zdravotního stavu, případně k recidivě nemoci.⁴⁰ Naroveň nešlo ani požadovat, aby si zmíněnou hranici vydělal u druhu práce, jenž by byl neslučitelný s ohledem na jeho dosavadní vědomosti, vlohy či praktické zkušenosti.⁴¹ Nadto bylo nutné porovnat příjem zdravého pojištěnce pracujícího v tomtéž obvodu a rovněž stejného druhu práce. Tentýž obvod byl vykreslován jako určitá územní oblast, která vykazovala obdobné znaky. Ovšem v této souvislosti nemohly být porovnány kupříkladu Praha a jiná menší města, neboť by to odporovalo teleologickému výkladu v rámci zachování rovnosti.⁴² V podstatě by se jednalo o absurdní podmínku, pakliže by se porovnával příjem pojištěnce, který pracoval na venkově s pojištěncem pracujícím ve velkém městě třeba již zmíněné Praze. Vždy by byl pokles výdělku podstatně nižší a samo o sobě by bez skrupulí dosahoval i zákonné jedné třetiny výdělku, avšak v rozporu s úmyslem zákonodárce.⁴³ Požadavek druhu práce s teoretickým či praktickým výcvikem spočíval v porovnání k výdělku téže kategorie zaměstnanců, k níž byl pojištěnec imanentní. Typickým

---

³⁸ Zaměstnanec není v zákoně č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří nikterak definován. Pokládá se však za každou osobu, jež není samostatně výdělečná činná. Tudíž se jedná o osoby vykonávající práci na základě buďto „pracovního, služebního či učňovského, volontérského anebo praktikantského poměru.“ Dle GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 55.

³⁹ Dle § 109 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁴⁰ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 300.

⁴¹ V této souvislosti lze poukázat na současnou právní úpravu a na její spojení s pracovní rekondací.

⁴² GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 301.

⁴³ Tamtéž, s. 302.

příkladem byl dělník a v ní opětovně k témuž druhu, zdali se jednalo o dělníka již kvalifikovaného případně bez jakýchkoliv zkušeností atd. Poměrování mělo být tedy spravedlivé a vyvážené.⁴⁴

1.2.1.1.2 Požitek invalidního důchodu - jeho vznik, zánik a složení

Nárok na pobírání invalidního důchodu vznikl dnem, kdy nastala⁴⁵ invalidita.⁴⁶ Pakliže nebylo možné přesně určit den vzniku invalidity, nastoupila právní fikce. Znění právní normy následně určilo za počátek invalidity den, kdy došla do nemocenské pojišťovny žádost o invalidní důchod.⁴⁷

Požívání invalidního důchodu započalo ovšem později, poněvadž proces vyřizování žádosti trval nějakou dobu. Dané ustanovení v sobě nicméně obsahovalo slovo požitek, čímž se mínil jako „nárok na požitek“ čili nárok na pobírání důchodu. Tento „nárok na požitek“ důchodu připadl pojištěnci fakticky v okamžiku, kdy nastala invalidita. Ovšem pouze za předpokladu, že bylo možné určit časový mezník či okamžik, období, v němž vznikla invalidita a současně byl-li nárok na důchod uplatněn ve lhůtě jednoho roku od jejího vzniku. Pakliže byl uplatněn později nežli po uplynutí ode dne, kdy nastala invalidita, vyplácel se důchod téhož zákona pouze zpětně za⁴⁸ dobu jednoho roku ode dne podané žádosti, což bylo posléze v právní úpravě zrušeno. Nepodařilo-li se tedy zjistit počátek vzniku invalidity, nastala právní fikce, v níž se určil opětovně za den vzniku invalidity, den, ve kterém byla podaná žádost o invalidní důchod pojištěnce u nemocenské pojišťovny.⁴⁹ Ač se to může jevit sebevíc jakožto nelogické, případně nespravedlivé, poněvadž je na jisto zjevné, že vznik invalidity vskutku musel nastat před podanou žádostí o invalidní důchod u pojištěnce, přesto dikce ustanovení byla nekompromisní. V této souvislosti je v neposlední řadě nutné rovněž upozornit na opozitum, což je zánik pobírání invalidního důchodu, jenž byl pochopitelně spjat se smrtí oprávněné osoby, ale rovněž spočívající i ve vlivu na tuto událost, což

---

⁴⁴ Tamtéž, s. 303.

⁴⁵ Dle § 110 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁴⁶ Pojem invalidita byl převzat z Říšského pojišťovací řádu, jenž byl upraven v § 1255. Diference mezi říšskou právní úpravou a československou tkvěla především v tom, že dle § 1255 Říšského pojišťovacího řádu bylo zapotřebí invalidity trvalé, tj. invalidity u níž nebylo možné očekávat zlepšení zdravotního stavu pojištěnce a při invaliditě přechodné, tj. takové, která vzbuzovala příslib vedoucí ke zotavení pojištěnce, se poskytoval invalidní důchod, až teprve po vyčerpání nároku na nemocenskou, trvající po dobu 26 týdnů. Oproti tomu československá právní úprava byla v tomto ohledu přívětivější, neboť neshledávala rozdíl mezi invaliditou trvalou a přechodnou, čímž vznikl pojištěnci od počátku nárok na pobírání invalidního důchodu, přičemž se důchod vyplácel dle § 125 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Naopak česká právní úprava byla přísnější oproti říšské právní úpravě v tom, že požadovala neúmyslné přivodění invalidity, poněvadž jej Říšský pojišťovací řád neznal. Dle GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 298.

⁴⁷ Dle § 110 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁴⁸ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 303.

⁴⁹ Tamtéž, s. 304.

bylo zlepšení zdravotního stavu pojištěnce do takové míry, o níž nebylo třeba hovořiti již nadále jako o invaliditě.⁵⁰ O invaliditu se již pochopitelně nejednalo, pakliže nebyly splněny podmínky pro její přiznání.⁵¹ Inovativním úmyslem zákonodárce byla transformace invalidního důchodu ve starobní důchod, pochopitelně za určitých podmínek. Od 1. 7. 1926 čili od účinnosti tohoto zákona až ve znění téhož zákona do 31. 12. 1942, byly podmínky nastaveny tak, že mezi prvotní patřilo dosažení 65. roku pojištěnce nevykonávajícího práce či služby, u nějž by bylo zapotřebí povinného pojištění dle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců nebo o pojištění u báňských bratrských pokladen.⁵² Nicméně daná právní norma byla nakonec novelizována, poněvadž dikce zavedla nejen povinnost věku čili dosažení šedesátého pátého roku, ale rovněž splnění čekací doby dle § 107 odst. 3⁵³ zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a stáří a současně nepožívání invalidního důchodu. V případě, že pojištěnec požíval nemocenskou, počínal požitkem důchodu až po uplynutí doby, po kterou měl nárok na pobírání nemocenské. V neposlední řadě požitkem důchodu zanikl smrtí oprávněné osoby, resp. pojištěnce.⁵⁴

Důchod invalidní se skládal jak z částky základní, tak z částek zvyšovacích. a byly-li splněny podmínky, i z věkového příplatku, zvláštního přídatku a z příplatku na dítě.⁵⁵ Základní částka činila per annum 500 Kč.⁵⁶ Původně se zvyšovací částky vyměřovaly jednou pětinou ze zaplaceného pojistného.⁵⁷ Výše důchodu byla tedy odvislá na řádném uhrazeném pojistném. Stanovení výše invalidního důchodu bylo nejenže transparentní, ale spočívalo na velmi jednoduchém početním principu, tudíž si jej každý pojištěnec mohl sám spočítat. Jeho výpočet tedy nebyl nikterak složitý, a proto byl dostupný všem občanům. Postupně byl pochopitelně onen zákon novelizován a základní částka invalidního důchodu se postupně navyšovala. Ve znění

---

⁵⁰ Dle § 110 odst. 2 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁵¹ GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízenců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, s. 304.

⁵² Dle § 112 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>. Ve své podstatě se jednalo o část podmínky, díky níž bylo možné přisoudit vznik invalidity.

⁵³ Pro nárok na starobní důchod činila čekací doba 750 příspěvkových týdnů, nicméně nastala právní fikce, jež pokládala tuto podmínku za splněnou v případech, v níž bylo získáno, při dokonání šedesátého pátého roku života v rozličných obdobích odpovídající počet týdnů, který počínal od 400 až do zmíněných 750 dle § 107 odst. 4 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>

⁵⁴ Dle § 112 odst. 3 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁵⁵ Dle § 111 odst. 1 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgewtcna>.

⁵⁶ Dle § 111 odst. 2 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgexhazrgeys2mi>.

⁵⁷ Dle § 111 odst. 3 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgexhazrgeys2mi>.

účinném zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci invalidity a stáří od 1. 4. 1942 do 30. 9. 1948 základní částka činila ve všech třídách 1 560 Kčs.⁵⁸ Zvyšovací částky za každý týden v zemích České, Moravskoslezské (ročně na Kčs) a na Slovensku (ročně na Kčs) byly odvislé od třídy, v níž se pojištěnec nacházel, minimum činilo 0, 80 Kčs ročně a maximum 12,80 Kčs, rozpětí mezi třídami.⁵⁹ Lze tedy konstatovat, že se přihlíželo i k dalším sociálním událostem kupříkladu v podobě vyživovací povinnosti na dítě, což pochopitelně navýšilo i výši invalidního důchodu pojištěnci.

1.2.2 Právní úprava v letech 1939-1945

V období druhé světové války tedy zejména nacistické okupace došlo ke změnám v právní úpravě kupříkladu v roce 1943 v pojištění pro horníky či v roce 1945, kdy prošla transformace nemocenského, invalidního a starobního pojištění pro dělníky, nicméně dané právní úpravy nevedly k význačnému progresu v oblasti práv pojištěnců. Lze spíše shledat, že se jednalo o jistý útlum.⁶⁰ Přesto za připomínku je nutné vytyčit skutečnost, že za období okupace se při posouzení invalidity přistupovalo shovívavěji, nežli tomu bylo před válkou.⁶¹

1.2.3 Právní úprava v letech 1945-1948

Druhá světová válka stejně jako tomu bylo i u první pamatovala na důsledky z hlediska zdraví a života poškozených. Zákon č. 164/1946 Sb., zákon o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce přiznával invalidní důchod u invalidů starších 18 let, načež minimální snížení výdělečné schopnosti činilo 25 %.⁶² K tomu příslušel invalidovi v případě snížení výdělečné schopnosti v rozmezí od 45 % až 100 % přírůvek k důchodu, pakliže neměl jiného příjmu či nemohl dosáhnout vyššího příjmu z důvodu svého zdravotního stavu, případně z jiného vážného důvodu.⁶³ Rovněž mohl být i invalidovi přiznán dle splněných

---

⁵⁸ Dle § 111 odst. 2 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgezhazrgeys2mjt>.

⁵⁹ Dle § 111 odst. 3 zákona č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgezhazrgeys2mjt>.

⁶⁰ ŠTANGOVÁ, Věra. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1939–1945. In: KOLDINSKÁ, Kristina, a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 24. ISBN 978-80-7400-692-0. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwems7mrsdi&refSource=toc>.

⁶¹ ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 37. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

⁶² Dle § 17 odst. 1 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg3f6mjwgqwt>.

⁶³ Dle § 18 odst. 1 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg3f6mjwgqwt>.

zákonných podmínek kupříkladu příplatek ošetrovací a slepecký,⁶⁴ příplatek na manželku,⁶⁵ příplatek na děti,⁶⁶ příplatek na rodiče atd.⁶⁷ V případech invalidů, jež byly mladší 18 let věku byly požitky zkráceny, avšak po dovršení osmnáctiletého věku života, obdržely plnou náhradu.⁶⁸ Předmětný zákon byl následně zrušen zákonem č. 55/1956 Sb., zákonem o sociálním zabezpečení. Vzhledem k tomu, že konec druhé světové války měl fatální celospolečenské důsledky, bylo zapotřebí opětovně znovu vybudovat a navázat na dobu před jejím počátkem. Po konci druhé světové války tedy nebyly pochopitelně uznány právní předpisy z doby okupace. Tudíž zákonodárství za období první republiky v rámci sociální oblasti bylo v podstatě převzato. Sociální oblast byla o to složitější, poněvadž fondy sociálního pojištění byly zabaveny okupanty či znehodnoceny v důsledku válečného hospodářství. Elementární zásady sociálního zákonodárství v poválečné době byly obsaženy v Košickém vládním programu. Komisi Národní fronty bylo svěřeno vypracování návrhu zákona o národním pojištění. Přijetí zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění představovalo významný počín v oblasti vývoje sociálního zákonodárství. Zákon předčil svou dobu, poněvadž zosobňoval model národního pojištění sira Beveridge, jehož publikace vyšla v Anglii v roce 1942. Nutno podotknout, že předchozí právní úprava invalidity, jak již bylo výše zmíněno v předešlé kapitole byla členěná, co se týče osobní působnosti na osoby nesamostatně výdělečně činné a samostatně výdělečně činné (hospodařící). Zákony byly tedy dva, kdežto zákon o národním pojištění danou roztržitost eliminoval. Plošné nastavení mělo za následek jednotný systém, jež upravoval komplexně sociální pojištění.⁶⁹

Tudíž zákon o národním pojištění zakomponoval do své právní úpravy mimo jiné obě tyto skupiny pracujícího obyvatelstva. Ostatně tomu i odpovídal osobní rozsah pojištění, jež zařadil krom zaměstnanců (s výjimkou vojenských gážistů v činné službě)⁷⁰ a osob samostatně výdělečně

---

⁶⁴ Dle § 19 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq3f6mjwggwta>.

⁶⁵ Dle § 20 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq3f6mjwggwta>.

⁶⁶ Dle § 21 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq3f6mjwggwta>.

⁶⁷ Dle § 22 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq3f6mjwggwta>.

⁶⁸ Dle § 23 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq3f6mjwggwta>.

⁶⁹ ŠTANGOVÁ, Věra. V. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1946 – 1948. In: KOLDINSKÁ, Kristina, a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 24. ISBN 978-80-7400-692-0. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpcw2jsgixggvjrl5vvcms7mrsdk>.

⁷⁰ Dle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzggq4f6ojzfuya>.

činných,⁷¹ i spolupracující členy rodiny osob samostatně výdělečně činných,⁷² důchodce,⁷³ ba dokonce i nezaměstnané⁷⁴ etc.

1.2.3.1 Zákon č. 99/1948 Sb., zákon o národním pojištění

Lze shledat, že zákon⁷⁵ předčil svou dobu, poněvadž jak již bylo shora zmíněno eliminoval parciální členění úpravy sociálního pojištění. Přijetím tohoto zákona bylo unifikováno sociální pojištění. Jediným nositelem pojištění se stala Ústřední národní pojišťovna, jež byla právnickou osobu a jejímž sídlem se stala Praha. Vzhledem k tomu, že byla zaštitěna povinnost pojištění, byl vznik pojištění datován buď počátkem výdělečné činnosti, ať již „závislé či samostatné, dále dnem přiznání důchodu, nebo dnem přiznání peněžité podpory v nezaměstnanosti.“⁷⁶

1.2.3.1.1 Invalidita a invalidní důchod

Nárok na pobírání invalidního důchodu vznikl pojištěnci, jež mu před nápadem starobního důchodu vznikla ztráta či podstatný pokles jeho výdělku v důsledku nepříznivého zdravotního stavu, čímž se minily nemoc nebo pokles tělesných či duševních schopností, avšak tento stav musel být shledán jako trvalý. Za trvalý byl označován zdravotní stav, který dle poznatků lékařské vědy setrval více nežli jeden rok. Ztrátou výdělku se minilo zanechání jeho dosavadní výdělečné činnosti a nemožnost vykonávat ani jinou výdělečnou činnost přiměřenou jeho současnému povolání. Podstatný pokles výdělku představoval nemožnost pojištěnce vydělat si v rámci svého povolání či v jiném zaměstnání, pochopitelně přiměřeném jeho dosavadní činnosti více než polovinu svého průměrného ročního výdělku. Průměrným ročním výdělkem se rozuměl roční průměr vyměřovacích základů za posledních 5 kalendářních let před nápadem dávky, případně za menší počet let, jestliže pojištění netrvalo tak dlouho. Co se ovšem nezapočítalo byl kalendářní rok prvního vstupu do pojištění a kalendářní roky před rokem 1946. Pakliže byl poslední rok před nápadem dávky či rok v němž dávka připadla, zároveň prvním rokem vstupu do pojištění, stanovil se průměrný roční výdělek z celé doby pojištění. Stanovení výše invalidního důchodu vždy bylo činěno ve prospěch pojištěnce, neboť byl-li roční průměr vyměřovacích základů větší, a to za

⁷¹ Dle § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění (dále jen „zákon o národním pojištění“). Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷² Dle § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷³ Dle § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷⁴ Dle § 2 odst. 1 písm. e) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷⁵ Zákon č. 99/1948 Sb., zákon o národním pojištění, ve znění účinném od 15. 5. 1948 do 31. 12. 1956. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷⁶ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 16. ISBN 978-80-7400-474-2.

posledních deset kalendářních let, případně menšího počtu let a pojištění netrvalo tak dlouho, než činil průměr za posledních pěti let, tak za roční průměrný výdělek byl považován ten, jenž byl poskytnut za delší dobu. K náhradním dobám se dle § 61 odst. 2 zákona o národním pojištění při výpočtu průměrného ročního výdělku nehledělo. Na závěr se vypočtený průměrný výdělek zaokrouhloval na celé stovky směrem nahoru.⁷⁷

1.2.3.1.2 Výše invalidního důchodu

Invalidní důchod se jako v předešlé právní úpravě skládal z částky základní a z částek zvyšovacích. Výše základní částky per annum činila 8 400 Kčs spolu s 20 % průměrným ročním výdělkem.⁷⁸ Zvyšovací základní částky za prvních dvacet let pojištění činily 0,4 % průměrného ročního výdělku za každý rok. A za každý další rok pojištění pak činila zvyšovací částka 0,8 % průměrného ročního výdělku. Po šedesátém roce života dokonce činila zvyšovací částka 2 % průměrného ročního výdělku. Dobám pojištění byly kladeny na roveň doby náhradní uvedené § 61 odst. 2 písm. a) až d) zákona o národním pojištění.⁷⁹ Ustanovení § 61 odst. 3⁸⁰ zákona o národním pojištění platilo obdobně.⁸¹ Úhrn zvyšovacích částek činil nejméně 8 % průměrného ročního výdělku. Invalidní důchod činil nejvýše 85 % průměrného ročníku výdělku, nejméně však 9 600 Kčs.⁸²

1.2.4 Právní úprava let 1949-1989

Zákon č. 99/1948 Sb., zákon o národním pojištění by se bez skrupulí dal označit jakožto za „poslední demokratickým zákon v Československu.“ A to s ohledem na skutečnost, že došlo

---

⁷⁷ Dle § 71 odst. 5 zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷⁸ Dle § 71 odst. 2 zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁷⁹ Do náhradních dob spadaly:

a) doba studia, ať se již jednalo o dobu na střední, odborné nebo vysoké škole, avšak po 15. roku, nejdéle do 25. roku věku, dále i doba pozdějšího normálního studia na školách odborných. Bylo-li však studium prodloužováno výkonem branné povinnosti, byla rovněž prodloužena tato doba o „dobu jejího výkonu“,

b) doba vojenské služby, a to buď v československé či spojenecké armádě, bez ohledu na důvod, přičemž se i započítala doba „služby v branné moci“, ale za předpokladu, že se nejednalo o výkon v rámci jeho povolání,

c) „doba nezaviněné nezaměstnanosti“ pakliže pojištěnec měl nárok na poskytnutí dávky nemocenského pojištění, d) a v neposlední řadě i „doba pracovní neschopnosti“, a opětovně jako u předešlého odstavce, jestliže pojištěnec měl nárok na dávky nemocenského pojištění dle § 61 odst. 2 písm. a), b), c), d) zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění, ve znění účinném od 15. 5. 1948 do 31. 12. 1956. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁸⁰ Kryla-li se doba pojištěná a náhradní doba, bylo možné započítat pouze jednu z nich – dle § 61 odst. 3 zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁸¹ Dle § 71 odst. 3 zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

⁸² Dle § 71 odst. 8 zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg4f6ojzfuya>.

k zásadní politické změně v podobě vládnutí komunistické strany, jejíž ideologií byla sovětská koncepce mající primární vliv (nejen) na oblast sociální. Demokratický vývoj tedy byl skutečně na dobu 40 let pozastaven.

1.2.4.1 Zákon č. 55/1956 Sb., zákon o sociálním zabezpečení

Předmětný zákon „zrušil systém sociálního pojištění a veškeré dávky, a to včetně důchodů, které byly nadále financovány ze státního rozpočtu,⁸³“ ač v proklamaci bylo odkazováno na Ústavu Československé republiky, ústavní zákon č. 150/1948 Sb. ze dne 9. května 1948, (dále jen „květnová Ústava“). Daný zákon měl za cíl prohlubovat zodpovědnost státu za poskytnutí dávek a služeb sociálního zabezpečení, zejména pak vyzdvihoval zaopatření ve stáří a nezpůsobilost k práci a nemožnosti obstarat obživu, což bylo zaštiťováno národním pojištěním.⁸⁴

1.2.4.1.1 Osobní rozsah pojištění

Na dávky důchodového zabezpečení měli ze zákona nárok pouze „zaměstnanci,⁸⁵ domácí dělníci,⁸⁶ žáci učilišť státních pracovních záloh⁸⁷ a učňové.“⁸⁸ Pod pojmem zaměstnanci šlo začlenit i osoby, jež byly činné pro socialistický sektor, a to dle obsahu, z něhož bylo seznatelné, že se jednalo o zaměstnanecký poměr, ačkoliv tak nebyl explicitně označen anebo nedisponoval veškerými náležitostmi, jež byly potřebné pro vznik zaměstnaneckého pracovního poměru. Předchozí ustanovení se neaplikovalo, pakliže daná osoba byla z důvodu této činnosti pojištěna, a to dle jiných předpisů na dávky, které byly obdobné dávkám důchodového zabezpečení.⁸⁹

Dále měli nárok na dávky důchodového zabezpečení, avšak s odchylkami stanovených v prováděcích předpisech, ty osoby, jež spadaly do této kategorie, jimiž byli míněni: „*studenti vysokých škol a vědečtí aspiranti,*⁹⁰ *osoby působící v uměleckém sektoru, ať se již jednalo o*

⁸³ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 17. ISBN 978-80-7400-474-2.

⁸⁴ Dle § 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, dále jen („zákon o sociálním zabezpečení“). Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁸⁵ Dle § 3 odst. 1 písm. a) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁸⁶ Dle § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁸⁷ Dle § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁸⁸ Dle § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁸⁹ Dle § 3 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹⁰ Dle § 3 odst. 3 písm. a) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

zpěváky, spisovatelé, dokonce i architektky,⁹¹ a dále i jiní pracovníci, o kterých to stanovil státní úřad sociálního zabezpečení a Ústřední rada odborů společnou vyhláškou v úředním listě.⁹²

1.2.4.1.2 Invalidní a částečný invalidní důchod

Invalidní důchod oproti předešlé právní úpravě přeci jen zaznamenal další odchylku, která tkvěla v tom, že docházelo ke členění na invalidní a částečný invalidní důchod⁹³ a dále na invalidní a částečný invalidní důchod při pracovním úrazu.⁹⁴

1.2.4.1.3 Podmínka nároku na invalidní a částečný invalidní důchod

Invalidní anebo částečný invalidní důchod náležel zaměstnanci, který byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na důchod,⁹⁵ a to i v případě, že v době trvání zaměstnání anebo do 2 let po výstupu z něho se stal pro trvalé zhoršení zdravotního stavu, buďto invalidním anebo částečně invalidním. Zásady, podle nichž byla posuzována ať již částečná invalidita či invalidita, určila vláda, přičemž byly vyhlášeny státním úřadem sociálního zabezpečení v úředním listě.⁹⁶

Zaměstnanec byl uznán invalidní pro trvalé zhoršení zdravotního stavu, pakliže se stal neschopným výkonu jakéhokoliv zaměstnání anebo sice byl schopný vykonávat své dosavadní zaměstnání, avšak jeho výkon by výrazně zhoršil jeho zdravotní stav anebo v neposlední řadě sice mohl vykonávat práci, ta však byla nepřiměřená jeho předchozím schopnostem a společenskému významu oproti jeho současnému zaměstnání. U částečné invalidity byl příjem zaměstnanec podstatně nižší z důvodu, že pro trvalé zhoršení zdravotního stavu nebyl schopný výkonu svého dosavadního zaměstnání anebo jiného přiměřeného zaměstnání, avšak jen za zvlášť ulehčených pracovních podmínek anebo nebyl vůbec schopný výkonu svého dosavadního zaměstnání, avšak byl schopný vykonávat jiné přiměřené zaměstnání, ovšem méně kvalifikované čili nedosahující

⁹¹ Dle § 3 odst. 3 písm. b) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹² Dle § 3 odst. 3 písm. c) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹³ Dle § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹⁴ Dle § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹⁵ Doba potřebná pro nárok ať již invalidní či částečný invalidní důchod byla odvislá od věku:

„ve věku nad 20 do 22 let	1 rok
nad 22 let do 24 let	2 roky
nad 24 let do 26 let	3 roky
nad 26 let do 28 let	4 roky
nad 28 let	5 roků“

U zaměstnanců ve věku nad 28 let se nicméně doba potřebná pro nárok na invalidní důchod zjišťovala, leč z posledních 10 let od vzniku (částečné) invalidity, a i u zaměstnance mladšího 20 let stačila doba zaměstnání i kratší než 1 rok, vše dle § 13 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném od 1. 1. 1957 do 30. 6. 1964. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

⁹⁶ Dle § 13 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

jeho schopnostem, zkušenostem etc. Zajímavostí bylo rovněž, že existovaly ještě jiné druhy invalidity a to kupříkladu u manželky, jež byla invalidní z důvodu trvale nepříznivého zdravotního stavu, poněvadž nebyla schopna vykonávat obvyklé práce spojené s vedením domácnosti.⁹⁷ Za trvalý se považoval nepříznivý zdravotní stav, jestliže podle poznatků lékařské vědy by pravděpodobně trval déle než jeden rok od vzniku pracovní neschopnosti.⁹⁸ Ve všech případech zjištění invalidity i částečné, o jejich příčinách rozhodovaly posudkové komise sociálního zabezpečení.⁹⁹

1.2.4.1.4 Potřebná doba zaměstnání

U nároku na invalidní nebo částečný invalidní důchod u zaměstnanců byla zapotřebí doba zaměstnání. Ta rozlišovala s ohledem na věk zaměstnanců. Ve věku nad 20 do 22 let bylo zapotřebí, aby měl zaměstnanec odpracován 1 rok. U zaměstnanců nad 22 let do 24 let činila doba zaměstnání již 2 roky. Od 24 do 26 let tomu již byly 3 roky. Nad 26 do 28 let tomu byly 4 roky. Nad 28 let tomu odpovídalo pět letům. Nadto u zaměstnanců ve věku nad 28 let se doba zaměstnání potřebná pro nárok na invaliditu a částečnou invaliditu zjišťovala z posledních deseti let započítaných ode dne vzniku invalidity či částečné invalidity. U zaměstnance mladšího 20 let postačovala dokonce i doba zaměstnání kratší než rok.¹⁰⁰ U vdovy se doba zaměstnání potřebná pro nárok ať na invalidní či částečný invalidní důchod pokládala vždy za získanou, jestliže byla zaměstnána v době smrti svého manžela anebo vstoupila-li do zaměstnání nejpozději do jednoho roku po zániku nároku na vdovských důchod a pokračovala v zaměstnání až do dne, v němž se stala invalidní případně částečně invalidní.¹⁰¹

1.2.4.1.5 Výše invalidního důchodu

Pro účely důchodového zabezpečení byly zaměstnání řazeny do tří pracovních kategorií, přičemž do I. pracovní kategorie byla zařazena zaměstnání pod zemí v dolech a zaměstnání výkonných letců, II. pracovní kategorie, do níž patřila zaměstnání vykonávaná za zvlášť těžkých

---

⁹⁷ Dle § 3 odst. 1 vyhlášky č. 34/1962 Sb., vyhláška Státního úřadu sociálního zabezpečení o zásadách pro posuzování invalidity a částečné invalidity pro účely důchodového zabezpečení (pojištění). Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzf6mzufuya>.

⁹⁸ Dle § 4 odst. 1 vyhlášky č. 34/1962 Sb., vyhláška Státního úřadu sociálního zabezpečení o zásadách pro posuzování invalidity a částečné invalidity pro účely důchodového zabezpečení (pojištění). Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzf6mzufuya>.

⁹⁹ Dle § 4 odst. 3 vyhlášky č. 34/1962 Sb., vyhláška Státního úřadu sociálního zabezpečení o zásadách pro posuzování invalidity a částečné invalidity pro účely důchodového zabezpečení (pojištění). Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzf6mzufuya>.

¹⁰⁰ Dle § 14 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰¹ Dle § 14 odst. 3 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

pracovních podmínek, do III. pracovní kategorie patřila ostatní zaměstnání.¹⁰² Základní výměra invalidního důchodu činila 50 % průměrného ročního výdělku.¹⁰³ Avšak zaměstnání trvající ode dne vzniku nároku na invalidní důchod déle než 15 let, se přičítaly k základní výměře důchodu za 16. a každý další rok zaměstnání v I. pracovní kategorii o 2 %, v II. pracovní kategorii o 1,5 %, v III. pracovní kategorii o 1 % průměrného ročního výdělku. Náhradní doba péče o dítě se nicméně nezapočítávala do doby zaměstnání rozhodné pro výši důchodu.¹⁰⁴ Byl-li zaměstnanec zaměstnán střídavě v různých pracovních kategoriích, pro prvních 15 roků zaměstnání se nicméně vždy započítala nejdříve doba zaměstnání spadající do III. kategorie, až poté doba zaměstnání ve II. pracovní kategorii a naposledy až doba zaměstnání v I. kategorii.¹⁰⁵ Částečný invalidní důchod zaměstnance u I. pracovní kategorie činil 35%, u II. pracovní kategorie tomu bylo 32 % a v neposlední řadě u zaměstnance III. pracovní kategorie 30 % průměrného ročního výdělku.¹⁰⁶

1.2.4.1.6 Zvýšení invalidního důchodu pracujících důchodců

V případě pracujícího důchodce se dokonce zvyšoval nárok na invalidní důchod, a to za každý rok zaměstnání po dni vzniku nároku na tento důchod. Ovšem avšak prvně od šestnáctého roku, kdy byl zaměstnán, přičemž zvýšení opětovně podléhalo pracovní kategorii, do níž byl zařazen. U I. pracovní kategorie tomu byly 2 %, v II. pracovní kategorii 1,5 % a v III. pracovní kategorii 1 % průměru hrubých ročních výdělků, jichž dosáhl po dni vzniku nároku na důchod.¹⁰⁷

1.2.4.1.7 Částečná invalidita a invalidita u pracovního úrazu

Invalidní a částečný invalidní důchod náležel tomu zaměstnanci, jenž se nehledě na délku dobu zaměstnání stal, a to ať v mezidobí trvání zaměstnání či nejpозději do dvou let od jeho skončení invalidním či částečně invalidním v důsledku pracovního úrazu.¹⁰⁸

Pracovní úrazem se míní úraz, jež zaměstnanec utrpěl a to buďto:

---

¹⁰² Dle § 5 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰³ Dle § 14 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰⁴ Dle § 14 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰⁵ Dle § 14 odst. 3 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰⁶ Dle § 14 odst. 4 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰⁷ Dle § 15 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹⁰⁸ Dle § 16 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

- a) při výkonu jeho zaměstnání či v přímé souvislosti s ním, přičemž se do toho započítávala i cesta z práce do práce, pokud nebyla přerušena z příčin, které nesouvisely s jeho zaměstnáním,
- b) dále při účasti na činnostech ať již při živelných pohromách či při odstraňování jejich následků nebo při jakékoliv jiné záslužné činnosti vykonané bez právního závazku ve prospěch společnosti,
- c) při výkonu veřejné funkce.¹⁰⁹

Nutno zmínit i to, že pracovní úrazy byly ve stejném postavení jako nemoci z povolání, pakliže vznikly za podmínek stanovených v příloze k tomuto zákonu.¹¹⁰

1.2.4.1.8 Výše invalidního a částečného invalidního důchodu při pracovním úrazu

Základní výměra invalidního důchodu při pracovním úrazu činila 65 %, čili byla o 15 % vyšší než u invalidního důchodu, který nevznikl následkem pracovního úrazu.¹¹¹ Přičemž částečný invalidní důchod při pracovním úrazu u zaměstnance I. kategorie činil 45 %, v II. pracovní kategorii tomu bylo 42 %, a v neposlední řadě ve III. pracovní kategorii 40 % průměrného ročního výdělku.¹¹²

V zákonných ustanovení byla dokonce stanovena výše nejvyšší a nejnižší výměry starobního a invalidního důchodu. U I. pracovní kategorie činila nejvýše 90 % a u ostatních zaměstnanců nejvíce 85 %. Nicméně ať při všech připočitatelných položkách (pojištění, zaopatření) včetně důchodů z penzijního nadlepení,¹¹³ nesměla výše přesáhnout u zaměstnance I. pracovní kategorie částku 2 200 Kčs, u zaměstnance II. pracovní kategorie 1 800 Kčs a v neposlední řadě u III. pracovní kategorii částku 1 600 Kčs. V gesci zvýšení nejvyšší výměry důchodů měla pochopitelně vláda. Přičemž nejnižší výměra u invalidního důchodu musela činit alespoň 400 Kčs měsíčně, avšak u zaměstnance staršího 20 let nesměla být výše důchodu převyšena o více jak 90 % průměrného ročního výdělku. Porovnáme-li průměrnou výši hrubé měsíční mzdy u zaměstnanců

---

¹⁰⁹ Dle § 16 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹¹⁰ Dle § 16 odst. 3 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹¹¹ Dle § 17 odst. 1 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹¹² Dle § 17 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

¹¹³ Zaniklý institut viz náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 24. 4. 1996, sp. zn. I. ÚS 38/95, publikován pod č. 35/1996 Sb., Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe4tmxztgvpxk43o>.

v roce 1960, jež činila cca 1300 Kčs, lze uzavřít, že míra sociálního zabezpečení byla vskutku dosti velkorysá.¹¹⁴

1.2.4.2 Zákon č. 101/1964 Sb., zákon o sociálním zabezpečení

Sílicí socialistická koncepce státní politiky měla za následek promítnutí těchto ideologických názorů zejména do právní úpravy sociálního zabezpečení, a to naprosto razantním způsobem, což ostatně předznamenala událost v podobě státního zřízení Československé socialistické republiky.

V preambuli zákona se kladl apel na pracovní a životní podmínky a s tím pochopitelně související i adekvátní sociální zabezpečení (nejen) ve stáří. Cíl byl bohužel až samaritánský zejména s ohledem na dosažení snížení rozpětí mezi vyššími a nižšími důchody, přičemž spolu s tím byl primární záměr státu zlikvidovat dle něj „pozůstatky dřívějších sociálně pojišťovacích kapitalistických systémů.“¹¹⁵

1.2.4.2.1 Osobní rozsah pojištění

Oproti předešlé právní úpravě se důchodové zabezpečení týkalo mimo jiné rovněž i účastníků krátkodobých nebo neplacených brigád, dobrovolných požárníků, dobrovolných zdravotníků Československého červeného kříže etc. Osobní rozsah pojištění tak byl rapidně širší, než tomu bylo v předchozí právní úpravě.¹¹⁶

1.2.4.2.2 Náhradní doba

Nadto vznikl i rovněž nový institut – náhradní doba, neboť třeba doba v rámci péče o dítě¹¹⁷ se nezapočítávala do doby rozhodné pro potřebnou dobu pojištění důchodu před účinností tohoto zákona. Podmínkou nicméně bylo, aby zaměstnání trvalo alespoň jeden rok. Nastala-li situace, kdy se kryla doba zaměstnání a náhradní doba, započítala se pouze doba, jejíž zápočet byl pro pojištěnce výhodnější,¹¹⁸ a právě do té doby se započítávala mimo jiné i doba služby v československých ozbrojených silách, za předpokladu, že nebyla ona služba vykonávána jakožto

---

¹¹⁴ ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v civilním sektoru národního hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce OKEČ) a sfér, 1955 – 1992 (základní období – rok 2005)*. [online]. [citováno 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/35067255/1100251539.pdf/afd4b303-aa1d-42f6-a1e8-8bab1b3f58ae?version=1.1>.

¹¹⁵ Preambule zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹¹⁶ Dle § 1 odst. 1 bod 1 písm. f) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹¹⁷ Dle § 7 odst. 1 písm. d) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹¹⁸ Dle § 7 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

povolání, případně i jiná doba vojenské služby, avšak v míře, již stanovily prováděcí právní předpisy.¹¹⁹ Dále se započítalo období v němž byl pojištěnec vězněn buďto z politických, národnostních nebo rasových důvodů či doba odbojové činnosti,¹²⁰ rovněž i doba, po kterou pracovník nebyl či nemohl být v pracovním poměru v době nesvobody z důvodu politického, národního či rasového útisku.¹²¹ Taktéž i doba, kdy měl pojištěnec nárok na dávky nemocenského pojištění na místo mzdy,¹²² dále doba odborného či politického školení,¹²³ nevyjímaje i doba přípravy pro povolání,¹²⁴ jež se prováděla podle předpisů týkajících se pracovní rehabilitace. V neposlední době se započítávala i doba pobírání invalidního důchodu či dávky, jež se považovala od 1. ledna 1957 za invalidní důchod, avšak jen pro vznik nároku na důchod a rovněž i od 1. ledna 1957 doba pobírání částečného invalidního důchodu, jež byl vyplácen před umístěním do zaměstnání.¹²⁵ Avšak pro nároky na důchod, jejichž podmínky se splnily až v době od 1. července do 31. prosince 1964, platily ustanovení tohoto zákona, přesto však s určitými odchylkami, tudíž zde byla zakotvena přechodná ustanovení.¹²⁶ U ženy, která pečovala o dítě, ať se již jednalo o osvojené či jiné, jež převzala do péče nahrazující péči rodičů, byla tato doba započítána, a to do věku tří let. Rovněž se započítala doba poskytnuté péče, v případě, že se jednalo o invalidního jedince, jímž musel být pouze nezletilý, který potřeboval stálou péči a nebyl umístěn v ústavu sociální péče, přičemž byl na tyto skutečnosti brán zřetel, již od 1. října 1948.¹²⁷

1.2.4.2.3 Invalidní (částečný invalidní) důchod

Oproti předešlé úpravě byla zaměřena pozornost na zdraví pracovníků, a to v rámci kooperace s příslušnými orgány ve formě potřebné léčby, dále následným převedením na vhodnou práci či změnou pracovních podmínek a v neposlední řadě účelnou pracovní rehabilitací,¹²⁸ jež

---

¹¹⁹ Dle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁰ Dle § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²¹ Dle § 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²² Dle § 7 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²³ Dle § 7 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁴ Dle § 7 odst. 1 písm. g) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁵ Dle § 7 odst. 1 písm. h) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁶ Dle § 109 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁷ Dle § 7 odst. 1 písm. d) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹²⁸ Dle § 19 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

spočívala v souvislé péči, která se orientovala na udržení či získání adekvátního zaměstnání.¹²⁹ Naproti tomu se rovněž počítalo i s případy, v nichž by došlo k obnovení a tedy získání pracovní schopnosti, ovšem avšak do doby, kdy byl pracovník zabezpečen v podobě pobírání dávky invalidního či částečného invalidního důchodu.¹³⁰

1.2.4.2.4 Podmínky pro nárok na invalidní (částečný invalidní) důchod

Doba zaměstnání pro nárok na invalidní či částečný invalidní důchod byla rozčleněna diferencovaně s ohledem na věk pracovníků čili 20 let méně než rok, nad 20 do 22 let 1 rok, nad 22 do 24 let 2 roky, nad 24 let do 26 let 3 roky a nad 26 let do 28 let 4 roky a nad 28 let 5 let. Zároveň však doba zaměstnání potřebná u plné či částečné invalidity u pracovníků nad 28 let se zjišťovala z posledních 10 let zpětně od jeho vzniku.¹³¹ Pakliže pracovník absolvoval potřebnou dobu v zaměstnání ve shora uvedeném věkovém pásmu a byl-li nadále zaměstnán, považovala se získaná doba zaměstnání potřebná v nejbližší a zároveň ve vyšším věkovém pásmu.¹³² Nicméně i podmínka délky doby zaměstnání nemusela být splněna, a to za předpokladu, že se stal pracovník částečně či plně invalidním na základě pracovního úrazu¹³³ anebo v případě, kdy se stala ať již plně anebo částečně invalidní vdova, jež při vzniku této invalidity již neměla nárok na vdovský důchod, neboť započala zaměstnání do jednoho roku po zániku nároku na vdovský důchod a nadále v něm pokračovala až do dne, kdy se stala invalidní plně či částečně. Dané ustanovení se však nevztahovalo na vdovu, již ze vzniku plné invalidity opětovně vzniknul nárok na vdovský důchod.¹³⁴

1.2.4.2.5 Invalidita vzniklá pracovním úrazem

Pracovní úraz byl v zákoně definován jakožto úraz, jež utrpěl pracovník při plnění pracovních úkolů či v přímé souvislosti s ním.¹³⁵ Naprosto totožné nároky měl rovněž pracovník, který utrpěl úraz, a to buďto cestou do zaměstnání či zpět, avšak za předpokladu, že cesta nebyla

---

¹²⁹ Dle § 68 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³⁰ Dle § 19 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³¹ Dle § 21 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³² Dle § 21 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³³ Dle § 21 odst. 3 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³⁴ Dle § 21 odst. 3 písm. b) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

¹³⁵ Dle § 22 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjqqewto>.

přerušena z důvodů nekorespondujících se zaměstnáním.¹³⁶ Dále se pod tím řadila činná účast, a to na opatřeních působících proti živelním pohromám, v případě odstraňování jejich následků či při jakékoliv jiné záslužné činnosti konané ve prospěch společnosti, leč bez právního závazku.¹³⁷ Do této kategorizace se rovněž řadil i výkon veřejné funkce¹³⁸ a taktéž i jiné druhy činnosti, jež byly stanoveny prováděcími předpisy.¹³⁹ Pracovní úrazy a nemoci z povolání byly kladeny na roveň. Druhy nemocí, jež byly nemocemi z povolání pak následně stanovily prováděcí předpisy.

1.2.4.2.6 Výše invalidního důchodu

Invalidní důchod se vyměřoval z průměrného měsíčního výdělku. Průměrným měsíčním výdělkem byla míněna výše z hrubých výdělků buďto za posledních deseti, případně pěti let, před rokem, na nějž vznikl nárok na důchod, rozhodující pak bylo, co bylo pro pracovníka výhodnější.¹⁴⁰ Právní úprava pro výši výpočtu invalidního důchodu vždy reflektovala výhodnější podmínky pro pracovníka. Stejně jakožto u předchozí právní úpravy byla nicméně diferencována výše výdělku dle pracovní kategorizace I., II., III. Na základě druhu výkonu práce a počtu let byla pak odstupňována výše invalidního důchodu.¹⁴¹ Byla rovněž stanovena limitace maximální možné výměry invalidního důchodu, kdy poživatel invalidního důchodu ve spojení s jakýmkoliv jiným důchodem nesměl přesáhnout částky buďto 2 200 Kčs, 1 800 Kčs anebo v částce 1 600 Kčs v závislosti na jednotlivých stanovených podmínkách, a to s ohledem na skutečnost, aby nedocházelo k nadměrné kumulaci dávek a příspěvků.¹⁴² I přesto bylo pamatováno kupříkladu na situace, kdy invalidní důchod byl jediným zdrojem příjmu důchodce, ba dokonce byl na jeho důchod odkázán i rodinný příslušník, pak bylo umožněno i navýšení výměry.¹⁴³

---

¹³⁶ Dle § 22 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹³⁷ Dle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹³⁸ Dle § 22 odst. 1 písm. c) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹³⁹ Dle § 22 odst. 1 písm. d) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹⁴⁰ Dle § 9 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹⁴¹ Dle § 28 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto> ve spojení s § 5 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹⁴² Dle § 28 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

¹⁴³ Dle § 28 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjgqewto>.

1.2.4.2.7 Invalidní, částečný invalidní důchod v mimořádných případech

Invalidní důchod, ať se již jednalo o částečný či plný bylo možné přiznat i pracovníkovi, jenž před vstupem do zaměstnání, byl zaměstnán pro dobu potřebnou pro nárok na důchod. V případě pracovníka mladšího 24 let činila potřebná doba zaměstnání aspoň dva roky, což ostatně koresponduje s parametry potřebnými, a to doby zaměstnání pro nárok na přiznání invalidního důchodu.¹⁴⁴ Dále právní úprava počítala i s možností, kdy pracovník po vstupu do zaměstnání, sice nebyl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na důchod před vznikem plné či částečné invalidity, avšak byl zaměstnán po dobu potřebnou v posledních 10 letech před podáním žádosti o přiznání nároku na invalidní důchod.¹⁴⁵ Právní úprava rovněž počítala i s invaliditou vzniklou v mládí, kdy jí přiznávala buďto občanovi, který nemohl být vůbec zaměstnán anebo nebyl zaměstnán pro dobu potřebnou pro nárok na důchod a zároveň dosáhl věku 25 let. Výše jeho invalidního důchodu činila až do výše 400 Kčs měsíčně.¹⁴⁶ Pro srovnání výše průměrného výdělku se pohybovala v letech 1965 – 1975 cca 1 100 Kčs až 1 700 Kčs.¹⁴⁷ Mezi další mimořádný případ, u něhož se za částečně invalidního považoval pracovník bylo v situaci, kdy mu sice dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžoval životní podmínky, avšak jeho výdělek podstatně nepoklesl.¹⁴⁸

1.2.4.3 Zákon č. 121/1975 Sb., zákon o sociálním zabezpečení

Zmíněný zákon již reflektoval rozvoj socialistického uspořádání a dále jej prohluboval, a to zejména s ohledem na výkon práce a s tím související potřeby jistoty v podobě dávky pro stáří či invaliditu.¹⁴⁹ Sociální zabezpečení vycházelo ze sociálních zásad, čímž bylo zaručeno právo na zabezpečení vůči všem občanům bez rozdílu, avšak výše dávek byla určena skrze pracovní zásluhy, rovněž spolu s tím nebyla opomíjena i hlediska sociální, kupříkladu míněna „zabezpečení

---

¹⁴⁴ Dle § 27 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 21 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjggewto>.

¹⁴⁵ Dle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjggewto>.

¹⁴⁶ Dle § 27 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjggewto>.

¹⁴⁷ ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v civilním sektoru národního hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce OKEČ) a sfér, 1955 – 1992 (základní období – rok 2005)*. [online]. [citováno 2023-11-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/35067255/1100251539.pdf/afd4b303-aa1d-42f6-a1e8-8bab1b3f58ae?version=1.1>.

¹⁴⁸ Dle § 27 odst. 3 zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjggewto>.

¹⁴⁹ Dle § 1 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy42v6mjsgewto>.

*pozůstalých při ztrátě živitele rodiny, zvýšením výměru důchodu, pakliže byl jediným zdrojem příjmu i důchodce a rovněž i výhodnější úpravou dávek pro invalidní občany.*¹⁵⁰

Oproti předešlé právní úpravě lze shledat, že došlo k extenzi v době zaměstnání, neboť se mimo jiné započítávala zejména doba zaměstnání v pracovním (učebním poměru),¹⁵¹ avšak zakládající nemocenské pojištění dle předpisů platných pro pracovníky ať již v pracovním (učebním) poměru (členy výrobních družstev). V případě, že nebyl takový pracovník účasten na nemocenském pojištění, popřípadě nebyl k pojištění přihlášen, hodnotilo se zaměstnání pro účely tohoto zákona, pouze za předpokladu, že by zakládalo účast na nemocenském pojištění podle předpisů platných v době vzniku nároku na důchod.¹⁵² Dále se rovněž k tomu započítala i doba studia na školách potřebná k přípravě pro povolání po skončení povinné školní docházky.¹⁵³

Významnou změnou byla taktéž nová výměra výše částečného invalidního důchodu, jež činila polovinu invalidního důchodu.¹⁵⁴ Kupříkladu bylo pamatováno na souběh sirotčího důchodu s důchodem invalidním či vdovským, přičemž se zvyšoval buďto pouze důchod invalidní anebo vdovský.¹⁵⁵ Taktéž byla brána v potaz i situace, kdy invalidní důchodce, který by jinak nedosáhl výše 1 100 Kčs měsíčně, nicméně byl na něj (finančně) odkázán dle prováděcích předpisů jeho rodinný příslušník, dosáhl oné výše této částky, ačkoliv by jinak neměl na ni nárok.¹⁵⁶ Ačkoliv byla doba zaměstnání totožná s předchozí právní úpravou, již bylo zapotřebí dosáhnout s ohledem na věk pojištěnce pro vznik jeho nároku, přesto existovala výjimka, a to v případě, kdy se pojištěnec stal plně (částečně) invalidním následkem pracovního úrazu.¹⁵⁷

1.2.4.4 Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení

Shora zmíněný zákon byl posledním počinem socialistické republiky. Účinný byl od 1. 10. 1988 a zrušen byl až dnem 1. 1. 2012. Jako již v předchozí právní úpravě byla zaznamenaná

---

¹⁵⁰ Dle § 1 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵¹ Dle § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵² Dle § 10 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵³ Dle § 10 odst. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵⁴ Dle § 30 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení ve spojení s § 42 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵⁵ Dle § 42 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵⁶ Dle § 42 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

¹⁵⁷ Dle § 28 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

extenze náhradní doby, pakliže zaměstnání trvalo alespoň rok.¹⁵⁸ Pracovní kategorie byly rovněž zachovány.¹⁵⁹ Proporcionálně došlo rovněž ke zvýšení invalidního důchodu, přestože byla zachována nejvyšší možná výměra pobírání této dávky¹⁶⁰ a stejně tak i nejnižší možná výměra, jež činila nejméně 550 Kčs měsíčně.¹⁶¹ Invalidní důchod se členil pouze na částečný a invalidní důchod. Součástí znění tohoto ustanovení vzniku nároku kromě doby pojištění, bylo zakomponování i pracovního úrazu, jehož následkem se stal pojištěnec buďto částečně invalidním či invalidním, což bylo v předešlém právním předpise vyčleněno separovaně.¹⁶² Rovněž nově vzniknuvším institutem byl vznik invalidního důchodu v souvislosti s plněním úkolů v ozbrojených silách,¹⁶³ jehož existence byla v přímé souvislosti s výkonem povinné vojenské služby,¹⁶⁴ ale taktéž i kupříkladu vůči občanovi, který se stal invalidním následkem úrazu, jenž bez jeho zavinění byl způsoben bojovým prostředkem.¹⁶⁵ Načež podmínka doby zaměstnání byla založena na právní fikci, neboť vždy byla považována za splněnou bez ohledu na její délku.¹⁶⁶

1.2.5 Právní úprava po roce 1989

Po pádu komunistického režimu bylo zapotřebí přizpůsobit (nejen) systém sociálního zabezpečení podmínkám kapitalistického režimu, poněvadž doposud země byla řízena státem, tedy jednalo se o plánovanou ekonomiku, nyní musely být vzaty v potaz externí vlivy, a to zejména inflace.¹⁶⁷ Sociální reforma se tedy promítla do nového systému důchodového pojištění, a to v podobě zákona č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).¹⁶⁸

---

¹⁵⁸ Dle § 9 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁵⁹ Dle § 14 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggawtcnq>.

¹⁶⁰ Dle § 31 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggawtcnq>.

¹⁶¹ Dle § 32 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁶² Dle § 29 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggawtcnq>.

¹⁶³ Dle § 34 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁶⁴ Dle § 34 odst. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁶⁵ Dle § 34 odst. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁶⁶ Dle § 34 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4f6mjggaxhazrfuytg>.

¹⁶⁷ KOLDINSKÁ, Kristina, MARKOVÁ, Hana. *Sociální pomoc a právo*. Praha: ORAC, 2001, s. 18. ISBN 80-86199-38-X.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 19.

1.2.5.1 Zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění

Daný zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 1996, přičemž se mělo jednat o reformní záležitost, jež měla opětovně za úkol bohubilý cíl, a to především uzákonit „příznivější a důstojnější“ formu důchodu a s tím i pochopitelně spojenou výši dávky pro seniorní občany. Důvodem bylo poukázat na skutečnost, aby nadále nedocházelo k čerpání přídatných dávek ze sociálního systému, poněvadž občané „pracovaly poctivě desetiletí,“ a mělo tedy dojít k dostatečné, spravedlivé garanci k zajištění adekvátní výše starobního důchodu odpovídající potřebám/nákladům dnešní doby.¹⁶⁹

Přestože zařazení do této kapitoly může evokovat, že se jedná již o obsoletní zákon, není tomu pochopitelně tak, neboť zejména zrušeným je ta část, v níž byla ukotvena právě změna formy invalidity – míněna tím částečná a plná, jež zanikla s účinností k 1. 1. 2010, a na níž má být poukázáno. Vzhledem k tomu, že současná právní úprava zakotvuje tři stupně invalidity, bylo pochopitelně zapotřebí transformace. Lze dovodit již vlastní logikou, že III. stupeň invalidity nahradil plnou invaliditu. Problém ovšem nastal s částečným invalidním důchodem, u těchto pojištěnců pak muselo být rozklíčováno, zda pojištěnec je invalidním v rámci I. či II. stupně, a to právě s ohledem na procentuální míru poklesu pracovní schopnosti.¹⁷⁰

---

¹⁶⁹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákonu č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mjzhe2v6mjvgvpwi6q&rowIndex=0>.

¹⁷⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony viz čl. II., bod 10. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga4f6mzqgzpwi6q&rowIndex=0>.

2. Mezinárodní právní úprava

Následky druhé světové války se výrazně promítly do zájmu o lidská práva obecně, a to v rámci celosvětového žebříčku. Bylo upřeno pozornosti ke vzniku pomyslné katalogizace základních práv a svobod, jež byla následně zrealizována. V důsledku této události bylo možné posléze vysledovat znatelné množství mezinárodních smluv, jejichž výsledkem mělo být důstojné zajištění (nejen) sociálních práv v rámci vnitrostátních právních úprav signatářských zemích,¹⁷¹ nýbrž současně spojená forma garance těchto práv spočívající v možném vynucení ze strany státu. V této souvislosti lze zmínit nejdůležitější z nich, které se intervenovaly v oblasti invalidity, potažmo práceschopnosti, nastínit je a představit tak organizace, jež stály za jejich vznikem. V této souvislosti je nutno osvětlit, že mezinárodní smlouvy lze z povahy věci dle čl. 10 a 10a Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“) členit na:

1. Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž přijetí dal Parlament souhlas a Česká republika je jimi vázána, jsou součástí právního řádu České republiky. Jejich primární význam ovšem spočívá v jejich aplikační přednosti, neboť v případě, že mezinárodní smlouva stanoví něco jiného nežli zákon, pak se použije znění mezinárodní smlouvy. Dle čl. 49 Ústavy je k přijetí mezinárodních smluv nutných souhlas obou komor Parlamentu, tedy Poslanecké sněmovny a Senátu, čímž se do této kategorizace řadí smlouvy:
  - a) *„jež upravují práva a povinnosti osob,*
  - b) *spojenecké, mírové a jiné politické,*
  - c) *dále smlouvy z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci,*
  - d) *hospodářské, jež jsou všeobecné povahy,*
  - e) *další věci, jejichž úprava podléhá výlučně zákonu.“*
2. Druhým typem smluv, jsou mezinárodní smlouvy na základě, nichž dochází k transformaci některých pravomocí orgánů České republiky na mezinárodní organizaci či instituci tzv. integrační smlouvy. K jejich přijetí je opět zapotřebí souhlasu Parlamentu, v případě, že nestanoví-li ústavní zákon, že je zapotřebí k jejich ratifikaci souhlasu v podobě referenda.¹⁷²

---

¹⁷¹ ŠTEFKO, Martin. II. Mezinárodní právo. In: KOLDINSKÁ a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 30. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsde&refSource=toc>.

¹⁷² VYSOKAJOVÁ, Margerita. IV. Vnitrostátní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 44. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsdi&refSource=toc>.

2.1 Organizace spojených národů

Na konferenci¹⁷³ konané v San Franciscu dne 26. června 1945 byla podepsána Charta Organizace spojených národů, jež následně vzešla v platnost dne 24. října 1945.¹⁷⁴ Na závěr oné konference bylo Hospodářské a sociální radě navrženo, aby v souladu s čl. 68 Charty OSN zřídila orgán na podporu lidských práv, což se ostatně také stalo, poněvadž vznikla v roce 1946 Komise pro lidská práva. Od skončení druhé světové války tedy určovala směr v oblasti vývoje lidských práv právě Organizace spojených národů.

2.1.1 Všeobecná deklarace lidských práv

Při budování katalogizace lidských práv vznikla koncepce, na jejímž základě byla definována lidská práva jakožto odvislá a vyplývající z „přirozené důstojnosti lidské osobnosti“ a spolu s tím byla považována za „rovná a nezcizitelná.“ Jednalo se tedy o práva přirozená, na něž měl každý jednotlivec ze své podstaty, povahy, plné právo. Přiznání přirozené důstojnosti, rovnosti a jakožto i nezcizitelných práv přisouzené lidem představuje: „základ svobody, spravedlnosti a míru ve světě.“

Elementární podmínkou pro uskutečnění tohoto cílu bylo zapotřebí vytvořit takové podmínky, jež by vedly k nastolenému uplatňování „občanských, politických, náčej i hospodářských, sociálních a kulturních práv každého jednotlivce.“ Aby mohlo dojít k naplnění tohoto cíle, bylo zapotřebí právní garance, a to v té nejvyšší možné míře z hlediska právní síly čili ústavní, a dále zakotvení i v jiných právních předpisech. Nicméně ani to nebyla záruka, aby mohla být tato práva jednotlivců uplatňována. Tudíž bylo nezbytné a žádoucí přistoupit ke kontrole dodržování oněch práv a případné žalovatelnosti, a to i na mezinárodní úrovni, čímž došlo k záměru vytvořit speciální instituce a orgány, jež by měly v rámci své gesce možnost vykonávat kontrolu a řešit stížnosti států, potažmo skupin občanů či jednotlivců.¹⁷⁵ Dle návrhů, jež vypracovala Komise pro lidská práva, bylo význačným posunem přijetí Všeobecné deklarace lidských práv, která byla vyhlášena Valným shromážděním, a to dne 10. 12. 1948. Deklarace zosobňuje obecnou normu toho, čeho bylo v rámci lidských práv, ať již ochrany a respektování pro jednotlivce dosaženo, což ostatně lze v této souvislosti odkázat na znění čl. 22 Všeobecné

---

¹⁷³ Organizace spojených národů, (dále jen „OSN“).

¹⁷⁴ ŠTURMA, Pavel. Charta OSN. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxgg2dboy2gcx3ponxa&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>.

¹⁷⁵ ŠTEFKO, Martin. II. Mezinárodní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 30. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsde&refSource=toc>.

deklarace lidských práv, jež uvádí, že: „každý člověk jako člen společnosti má právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla ze strany státu i s mezinárodní součinností a s ohledem na možnosti příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva nezbytná k jeho důstojnosti a svobodnému rozvoji jeho osobnosti.“¹⁷⁶

2.1.2 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Vzhledem ke skutečnosti, že u Všeobecné deklarace lidských práv absentovala právní závaznost, bylo žádoucí a ostatně i záměrem Organizace spojených národů usilovat o katalogizaci lidských práv a svobod, avšak ve formě mezinárodních smluv. Tento počín se podařil, poněvadž dne 16. prosince 1966 byl na Valném shromáždění přijat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, ale taktéž Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Oba pakty jsou součástí právního řádu České republiky. Jediné ustanovení, jež explicitně lze pokládat za generální klauzuli týkající se sociálních práv se nachází v čl. 9. Tento článek explicitně zakotvuje, že „každý má právo na sociální zabezpečení včetně práva na sociální pojištění.“¹⁷⁷

2.1.3 Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Smluvní státy, jež se zavázaly řídit se touto úmluvou, musely vzít v potaz veškeré aspekty zasahující do života osob se zdravotním postižením a jejich dopad v rámci „pracovní, sociální, kulturní, politické či hospodářské sféry.“ Musely tudíž reflektovat jejich potřeby a zájmy zejména s ohledem na potřebnou změnu právní úpravu do takové míry, aby byly schopny zajistit rovnocenné příležitosti, nediskriminaci a tím do jisté míry i nezávislý způsob žití těchto osob. Její vznik lze taktéž přičítat opětovně Organizaci spojených národů, kterou dne 13. prosince 2006 přijalo Valné shromáždění OSN. Nutno podotknout, že Česká republika patřila mezi prvotní signatáře, již byla v sídle OSN v New Yorku dne 30. března 2007 předkládána k podpisu spolu s Opčním protokolem. Návrh na ratifikaci Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením nikoliv však Opční protokol byl projednán vládou České republiky. Následně dle usnesení ze dne 16. února 2009 č. 191 byla schválena a předložena parlamentu, neboť tato smlouva patří do kategorie tzv. prezidentských smluv, čímž je zapotřebí dle čl. 10 Ústavy, souhlasu obou komor, resp. Parlamentu České republiky. Účinnosti nabyla tedy až dne 28. října 2009 a je vyhlášena ve

---

¹⁷⁶ ŠTEFKO, Martin. II. Mezinárodní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 30. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsde&refSource=toc>.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 30.

Sbíreč mezinárodních smluv pod č. 10/2010 Sb. m. s.¹⁷⁸ Úmluva obsahuje 50 článků, přičemž cílem této úmluvy je zabezpečit, podpořit a zajistit plné užívání všech práv a základních svobod právě s ohledem na zdravotní postižení a s tím spojené komplikace, jež ztrpčují a velmi ztěžují bytí těchto osob. Znění čl. 4 patří především k obecným závazkům smluvních států, což mělo představovat přijetí veškerých možných opatření členských států, zejména právě v legislativní formě, neboť ta jsou především schopna vynutit dodržování těchto práv. Dále podpora a ochrana lidských práv právě zejména s ohledem na jejich garanci a uplatňování. V této souvislosti s tím bylo zapotřebí zařídit, aby veřejné instituce a orgány ctily tuto úmluvu a postupovaly v souladu s ní. Rovněž se nezapomínalo na vývoj technologií, poněvadž mají přímý vliv na lékařské pokroky, kompenzační pomůcky apod. Bylo zapotřebí, aby byla zajištěna jejich dostupnost, především cenová, neboť s ohledem na cenový růst se jedná o významný aspekt, leč spíše utopický nikoliv však reálný. Ať či tak, rozsah měl být dalekosáhlý, aby bylo umožněno osobám, jež se potýkají se zdravotním postižením, zajištěno rovnoprávného a rovnocenného postavení ve všech sférách lidského bytí, což zahrnovalo zejména zvyšování podvědomí v této oblasti ve společnosti a přijímání různorodých „opatření,¹⁷⁹ zejména přístupnost¹⁸⁰ (bezbariérovost, ať již v mobilitě či v přístupu obecně), právo na život,¹⁸¹ rizikovitost situací a humanitární krizi,¹⁸² rovnost před zákonem,¹⁸³ přístup ke spravedlnosti,¹⁸⁴ svobodu a osobní bezpečnost¹⁸⁵ atd.“ V oblasti sociální se jednalo především o zajištění ochrany a přiměřené životní úrovně, jež by byla schopna materiálně zabezpečit tyto osoby do takové míry, aby podpořila realizaci těchto práv, především v přístupu na trh práce.¹⁸⁶

2.2 Mezinárodní organizace práce

Za dynamický rozvoj v oblasti sociálního zabezpečení se rovněž zapříčinila i Mezinárodní organizace práce, jež vznikla v roce 1919 a která i nyní sehrává významnou úlohu v rámci sjednocení a zmezinárodnění v této oblasti. Co se týče organizační struktury, jedná se o tripartitní organizaci. Jejími členy jsou vládní orgány, jejímiž představiteli jsou zpravidla „ministerstvo

---

¹⁷⁸ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením*. [online]. [citováno 2023-10-1]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>.

¹⁷⁹ Dle čl. 8 Úmluvy osob se zdravotním postižením. Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., *Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením*. In: Sbírka mezinárodních smluv. 2010, roč. 2010, částka 4. Dostupné z: http://archiv-nuv.npi.cz/uploads/Sbirka_zakonu_Umluva_o_pravech_osob_se_ZP.pdf.

¹⁸⁰ Tamtéž, dle čl. 9.

¹⁸¹ Tamtéž, dle čl. 10.

¹⁸² Tamtéž, dle čl. 11.

¹⁸³ Tamtéž, dle čl. 12.

¹⁸⁴ Tamtéž, dle čl. 13.

¹⁸⁵ Tamtéž, dle čl. 14.

¹⁸⁶ Tamtéž, dle čl. 27.

práce, odborové a zaměstnavatelské organizace.“ Vzhledem k tomu, že úmluvy Mezinárodní organizace práce jsou závazné pro vnitrostátní právní řád členských států, jsou proto členské státy zavázány, aby reflektovaly tuto skutečnost a právní úpravu tak, aby byla v souladu s normami úmluv Mezinárodní organizace práce. Závazné jsou v okamžiku, kdy jsou ratifikovány členskými státy v jejich vnitrostátním právním řádu.¹⁸⁷

2.2.1 Úmluva o minimálních normách sociálního zabezpečení

V oblasti sociálního zabezpečení tedy figuruje Úmluva o minimálních normách sociálního zabezpečení č. 102 z roku 1952 jako katalog prezentující „minimální standard zabezpečení“, který reflektuje jednotlivé sociální události, a to přes „léčebnou péči, nemocenskou, podporu v nezaměstnanosti, starobní důchod dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání, rodinné dávky“ – míní se tím kupříkladu „*poskytování stravy, ošacení, ubytování, prázdninových pobytů nebo pomoci v domácnosti dětem, dávky v mateřství, invalidní důchod, dávky pozůstalých a výpočet pravidelně se opakujících plateb, rovnost nakládání s obyvateli, kteří nejsou státními příslušníky země, kde mají bydliště.*“¹⁸⁸ Co se týče poskytnutí dávky v podobě invalidního důchodu, stěžejním závazkem každého členského státu je deklarace této dávky od okamžiku vzniku invalidity až po celou dobu jejího trvání či do okamžiku, pokud nebude nahrazena starobním důchodem.¹⁸⁹

2.3 Rada Evropy

Další význačnou organizací je Rada Evropy, jenž představuje sdružení evropských států, angažujících se na poli veřejného života ve všech jeho aspektech, ovšem mimo obranu. Organizace byla založena v roce 1949. Od té doby význačně zasáhla do vzniku mezinárodních smluv, jak jinak než především v oblasti sociálních práv. Mezi orgány Rady Evropy se řadí Výbor ministrů složených právě z ministrů zahraničí členských států, z Parlamentního shromáždění, za nějž vystupovaly zástupci členských států buďto zvolených anebo jmenovaných národními parlamenty, Kongres místních a regionálních úřadů Evropy, jež představovali zástupci místní a regionální

---

¹⁸⁷ ŠTEFKO, Martin. II. Mezinárodní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 32. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsde&refSource=toe>.

¹⁸⁸ Sdělení č. 461/1991 Sb. m. s., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o minimální normě sociálního zabezpečení (č. 102)*. In: Sběrka mezinárodních smluv. 1991, roč. 1991. Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/102.pdf/4ae8a571-a380-a32a-c0ec-ed480875962a>.

¹⁸⁹ Dle čl. 58 Sdělení č. 461/1991 Sb. m. s., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o minimální normě sociálního zabezpečení (č. 102)*. In: Sběrka mezinárodních smluv. 1991, roč. 1991. Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/102.pdf/4ae8a571-a380-a32a-c0ec-ed480875962a>.

správy smluvních států a v neposlední řadě Sekretariát. Organizace je vedena generálním tajemníkem, jenž je volen na dobu 5 let a Parlamentním shromážděním. Sídlem je Štrasburk.¹⁹⁰ Česká republika pochopitelně reflektuje svůj závazek prostřednictvím závěrečných zpráv, poslední dostupnou je jednadvacátá zpráva České republiky o plnění Evropského zákoníku sociálního zabezpečení, a to za období roku 2023. Interesantní a zároveň stěžejní částí byl požadavek podílu příjmů invalidního důchodu vůči předchozím příjmům pojištěnce České republiky vůči závazkům plynoucím z Evropského zákoníku sociálního zabezpečení, jež činí ve výši 40 %. Dle výpočtu Česká republika plní požadovanou úroveň invalidního důchodu k čisté mzdě.¹⁹¹

2.3.1 Evropský zákoník sociálního zabezpečení

Dne 16. dubna 1964 byl ve Štrasburku přijat Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Pro Českou republiku vstoupil v platnost dne 9. září 2001. Česká republika se zavázala plnit povinnosti vyplývající z částí II až X zákoníku, jež představují postupně oblast zdravotní péče, dávky v nemoci, dávky v nezaměstnanosti, starobní důchod, rodinné dávky, dávky v mateřství, invalidní důchody, dávky pozůstalých. Invalidní důchod byl včleněn do části IX, a to v rámci článků 53 až 58. V těchto člancích byl zakotven zejména okruh chráněných osob,¹⁹² doba pojištění atd. Jedná se o tedy o minimální standard zakotvení a uplatňování vzniku nároku na invalidní důchod, jež by měla splňovat každá smluvní strana vyhradzující si podmínky pro splnění určité části upravené v Evropském zákoníku sociálního zabezpečení.¹⁹³ V této souvislosti Česká republika v rámci své závěrečné zprávy uvedla, že splňuje 40 % kritérium, jež je potřebné pro minimální finanční zajištění ve vztahu k původnímu příjmu oproti pobírané výši invalidního důchodu, byť se jedná o minimální standard. Zevrubněji však pro užití komparace slouží hrubá mzda kvalifikovaného dělníka v roce 2023 spolu s přídavky na dvě děti vůči pobírání výše invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně a taktéž připočtené přídavky na dvě děti.¹⁹⁴ Hrubá mzda kvalifikovaného

---

¹⁹⁰ ŠTANGOVÁ, Věra. III. Rada Evropy. In: BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 40.

¹⁹¹ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Jednadvacátá zpráva České republiky o plnění Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*, s. 107. [online]. [citováno 2023-2-22]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/Jednadvacata+zprava++České+republiky+o+plněn%C3%AD+Evropského+zákon%C3%ADku+sociáln%C3%ADho+zabezpečení%C3%AD.pdf/4a4bed7b-0af5-33b1-dd44-346583a4a2c6>.

¹⁹² Dle čl. 53-58 Sdělení č. 90/2001 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2001, roč. 2001, částka 39. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2001/90?zalozka=text>.

¹⁹³ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Čtrnáctá zpráva České republiky o plnění Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*, s. 4. [online]. [citováno 2023-2-22]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/14_zprava_o_plneni.pdf/050e1406-8082-098c-a892-4119d8365aa4.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 36.

dělníka konkrétně soustružníka kovů – seřizovač a obsluha činila v roce 2023, tj. 38 693 Kč, čistá mzda (po uplatnění slevy na dani na poplatníka a slevy na 2 děti) tak byla již ve výši 31 200 Kč. Do výše dávky pro invaliditu III. stupně byly připočteny i přídavky na děti, celkově tak invalidita III. stupně činila ve výši 17 416 Kč oproti předchozímu příjmu včetně přídaveků na 2 děti ve výši 2 940 Kč (2 x 1 470 Kč) tedy celkem 34 140 Kč. Poměr příjmů po pojistné události, resp. invaliditě III. stupně a k příjmům před pojistnou událostí činil ve výši 51,1 %.¹⁹⁵ Česká republika tudíž plní minimální požadavek ve výši 40 %. V této souvislosti lze ovšem poukázat i na skutečnost, že invalidita I. a II. stupně není krytou událostí a dávkou ve smyslu čl. 54¹⁹⁶ a 56¹⁹⁷ Evropského zákoníku sociálního zabezpečení, poněvadž krytou sociální událostí je pouze invalidita III. stupně dle § 39 zákona o důchodovém pojištění.¹⁹⁸

2.3.2 Evropská sociální charta

Evropská sociální charta představuje další významný počín Rady Evropy v podobě vzniku této mezinárodní smlouvy, jenž má vést k docílení větší pospolitosti v rámci společenství skrze stěžejní úlohy, jímž je především respektování a prohlubování základních práv a svobod. Česká republika opětovně patří mezi signatářské země, což bylo ostatně potvrzeno dne 30. června 1993 Výborem ministrů Rady Evropy na 496. zasedání delegátů ministrů. Evropská sociální charta v části první uvedla práva a principy, které musí smluvní strany prostřednictvím vhodných prostředků nejen naplňovat, ale především uznávat.¹⁹⁹ Mínil se tím právo všech osob na sociální

---

¹⁹⁵ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Jednadvacátá zpráva o plnění České republiky Evropského zákoníku sociálního zabezpečení, č. l. 113.* [online]. [citováno 2023-2- 22]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/Jednadvacata+zprava++České+republiky+o+plněn%C3%AD+Evropského+zákon%C3%ADku+sociáln%C3%ADho+zabezpečen%C3%AD.pdf/4a4bed7b-0af5-33b1-dd44-346583a4a2c6>.

¹⁹⁶ Dle čl. 54 Evropského zákoníku sociálního zabezpečení. Sdělení č. 90/2001 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2001, roč. 2001, částka 39. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2001/90?zalozka=text>, je „krytou sociální událostí je neschopnost vykonávat výdělečnou činnost ve stanoveném rozsahu, je-li pravděpodobné, že tato neschopnost bude trvalá nebo bude trvat po skončení dávek v nemoci.“

¹⁹⁷ Dle čl. 56 Evropského zákoníku sociálního zabezpečení. Sdělení č. 90/2001 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2001, roč. 2001, částka 39. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2001/90?zalozka=text>, je „dávkou je pravidelně se opakující platba vypočtená takto: a) podle ustanovení článku 65 nebo článku 66, jsou-li chráněny skupiny zaměstnanců nebo skupiny ekonomicky aktivního obyvatelstva; b) podle ustanovení článku 67, jsou-li chráněni všichni obyvatelé, jejichž příjmy po dobu sociální události nepřesahují stanovenou mez.“

¹⁹⁸ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Čtrnáctá zpráva České republiky o plnění Evropského zákoníku sociálního zabezpečení, s. 35.* [online]. [citováno 2023-2- 22]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/14_zprava_o_plneni.pdf/050e1406-8082-098c-a892-4119d8365aa4.

¹⁹⁹ Sdělení č. 14/2000 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské sociální chartě*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/14?zalozka=text> ve spojení se Sdělením č. 15/2000 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Dodatkovém protokolu k Evropské sociální chartě*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/15?zalozka=text> a Sdělení č. 80/2012 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních o sjednání*

zabezpečení.²⁰⁰ Ačkoliv se jedná o vágní pojetí, přesto v sobě skýtá požadavek, aby každému má byla dopřána, resp. deklarována práva na sociální a zdravotní pomoc, pakliže nedisponuje dostatečnými prostředky.²⁰¹ Spolu s tím i souvisí právo každého využívat služeb sociální péče.²⁰² Závazek smluvních stran tedy sice spočívá v zachování standardů v rámci sociálního zabezpečení, byť na úrovni Úmluvy o minimálních standardech č. 102, o jejíž vznik se zapříčinila Mezinárodní organizace práce, přesto je zapotřebí, aby bylo možné vykázat a pochopitelně vůbec potažmo usilovat o navýšení celkové úrovně systému sociálního zabezpečení. Nepostačí tedy jen naplňovat minimální standardy, k níž se členské státy zavázaly. Signatářské země, jsou povinny, aby aspirovaly o kontinuální progres, byť pozvolný a potažmo zasáhly, v případě, kdy klesne úroveň pod přijatelnou mez v oblasti sociálního zabezpečení.²⁰³

2.4 Mezinárodní smlouvy – dvoustranné (bilaterální)

Shora zmíněné mezinárodní smlouvy vícestranné (multilaterální), byť význačně zasáhly v oblasti sociálního zabezpečení co do významu a deklarace jejich práv, v důsledku působení mezinárodních organizací, jež jsou výsledkem jejich tvůrčí činnosti, přesto nelze opomíjet význam bilaterálních smluv, jež jsou početnější a rovněž sehrávají podstatnou úlohu v rámci sociálního zabezpečení ve vztahu k „principu stejného vzájemného zacházení s občany smluvního státu“ vůči občanům státu České republiky.²⁰⁴ Mezinárodní smlouvy dvoustranné byly uzavřeny mezi Českou republikou a státy, mezi nichž jsou ovšem řazeny i členské státy Evropské unie. Nutno podotknout, že některé z těchto smluv se vztahují pouze výlučně na občany České republiky a druhého smluvního státu. Vzhledem k tomu, že mnoho z těchto států jsou již členskými státy Evropské unie, přičemž součástí ústavního pořádku České republiky byly mezinárodní smlouvy

---

Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě zakládající systém kolektivních stížností. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2012, roč. 2012, částka 43. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2012/80?zalozka=text>.

²⁰⁰ Dle části I. bodu 12 Sdělení č. 14/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské sociální chartě. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/14?zalozka=text> ve spojení se Sdělením č. 15/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Dodatkovém protokolu k Evropské sociální chartě. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/15?zalozka=text> a Sdělení č. 80/2012 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě zakládající systém kolektivních stížností. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2012, roč. 2012, částka 43. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2012/80?zalozka=text>.

²⁰¹ Tamtéž, dle části I. bod 13.

²⁰² Tamtéž, části I. bod 14.

²⁰³ Tamtéž, dle čl. 12.

²⁰⁴ VYSOKAJOVÁ, Margerita. IV. Vnitrostátní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 45. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgixggvjrl5vwcm27mrsdi&refSource=toc>.

již před vstupem České republiky do Evropské unie, přesto smlouvy zůstávají nadále v platnosti, ale přednostně se aplikují tzv. koordinační nařízení.²⁰⁵

---

²⁰⁵ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení*. [online]. [citováno 2023-4-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/dvoustranne-smlouvy-o-socialnim-zabezpeceni>.

3. Právní úprava Evropské unie

Česká republika vstoupila do Evropské unie dne 1. května 2004, a to v rámci pátého rozšíření.²⁰⁶ Pochopitelně na základě této události došlo k intervenci v rámci právního řádu České republiky, poněvadž tímto krokem započalo působení unijního práva nejen do práva vnitrostátního, nýbrž i do práva mezinárodního, v důsledku předchozích uzavřených mezinárodních smluv a s tím spojených plynoucích závazků ze strany České republiky.²⁰⁷

Evropská unie představuje supranacionální subjekt, jež se odlišuje od jakýchkoliv mezinárodních organizací, a to z prostého důvodu, členské státy na ni totiž přenášejí část svých pravomocí. Mezi členskými státy a Evropskou unií existuje vztah, jež má povahu subordinační. Právní systém Evropské unie je tedy tímto způsobem unikátní. Evropská unie totiž vybočuje „z tradičního pojetí mezinárodní práva,“ dle něhož mezinárodní organizace pouze koordinují činnost mezi členskými státy a nepůsobí nikterak nadřazeně vůči svým členským státům, v tomhle ohledu se tedy Evropská unie vymyká.²⁰⁸ Nutno podotknout, že z počátku nebyla sociální politika předmětem zájmu ze strany Evropské unie, resp. původně evropských společenství, nýbrž právě „ekonomická spolupráce mezi členskými státy.“²⁰⁹ Byť i přesto existovala výjimka, do níž spadala právě sociální oblast, což představuje jednu ze čtyř základních tržních svobod, a to svobodu volného pohybu a pobytu osob, resp. migračních pracovníků²¹⁰ včetně jejich rodinných příslušníků na území jiného členského státu. V této souvislosti bylo tedy zapotřebí zajistit nároky, jež plynuly ze sociálního systému na území jiného členského státu, a proto muselo evropské společenství²¹¹ již v prvopočátku svého vzniku do této oblasti zasáhnout prostřednictvím právní regulace.²¹²

3.1 Základní kategorizace norem unijního práva a její hierarchie

Unijní právo lze shledat jakožto nestejnorodé, poněvadž je tvořeno z více složek, jež jsou řazeny podle „zdroje, resp. subjektu jejich tvorby.“

---

²⁰⁶ TOMÁŠEK, Michal. 1. Historický vývoj. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 51. ISBN 978-80-87576-53-3.

²⁰⁷ TÝČ, Vladimír. 3. Vztah unijního práva k právu vnitrostátnímu a k právu mezinárodnímu. 3. 1. 1. Autonomie unijního práva. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 61. ISBN 978-80-87576-53-3.

²⁰⁸ TOMÁŠEK, Michal. 2. Pojem, předmět a působnost unijního práva. 2. 1. Pojem unijního práva. Historický vývoj. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 55. ISBN 978-80-87576-53-3.

²⁰⁹ KOMANDOVÁ, Jana. 6. kapitola – Právo sociálního zabezpečení v právním řádu EU. In: HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 100. ISBN 978-80-7380-912-6.

²¹⁰ Tamtéž, s. 102.

²¹¹ Posléze regulovala právní úpravu i Evropská unie.

²¹² KOMANDOVÁ, Jana. 6. kapitola – Právo sociálního zabezpečení v právním řádu EU. In: HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 100. ISBN 978-80-7380-912-6.

Její členění se proto skládá:

1. „z primárního práva,“ jež je tvořeno normami členských států, míní se tím zřizovatelské či zakladatelské smlouvy, jedná se zejména o mezinárodní smlouvy, které uzavřely členské státy v rámci Evropské unie, resp. předchozího evropského společenství a Euratomu,
2. dále ze „sekundárního práva,“ vytvořeného prostřednictvím orgánů Evropské unie, a to na základě zmocnění, jež je obsaženo v primárním právu, což zahrnuje nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska, přičemž dvě poslední zmíněné jsou právně nezávazná,
3. posléze z „obecných zásadách unijního práva,“ které vznikají zobecňováním již vzniklých pravidel unijního práva a systémů ústavního práva dle členských zemí, jejichž formulaci nalézáme v judikatuře Soudního dvora,
4. a v neposlední řadě na „mezinárodních smlouvách,“ jež můžeme dělit na vnitřní a vnější, u vnitřních se tím míní smlouvy, uzavírané mezi Evropskou unií a členskými státy, v případě vnějších mezinárodních smluv je tomu u nečlenských států nebo s mezinárodními organizacemi.²¹³

Co se týče hierarchického uspořádání právního systému Evropské unie pak platí, že zřizovatelské či zakladací smlouvy včetně dalších smluv, jimiž se mění či doplňují právní normy, tedy všeobecně primární právo, je v hierarchii na první příčce z hlediska právní síly, a naopak je poměřováno vůči ostatním normám. Soudní dvůr pak následně z nich vyvozuje obecné zásady unijního práva. Vnější smlouvy musí být pochopitelně souladné s primárním právem, nevyjímaje sekundární právo, které musí taktéž korespondovat a nebýt nikterak v žádném rozporu.²¹⁴

3.2 Dělbá pravomocí

Jak již bylo shora uvedeno, členské státy jsou originárními nositeli pravomocí a prostřednictvím nich rozhodují do jaké míry, a které pravomoci budou na Evropskou unii přenášeny. Zpočátku onen vývoj byl limitován vytvářející se judikaturou Soudního dvora, přičemž následně došlo k institucionální reformě, jež v Lisabonské smlouvě dopomohla k počínání v podobě soupisu pravomocí v rámci Evropské unie.²¹⁵ V současné době jsou pravomoci mezi Evropskou

---

²¹³ TÝČ, Vladimír. 2. 2 Předmět a charakter unijního práva. 2.2.1 Hledisko strukturální (původu norem). In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 56. ISBN 978-80-87576-53-3.

²¹⁴ TÝČ, Vladimír. 2. 2 Předmět a charakter unijního práva. 2.2.2 Hledisko vnitřního uspořádání systému (hierarchie jeho norem). In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 57. ISBN 978-80-87576-53-3.

²¹⁵ PÍTROVÁ, Lenka. 6. Pravomoci Unie. In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 147. ISBN 978-80-87576-53-3.

unií a členskými státy definovány v úvodních člancích Smlouvy o fungování Evropské unie konkrétně ve člancích 2 až 6. Člení se tedy na:

1. „výlučné pravomoci,
2. sdílené pravomoci,
3. koordinační pravomoci,
4. podpůrné pravomoci.“²¹⁶

3.3 Sdílená pravomoc

Již ze samotného názvu je seznatelné, že se jedná o pravomoc, jež je sdílena společně s členskými státy a samotnou Evropskou unií. Ve své podstatě gesce členských států může být uplatňována pouze v těch oblastech a v takovém rozsahu, v níž ji Evropská unie doposud neprováděla. Do této oblasti spadá mimo jiné sociální politika,²¹⁷ avšak pouze pokud je o hlediska vymezená ve Smlouvě o fungování Evropské unie.²¹⁸ Zároveň je nutné dodat, že se jedná o demonstrativní výčet.²¹⁹ Sdílená pravomoc tedy umožňuje členským státům možnost zásahu a přijímání vnitrostátních právních předpisů. Avšak pouze tehdy, pokud se Evropská unie do dané oblasti neintervenovala a daná oblast, potažmo oblasti spadající do této kategorie již nebyly upraveny prostřednictvím unijních legislativních aktů.²²⁰ Tyto aspekty sociální politiky jsou však vymezeny pouze ve Smlouvě o fungování Evropské unie, a to konkrétně v hlavě X. Evropská unie poukazuje na respektování základních sociálních práv, jež jsou upravena v Evropské sociální chartě, jež byla podepsána v Turínu dne 18. října 1961 a v Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků z roku 1989, které sledují podporu zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek, pochopitelně i s tím spojitelnou udržitelnost jejich rozvoje, adekvátní sociální ochranu, sociální dialog, dále rozvoj lidských zdrojů s cílem dosáhnout vysoké zaměstnanosti a v neposlední řadě se vymezují vůči bojům proti sociálnímu vyloučení. Nutno podotknout, že Evropská unie zohledňuje a respektuje pestrost vnitrostátních zvyklostí členských států,²²¹ což s ohledem na různorodý historický vývoj ve členských státech je naprosto racionální a pochopitelný počín, a to zejména v oblasti sociálního zabezpečení, kupříkladu s ohledem na posuzování zdravotního stavu pro přiznání invalidního důchodu. To, že Evropská unie sama

---

²¹⁶ PÍTROVÁ, Lenka. 6. Pravomoci Unie. In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 154. ISBN 978-80-87576-53-3.

²¹⁷ Tamtéž, s. 155.

²¹⁸ Dle čl. 4 odst. 2 písm. b) Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), dále jen („SFEU“). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>.

²¹⁹ PÍTROVÁ, Lenka. 6. Pravomoci Unie. In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 155. ISBN 978-80-87576-53-3.

²²⁰ Tamtéž, s. 156.

²²¹ Dle čl. 151 Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), dále jen („SFEU“). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>.

disponuje katalogizačním soupisem elementárních práv, do níž pochopitelně jsou začleňovány nejen sociální zabezpečení a pomoc, zejména s ohledem na rovnocenný přístup k poskytnutým dávkám,²²² reflektuje její postoj spočívající v garanci, byť i za cenu nápravy před soudem.²²³

3.4 Osobní působnost unijního práva

V případě fyzických osob se vztahuje právní úprava z logiky věci na všechny státní příslušníky členských států. Tím, že státní příslušnost fyzických osob plyne ze státního občanství členského státu, tím *ipso facto* zakládá občanství Evropské unie. Dle článku 18 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) se na všechny občany Evropské unie vztahuje jakýkoliv zákaz diskriminace ve vztahu k jejich občanství. Nutno v této souvislosti podotknout, že osobní působnost unijního práva se nevztahuje pouze výlučně na občany členských států, nýbrž i na občany nečlenských států,²²⁴ pochopitelně za předpokladu, že státní příslušníci třetích zemích pobývají legálně v členských státech a v důsledku této skutečnosti, by jim pak mělo být poskytnuto právní postavení, nejbližší těm, které požívají občané Evropské unie.²²⁵

3.5 Koordinační pravidla

Nelze opomenout stěžejní část právní úpravy sociálního zabezpečení, za což se považuje koordinace systémů sociálního zabezpečení právě v souvislosti s uplatňováním práva na volný pohyb osob v rámci EU. Tyto pravidla jsou imanentní součástí primárního práva, pokud jde o pracovníky, a to konkrétně v čl. 48 SFEU a v čl. 21 SFEU v případě, kdy jde o osoby, které nevykonávají výdělečnou činnost.²²⁶ Lze seznat, že koordinační pravidla v podstatě unifikují a reagují na různorodost vnitrostátních právních úprav členských států Evropské unie, neboť jejich úkolem je zajistit rovnocenné zajištění práv napříč všemi členskými státy, aby nedocházelo nejen ke zkrácení jejich práv kupříkladu ve vztahu k jejich odlišné státní příslušnosti, nýbrž k zachování rovnosti ve všech jejich aspektech.

---

²²² Dle čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT>.

²²³ Dle čl. 47, tamtéž.

²²⁴ TOMÁŠEK, Michal. 2.3.2 Osobní působnost unijního práva. In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 59. ISBN 978-80-87576-53-3.

²²⁵ Dle čl. 2 Nařízení rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení (EHS) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32003R0859>.

²²⁶ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.1 kapitola – Pojem a účel koordinace systémů sociálního zabezpečení. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 102. ISBN 978-80-7380-912-6.

3.5.1 Osobní rozsah koordinace

Osobní rozsah koreluje s osobní působností unijního práva, poněvadž akceptuje, že nárok na dávku plynoucí ze systémů sociálního zabezpečení může vzniknout i jiným osobám než těm, jenž využívají právo volného pohybu, nýbrž i těm osobám, na níž jsou vázané, kupříkladu se může jednat o nezaopatřené dítě, případně děti²²⁷ nebo v případech pozůstalostních důchodů. Osobní rozsah koordinace, lze tedy rozčlenit na:

1. přímou působnost, do níž jsou řazeny:

- státní příslušníci členských států Evropské unie,
- státní příslušníci států Evropského hospodářského prostoru (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a státní příslušníky Švýcarska,
- dále osoby bez státní příslušnosti tzv. apolité, dále jsou do této skupiny zahrnuti i uprchlíci, jež pobývají na území členských států,
- a v neposlední řadě státní příslušníci třetích zemí, jenž naopak legálně pobývají na území některého členského státu,

2. a odvozenou působnost, do níž spadají:

- rodinní příslušníci osob, jenž přímo podléhají koordinaci,
- dále pozůstalé osoby, kteří rovněž přímo podléhaly koordinaci.

3.5.2 Věcný rozsah koordinace

V rámci věcného rozsahu koordinace se zakotvuje, na jaké dávky sociálního zabezpečení se uplatní koordinační pravidla. Vzhledem k tomu, že právní úprava vnitrostátních členských států je, co vymezení poskytování druhu dávek, potažmo jejich výše ve výhradní kompetenci členských států, bylo zapotřebí vymezit jejich výčet pouze toliko prostřednictvím dílčích sociálních událostí. Daná koordinační pravidla se uplatní, jak na peněžité, tak věcné dávky. K tomu je zapotřebí podotknout, že jejich vymezení, je jak z hlediska věcného rozsahu, jednak pozitivní, druhak negativní.

Do pozitivního vymezení spadají:

- *„dávky v nemoci,*
- *dávky v mateřství a rovnocenné otcovské dávky,*
- *dávky v invaliditě,*
- *dávky ve stáří,*
- *pozůstalostní dávky,*

---

²²⁷ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.3 kapitola – Osobní rozsah koordinace. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 107. ISBN 978-80-7380-912-6.

- dávky při pracovních úrazech a nemocech z povolání,
- pohřebné,²²⁸
- dávky v nezaměstnanosti,
- předdůchodové dávky,
- rodinné dávky.²²⁹

V případě negativního vymezení se koordinační pravidla neuplatní na:

- „sociální a léčebnou pomoc,
- dávky u nichž členský stát přijímá odpovědnost za škody například obětem války a vojenských akcí nebo jejich následků obětem trestných činů, atentátů nebo teroristických útoků, obětem škod způsobených státními²³⁰ činiteli při výkonu služby, obětem, jež utrpěly znevýhodněním z politických či náboženských důvodů nebo z důvodu svého původu.“²³¹

3.5.3 Základní principy koordinace

Již z předchozího textu vyplývá, že koordinace sociálního zabezpečení je poměrně složitou oblastí práva EU. Za účelem zjednodušení aplikace koordinace byly identifikovány některé základní principy, jež obecně koordinaci sociálního zabezpečení jako takovou ovládají a zároveň v podstatě reflektují její koncepci, jíž členské státy musí dodržovat a jsou povinny se jimi řídit, čímž jsou míněny:

- „rovné zacházení,
- použití jednoho právního řádu,
- sčítání dob pojištění,
- export dávek, resp. zachování nabytých práv,
- stejné posuzování skutečnosti – tzv. asimilace faktů,
- v neposlední řadě dobrá spolupráce institucí.“

Dané principy unifikuji a napomáhají k tomu, aby jednotlivému migrujícímu pracovníkovi byla v Evropské unii zajištěna totožná sociální ochrana takovým způsobem, aby nepocítil, že pracuje v jiném členském státě namísto své domoviny, resp. bydliště.²³²

²²⁸ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.3 kapitola – Osobní rozsah koordinace. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 108. ISBN 978-80-7380-912-6.

²²⁹ Tamtéž, s. 109 ve spojení dle čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

²³⁰ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.3 kapitola – Osobní rozsah koordinace. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 109. ISBN 978-80-7380-912-6.

²³¹ Tamtéž, s. 110.

²³² KOLDINSKÁ, Kristina a kol. Kapitola 5 [Základní principy koordinace]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 50.

3.5.3.1 Rovné zacházení

Již z názvu je seznatelné, že musí být zacházeno totožným způsobem se všemi bez ohledu na jejich státní příslušnost. Zakázána je jak přímá, tak i nepřímá diskriminace. Dané pravidlo je vtěleno a upraveno již v čl. 4 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, jenž zní: „nestanoví-li toto nařízení jinak, požívají osoby, na které se toto nařízení vztahuje, stejné dávky a mají podle právních předpisů kteréhokoliv členského státu stejné povinnosti jako jeho státní příslušníci.“ Přímá diskriminace je naprosto zjevná, kdežto nepřímá diskriminace je založena „na zdánlivých neutrálních pravidel či kritérií,“ jenž poskytují výhodu pouze státním příslušníkům toho členského státu, který danou dávku poskytuje. Na první pohled tak nemusí evokovat, že se jedná o nepřímou diskriminaci, byť tomu tak je. Soudní dvůr Evropské unie již o rozhodoval o nepřímé diskriminaci, nicméně v souvislosti s požíváním²³³ příspěvku v nezaměstnanosti v Belgii, jenž byla poskytována nezaměstnaným mladým osobám, které doposud neprošly na trh práce. Podmínkou ovšem pro poskytnutí této dávky bylo studium v Belgii, což by *prima facie*, nebylo tak diskriminační, pakliže by nečinilo nejméně 6 (!) let. Bylo naprosto zjevné, že daná dávka nemohla být poskytnuta jiným státním příslušníkům nežli belgickým, což pochopitelně bylo v rozporu se základními principy, na nichž staví samotná Evropská unie.²³⁴

3.5.3.2 Použití jednoho právního řádu

Z důvodu volného pohybu migrujících osob, resp. pohybu zejména pracovníků dochází k aplikaci různorodých právních řádů členských států, na něž se mohou vztahovat. Z toho důvodu bylo zapotřebí unifikovat i užití právní úpravy. Obecné pravidlo je zakotveno v článku 11 nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, čímž se míní kritérium místa výkonu výdělečné činnosti, tzv. *lex loci laboris*, z něhož se vychází.²³⁵

3.5.3.3 Sčítání dob pojištění

Jak již bylo několikrát zmíněno bylo zapotřebí s ohledem na migrující politiku, zajistit, aby se započítaly všechny doby pojištění, zaměstnání, případně výkonu samostatné výdělečné činnosti všech členských státech právě ku prospěchu migrujících osob, ať již pro poskytnutí různorodých

---

²³³ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.5.1 kapitola – Princip zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 111. ISBN 978-80-7380-912-6.

²³⁴ Tamtéž, s. 112 ve spojení s rozsudkem Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. října 2012 ve věci Déborah Prete Office National de l'emploi, (C-367/11). Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125209&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1253750>.

²³⁵ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.5.2 kapitola – Princip aplikace právního řádu pouze jednoho členského státu. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 112. ISBN 978-80-7380-912-6

dávek, poněvadž mají podstatný význam z důvodu sčítání dob pojištění kupříkladu pro požívání důchodů, ať již starobních, případně invalidních etc. Ostatně tento požadavek plyne již z primárního práva, a to konkrétně z čl. 48 Smlouvy o fungování Evropské unie a v rámci sekundárního práva z čl. 6 nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.²³⁶

3.5.3.4 Export dávek, resp. nabytí zachovaných práv

Vzhledem k migrační politice, bylo zapotřebí zajistit, aby osoby, jenž se přemísťují z členského státu do jiného, ať již za účelem studia, zaměstnání či z jiných rodinných důvodů, měli nadále nárok na poskytovanou dávku. A to tak, aby stát jenž je povinen k výplatě dané dávky, ji vyplácel do jiného členského státu. Daný princip upouští tedy od pravidel týkající se podmínky bydliště na území členského státu, jež danou dávku, která podléhá koordinaci, vyplácí. Dané pravidlo je rovněž zakotveno v primárním právu a to v čl. 48 Smlouvy o fungování Evropské unie a dále ve čl. 7 nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.²³⁷

3.5.3.5 Princip stejného hodnocení skutečností

Asimilace faktů je nemladším principem v rámci koordinace. Její vznik byl dovozen až výkladem Soudního dvora Evropské unie, a to ve spojitosti se zákazem nepřímé diskriminace. Tento princip je založen na zhodnocení všech skutečností, okolností, případně událostí, jež mají vliv na požívání nároků osob užívajících práva volného pohybu, byť se udály na území jiných členských států, přesto mají být brány v potaz stejně, resp. stejným způsobem, jako kdyby nastaly v daném členském státě. Tento princip je mnohdy označován jakožto zásada „rovnosti území.“ Zejména v průběhu 80. a 90. let 20. století se vehementně intervenoval Soudní dvůr Evropské unie do této problematiky, čímž neustále judikoval povinnost členských států, aby bylo zacházeno za určitých podmínek se skutečnostmi, jež vznikly na území jiných členských států totožným způsobem, jako kdyby se tomu stalo na jejich vlastním území, což tak nebylo pochopitelně činěno, ačkoliv jim to bylo vytýkáno, leč neúspěšně.²³⁸ Kupříkladu lze v této souvislosti poukázat na rozsudek ve věci Paraschi, neboť v tomto případě šlo o pracovníci řeckého původu, která v Německu vykonávala v letech 1965 až 1979 s určitým přerušením činnost, jež podléhala povinnému pojištění v Německu a uhradila tak celkem 102 měsíčních důchodových příspěvků, načež v roce 1977 paní Paraschi onemocněla. Kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu se vrátila

---

²³⁶ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.5.3 kapitola – Princip sčítání dob pojištění nebo zaměstnání. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 113. ISBN 978-80-7380-912-6

²³⁷ KOMANDOVÁ, Jana. 6.2.5.4 kapitola – Princip výplaty dávek do jiného členského státu. HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 114. ISBN 978-80-7380-912-6

²³⁸ PIKOROVÁ, Gabriela. 5.5 [Zásada stejného posuzování skutečností]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 58.

v červenci 1979 do země původu, přičemž nebyla schopná nastoupit do zaměstnání a kvůli krátké době, po kterou platila řecké důchodové příspěvky, neměla nárok na přiznání invalidního důchodu. Paní Paraschi proto podala v Německu celkem tři žádosti o přiznání invalidního důchodu, a to v letech 1978, 1980 a 1985 a všechny jí byly zamítnuty, byť u dvou prvotních nebyl shledán dostatečný pokles míry pracovní schopnosti pro přiznání, kdežto u třetí žádosti tomu již tak bylo, avšak s ohledem na změněnou právní úpravu, jí nebyl být přiznán, poněvadž nesplnila potřebnou dobu pojištění. Vzhledem k tomu, že byly zavedeny v Německu, a to konkrétně v roce 1984 přísnější podmínky pro přiznání invalidních důchodů, které mohly být přiznány pouze za situace kdy a) pojištěnec vykonával činnost, která byla předmětem povinného pojištění, a dále za b) bylo zapotřebí uhradit alespoň třicet šest měsíčních příspěvků ze 60 měsíců (dále jen „referenční období“), předcházejícím vzniku invalidity, stěžovatelka nemohla splnit druhou podmínku. Pochopitelně se referenční období prodlužovalo, v důsledku nezapočtených pojištěných dob, které byly taxativně vyjmenovány a do níž byla zahrnuta i doba přerušování mimo jiné z důvodu nemoci či nezaměstnanosti, pokud vedly k výplatě dávek, nebo dokonce za určitých okolností, kdy nebyly vypláceny a také doby pracovní neschopnosti a nezaměstnanosti za předpokladu, že k nim nebylo třeba jinak přihlížet.²³⁹ I přes nastoupení novelizací, byly v rámci přechodných ustanovení, nadále nastaveny podmínky pro předchozí užití (příznivější) právní úpravy, a to do 31. prosince 1984, za situace, kdy pojištěnec v období od 1. ledna 1984 až do 31. 12. 1984 uhradil alespoň jednou měsíčně dobrovolné placené příspěvky. Pochopitelně užití těchto pravidel pro migrující pracovníky vyvolalo řadu problémů z důvodu nastavení referenčního období v délce šedesáti měsíců a dávek vyplácených dle zákona jiného členského státu, což podle německých pojišťoven nemohlo prodloužit referenční období. Byť se skutečně nejednalo o přímou diskriminaci, avšak právní úprava dopadala výhradně na skupinu migrujících pracovníků, jež byly znevýhodněny, oproti německým občanům. Určení referenčního období, v němž musel pojištěnec uhradit minimální počet příspěvků a jeho případné prodloužení zpětně do minulosti sice představuje objektivní kritérium, jež nemůže *a priori* zakládat diskriminaci, co ovšem zakládá nepřímou diskriminaci je skutečnost, že nebylo přistupováno totožným způsobem ke stěžovateli, i když nastala událost v zemi jejího původu, nikoliv na území Německa, tedy jiného členského státu. Mělo být tedy zohledněno, že stěžovatelka měla mít nárok na prodloužení referenčního období, neboť nemohla pobírat ani dávky v nezaměstnanosti, ani v nemoci, ač se již nacházela v zemi

---

²³⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. října 1991 ve věci Elissavet Paraschi proti Landesversicherungsanstalt Württemberg (C-349/87). Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95746&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1269667>.

původu, z důvodu vnitrostátní právní úpravy, neboť nesplňovala dobu pojištění, což však nicméně zakládalo totožnou událost, která měla být zohledněna na území Německa, čímž by splňovala podmínky pro přiznání invalidity dle německé vnitrostátní právní úpravy. V důsledku toho Soudní dvůr Evropské unie dospěl k závěru, že podmínky nejsou rovné, jedná se tedy o nepřímou (skrytou) diskriminaci. Soud shledal, že předběžná otázka již položil Sozialgericht Stuttgart usnesením ze dne 6. října 1987 a 27. března 1990 stanovuje, že právní předpisy, byť zpříšňovaly podmínky pro přiznání invalidního důchodu *pro futuro* a to tak, že pojištěnec, jež vykonával činnost, která je předmětem povinného pojištění a během 60 měsíců předcházejících vzniku invalidity (tzv. referenčního období) zaplatil alespoň 36 měsíčních příspěvků, nebrání tomu, aby bylo umožněno prodloužení referenčního období za určitých podmínek, přesto v této souvislosti absentuje možnost prodloužení v případě událostí či okolností, které odpovídají okolnostem či událostem, které by prodloužení umožnily, kdyby nastaly v jiném členském státě.²⁴⁰ Obdobně tomu tak bylo i v případě pana Duchonovi, narozeného dne 18. ledna 1949, jež byl rakouským státním příslušníkem, avšak se stal obětí průmyslového úrazu při své stáži v Německu dne 8. září 1968, načež mu byl následně vyplácen německý invalidní důchod při pracovním úrazu odpovídající snížené pracovní schopnosti o 50 %. Pan Duchon žádal o přiznání rakouského invalidního důchodu s účinností od 1. ledna 1994, který mu byl zamítnut spolu i s odvoláním, poněvadž během referenčního období 120 měsíců nesplnil čekací dobu 60 měsíců, a tudíž se na něj nevztahovaly výjimky a nemohl se tak dovolávat nepředvídané události ve smyslu čl. 94 odst. 3 nařízení Rady č. 1408/1971 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pochybující se v rámci Společenství,²⁴¹ která vznikla dávno předtím, než se Rakouská republika stala součástí evropského společenství, a tudíž právo samotné mohlo nabýt účinnosti až jejím vstupem. Nicméně Soudní dvůr Evropské unie rozhodl ve prospěch pana Duchona a seznal, že se jedná o nepředvídatelnou událost ve smyslu nařízení, byť byl zaměstnán v jiném členském státě, v němž se stal obětí pracovního úrazu a navzdory tomu jeho domovský stát sice nebyl členem evropského společenství, ovšem v době vzniku této události byl pojištěn, čímž mu vznikl nárok na požívání invalidního důchodu ve svém

---

²⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. října 1991 ve věci Elissavet Paraschi proti Landesversicherungsanstalt Württemberg (C-349/87). Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95746&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1269667>.

²⁴¹ Ve vztahu ke členským státům Evropské unie platí nyní Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

domovském státě.²⁴² Ve svém konečném důsledku Soudní dvůr Evropské unie opětovně judikoval, že posuzování nároku přiznání dávek výlučně dle vnitrostátních předpisů je v rozporu se zněním ustanovení Smlouvy a je tak překážkou volného pohybu migrujících osob, resp. pracovníků.²⁴³ Opakovaně apeloval a judikoval zásadu rovnosti. V současnosti je tento princip vtělený do čl. 5 nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení ve spojení s čl. 10, 12, byť se o jeho vznik, jak již bylo zmíněno, zapříčinil primárně Soudní dvůr Evropské unie.²⁴⁴

3.6 Dávky v invaliditě

V případě sociální ochrany je invalidita dlouhodobá a mnohdy i nepřetržitá nemoc. V důsledku této sociální události pak dochází k poklesu výdělečné činnosti dané osoby a spolu s tím zároveň k růstu jejich životních nákladů. Atributy invalidity jsou tedy založeny především na „dlouhodobosti a poškození zdravotního stavu,“ na základě něhož dochází k poklesu příjmové činnosti a zároveň nárůstu „životních nákladů.“ Teorie sociálního zabezpečení užívá různé koncepce, resp. druhy invalidity s nimiž se lze setkat míní se tím kupříkladu:

- „invalidita fyzická,“ u níž se klade především apel na stanovení diagnózy u příslušné osoby,
- naopak u „invalidity profesní,“²⁴⁵ je zaostřeno pouze na dosavadní výkon povolání, jenž nemůže příslušná osoba nadále vykonávat bez toho, aniž by bylo hleděno na její zachovanou výdělečnou schopnost,
- „invaliditu obecnou,“ která za své východisko pokládá zhoršení zdravotního stavu ve spojitosti právě s poklesem výdělečné schopnosti,²⁴⁶
- k tomu však lze uvést, že existuje rovněž další rozčlenění „invalidity, a to zaměstnanecké,“ u níž dochází až již k úbytku či poklesu schopnosti výkonu určitého druhu zaměstnání,

---

²⁴² Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. dubna 2002. Johann Franz Duchon proti Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten (C-290/00). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62000CJ0290&qid=1713360655972>.

²⁴³ PIKOROVÁ, Gabriela. 5.5 [Zásada stejného posuzování skutečností]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 58–59.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 59.

²⁴⁵ Tento druh invalidity platil ve vztahu k horníkům, a to v rámci dřívější československé právní úpravy viz více PIKOROVÁ, Gabriela. Kapitola 10 [Dávky v invaliditě]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 131.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 131.

- v neposlední řadě je pamatováno rovněž i na „invaliditu obecnou zbytkovou,“ u níž je z názvu seznatelné, že se snaží poukázat na dosavadní zůstatek výdělečné schopnosti.²⁴⁷

3.6.1 Recentní úprava koordinace dávek v invaliditě

Dávka v invaliditě podléhá užití všech základních principů koordinace sociálního zabezpečení, na rozdíl od dávek v nezaměstnanosti. Speciálně se princip rovnosti uplatňuje v rámci posuzování zdravotního stavu, kdy při vzniku nároku v podobě dávky v invaliditě si jednotlivý stát, jenž přiznává dávku posuzuje zdravotní stav dle svých vnitrostátních předpisů a osoba, již se dávka přiznává, má při posuzování zdravotního stavu totožné podmínky jakožto domácí pojištěnci. Vzhledem k tomu, že dávka v invaliditě je považována za dávku dlouhodobého charakteru, projevuje se zde význačným způsobem princip sčítání dob pojištění a jeho vliv při výpočtu jednotlivých důchodů, což je stanoveno v čl. 6 nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.²⁴⁸ Vzhledem k diferenciaci systémů sociálního zabezpečení v členských státech, je u koordinace sociálního zabezpečení v neposlední řadě brát v úvahu i způsob, jakým se určuje stupeň invalidity.

3.6.2 Atribut dlouhodobosti

Vzhledem k tomu, že invalidita vykazuje znak dlouhodobosti, je označována za dlouhodobou dávku. Naproti tomu krátkodobé dávky, jimiž se míní kupříkladu dávky v nezaměstnanosti, peněžité dávky v nemoci atd., vyplácí pouze jeden stát. V případě invalidního důchodu je užit opačný přístup. Na dávku v invaliditě se podílejí proporcionalně ty členské státy, na jejichž území osoba vykonávala pracovní činnost, a to v závislosti na počtu získaných dob pojištění, byť tomu není tak bezvýhradně.²⁴⁹

3.6.3 Systémy zabezpečení u invalidity

Součástí nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, je rovněž i úprava dvou různých koordinačních postupů, poněvadž jednotlivé členské státy pochopitelně vykazují diferenciaci v rámci systémů sociálního zabezpečení.²⁵⁰ Vzhledem k tomu, že se jedná o nařízení

---

²⁴⁷ KOLDINSKÁ, Kristina. Kapitola 11 [Invalidita]. In: KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 106.

²⁴⁸ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.1 [Současná koordinace dávek v invaliditě]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 132.

²⁴⁹ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.1.1 [Dlouhodobý charakter dávek]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 132.

²⁵⁰ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.1.2 [Rozdílnost systémů zabezpečení při invaliditě]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 132.

je zapotřebí zdůraznit přímou použitelnost/aplikovatelnost tohoto normativního aktu. Daná forma se užívá v těch případech, kdy je zapotřebí přijmout unifikovanou právní úpravu. Ačkoliv je spíše typická pro oblasti výlučné pravomoci, nicméně uplatňuje se i v případě sdílené pravomoci, ale v takovém případě je pak zapotřebí zdůraznit respektování zásady subsidiarity a proporcionality.²⁵¹ Lze tak uvést, že obecným pravidlem je upravovat ty oblasti u nichž to lze směrnicí, nikoliv nařízením. Nicméně oné pravidlo není plně akceptováno.²⁵²

3.6.3.1 Systémy typu A

Právní předpisy typu A představují všechny právní předpisy, dle nichž výše dávky invalidity není odvislá od doby pojištění či bydlení a přičemž jí členský stát explicitně zařadil do přílohy VI. Do této kategorie je zařazen invalidní důchod a jeho výše v mimořádných případech dle § 42 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.²⁵³ Ovšem nutno podotknout, že na danou osobu, se uplatní právní předpisy typu A, jestliže mimo jiné krom získané doby pojištění, vznikla invalidita právě v období, kdy byla pojištěna.²⁵⁴ Tyto systémy jsou tedy založeny na tzv. materializaci rizika. Pojištěnec má tedy nárok na požívání dávky, i přestože pojištění teprve započalo. V této souvislosti je nutné upozornit na skutečnost, že pakliže osoba, jež se účastnila systému typu A v minulosti a v okamžiku vzniku invalidity, již byla pojištěna v jiném členském státě, nemůže vyvolat přiznání dávky dle systému typu A. Primární vliv tedy hraje okamžik vzniku invalidity a s tím související pojištění.

3.6.3.2 Systémy typu B

Právní předpisy typu B představují negativní vymezení právních předpisů typů A, u nichž výše dávky invalidity je odvislá od doby pojištění a zároveň není zapotřebí, aby byla osoba v době vzniku invalidity pojištěna. Nařízení rovněž pamatuje na ty případy, kdy osoby byly pojištěny pouze na základě právních předpisů typu B a důchod vyplácel tedy jednotlivý členský stát, v němž

---

²⁵¹ Pravomoc Evropské unie se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality, což přispívá ke kontrole a dodržování mechanismů v dělbě pravomocí mezi členskými státy a Evropskou unií. U zásady subsidiarity tedy platí, že pakliže Evropská unie zasahuje do těch oblastí, jež nejsou v její výlučné pravomoci, pak musí jednat pouze za předpokladu, že nelze dosáhnouti zamýšleného cíle jinak než na úrovni vnitrostátní právní úpravy členských států. Kdežto u zásady proporcionality platí, že právní regulace musí být přímo úměrná dosažení cílů, resp. nesmí přesáhnout obsah ani formu činnosti, jestliže to není nutně nezbytné viz dle PÍTROVÁ, Lenka. 6.3.3 Omezení pravomocí zásadou subsidiarity a proporcionality. In: TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 157. ISBN 978-80-87576-53-3.

²⁵² TÝČ, Vladimír. 4.2.1 Nařízení. In: TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 109. ISBN 978-80-87576-53-3.

²⁵³ Dle přílohy VI. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

²⁵⁴ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.1.2 [Rozdílnost systémů zabezpečení při invaliditě]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 133.

byla osoba či osoby pojištěny a zároveň výše invalidního důchodu je odvislá od délky pojištění tohoto jednotlivého členského státu. Pakliže byla osoba pojištěna pouze na základě právních předpisů typu A, a jedná se o ty státy, jež jsou zmíněny v příloze VI nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, tím pádem bude vyplácena dávka invalidity od toho státu, v níž byla osoba pojištěna v době vzniku invalidity. Nastává ovšem situace, kdy byla osoba pojištěna na základě obou typů právních předpisů čili typu A i B, pak bude proporcionálně dávka invalidního důchodu vyplácena z každého členského státu této osobě, jež byla na pojištění zúčastněna. Systém důchodového pojištění typu B, z něhož jsou dávky v invaliditě přiznávány je užíván i v České republice.²⁵⁵

3.6.4 Stanovení stupně invalidity

Koordinace sociálního zabezpečení sice představuje instrument, který má vést k unifikaci v oblasti sociálního zabezpečení, avšak ve směru rovnosti vůči migrujícím osobám v rámci Evropské unie a s tím pochopitelně související zásadě právní jistoty ve vztahu k nárokům, jež Evropská unie garantuje. Principy koordinace sociálního zabezpečení tedy nepředstavují prostředek, jenž se intervenuje do vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států v oblasti sociálního zabezpečení, naopak respektuje tamní diferenciaci.²⁵⁶ I když existují nejen odlišné stupně invalidity, v rámci členských států, přesto mohou existovat výjimky, jež jsou uvedeny v příloze VII a na základě níž, dochází k uznání, resp. ke shodě v rámci právních předpisů, co se týče stupně invalidity. Rozhodnutí instituce členského státu ohledně stupně invalidity žadatele je tudíž závazné pro instituci, kteréhokoliv členského státu, jež je uveden v této části přílohy a u nichž je explicitně uvedena shoda. Těmi členskými státy jsou pouze Francie, Belgie a Itálie, shoda ovšem nepanuje u všech druhů a stupňů invalidity, což je však v uvedené kontradikci kupříkladu konstatováno.²⁵⁷

3.6.5 Výše invalidity v jednotlivých systémech

Je naprosto zjevné, že s ohledem na migraci pracovníků v rámci Evropské unie, dochází, ať již ke kumulaci či samostatnému užití systémů typu A či B. V podstatě existují pouze čtyři typové situace, jež mohou nastat.²⁵⁸

---

²⁵⁵ Tamtéž, s. 133.

²⁵⁶ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.1.3 [Stanovení stupně invalidity]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 134.

²⁵⁷ Dle čl. 46 odst. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

²⁵⁸ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.2 [Stanovení výše dávky v invaliditě v jednotlivých situacích]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 134.

3.6.5.1 Osoba podléhající pouze systému typu A

Za právní předpisy typu A se považují všechny právní předpisy, jejichž výše není odvislá od trvání doby pojištění či bydlení, a jež explicitně členský stát podřadil do přílohy VI, právními předpisy typu B, jsou tedy ty „ostatní.“²⁵⁹ Jestliže u osoby, ať již za sebou či střídavě, podléhaly právní předpisy dvou či několika členských států, při nichž získala doby pojištění nebo bydlení pouze dle právních předpisů typu A, může požívat pouze dávky poskytované institucí toho členského státu, u něhož byly právní předpisy platné v období, kdy nastala pracovní neschopnost, po níž došlo k invaliditě.²⁶⁰ V případě, že však osoba nemůže požívat dávky dle členského státu, v němž byla v okamžiku nastalé sociální události pojištěna, resp. na ně nemá nárok, může tedy pobírat dávku dle jiného členského státu, u něhož splnila podmínky.²⁶¹ V této souvislosti je nutno poukázat na zásadu materializace rizika, která zakládá nárok přiznání dávky toho členského státu, u něhož v okamžiku vzniku invalidity, byla pojištěna.²⁶²

3.6.5.2 Osoba podléhající prvně systému typu A až posléze typu B

Opět zde hraje klíčovou roli materializace rizika, resp. okamžik vzniku invalidity, poněvadž původně osoba byla sice pojištěna dle systému typu A, ale v okamžiku vzniku invalidity, již podléhala systému B, což s ohledem na skutečnost, že výše dávky je odvislá od délky doby pojištění, by osobu co do výše výměry dávky značně znevýhodňovala oproti jiným migrujícím pracovníkům, proto se na základě nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení uplatňuje tzv. metoda dílčích důchodů.²⁶³ Výpočet se tedy skládá ze tří částí, jimiž se míní:

1. prvně je nutné u jednotlivých členských států, u nichž osoba podléhala obou systémů, zjistit, zda jí lze přiznat dávku pouze dle vnitrostátních právních předpisů tzv. národní důchod, aniž by bylo nutné pro nárokování dávky a jejího výpočtu nuceno užít nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.
2. Dále musí posléze jednotlivý členský stát vypočítat výši důchodu dle nařízení a to tak, že u dílčího důchodu je zapotřebí provést:
  - a) výpočet možné výše důchodu, jenž se provede tak, že dojde k součtu splnění všech dob pojištění získaných u dané osoby, na základě, níž by bylo možné získat dle právních

---

²⁵⁹ Dle čl. 44 bod 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

²⁶⁰ Tamtéž, dle čl. 44 bod 2.

²⁶¹ Tamtéž, dle čl. 44 bod 3.

²⁶² PIKOROVÁ, Gabriela. 10.2 [Stanovení výše dávky v invaliditě v jednotlivých situacích]. In: KOLDINSKÁ, Kristina, a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 134.

²⁶³ Tamtéž, s. 135.

- předpisů členských států nárok na dávku invalidního důchodu, jedná se ve své podstatě o fikci, k jejíž naplnění dojde ke splnění podmínek k přiznání invalidity, jako kdyby bylo užito vlastních vnitrostátních pravidel splněné doby pojištění,
- b) následně musí být tato fiktivní výše vynásobena podílem poměru skutečně získané doby pojištění oproti potřebné doby pojištění v jednotlivém členském státě, čímž dojde k výpočtu tzv. dílčího důchodu.
3. Konečná část pak následně spočívá v porovnání obou výchozích částek tedy národního důchodu a dílčího důchodu, přičemž se užije toho důchodu, u něhož byla určena na základě těchto výpočtů vyšší částka.²⁶⁴

3.6.5.3 Osoba podléhající prvně systému B a pak následně systému typu A

Užití metody pro výpočet výše dávky invalidního důchodu se užije stejný, jako tomu bylo v případě, kdy by daná osoba podléhala prvně systému typu A, a pak následně systému typu B, kdyby tomu tak nebylo a nebyla by užita metoda dílčích důchodů, došlo by k situaci, v níž by tyto osoby byly výrazně zvýhodněné, a to takovým způsobem, že by mohly obdržet výši dávky odpovídajícím dobám pojištěním získaným jak v systému typu B, tak ze systému typu A, neboť v tom okamžiku, kdy vznikla invalidita, by osoba měla nárok na požívání dávky, čímž by došlo k porušení zásady rovnosti účastníků, neboť by čerpaly dávky z obou systémů.

3.6.5.4 Osoba podléhající pouze systému typu B

Výpočet pro výši dávky invalidního důchodu pouze v rámci systému typu B, se užije pouze v případech, v nichž migrující pracovník podléhal pouze tomuto typu tedy typu B, a to tak, že pro výpočet se použije rovněž²⁶⁵ metoda tzv. dílčích důchodů.²⁶⁶

3.6.6 Podávání žádosti o přiznání invalidního důchodu

Žádost se podává u té instituce v závislosti na skutečnosti, zda migrující pracovník podléhal předpisům systému pouze typu A či B, ba i kombinovaně. V případě, že migrující pracovník podléhal pouze systémům typu A, může svou žádost směřovat vůči státu, u něhož byl v době vzniku invalidity, popřípadě státu jeho bydliště, naposledy pojištěn. Jestliže tak neučiní a svou žádost bude směřovat nepřislušné instituci, kupříkladu státu bydliště pak následně tuto žádost předá instituci příslušného státu, u něž byl v době vzniku invalidity, pojištěn. Toto pravidlo se

---

²⁶⁴ Tamtéž, s. 136 ve spojení s čl. 52 bod 3 nařízení Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

²⁶⁵ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.2 [Stanovení výše dávky v invaliditě v jednotlivých situacích]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 137.

²⁶⁶ Tamtéž, s. 135.

užije zejména v případech přeshraničních pracovníků, tzv. pendlerů, jež mají trvalé zázemí, resp. bydliště ve státě domoviny a dojíždějí pouze za hranice jiného členského státu, v němž pouze vykonávají pracovní činnost.²⁶⁷ Nutno podotknout, že označení kontaktní instituce²⁶⁸ se neužije v případech, kdy instituce místa bydliště by se v žádném případě neuplatnila, neboť migrační pracovník nikdy na území svého bydliště nepodléhal pojistnému systému.²⁶⁹ V případech, že migrační pracovník podléhá jinému systému nežli typu A, tak obecně tedy platí pravidlo, že žadatel směřuje svou žádost vůči členskému státu jeho bydliště či instituci toho členského státu, na jehož se právní předpisy naposledy vztahovaly.²⁷⁰

---

²⁶⁷ PIKOROVÁ, Gabriela. 10.3.1 [Podávání žádostí]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 138.

²⁶⁸ Instituce určená jako příslušná k převzetí žádosti je tzv. *kontaktní institucí*. Instituce je po celou dobu řízení o dávce určitým základním styčným orgánem dle PIKOROVÁ, Gabriela. 12.6 [Procesní pravidla a spolupráce institucí]. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 158.

²⁶⁹ Dle čl. 47 bod 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32009R0987>.

²⁷⁰ Tamtéž, dle čl. 45 písm. b) bod 4.

4. Vnitrostátní právní úprava

Právní řád České republiky se vyznačuje hierarchickou strukturou, přičemž nejvyšší právní síla náleží ústavním zákonům, po nichž následují zákony a v neposlední řadě prováděcí²⁷¹ právní předpisy. Ústavní zákony tedy vystupují vůči zákonům a sekundárním právním předpisům nadřazeně, protože zákony a sekundární právní předpisy, musí být s nimi v souladu. Ovšem nutno podotknout, že vůči mezinárodním smlouvám dle čl. 10 Ústavy se neuplatní zákon stanoví-li něco jiného než mezinárodní smlouva, v důsledku této skutečnosti je následně užito mezinárodní smlouvy, jenž má přednost před zákonem. Poměr mezi unijním právem a vnitrostátním právem České republiky, byť je založen na zásadě aplikační přednosti unijního práva, i ta je však limitována zásadou subsidiarity a proporcionality ve vztahu ke svěřené působnosti, nikoliv však výlučné.²⁷²

4.1 Ústava

Česká republika vystupuje jakožto „svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát,“ jenž je „založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“²⁷³ Ač Česká republika není explicitně označována taktéž jakožto „stát sociální,“ byť v jiných ústavních zákonech členských zemí Evropské unie tomu tak je, kupříkladu Německo, Francie, Španělsko či Slovinsko, přesto daná oblast není nikterak opomíjena, sic v rámci ústavního zákona, a to v usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina základních práv a svobod“).

Lze tedy shledat, že je možno považovat rovněž i Českou republiku za sociální stát.²⁷⁴ Sociální práva nebyla na počátku české, resp. československé historie státu v Ústavě definována. Kupříkladu v Ústavě č. 121/1920 Sb., zákona ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky nejsou sociální práva nikterak zmíněna, ba ani základní složky coby „hmotné zabezpečení ve stáří, pomoc v hmotné nouzi etc.“²⁷⁵ Následnou změnu šlo vysledovat až v rámci vzniku květnové Ústavy, jež zakotvila garanci základních práv, přičemž nebyla opomenuta rovněž i práva sociální. V rámci čl. 29 odst. 1 a 3 shora květnové Ústavy byla občanům prisuzována at' již „právo na léčebnou péči, na zaopatření, jak ve stáří, tak i při

²⁷¹ Sekundární právní předpisy = prováděcí právní předpisy viz dle VYSOKAJOVÁ, Margerita. IV. Vnitrostátní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 44.

²⁷² VYSOKAJOVÁ, Margerita. IV. Vnitrostátní právo. In: KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 44.

²⁷³ Dle čl. 1 odst. 1 Ústavy.

²⁷⁴ MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan. Čl. 1 [Základní principy]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 14.

²⁷⁵ HLOUCH, Lukáš. Čl. 30 [Sociální práva. Právo na sociální zabezpečení]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 840.

nezpůsobivosti k práci a při nemožnosti obživy,“ načež byla „tato práva zajištěna zákony o národním pojištění, jakož i veřejnou zdravotní a sociální péčí.“ Následně započala éra, která se nesla v předznamení socialistického vývoje, a to právě především v oblasti sociální, na kterou se politika té doby primárně zaměřovala a jejíž znění právní úpravy tomu i přizpůsobila. Opětovně i v Ústavě Československé socialistické republiky, ústavního zákona č. 100/1960 Sb. ze dne 11. července 1960, byla zakomponována sociální práva, tentokrát v čl. 23, přičemž se jednalo o podobnou formulaci znění v rámci předešlé květnové Ústavy.²⁷⁶

I když Ústava České republiky nikterak nezmiňuje sociální práva, přesto existuje právní předpis ústavní síly, jímž je Listina základních práv a svobod, která deklaruje základní práva, ať již hospodářská, sociální a kulturní a to v čl. 26-35, která jsou sice pod záštitou soudní moci viz čl. 4 Ústavy, avšak povětšinu z nich lze vynucovat pouze v rámci mezích zákonů a ustanovení, kterými jsou prováděna viz čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.²⁷⁷

Byť Česká republika je pochopitelně suverénním státem, který hájí svá práva a povinnosti, své vlastní zájmy, přesto v rámci mezinárodní sféry je ovšem vázána závazky plynoucích z členství v rámci různých organizací, mezinárodních smluv, které se zavázala dodržovat je, resp. plně je respektovat.²⁷⁸ V této souvislosti lze ostatně odkázat na čl. 10 Ústavy, jenž zaručuje, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, které jsou ratifikovány a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu České republiky. Ovšem již zmíněný čl. 10 Ústavy se vztahuje pouze na tzv. prezidentské smlouvy, kdežto čl. 1 odst. 2 je univerzální.²⁷⁹ Co se užití čl. 10 Ústavy týče pak v případě rozporu mezi zněním mezinárodní smlouvy a zákona, se následně použije mezinárodní smlouva. Nutno je však zmínit, že má pouze aplikační přednost, není tomu tak, že by měla mezinárodní smlouva absolutní přednost v rámci právní síly právních předpisů právního řádu České republiky, nýbrž pouze v aplikaci.²⁸⁰ Celé znění čl. 2 vychází z Listiny základních práv a svobod, ze kterého bylo převzato.²⁸¹ Lidu je přisuzována veškerá státní moc, neboť je považován za její zdroj. Státní moc tak lid vykonává skrze tři složky: moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, což jsou komponenty dělby moci.²⁸² „Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc

²⁷⁶ HLOUCH, Lukáš. Čl. 30 [Sociální práva. Právo na sociální zabezpečení]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 841.

²⁷⁷ MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan. Čl. 1 [Základní principy]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 14.

²⁷⁸ Dle čl. 1 odst. 2 Ústavy.

²⁷⁹ MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan. Čl. 1 [Základní principy]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 16.

²⁸⁰ MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan. Čl. 10 [Vázanost mezinárodními smlouvami]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 127.

²⁸¹ SLÁDEČEK, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška. Čl. 2 [Státní moc]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 25.

²⁸² Dle čl. 2 odst. 1 Ústavy.

přímo.²⁸³ Z čl. 2 odst. 3 lze sice vyčíst a z toho tím pádem usoudit, že lidu skutečně slouží státní moc, avšak jedná se o příliš nadnesené znění, které však nekoresponduje s faktickým stavem. Ona „*garance služby*“ spočívá kupříkladu v záruce přiměřeného finančního zabezpečení v případě nemožnosti, resp. neschopnosti práce viz čl. 30 Listiny základních práv a svobod.²⁸⁴ Nicméně s tím spolu úzce souvisí její uplatnění, které lze zrealizovat pouze „v případech, v mezích a způsoby, jež stanoví zákon.“²⁸⁵ Na oné znění pak pochopitelně navazuje zásada legální licence, která umožňuje občanovi „činit vše, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

„Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod,“²⁸⁶ přičemž „základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.“²⁸⁷ Vzhledem k tomu, že je možný soudní přezkum rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, je tedy „soudní moc vykonávána jménem republiky nezávislými soudy.“²⁸⁸ Ač je sice Nejvyšší správní soud sice zmíněn v hlavě čtvrté soudní moci v čl. 87 odst. 3, čl. 91 odst. 1 Ústavy a v neposlední řadě i v čl. 92 Ústavy *de facto* neexistoval.²⁸⁹

4.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod je mimo jiné součástí ústavního pořádku dle čl. 112 odst. 1 Ústavy.²⁹⁰ S ohledem na tuto skutečnost, má Listina základních práv a svobod sílu ústavního zákona, byť tak nenese formální označení.²⁹¹ Úvodní článek v Listině základních práv a svobod tedy deklaruje jednotlivci svobodu a rovnost, a to jak v důstojnosti, tak v právech, což reflektuje elementární postavení lidského jedince „v moderním ústavním státě.“²⁹² Tato téze se následně promítla do interpretace základních práv a svobod, jímž jsou imanentní právě atributy v podobě „nezadatelnosti, nezcizitelnosti, nepromlčitelnosti a nezrušitelnosti,“²⁹³ jež jsou právě přičitatelné

---

²⁸³ Dle čl. 2 odst. 2 Ústavy.

²⁸⁴ SLÁDEČEK, Vladimír, SYLLOVÁ, Jindřiška. Čl. 2 [Státní moc]. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 32.

²⁸⁵ Dle čl. 2 odst. 3 Ústavy.

²⁸⁶ Dle čl. 112 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 3 Ústavy.

²⁸⁷ Dle čl. 4 Ústavy.

²⁸⁸ Dle čl. 81 Ústavy.

²⁸⁹ HUSSEINI, Faisal, KOPA, Martin. Čl. 36 [Právo na soudní a jinou právní ochranu]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1116.

²⁹⁰ Dle čl. 3 Ústavy.

²⁹¹ Dle čl. 3 Ústavy.

²⁹² BARTOŇ, Michal. Čl. 1 [Svoboda, rovnost, důstojnost. Charakteristika základních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 73.

²⁹³ Je nutno mít na paměti skutečnost, že většina základních práv je však omezená viz dle BARTOŇ, Michal. Čl. 3 [Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodnování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 180.

člověku, jakožto lidské bytosti coby z přirozenosti plynoucí z jeho samé podstaty.²⁹⁴ Vzhledem k této definici je pak seznatelné, že primární úlohu v demokratickém státě sehrává právě role člověka. „Východiskem státu je tedy jednotlivec,“²⁹⁵ což jedinci dává právo konat vše, co není zakázáno a zároveň nesmí být nucen činit to, co mu není zákonem uloženo,²⁹⁶ resp. zásada legální licence. Opakem této zásady je právě zásada enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, jež nastavuje mantinely státní moci, neboť státní moc lze prosadit pouze v těch případech a zároveň v mezích, které jsou určeny zákonem a taktéž způsobem, jenž zákon tak stanoví.²⁹⁷

Základní práva a svobody patří jednotlivci tudíž musí být deklarována všem bez jakéhokoliv rozdílu, což koreluje se zákazem diskriminace. V této souvislosti je pak nutno zmínit znění článku, který poukazuje na nemožnost způsobení újmy na právech tomu jedinci, jenž uplatňoval svá základní práva a svobody.²⁹⁸ Újmou na právech se míní právě negativní dopad, jenž vznikl jedinci v souvislosti při uplatňování jeho základních práv a svobod.²⁹⁹

Vzhledem k tomu, že již byla zmíněna zásada legální licence lze navázat na znění ustanovení čl. 4 Listiny základních práv a svobod, jenž stanovuje podmínky pro ukládání povinností a pro omezení základních práv a svobod.³⁰⁰ Povinnosti jsou tedy uloženy pouze na základě zákona, pochopitelně v jeho mantinelech a zároveň při ušetření základních práv a svobod. V daném čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod lze vyčíst zásadu zákonnosti, resp. legality, která je obsažena v čl. 2 odst. 3 Ústavy a rovněž čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.³⁰¹ Ony meze základních práv a svobod, jež stanovuje Listina základních práv a svobod mohou být následně upraveny výhradně zákonem.³⁰² Následně všechna daná omezení stanovená zákonem, pak musí pochopitelně platit pro všechny jedince, jež splňují stanovené podmínky.³⁰³

V hlavě čtvrté a čl. 30 jsou zakotvena sociální práva. Občanům je tedy deklarováno „právo na přiměřené hmotné zabezpečení a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.“³⁰⁴ Načež

---

²⁹⁴ BARTOŇ, Michal. Čl. 1 [Svoboda, rovnost, důstojnost. Charakteristika základních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 73.

²⁹⁵ BARTOŇ, Michal. Čl. 1 [Svoboda, rovnost, důstojnost. Charakteristika základních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 74.

²⁹⁶ Dle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod

²⁹⁷ Dle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

²⁹⁸ Dle čl. 3 odst. 3 Listiny základních práv a svobod

²⁹⁹ BARTOŇ, Michal. Čl. 3 [Zákaz diskriminace; svobodná volba národnosti a zákaz odnárodnování; zákaz působení újmy pro uplatňování základních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 181.

³⁰⁰ HEJČ, David. Čl. 4 [Podmínky pro ukládání povinností a pro omezení základních práv a svobod]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 185.

³⁰¹ Tamtéž, s. 186.

³⁰² Dle čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

³⁰³ Dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³⁰⁴ Dle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

je následně odkazováno na znění zákona, jenž stanovuje podrobnosti.³⁰⁵ Pokud jde o historický vývoj sociálních práv, tak z hlediska genealogie se řadí sociální práva do tzv. práv druhé generace, byť i k tomu existuje oponentní názor, jenž uvádí, že sociální práva se řadí do katalogů základních práv již od prvopočátku. Přinejmenším je však zaznamenáno pojítko v rámci poválečného vývoje směřující k Všeobecné deklaraci lidských práv, jenž na sociální práva pohlíží jakožto na „základní práva občanská,“ přičemž jim právě přisuzuje postavení tzv. práv první generace, poněvadž zosobňují a vážou se na „projev práva na život a zejména na lidskou důstojnost.“³⁰⁶ Ať tak či tak jednotlivci přísluší přiměřené hmotné zabezpečení. Nutno v této souvislosti zmínit, jeho nárokování. Jestliže jednatel, považující se za invalidního, byť jakéhokoliv stupně invalidity, se může obrátit na soud, pakliže se domnívá, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy³⁰⁷ (v daném případě orgánu České správy sociálního zabezpečení),³⁰⁸ má garanci soudního přezkumu, čímž se míní hlava V. Právo na soudní a jinou právní ochranu v Listině základních práv a svobod.

Spolu s tím je nutno zmínit, že sice v čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod je zakotven sice prapůvod českého správního soudnictví, avšak realizace byla provedena teprve s účinností od 1. 1. 2003, k datu, kdy nabyl účinnosti zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, přičemž je vhodné zmínit, že sice Nejvyšší správní soud byl zmiňován v čl. 91 odst. 1 Ústavy, poněvadž se pochopitelně počítalo s jeho existencí, do té doby však pouze *de iure*, byť na ústavní úrovni, nikoliv však fakticky.³⁰⁹ V čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod jsou explicitně uvedena práva, již je možné se domoci, avšak výhradně v mezích zákonů, jímž jsou daná ustanovení prováděna.³¹⁰ Onen článek se tedy zabývá vymahatelností, resp. vynutitelností sociálních práv, což představuje jeden z elementárních sporů, který se sociálních práv obecně dotýká.³¹¹ Lze tedy vyčíst záruku v podobě vymožení se práva, ať již v rámci správního řízení či soudního přezkumu.

4.3 Zákonná a prováděcí právní úprava

Elementárními právními předpisy, které jsou stěžejní pro oblast invalidity, jsou zejména:

1. zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů,

---

³⁰⁵ Dle čl. 30 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³⁰⁶ HLOUCH, Lukáš. Čl. 30 [Sociální práva. Právo na sociální zabezpečení]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 838.

³⁰⁷ Dle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

³⁰⁸ Dále jen „ČSSZ“.

³⁰⁹ HUSSEINI, Faisal, KOPA, Martin. Čl. 36 [Právo na soudní a jinou právní ochranu]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1116.

³¹⁰ Dle čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

³¹¹ TOMOSZEK, Maxim. Čl. 41 [Omezení vymahatelnosti některých sociálních práv]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1272.

2. zákon č. 582/1991 Sb., zákon České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“),
3. vyhláška č. 359/2009 Sb., vyhláška, kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „vyhláška o posuzování invalidity“) a s tím související příloha k vyhlášce č. 359/2009 Sb., procentní míry poklesu pracovní schopnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „příloha k vyhlášce o posuzování invalidity“),
4. zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „správní řád“),
5. zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „soudní řád správní“).

4.3.1 Nárok na přiznání invalidity (splnění podmínek)

V obecném souhrnu lze konstatovat, že pro získání invalidního důchodu, resp. jeho nárokování je zapotřebí splnění 3 podmínek. Existují pochopitelně i výjimky, které budou níže popsány a rozvedeny, a u nichž není vyžadováno kumulativní splnění.

Lze tak shledat, že podmínkami pro přiznání nároku na invalidní důchod jsou:

- a) obecné podmínky,³¹²
- b) zdravotní podmínka,³¹³
- c) potřebná doba pojištění.³¹⁴

4.3.1.1 Obecné podmínky

V rámci obecné podmínky platí, že invalidní důchod může být přiznán pojištěnci, jenž nedosáhl věku 65 let či věku důchodového. Věkem důchodovým se míní věk starobního důchodu u pojištěnce, který je vyšší nežli 65 let. Za této situace, pak může být splněna pouze jedna z níže uvedených, a to buďto, že³¹⁵:

- a) se pojištěnec stal invalidním a zároveň dosáhl potřebné doby pojištění, nicméně mu ke dni vzniku invalidity nevznikl nárok na starobní důchod, poněvadž nesplnil podmínku³¹⁶ doby

---

³¹² Dle § 38 zákona o důchodovém pojištění.

³¹³ Dle § 39 zákona o důchodovém pojištění.

³¹⁴ Dle § 40 zákona o důchodovém pojištění.

³¹⁵ Dle § 38 zákona o důchodovém pojištění.

³¹⁶ Dle § 29 zákona o důchodovém pojištění.

pojištění anebo mu sice byl přiznán starobní důchod³¹⁷, přesto nesplnil podmínku důchodového věku, anebo

b) se stal pojištěnec invalidním následkem pracovního úrazu³¹⁸.

V případech, kdy se pojištěnec stal invalidním následkem pracovního úrazu potažmo trpí nemocí z povolání,³¹⁹ není zapotřebí splnění podmínky doby pojištění, ta je vyňata a k ní se tedy vůči tomuto pojištěnci nepřihlíží.

4.3.1.2 Zdravotní podmínka

Je zakotveno, že pojištěnec je shledán invalidním, pakliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, zapříčinil pokles jeho pracovní schopnosti přinejmenším o 35 %.³²⁰ Invalidita se následně člení na tři stupně:

- a) 35 % - 49 % představuje invaliditu I. stupně,
- b) 50 % - 69 % představuje invaliditu II. stupně,
- c) a v neposlední řadě nad 70 % poklesu pracovní schopnosti je označována invalidita III. stupně.

4.3.1.3 Doba pojištění

Již u pojištěnce, kterého ač nepostihl pracovní úraz či nemoc z povolání, jež zapříčinila jeho dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, je zapotřebí mimo jiné i splnění doby pojištění, která byla sice již zmíněna v obecných podmínkách, avšak nebyla nikterak rozvedena, proto byla zařazena separátně, resp. samostatně nikoliv jakožto součást. Délka doby pojištění je následně odvislá od věku pojištěnce.³²¹

4.3.1.4 Výjimka

Na invaliditu III. stupně má rovněž nárok osoba, která dosáhla alespoň 18 let věku, musí mít trvalý pobyt na území České republiky a je zároveň invalidní pro III. stupeň před dosažením 18. věku, a to i přestože nedisponuje potřebnou dobou pojištění. Invalidním pro III. stupeň dle věty

---

³¹⁷ Dle § 31 zákona o důchodovém pojištění:

„(1) Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění stanovenou podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky.

(2) Starobní důchod podle odstavce 1 se přiznává nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu. Za den vzniku nároku na starobní důchod podle odstavce 1 se považuje den, od něhož je tento důchod přiznán.

(3) Přiznání starobního důchodu podle odstavců 1 a 2 vylučuje nárok na starobní důchod podle § 29.“

³¹⁸ Dle § 38 zákona o důchodovém pojištění.

³¹⁹ V této souvislosti lze odkázat na znění § 25 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, v němž se uvádí, že pakliže se „v tomto zákoně hovoří o pracovním úrazu, rozumí se tím též nemoc z povolání. Následně prováděcí předpis stanoví, které nemoci se považují za nemoci z povolání.“

³²⁰ Dle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³²¹ Dle § 40 zákona o důchodovém pojištění.

první se rovněž považuje i osoba, u níž je shledána existence takového omezení, buďto tělesného, smyslového či duševního, jež jí neumožňuje vykonávat soustavnou přípravu k pracovnímu uplatnění.³²² Při posuzování invalidity III. stupně se však neporovnává stav, který byl u této osoby, před vznikem jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.³²³

---

³²² Dle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

³²³ Dle § 42 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění ve spojení s § 39 odst. 3 věta druhá téhož zákona, jejíž znění: „*Poklesem pracovní schopnosti se rozumí pokles schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku omezení tělesných, smyslových a duševních schopností ve srovnání se stavem, který byl u pojištěnce před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.*“

5. Vybrané pojmy

Vzhledem k tomu, že právní úpravou prostupují pojmy, jež souvisejí obecně s tematikou invalidity a invalidního důchodu, neboť jsou navzájem provázané a v podstatě se do ní intervnují, bylo zapotřebí na ně poukázat a nastínit tak jejich pojetí, byť kumulovaně.

5.1 Mezinárodní definice invalidity

Světová zdravotnická organizace zapříčinila vznik Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, invalidity a zdraví, přičemž primárním cílem byla existence unifikovaného normovaného jazyka, jenž by byl schopen poskytnout jednotný rámec pro stanovení popisu zdraví a stavů se zdravím s tím spojeným, avšak zároveň by počítal jak s aspektem biologickým, tak rovněž sociálním, a to ve dvou základních segmentech, jimiž se míní:

„ 1) tělesné funkce a struktury (Body Functions and Structures),

2) aktivity a participace (Activities and Participation).“

Co do funkčních schopností jsou řazeny:

„a) všechny biologické a automatické funkce těla,

b) přičemž stupeň postižení (disability) reflektuje jejich změnu a reaguje na změny v závislostech na okolnostech při aktivitách a participace.“

Unifikace má sloužit k lepšímu porozumění v rámci komunikace mezi tvůrci národních politik a jinými subjekty, jež se tímto tématem zabývají a spolu s tím i vytváření sociální politiky v rámci této sféry.

Složky aktivit a participace zahrnují okruh:

„ a) *učení a používání znalostí (education),*

b) *dorozumívání (communication),*

c) *pohyblivost (mobility),*

d) *péče o sebe (self-servicing),*

e) *života doma (domestic life),*

f) *mezilidské interakce a vztahy (interpersonal interactions and relationships),*

g) *komunitní, občanský a sociální život (community, social and civic life) atd.*“³²⁴

Podstata využití Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, invalidity a zdraví tedy spočívá v tom, že vymezuje definici zdravotního postižení.³²⁵ Je zapotřebí uvést, že tento nástroj v podstatě

³²⁴ TOMEŠ, Igor, KOLDINSKÁ, Kristina. *Právní a organizační aspekty posuzování zdravotního stavu v sociální oblasti*. Praha: Univerzita Karlova, 2011, s. 9. ISBN 978-80-87146-46-0.

³²⁵ Tamtéž, s. 10. ISBN 978-80-87146-46-0.

slouží jakožto východisko, kdy kupříkladu dvě osoby, byť s totožnou nemocí mohou mít rozdílný stupeň funkčních schopností.³²⁶

5.2 Pojem invalidita v rámci právní úpravy České republiky

Invalidita³²⁷ tedy představuje buďto omezení anebo ztrátu schopnosti k výkonu soustavné výdělečné činnosti, jejíž příčinou je dlouhodobě nepříznivý stav. Dle ustanovení § 26 zákona o důchodovém pojištění se „za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav pro účely tohoto zákona považuje zdravotní stav, který omezuje tělesné smyslové nebo duševní schopnosti pojištěnce významné pro jeho pracovní schopnost, pokud tento zdravotní stav trvá déle než 1 rok nebo podle poznatků lékařské vědy lze předpokládat, že bude trvat déle než 1 rok.“ Přičemž dle téhož zákona v ustanovení § 27 se „výdělečnou činností rozumí činnost osob uvedených v § 5 odst. 1 a v § 5 odst. 4 vykonávaná v rozsahu, který zakládá účast na pojištění.“ Tímto způsobem dikce zákona upravuje a definuje invaliditu v právním systému České republiky.

Obecným způsobem invalidita představuje „poruchu zdraví dlouhodobého až trvalého charakteru, která má za následek relevantní pokles nebo ztrátu schopnosti pracovat.“ Právní předpis pak následně podle míry poklesu pracovní schopnosti zařazuje posuzovaného čili pojištěnce do určitého stupně invalidity. Pokles míry pracovní schopnosti má pochopitelně vliv na příjem, neboť odráží ztížené pracovní možnosti a s tím pochopitelně související i mzdové či platové hodnocení, čímž v důsledku této disproporce představuje invalidita dávku, která reguluje daný nepoměr a snaží se tímto způsobem vybalancovat právě omezené pracovní příležitosti, jimiž disponuje pojištěnec a zároveň nahrazuje, resp. doplňuje rozdíl v příjmu.

Invalidita je tudíž dle dikce zákona označovaná jako ztráta či omezení schopnosti soustavné výdělečné činnosti pojištěnce. Přičemž schopností se rozumí vlohy pojištěnce, jež by měly odpovídat příjmu z této pracovní činnosti. V rámci pracovní schopnosti se tedy vychází z pracovního potenciálu. Pracovním potenciálem je míněn komplexní souhrn předpokladů fyzické osoby bez ohledu na druh práce. „Bilance pracovního potenciálu tedy představuje zjištění a zhodnocení všech pro práci významných funkcí.“³²⁸

V návaznosti na výše zmíněné, pak invalidita v sobě skýtá několik stránek, jež jsou jí imanentní kupříkladu:

---

³²⁶ WHO. Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví. Praha: Grada, 2008, s. 16. ISBN 978-80-247-1587-2. Dostupné z: https://www.uzis.cz/sites/default/files/knihovna/mkf_cz.pdf.

³²⁷ Nutno podotknout, že české pojetí invalidity má blízko ke „konceptu všeobecné invalidity s určitými prvky zaměstnanecké invalidity,“ viz KOLDINSKÁ, Kristina. Kapitola 11 [Invalidita]. In: KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 106.

³²⁸ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, s. 112. ISBN 978-80-247-3724-9.

- „**zdravotní**,“ což představuje onemocnění dlouhodobého charakteru v souladu s dikcí ustanovení § 26 zákona o důchodovém pojištění (trvajícím déle než 1 rok či předpokládající trvání této délky). Při daném posouzení se zkoumají nejen nedotčené, vymizelé fyzické, duševní či smyslové schopnosti,³²⁹ nýbrž i stabilizace zdravotního stavu³³⁰ a v neposlední řadě spojená adaptace na zdravotní postižení.³³¹ V této souvislosti lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 7/2003-42 ze dne 7. srpna 2003 v němž se uvádí, že „*důvodem zániku plné invalidity nemusí být vždy jen zlepšení zdravotního stavu, ale i stabilizace zdravotního stavu, neboť sama stabilizace dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu spojená s adaptací člověka na situaci vyvolanou například zdravotním postižením může vést k obnovení pracovní schopnosti ve vymezeném rozsahu (§ 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění)*,“³³²
- „**pracovní**,“ poukazující na omezenou či vymizelou ztrátu pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, přičemž se jedná o situaci, kdy je pojištěnec invalidní a současně není schopen jakékoliv výdělečné činnosti anebo jen v podstatě činnosti, avšak se sníženými nároky, čímž může být limitován jak v oblasti kvalifikace, tak finančního (pod)hodnocení etc.,
- „**právní**,“ neboť právní úprava zakotvuje, čím se míní invalidita, v jakých právních předpisech je upravena, posouzení nároku na invaliditu,³³³ rozlišování invalidity a v souvislosti tím spojené stanovení procentuální míry poklesu pracovní schopnosti v naší právní úpravě na základě prováděcího právního předpisu, čímž se míní vyhláška o posuzování invalidity,³³⁴
- „**pracovněprávní**,“ poukazující na pracovní rekomandaci, jež skýtá vhodné či doporučené zaměstnání, tedy výčet zhodnocení ať již možnosti či nemožnosti výkonu

³²⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, s. 113. ISBN 978-80-247-3724-9.

³³⁰ V ustanovení § 39 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění je zakotveno, že „*za stabilizovaný zdravotní stav (odstavec 4 písm. b) se považuje takový zdravotní stav, který se ustálil na úrovni, která umožňuje pojištěnci vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu vlivem takové činnosti; udržení stabilizace zdravotního stavu může být přitom podmíněno dodržováním určité léčby nebo pracovních omezení.*“

³³¹ Stejně jakožto v předešlém případě čili stabilizovaném zdravotním stavu, je právní úprava adaptace na zdravotní postižení zakotvena v ustanovení § 39 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění „*pojištěnec je adaptován na své zdravotní postižení (odstavec 4 písm. c) téhož zákona), jestliže nabyt, popřípadě znovu nabyt schopností a dovedností, které mu spolu se zachovanými tělesnými, smyslovými a duševními schopnostmi umožňují vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu vlivem takové činnosti.*“

³³² Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 7/2003-42 ze dne 7. srpna 2003. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydixzrhe4f643cl5xhg4y>.

³³³ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, s. 113. ISBN 978-80-247-3724-9.

³³⁴ Míni se tím prováděcí právní předpis tedy konkrétně vyhláška o posuzování invalidity.

pracovních činností s ohledem na pracovní podmínky, pracovní úkoly spojené v souvislosti s výkonem pracovní činnosti v daném zaměstnání;

- „sociálně-ekonomickou,“ tedy újmu spočívající v úbytku finančních prostředků v návaznosti na pokles výkonu práce a s tím rovněž i spojenou újmu sociální, neboť jedince limituje jak v oblasti finanční z důvodu poklesu příjmu, ale rovněž i sociální a to tím, že mu není umožněno vykonávat zaměstnání vhodné jeho vlohům, čímž jej ve své podstatě izoluje od jeho sociální skupiny.³³⁵

5.3 Prováděcí právní předpis – vyhláška o posuzování invalidity

Prováděcí právní předpis, resp. vyhlášku o posuzování invalidity je nutno vnímat jakožto stěžejní předpis na jehož základě se vytváří posudek o invaliditě, coby obligatorní podklad či esenciální náležitost pro vydání rozhodnutí o invaliditě. Již ze samotného názvu vyhlášky o posuzování invalidity vyplývají obsahové náležitosti týkající se stanovení základních parametrů pro posouzení poklesu pracovní schopnosti, jakožto i způsob zhodnocení.³³⁶ Při posouzení se stanovuje procentní míra poklesu pracovní schopnosti, která je založena na základě druhu zdravotního postižení, nacházející se v příloze vyhlášky o posuzování invalidity.³³⁷

V případě zdravotního postižení, jež je příčinou nepříznivého dlouhodobého zdravotního stavu a zároveň není explicitně uvedeno v příloze vyhlášky o posuzování invalidity, se stanovuje míra poklesu pracovní schopnosti na základě postižení, které je k němu nejbližší přirovnatelné. Je tedy na místě deklarováno užití analogie, coby prostředek k zajištění možnosti, pakliže není jinak možné subsumovat pod určitý druh zdravotního postižení, jímž pojištěnec či posuzovaná osoba trpí a jež jej omezuje v pracovní schopnosti.³³⁸

V rámci postupu, u něhož má být stanovena procentní míra poklesu pracovní schopnosti, je zapotřebí prvotně určit druh zdravotního postižení, jenž je příčinou spočívající v dlouhodobě nepříznivém stavu a má tedy dopad na daný pokles pracovní schopnosti.³³⁹ Pokud však pojištěnec trpí zdravotním postižením, u něhož nastává kontinuálně buďto zhoršení či naopak zlepšení zdravotního stavu, pak je nutné následně přistoupit ke stanovení míry poklesu pracovní schopnosti takovým způsobem, jež by reflektovalo „průměrný rozsah funkčního postižení,“ což by mělo za následek pochopitelně i tak stanovenou procentuální míru poklesu pracovní schopnosti.³⁴⁰

---

³³⁵ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, s. 114. ISBN 978-80-247-3724-9.

³³⁶ Vyhláška o posuzování invalidity.

³³⁷ Dle § 1 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

³³⁸ Dle § 1 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

³³⁹ Dle § 2 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁰ Dle § 2 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

Ovšem pokud za dlouhodobým nepříznivým zdravotním stavem stojí existence více druhů zdravotních postižení, pak nedochází k jejich kumulaci ve formě sčítání v rámci procentní míry poklesu pracovní schopnosti. Nýbrž se musí určit pouze stěžejní druh zdravotního postižení, jež je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, načež se u něho stanoví procentní míra poklesu pracovní schopnosti, avšak s ohledem na míru vlivu těchto více druhů zdravotních postižení, jenž pochopitelně mají vliv na snížení pracovní schopnosti pojištěnce. Zásadní roli tedy hraje v rámci určení pouze takový druh zdravotního postižení, který má tak nejvíce rozhodující dopad na míru poklesu pracovní schopnosti.³⁴¹

V návaznosti na výše zmíněné je tedy možno navýšit horní hranici až o 10 %, právě s ohledem na více zdravotních postižení, jejichž působení má větší dopad na pokles pracovní schopnosti, než je stanovená horní hranice míry poklesu pracovní schopnosti na základě stěžejní příčiny, jež ovlivňuje dlouhodobě nepříznivý stav.³⁴²

Rovněž je taktéž začleněna možnost navýšení o 10 % pouze za předpokladu, že dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav pojištěnce jej natolik omezil v případě užívání, buďto jeho získaného vzdělání, jeho profesních zkušeností a vědomostí a kromě toho dále možnosti kontinuálně navázat na svou předchozí výdělečnou činnost či na možnost rekvalifikace, tím pádem je následek mnohem větší než je stanovená horní hranice míry poklesu pracovní schopnosti, čímž je dána opětovně příležitost k navýšení horní hranice až o 10 %.³⁴³

Nicméně v případě obou zmíněných navýšení je nutno uvést, že v konečném součtu čili souhrnu v rámci obou předchozích ustanovení, a to v § 3 odst. 1 a odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity, nesmí dojít k překročení hranice 10 %.³⁴⁴

Stejně jakožto bylo možné navýšit horní hranici míry poklesu pracovní schopnosti dle § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity, tak je rovněž dána možnost jeho snížení, avšak nejvýše o 10 % (jedná se tedy o protipól). A užije se v případech, kdy došlo pouze k minimálnímu eventuálnímu dopadu u pojištěnce na užívání získaného vzdělání, jeho profesních zkušeností, vědomostí, a kromě toho dále možnosti kontinuálně navázat na jeho předchozí výdělečnou činnost, či na možnost rekvalifikace. Na základě této skutečnosti je tím pádem pokles pracovní schopnosti menší, než je stanovena dolní hranice u druhu zdravotního postižení, jež je stěžejní příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, pak je tedy následně umožněno snížit danou dolní hranici tedy až o 10 %.³⁴⁵

---

³⁴¹ Dle § 2 odst. 3 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴² Dle § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴³ Dle § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁴ Dle § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁵ Dle § 4 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

Stejně jak v předchozím ustanovení, tak i zde je rovněž dána možnost snížení dolní hranice až o 10 %, za předpokladu, že buďto je u pojištěnce ustálený dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav anebo se přizpůsobil svému zdravotního postižení natolik, že jeho míra poklesu pracovní schopnosti je tudíž menší nežli dolní hranice u stěžejní příčiny jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.³⁴⁶ Taktéž v rámci ustanovení § 4 odst. 1, odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity nesmí být v konečném součtu tato hranice snížena o více jak 10 %.³⁴⁷

Jestliže dojde k poklesu pracovní schopnosti minimálně o 35 % avšak maximálně o 69 %, pak je nutno vytyčit, zdali je za:

a) pojištěnec at' již v případě vzniku invalidity prvního či druhé stupně schopen vykonávat výdělečnou činnost:

1. za předpokladu výrazně snížených požadavků, jež mají vliv na „tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti,“

2. rovněž taktéž výrazně snížených požadavků na kvalifikace,

3. „v podstatně menším rozsahu a intenzitě; za podstatně menší nároky, rozsah nebo intenzitu“ s ohledem na invaliditu prvního stupně, jež se pohybuje v poklesu pracovní schopnosti o minimálně 35 % a maximálně 49 % je nutno považovat snížení nejméně o třetinu, kdežto v rámci poklesu pracovní schopnosti minimálně 50 % a maximálně 69 %, což je invalidita druhého stupně, přinejmenším o polovinu,

b) rekvalifikace na jiný druh výdělečné činnosti, což přichází v úvahu, v případě, že pojištěnec nemůže zúžitkovat své dosavadní vzdělání, praxe a vědomosti anebo dále navázat na svou předešlou výdělečnou činnost.³⁴⁸

Zcela mimořádnými podmínkami se míní pracovní podmínky, ve kterých je u pojištěnce zjištěn pokles pracovní schopnosti přinejmenším o 70 %, (což je stupeň třetí invalidity) takovým způsobem, aby bylo kompletně pracoviště přizpůsobeno pojištěnci za takových podmínek, za nichž by byl chopen výdělečné činnosti, čímž je „*pořízení a využívání zvláštního vybavení pracoviště, zvláštní úpravy stávajících strojů, nástrojů, používání zvláštních pracovních pomůcek nebo každodenní podpora nebo pomoc na pracovišti formou předčitatelských služeb, tlumočnických služeb nebo pracovní asistence.*“³⁴⁹

---

³⁴⁶ Dle § 4 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁷ Dle § 4 odst. 3 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁸ Dle § 5 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁴⁹ Dle § 6 vyhlášky o posuzování invalidity.

5.4 Posudek o invaliditě

Posudek o invaliditě představuje podklad, na jehož základě se pak vydává rozhodnutí o případném přiznání či nepřiznání invalidity s ohledem na stanovený pokles míry pracovní schopnosti v něm uvedený. Posudek povětšinou nemá pochopitelně však s ohledem na anamnézu posuzované osoby více než dva listy formátu A4. V podstatě se jedná o kompilát shrnující celou anabázi posuzované osoby včetně výňatků lékařských zpráv. V čem se pochopitelně posuzovaná osoba orientuje je výsledek posouzení zdravotního stavu a stanovení míry poklesu pracovní schopnosti, na tu je pochopitelně upřena primární pozornost. Lze tedy shledat, že stěžejní částí pro pojištěnce či posuzované osoby je pouze určení druhu zdravotního postižení a zhodnocení poklesu míry pracovní schopnosti, které určil Institut posuzování zdravotního stavu³⁵⁰

Posudek o invaliditě musí obsahovat obligatorně dané náležitosti:

- a) prvotně musí být řádně označen orgán sociálního zabezpečení, čímž se od 1. 1. 2024 míní pouze Institut posuzování zdravotního stavu,³⁵¹ na jehož základě došlo k posouzení zdravotního stavu a stejně tak pracovní schopnosti, jakožto i identifikační údaje týkající se lékaře včetně podpisu a razítka tohoto zmíněného orgánu,
- b) identifikační údaje pojištěnce, jméno či jména, příjmení, rodné číslo v případě, že nemá, tak datum narození, následně adresu trvalého pobytu, pokud se jedná o cizince, tak místo pobytu na území České republiky, pokud ji nemá, tak adresu bydliště nacházející se v cizině
- c) „účel posouzení a datum posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištěnce“
- d) při posouzení zdravotního stavu je nutno vycházet z podkladů, respektive lékařských zpráv takovým způsobem, aby je bylo možné považovat za dostačující vzhledem ke stanovení snížené pracovní schopnosti a zařazení pod druh zdravotního postižení
- e) dostatečně zjištění skutkového stavu v rámci něhož Institut posuzování zdravotního stavu, resp. posuzující lékař klasifikoval zdravotní stav pojištěnce i pracovní schopnosti
- f) pro posuzování a následném celkovém zhodnocení stanovení míry poklesu pracovní schopnosti je zapotřebí zjistit:
  1. délku trvání v rámci zdravotního stavu, jež je nepříznivý čili posouzení dlouhodobosti,
  2. pokles pracovní schopnosti a jeho zhodnocení v rámci procentuální míry,
  3. určení stupně invalidity,

---

³⁵⁰ Dle § 6b zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵¹ Institut posuzování zdravotního stavu vystupuje jakožto orgán sociálního zabezpečení, jehož organizační jednotkou je Česká správa sociálního zabezpečení a jedná se o orgán s celostátní působností, jehož kompetence jsou vymezeny v ustanovení § 6b odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení]. *Popis organizační struktury IPZ*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/popis-organizacni-struktury-ipzs>.

4. stanovení data buďto vzniku, změny stupně, případně zániku invalidity,
  5. dle pojištěnce čili ad hoc dochází v souvislosti s ustanovením § 5 s využitím jeho dosavadních pracovních schopností v souvislosti se vznikem míry invalidity mezi 35 % až 69 %,
  6. posouzení pojištěnce, zda i přes pokles pracovní schopnosti, jež činí přinejmenším 70 %, je i přes toto zjištění schopen výdělků byt' „za zcela mimořádných podmínek,“
  7. určení doby platnosti posudku spočívající v tom, že daná fyzická osoba, které byla přiznána invalidita, je považována dle zákona o zaměstnanosti za osobu se zdravotním postižením, v případě, že „není poživitelem invalidního důchodu,“
- g) zdůvodnění hodnocení, jež spočívá v „posouzení zdravotního stavu a taktéž míry poklesu pracovní schopnosti.“³⁵²

5.4.1 Nesouhlasné stanovisko s posudkem

Posudky o invaliditě, ať již v rámci prvostupňového řízení či proti druhostupňového řízení nejsou rozhodnutími v právním slova smyslu, neboť proti nim není možno nikterak brojít. Slouží toliko pouze jako podklad, na jehož základě se vydává rozhodnutí, proti němuž je až přípustná možnost opravného prostředku. Pakliže pojištěnec nesouhlasí s posudkem, jež mu byl doručen, musí vyčkat na správní rozhodnutí, následně může využít opravného prostředku v podobě námitkového řízení. Pakliže výsledek bude totožný a opětovně s ním nebude souhlasit, je možno následně podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu. Ovšem pro účely soudního přezkumu pak posuzují zdravotní stav Posudkové komise Ministerstva práce a sociální věcí České republiky (dále jen „PK MPSV“).³⁵³

5.5 Datum vzniku invalidity

Rovněž neopominutelným významem, jež sehraává roli u žadatele o invalidní důchod spočívá v určení správné datace vzniku invalidity, s čímž souvisí i pochopitelně vyplácení dávky, potažmo i zpětně. Stanovení vzniku invalidity do minulosti čili retrospektivně představuje dataci vzniku o více než jeden rok před podáním žádosti. Žadatel o invalidní důchod nebo jeho zástupce má možnost zažádat o stanovení přesného vzniku invalidity, v praxi se však tento postup využívá ojediněle. Problém ovšem nastává v situacích, kdy absentují informace, a to v rámci vývoje zdravotního stavu, poskytování zdravotních služeb, o poskytovatelích zdravotních služeb

---

³⁵² Dle § 7 vyhlášky o posuzování invalidity.

³⁵³ ČELEDOVÁ, Libuše; ČEVELA, Rostislav a BOSÁK, Miroslav. *Posudková činnost v ordinaci praktického lékaře: manuál pro praxi v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti*. Edice celoživotního vzdělávání ČLK. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, s. 18. ISBN 978-80-247-4844-3.

v určitém období vývoje života, ve zdravotnické dokumentaci, o přípravě na pracovní uplatnění, o pracovním začlenění, případném průběhu zaměstnání. Zvýšené pozornosti by tedy mělo být věnováno v případech, kdy z nashromážděných informací o anamnéze pojištěnce plyne, že invalidita vznikla daleko dříve nežli před datem buďto uplatnění nároku na invalidní důchod anebo před podáním žádosti o invalidní důchod, čímž se míní zpravidla více než jeden rok před jednáním posuzujícího lékaře. K zajištění úplného zjištění skutkového stavu je tedy zapotřebí přizvat ať již pojištěnce/posuzovanou osobu či jejího zástupce k jednání a doplnit tak absentující informace vedoucí k došetření stavu v této věci. Je tedy zapotřebí doplnit:

- a) údaje ze sféry, osobní rodinné, pracovní a sociální anamnézy,
- b) absentující informace týkající se zdravotního stavu posuzované osoby, ošetřující lékaře, hospitalizace a s tím spojené vyžádání zdravotní dokumentace, ať již praktického lékaře, praktického lékaře pro děti a dorost, odborného lékaře, zprávy z hospitalizace etc.,
- c) identifikaci období, v němž se objevily první známky poruchy či nemoci, jak se měnily v průběhu času, zda vedly k dočasné pracovní neschopnosti, jak frekventované či jak dlouhé,
- d) informace, skutečnosti, jež představují riziko s případným dopadem na kvalitu života a pracovní schopnosti pojištěnce v přímé souvislosti s rodinnou a sociální anamnézou, těmi skutečnostmi se míní zejména destabilizace rodiny, bezdomovectví, užívání omamných látek, požívání alkoholu, liknavost vůči práci, prostituce či trestná činnost, souviset s tím může pochopitelně i souviset přenášení duševních poruch z generace na generaci atd., jedná se tedy o širokou škálu okolností, jež mohou být dopad na pojištěnce, ačkoliv se na první pohled mohou jevit jako marginální,
- e) zjištění, jaký vliv a v kterém období mělo zdravotní postižení na pracovní kariéru a samotné pracovní začlenění s ohledem na permanentní či dlouhotrvající dočasně pracovní neschopenky, přerušení či ukončení studia/zaměstnání, nezaměstnanost, kariérní sestup etc.³⁵⁴

K tomu je si možné vyžádat informace týkající se evidovaných dob důchodového pojištění na důchodovém oddělení OSSZ, jež mohou rámcově poskytnout náhled o pojištěnci týkající se právě doby pojištění, zaměstnání, výdělečné činnosti, ale rovněž i s tím spojením o vyloučených dobách anebo dobách bez pojištění. Posuzující lékař si tak vytvoří ucelený obraz s cílem mu

---

³⁵⁴ Dle čl. V. Postupy při stanovení data vzniku invalidity do minulosti v Instrukci náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů a nepojistných dávek č. 14/2019.

umožnit lepší náhled na minulost pojištěnce týkající se jeho zjištění zdravotního stavu a jiných skutečností, jež mohou mít stěžejní vliv na vypracovaný posudek.

Institut posuzování zdravotního stavu má povinnost disponovat všemi informacemi týkajícími, ať již osobní, pracovní či sociální anamnézy pojištěnce, a na základě nichž individuálně i ve vzájemných souvislostech sledovat průběh vývoje zdravotního stavu a pracovní schopnosti, kdy lze na základě těchto informací shledat, zda „nemoc/porucha/zdravotní postižení“ dosáhly takové intenzity, že začala působit vážné potíže ať již v sociálním či v pracovním životě. Dle nichž lze pak vyhodnotit míru poklesu pracovní schopnosti a s tím spojený stupeň invalidity. **Den vzniku invalidity musí být především náležitě odůvodněn.**

Dnem vzniku invalidity tedy bude zejména:

- a) den přijetí k hospitalizaci, ale za předpokladu, že se prokáže nemožnost zlepšení prostřednictvím léčby a k tomu dni pak lze shledat, že se skutečně jedná o trvalé těžké funkční postižení, přičemž se jedná o ojedinělé případy,
- b) den propuštění z hospitalizace či lékařská zpráva, jež svědčí o posudkovém rozsahu a dopadu v důsledku zdravotního postižení na pokles pracovní schopnosti,
- c) den, jež byl uveden v lékařské zprávě či ze zprávy z hospitalizace a jiných anamnestických zjištění, jakožto den vzniku invalidity,
- d) den, kdy byl vydán posudek o ztrátě způsobilosti k výkonu práce, den převedení pojištěnce na jinou práci anebo zkrácení pracovního úvazu, a na to na základě zdravotních důvodů, den skončení případného přerušování výdělečné činnosti kvůli zdravotní příčině,
- e) dále se může jednat o den, který představuje přerušování či jako předčasné ukončení přípravy pro pracovní uplatnění ze zdravotních důvodů,
- f) v neposlední řadě kupříkladu i den, v němž se prokáže, že existují posudkově význačné skutečnosti, jež ve vzájemné souvislosti vypovídají o dopadu na pokles pracovní schopnosti již do úrovně invalidity a dále jsou tyto skutečnosti souladné s poznatky lékařské vědy vypovídající o dynamice ať již vývoje a průběhu konkrétního zdravotního postižení ve spojení se zjištěním odborného lékaře.³⁵⁵

5.6 Doba pojištění

Pro nárok na invalidní důchod je zapotřebí rovněž splněná potřebná doba pojištění, jež se však zkoumá teprve v případě, že byl posudkem o invaliditě shledán pojištěnec invalidním a byla

---

³⁵⁵ Dle čl. VI. Datum vzniku invalidity v Instrukci náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů a nepojistných dávek č. 14/2019.

mu tak přiznána invalidita, byť jakéhokoliv stupně. Co se týče však doby pojištění, je nutné k ní v prvním případě uvést, že je rozličná s ohledem na věk pojištěnce. U pojištěnce ve věku do 20 let činí méně než 1 rok. Od 20 let do 22 let jeden rok. Od 22 let do 24 let věku pojištěnce dva roky. Dále od 24 let do 26 let tři roky. Od 26 do 28 let čtyři roky. A v neposlední řadě nad 28 let pět roků.³⁵⁶ Potřebná doba pojištění se pro nárok na invalidní důchod se zjišťuje před datem vzniku invalidity. V případě, že se jedná o pojištěnce ve věku nad 28 let, tak z posledních deseti roků před vznikem invalidity. Pakliže je pojištěnec stár 38 let a více, potřebná doba pojištění se považuje za splněnou též v případě, jestliže byla tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity, přičemž potřebná doba pojištění činí 10 roků. Rovněž za splněnou dobu pojištění je doba získaná v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku invalidity, ale u pojištěnce mladšího 24 let činí doba pojištění pouze 2 roky.³⁵⁷

Výčet okruhu pojištěných osob, jež jsou pojištěni při splnění podmínek stanovených v zákoně o důchodovém pojištění, je zakotven v § 5-7 zákona o důchodovém pojištění. Přičemž do nejširšího okruhu pojištěných osob spadají zejména zaměstnanci v pracovním poměru,³⁵⁸ ale pochopitelně i další osoby.³⁵⁹

Zvláštní okruh zabezpečených osob, u nichž se invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně přiznává rovněž osobám, které nebyly účastny pojištění, avšak splňují podmínky stanovené tímto zákonem je zakotven v ustanovení § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Tato výjimka představuje nárok na důchod, jenž není podmíněn účastí na pojištění. Okruh oprávněných užívá pojem „invalidé z mládí.“ Ustanovení se však nevztahuje na invalidní důchod pro jiné stupně invalidity.³⁶⁰ Dalšími skupinami mimo jiné uvedenými v § 5 – 7 zákona o důchodovém pojištění jsou zaměstnanci a další skupiny osob vykonávající pracovní či obdobnou činnost, jejich účastenství je založeno na účastenství nemocenského pojištění, a to dle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“).³⁶¹ V neposlední řadě i rovněž neopomíjenou skupinou osob lze uvést osoby samostatně výdělečně činné.³⁶²

---

³⁵⁶ Dle § 40 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³⁵⁷ Dle § 40 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

³⁵⁸ Dle § 5 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění.

³⁵⁹ Dle § 5 zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁰ VOŘÍŠEK, Vladimír. § 7 [Zvláštní okruh zabezpečených osob]. In: VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 26–27. ISBN 978-80-7179-576-6.

³⁶¹ Dle § 8 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³⁶² Dle § 9 - § 10 zákona o důchodovém pojištění.

5.7 Výměra invalidního důchodu

Výše invalidního důchodu zahrnuje dvě složky, a to základní a procentní.³⁶³ Základní výměra při pobírání invalidního důchodu představuje 10 % průměrné mzdy měsíčně,³⁶⁴ což za rok 2024 činí 4 400 Kč měsíčně.³⁶⁵ K této složce se připočte výše procentní výměry, jež se skládá z výpočtového základu pojištěnce tedy jeho celkového výdělku, a to za každý celý rok doby pojištění.³⁶⁶ Pochopitelně výše procentní výměry bude rozličná s ohledem na stupeň invalidity a to tak, že u I. stupně invalidity činí 0,5 % výpočtového základu měsíčně³⁶⁷, u II. stupně invalidity je tomu 0,75 %³⁶⁸ a v neposlední řadě u invalidity III. stupně se jedná o 1,5 %.³⁶⁹

V případě změny stupně invalidity, se nová výše procentní výměry invalidního důchodu vypočte tak, že se vynásobí koeficientem, který představuje podíl mezi procentní sazbou nového stupně invalidity a procentní sazbou u dosavadního stupně invalidity (viz níže uvedená tabulka).

Výše procentní výměry invalidního důchodu

Dosavadní stupeň invalidity	Nový stupeň invalidity	Nová výše koeficientu	Koeficient stanoven poměrem
I. (0,5 %)	II. (0,75 %)	1,5	0,75 : 0,5
I. (0,5 %)	III. (1,5 %)	3	1,5 : 0,5
II. (0,75 %)	I. (0,5 %)	0,6667	0,5 : 0,75
II. (0,75 %)	III. (1,5 %)	2	1,5 : 0,75
III. (1,5 %)	I. (0,5 %)	0,3333	0,5 : 1,5
III. (1,5 %)	II. (0,75 %)	0,5	0,75 : 1,5

Tabulka 1 - Výše procentní výměry invalidního důchodu

Zdroj: ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení]. *Invalidní důchody podrobně*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne> ve spojení se zněním § 41 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024

³⁶³ Dle § 41 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 41 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁴ Dle § 41 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁵ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení]. *Invalidní důchody podrobně*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>

³⁶⁶ Dle § 41 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁷ Dle § 41 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁸ Dle § 41 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění.

³⁶⁹ Dle § 41 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění.

Avšak i při změně stupně invalidity, a to ve formě snížení bude nová procentní výměra invalidního důchodu vždy nejméně nižší, a to o částku 700 Kč měsíčně.³⁷⁰ Ať již osobní vyměřovací základ, či roční vyměřovací základ pojištěnce a výpočtový základ se následně zaokrouhluje na celé koruny nahoru.³⁷¹ Existuje rovněž i výjimka, u níž lze přiznat invalidní důchod, ačkoliv u osoby absentuje jedna z podmínek při přiznání nároku na invalidní důchod, a to doba pojištění. O jednu z výjimek³⁷² se jedná v případě tzv. invalidity z mládí, ta přitom vznikne pouze osobě, u níž byla shledána invalidita III. stupně, dosáhla věku 18 let, má trvalý pobyt na území České republiky, avšak nebyla pojištěna pro potřebnou dobu.³⁷³ Výše procentní výměry u pojištěnce, který splňuje podmínky pro přiznání tzv. invalidity z mládí, přísluší měsíčně 45 % výpočtového základu. Přičemž výpočtový základ představuje všeobecný vyměřovací základ,³⁷⁴ jenž předchází o dva roky roku přiznání invalidity, a který je vynásoben přepočítacím koeficientem.³⁷⁵ Pro výši základní výměry invalidního důchodu se obdobně postupuje jako v případě standardního vyměření, což činí 10 % průměrné mzdy měsíčně.³⁷⁶ Procentní výměra rovněž přísluší pojištěnci, který je sice mladší 28 let, invalidní důchod mu byl přiznán před 18. rokem věku anebo za období od 18 let věku do vzniku nároku na invalidní důchod, které bylo kryté dobou pojištění anebo doba, která sice nebyla kryta dobou pojištění, byla nicméně kratší jednoho roku. Za dobu pojištění je nicméně považována i doba studia, a to na střední či vysoké škole v České republice. A to za období, od ukončení povinné školní docházky do dosažení věku 18 let a po 18. věku po dobu prvních 6 let studia. Dále je zaevidována i doba, kdy byl pojištěnec veden jakožto uchazeč o zaměstnání v evidenci krajské pobočky Úřadu práce. V neposlední řadě se rovněž považuje i za náhradní dobu pojištění, období, kdy doba pojištění nečinila ani jeden rok.³⁷⁷ Za této situace pak náleží procentní výměra shora

---

³⁷⁰ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení]. *Invalidní důchody podrobně*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>.

³⁷¹ Dle § 16 odst. 8 zákona o důchodovém pojištění.

³⁷² Rovněž není zohledněna doba pojištění u pojištěnce, jenž se stal invalidním následkem pracovního úrazu viz dle § 38 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

³⁷³ Dle § 42 odst. 1 ve spojení s § 40, § 39 odst. 3 věty druhé zákona o důchodovém pojištění.

³⁷⁴ Dle § 42 odst. 2 věta první ve spojení s § 17 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, kdy se „výše všeobecného vyměřovacího základu určuje za kalendářní rok takovým způsobem, že prováděcí právní předpis předepíše do 30. září následujícího kalendářního roku výši průměrné měsíční mzdy, která byla zjištěna Českým statistickým úřadem za kalendářní rok, přičemž výše všeobecného vyměřovacího základu nicméně nesmí být nižší nežli výše všeobecného vyměřovacího základu, jež bezprostředně předcházel.“

³⁷⁵ Dle § 42 odst. 2 věta první ve spojení s § 17 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, „kdy přepočítací koeficient se vypočte jakožto podíl průměrné měsíční mzdy, která byla zjištěna Českým statistickým úřadem a za období prvního pololetí toho kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu průměrné měsíční mzdy opětovně zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který avšak předcházel roku přiznání invalidity o dva roky, přičemž výše přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovací základu za kalendářní rok, který předcházel o dva roky roku, kdy byla přiznána invalidita, stanoví prováděcí právní předpis vždy do 30. září kalendářního roku, ve kterém byl stanoven všeobecný vyměřovací základ. Hodnota přepočítacího koeficientu tak musí být vždy vyšší než 1, přičemž daný koeficient se určuje na čtyři desetinná místa.“

³⁷⁶ Dle § 42 odst. 2 věta poslední ve spojení § 41 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³⁷⁷ Dle § 42 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění.

zmíněným pojištěncům nejméně ve výši jako tomu je u pojištěnců, jímž byla přiznána tzv. invalidita z mládí, a to v případě III. stupně. Stejný způsob propočtu procentní výměry bude uplatňován i v případě uznání invalidity II. stupně či I. stupně, avšak v případě invalidity II. stupně bude činit výše procentní výměry nejméně polovinu určené částky dle shora provedeného výpočtu, v případě I. invaliditu tomu bude odpovídat nejméně jedna třetina.³⁷⁸ Rovněž stejný výpočet se uplatní u pojištěnce, jenž získal dobu pojištění v délce 15 let,³⁷⁹ čímž mu náleží procentní výměra u invalidity III. stupně nejméně v totožné výši, u invalidity II. stupně nejméně ve výši poloviny a v neposlední řadě ve výši jedné třetiny částky, jde-li o invaliditu I. stupně.³⁸⁰

Průměrná výše sólo invalidního důchodu v Kč

Prosinec rok	Invalidita I. stupně		Invalidita II. stupně		Invalidita III. stupně	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
2021	7 496	7 392	9.259	8 638	13.778	13 000
2022	9 220	8 620	10.804	10 101	16.025	15 166
2023	10 023	9 419	11 780	11 068	17 415	16 532

Tabulka 2 - Průměrná výše sólo invalidního důchodu v Kč

Zdroj za rok 2021:

ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů podle pohlaví v prosinci (2009–2021)*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164606728/19002922103.pdf/a4569357-95b4-46f5-b7bf-2e5113799a83?version=1.1>.

Zdroj za rok 2022:

ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů podle pohlaví v prosinci (2010–2022)*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191486277/19002923103.pdf/d2eac3e1-ed0e-4e96-bfac-1ca561b64b91?version=1.0>.

Zdroj za rok 2023:

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Průměrná výše sólo důchodů v ČR*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99428/bPrumerna_vyse_solo_duchodu_v_CR_v_casove_rade.pdf/a9b4355f-343f-7f3c-eacf-485a15ec2098.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024

³⁷⁸ Dle § 42 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění.

³⁷⁹ Doba pojištění a náhradní doba pojištění v délce 15 let se na tyto osoby pojištěnců vztahuje ve znění § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

³⁸⁰ Dle § 42 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.

6. Proces vyřizování žádosti o přiznání invalidního důchodu včetně námitkového řízení

Byť řízení o přiznání invalidního důchodu coby dávky důchodového pojištění, je správním řízením, dle něhož by se mělo postupovat především dle správního řádu, přesto ke své specifičnosti v určitých případech je upravováno zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, čímž se od správního řádu odchyluje právě s ohledem na jeho zvláštní úpravu. Kupříkladu typickým projevem spočívající v odchylnosti právní úpravy, je sepsání žádosti a jejího uplatňování v rámci dávky důchodového pojištění.³⁸¹ Nutno podotknout, že odchylnost je zevrubně konkretizována.³⁸² Řízení se v daném případě zahajuje výlučně na základě žádosti, ledaže se nejedná o změnu poskytování³⁸³ či výši již přiznané dávky, což může být zahájeno i *ex officio*, nikoliv jen z pozice žadatele.³⁸⁴

6.1 Žádost o dávku důchodového pojištění (invalidního důchodu) – osobně či online

Vyřizování žádosti o dávku důchodového pojištění pochopitelně nese s sebou značné množství byrokracie. Pro žadatele je však od 4. prosince 2023³⁸⁵ komfortnější využít služby online,³⁸⁶ jež doposud nebyla možná.³⁸⁷ Cílem pochopitelně bylo odbřemenit a zefektivnit, resp. zkvalitnit službu natolik, aby pro žadatele byla pohodlnější, zejména výhodou je pro imobilní osoby. Přesto i nadále existuje možnost si podat žádost osobně, tedy v listinné podobě. Žadateli tedy nadále zůstávána zachována možnost sepsání jeho žádosti o přiznání invalidního důchodu

---

³⁸¹ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 81 Zahájení řízení. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 257. ISBN 978-80-7552-611-3.

³⁸² LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 81 Zahájení řízení. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 257. ISBN 978-80-7552-611-3 typicky kupříkladu ve spojení s § 88 odst. 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení v řízení o námitkách, kdy se správní řád neužije.

³⁸³ Změnou se rozumí, ať již zvýšení či snížení v korelaci se zjištěnými změnami na základě rozhodných skutečností, kupříkladu snížení stupně invalidity, potažmo zániku invalidního důchodu z důvodu poklesu pracovní schopnosti, jež nezakládá nárok na její vznik viz dle LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 81 Zahájení řízení. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 257. ISBN 978-80-7552-611-3.

³⁸⁴ Dle § 81 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

³⁸⁵ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o důchod online*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>.

³⁸⁶ Dle § 82a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1724 ze dne 2. října 2018, kterým se zřizuje jednotná digitální brána pro poskytování přístupu k informacím, postupům a k asistenčním službám a službám pro řešení problémů a kterým se mění nařízení (EU) č. 1024/2012. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=mv2tgxzsgaytqx3sge3tena&tocid=mv2tgxzsgaytqx3sge3tena>.

³⁸⁷ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o důchod online*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>.

s územní správou sociálního zabezpečení³⁸⁸ v podobě listinného tiskopisu prakticky kdekoliv, bez ohledu na to, zda se jedná o trvalý pobyt žadatele, či v případě cizince místo hlášeného pobytu. Ovšem i přesto může nastat výjimečná situace v podobě „vážných provozních důvodů,“ přičemž tuto skutečnost musí územní správa sociálního zabezpečení zveřejnit na své úřední desce, která jedinečně za této okolnosti znemožní žadateli tak využít bezbřehou variabilitu.³⁸⁹ V případech, kdy je žadatel omezen na svobodě, a to ať již z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, vazby či výkonu zabezpečovací detence sepisuje jeho žádost věznice anebo ústav pro výkon zabezpečovací detence, přičemž vzniká povinnost ji předložit, a to do 8 dnů ode sepsání územní správě sociálního zabezpečení, v obvodu trvalého místa pobytu, jestliže se jedná o občana České republiky, v případě cizince místa hlášeného pobytu.³⁹⁰ V žádosti o dávku je nutno při sepisování uvést všechny doby pojištění od ukončení povinné školní docházky až do nynějška, nad to je zapotřebí rovněž předložit doklady o dobách pojištění to, za předpokladu, že jimi ČSSZ³⁹¹ nedisponuje³⁹² a nemá je zaevidovány.³⁹³ Informativní osobní list důchodového pojištění³⁹⁴ představuje „přehled dob důchodové důchodového pojištění a za dobu od roku 1986 přehled vyměřovacích základů pojištěnce a vyloučených dob, které jsou v evidenci příslušného orgánu sociálního zabezpečení.“³⁹⁵

---

³⁸⁸ Okresní správy sociálního zabezpečení již nevystupují jako samostatné úřady, nýbrž jako kontaktní pracoviště. Srovnej dle §6a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení vůči § 3 a § 6 zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinného do 31. 12. 2023

³⁸⁹ Dle § 82 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

³⁹⁰ Dle § 82 odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

³⁹¹ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

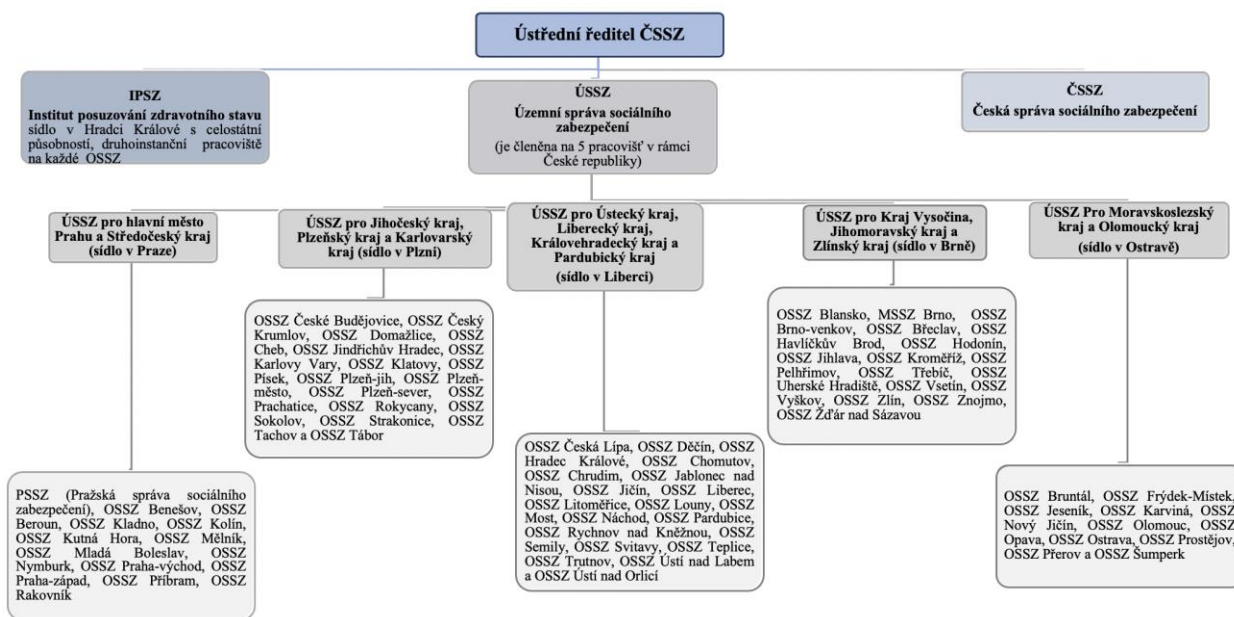
³⁹² Stěžejním problémem je mnohdy to, že ČSSZ nemusí mít zaevidovanou veškerou dobu pojištění, která je potřebná pro započtení k priznání dávky invalidity do povinné doby pojištění, mnohdy se dokonce jedná o dobu pojištění plynoucí ze zaměstnání. Na základě této skutečnosti, je proto prvořadě mít v úschově veškerou dokumentaci této započitatelné doby, o to jednodušší bude prokazatelnost doby pojištění dokázat, nicméně součinnost ze strany okresní správy sociálního zabezpečení je garantována.

³⁹³ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

³⁹⁴ Mnohdy užívána zkratka IOLDP v rámci poskytování finančního poradenství.

³⁹⁵ Dle § 40a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Organizační struktura České správy sociálního zabezpečení

Obrázek 1 - Organizační struktura České správy sociálního zabezpečení

Zdroj:

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Změny ve struktuře České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) znamenají úsporu nákladů, méně administrativy, vyšší rychlost i rozšířené možnosti pro klienty.* [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/web/cz/uvod/-/asset_publisher/GQ48v1KeNe0J/content/id/2590005.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Profil organizace.* [online]. [citováno 2024-4-29]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profil-organizace>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024

Dokumenty, které musí být obligatorně předloženy při podání žádosti o invalidního důchodu³⁹⁶:

- občanský průkaz u státních občanů České republiky, pakliže se jedná o cizince musí doložit pas případně povolení k pobytu,
- doklady o studiu bez ohledu na stupeň vzdělání, řádně absolvovaného či nikoliv,³⁹⁷
- jak již bylo výše zmíněno muži předkládají rovněž doklady týkající se výkonu vojenské (civilní služby),³⁹⁸

³⁹⁶ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod.* [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

³⁹⁷ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 82 Podávání žádosti o dávky důchodového pojištění. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 270. ISBN 978-80-7552-611-3.

³⁹⁸ Tamtéž, s. 271.

- další kategorií jsou doklady osob (ať již mužů či žen) prokazující dobu péče o děti do 4 let věku, zde postačuje předložení rodného listu či jiného dokladu deklarující vztah k dítěti a naroveň čestné prohlášení (podává se předepsaném tiskopise),³⁹⁹
- potvrzení zaměstnavatele o vyplácených náhradách za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání),
- taktéž potvrzení zaměstnavatele u občanů, jimž byl vyplácen před rokem 1996 zvláštní příspěvek, ten se však týkal parciální skupiny obyvatel České republiky, a to jest pouze horníků,⁴⁰⁰
- pokud občan bude chtít, aby mu byl vyplácen invalidní důchod na účet u peněžního ústavu (typicky se tím míní banka), musí při žádosti o invalidní důchod přiložit řádně vyplněný a potvrzený tiskopis „žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“,⁴⁰¹
- jestliže občan pracoval v cizině a disponuje doklady prokazující dobu zaměstnání v jiném státě, pak doloží i tuhle dokumentaci deklarující jeho zaměstnání v cizině,⁴⁰²
- absentuje-li některá doba pojištění, pak musí předložit občan náhradní doklady prokazující výdělečnou činnost povětšinou se tím míní potvrzení zaměstnavatele, pracovní smlouvy ba i svědecké prohlášení aj.,⁴⁰³
- v neposlední řadě je zaměstnavatel povinen na výzvu okresní správy sociálního zabezpečení při podání žádosti o důchod svého zaměstnance doložit jeho evidenční list

³⁹⁹ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 82 Podávání žádosti o dávky důchodového pojištění. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 271. ISBN 978-80-7552-611-3.

⁴⁰⁰ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

⁴⁰¹ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice - majitel účtu*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zavd> ve spojení ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet manžela (manželky) v České republice*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zavdm>. viz dle LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 82 Podávání žádosti o dávky důchodového pojištění. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 272. ISBN 978-80-7552-611-3.

⁴⁰² ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

⁴⁰³ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 82 Podávání žádosti o dávky důchodového pojištění. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 271. ISBN 978-80-7552-611-3.

důchodového pojištění a rovněž vyplněný tiskopis „potvrzení zaměstnavatele dle § 83 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.“⁴⁰⁴

6.2 Proces posuzování žádosti

Podaná žádost zapříčiní proces posuzování invalidity. Na základě žádosti ze strany správního orgánu pak Institut posuzování zdravotního stavu, prostřednictvím posudkového lékaře či nelékařského zdravotního pracovníka provede zjišťovací lékařskou prohlídku.⁴⁰⁵ Ošetřující lékař (praktický lékař, případně závodní lékař)⁴⁰⁶ zpracovává a vydává veškeré podklady o zdravotním stavu občana sloužící pro potřeby Institutu posuzování zdravotního stavu. Žadatel je povinen poskytnout vyplněné dotazníky, jimiž jsou osobní⁴⁰⁷ a profesní dotazník.⁴⁰⁸ Profesní dotazník má vypovídací hodnotu s ohledem na celkový přehled profesního života žadatele týkající se jak vzdělání, kvalifikace, tak odborných znalostí a dovedností, průběhu vykonávaných profesí, až po nynější zaměstnání. Upřeno pozornosti je právě na profesní dotazník, neboť ten slouží jakožto prostředek, jenž má významný vliv na výsledek míry poklesu pracovní schopnosti, neboť může navýšit či snížit úhrn, maximálně však až o deset procentních bodů.⁴⁰⁹ Jedná se tudíž o významný aspekt mající vliv na stanovení míry poklesu pracovní schopnosti při posuzování zdravotního stavu v rámci posuzování nároku na invalidní důchod. Do profesního dotazníku bylo nyní vtěleno „vyjádření žadatele k pracovní schopnosti v souvislosti se zdravotním stavem.“ Dané otázky jsou primárně koncipovány tak, aby bylo možné z hlediska subjektivního pohledu žadatele seznat, zda a jaký vliv má zdravotní postižení vliv na jeho nynější zaměstnání. Ostatní otázky jsou směřovány k léčbě jeho zdravotního postižení včetně sdělení jeho lékaře a lékařské specializace a další podrobnější informace vztahující se k průběhu jeho léčby.⁴¹⁰ V této souvislosti je nutno poznamenat, že bývá často opomíjena taktéž míra vlivu ošetřujícího lékaře, protože jakožto „osobní lékař“ žadatele má celkový přehled o anamnéze svého pacienta čili žadatele. Je na místě, pakliže

---

⁴⁰⁴ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod. Práva a povinnosti občana.* [online]. [citováno 2024-4-27], s. 3. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99965/2015_letak_ID_2015.pdf.

⁴⁰⁵ Dle § 8 odst. 2 ve spojení s § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

⁴⁰⁶ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod. Práva a povinnosti občana.* [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99965/2015_letak_ID_2015.pdf.

⁴⁰⁷ ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod.* [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04e3-b26aab2f0cfe.

⁴⁰⁸ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod. Práva a povinnosti občana.* [online]. [citováno 2024-4-27], s. 3. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99965/2015_letak_ID_2015.pdf.

⁴⁰⁹ Dle § 3 odst. 2 a § 4 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

⁴¹⁰ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Profesní dotazník.* [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/prod>.

poskytuje součinnost při procesu posuzování jeho zdravotního stavu, ať již nelékařským zdravotnickým pracovníkem či posudkovým lékařem,⁴¹¹ zejména při zohlednění veškerých zdravotních postižení, jimiž (následně) posuzovaná osoba trpí včetně předložených lékařských zpráv. V podstatě významnými prvky jsou soubory informací uvedených v lékařských zprávách případně explicitně stanovena diagnóza.⁴¹² Je na místě s ohledem na tyto informace si vytvořit ucelený obraz o celkovém zdravotním stavu posuzované osoby. Nadto by pak jistě bylo i ku prospěchu dané osoby, pakliže by bylo možné subsumovat stěžejní druh zdravotního postižení pod příslušnou kapitolu a položku v rámci přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Tímto přístupem by pak bylo následně jednodušší stanovit stěžejní druh zdravotního postižení pro posudkové lékaře či nelékařské zdravotní pracovníky, případně vlivu na zvýšení či snížení horní hranice procentní míry poklesu pracovní schopnosti, ačkoliv je pochopitelně v jejich gesci stanovení, potažmo určení druhu zdravotního postižení.

6.3 Posudek a následné rozhodnutí ČSSZ

Posuzovanému⁴¹³ je předně zaslán posudek o invaliditě. Byť je umožněno za nynější právní úpravy, aby určil stěžejní druh zdravotního postižení a jeho míru vlivu na pokles pracovní schopnosti nejen posudkový lékař, ale rovněž se podílel i nelékařský zdravotní pracovník, přesto lze spatřovat těžiště odpovědnosti výlučně na lékaři, neboť posudek musí být podepsán a schválen výhradně lékařem Institutu posuzování zdravotního stavu.⁴¹⁴ Ačkoliv jsou obligatorní náležitosti posudku o invaliditě stanoveny v prováděcím předpise,⁴¹⁵ přesto jej lze rozčlenit do 5 stěžejních částí, jimiž jsou:

- 1) výčet rozhodujících podkladů o zdravotním stavu posuzované osoby, z nichž bylo při posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti vycházeno (zdravotnická dokumentace ošetřujícího lékaře),
- 2) skutková zjištění při posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti posuzované osoby,
- 3) výsledek posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti (zda se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav ve smyslu § 26 zákona o důchodovém pojištění, zda je invalidní ve smyslu § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a o jaký stupeň invalidity se jedná, den vzniku invalidity a případné připomínky ve vztahu k výkonu

---

⁴¹¹ Dle § 8 odst. 4 ve spojení s § 8 odst. 1 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴¹² Pochopitelně se tím míní druh zdravotního postižení, jenž u posuzované osoby byl diagnostikován.

⁴¹³ Resp. žadateli o invalidní důchod.

⁴¹⁴ Dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴¹⁵ Dle § 7 vyhlášky o posuzování invalidity.

výdělečné činnosti jež souvisí s vyhodnocením zdravotního stavu posuzované osoby a určení stupně invalidity,

- 4) posudkové zhodnocení,
- 5) v neposlední řadě posudkový závěr.⁴¹⁶

Pro posuzovanou osobu je tak stěžejní posudkový závěr, neboť lze usoudit, že ve většině případů nedisponuje medicínskými znalostmi, nýbrž je však schopna pouze vyčíst míru poklesu pracovní schopnosti a její případné vlivy na určení⁴¹⁷ a především druh zdravotního postižení, jenž je subsumován pod přílohu prováděcího předpisu.⁴¹⁸ Posudek o invaliditě slouží toliko pouze jako podklad, na jehož základě se vydává rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, nutno poznamenat, že proti posudku není tedy možný opravný prostředek v podobě námitek,⁴¹⁹ jako tomu je u rozhodnutí ve věci žádosti o invalidní důchod, resp. rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení.

6.4 Námitkové řízení

Námitkové řízení, ač představuje druhý stupeň správního řízení, tj. řízení o řádném opravném prostředku proti rozhodnutí prvního stupně, přesto se nejedná o standardní odvolací řízení ve smyslu § 81 a násl. správního řádu. V rámci námitkového řízení rovněž absentuje devolutivní⁴²⁰ a suspenzivní účinek.⁴²¹ Jak již bylo nastíněno brojit proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení je umožněno prostřednictvím opravného prostředku, jimiž jsou námitky, nadto námitky slouží jakožto obligatorní podmínka pro případné podání žaloby proti správnímu rozhodnutí, neboť musí být vyčerpány všechny opravné prostředky, aby byla mohla být žaloba před správními soudy vůbec projednána.⁴²² Námitky se podávají proti orgánu sociálního zabezpečení, čímž se míní nejen Česká správa sociálního zabezpečení, ale rovněž i prostřednictvím kterékoliv okresní správy sociálního zabezpečení.⁴²³ Námitky je zapotřebí podat písemně či elektronicky do 30 dnů ode dne oznámení účastníku řízení,⁴²⁴ čímž se míní jeho doručení do vlastních rukou, případně do datové schránky.⁴²⁵ Námitky mají totožné náležitosti jako tomu je u

⁴¹⁶ Rigorozantka disponuje posudkem o invaliditě, poněvadž rodinný příslušník žádal o přiznání invalidního důchodu.

⁴¹⁷ Dle § 3 a 4 vyhlášky o posuzování invalidity, čímž se spolu tím i míní, zda je invalidní či nikoliv atd.

⁴¹⁸ Příloha k vyhlášce o posuzování invalidity.

⁴¹⁹ Dle § 8 odst. 7 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁰ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 88 Námitky. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 307. ISBN 978-80-7552-611-3.

⁴²¹ Tamtéž, s. 308.

⁴²² Dle § 68 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

⁴²³ Dle § 88 odst. 3 ve spojení s § 88 odst. 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁴ Dle § 88 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁵ Dle § 88 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

odvolání dle § 82 správního řádu.⁴²⁶ Co však u nich absentuje, je odkladný účinek. V této souvislosti je nutné uvést význam pro posuzovanou osobu. Snížení stupně invalidity s ohledem na závěr posudku dle provedené kontrolní lékařské prohlídky, na jehož základě vydala rozhodnutí Česká správa sociálního zabezpečení, má za následek snížení vyplacené dávky invalidního důchodu pochopitelně s ohledem na stanovení stupně invalidity a s tím související datací vzniku snížené invalidity, nedochází tak k sistaci.⁴²⁷ Tento následek se pochopitelně projeví do majetkové sféry posuzované osoby.

V rámci řízení o námitkách se na něm nemohou podílet a ani rozhodovat osoby, jež se již zúčastnily řízení o napadeném rozhodnutí.⁴²⁸ A nejen to, v případě řízení o námitkách posuzuje invaliditu pouze lékař, nikterak se na ni nepodílí nelékařský zdravotnický pracovník, pakliže je zapotřebí posouzení zdravotního stavu z důvodu podaných námitek ze strany účastníka řízení.⁴²⁹ Orgán sociálního zabezpečení má rozhodnout o námitkách dle lhůt stanovených v § 71 správního řádu, nicméně v případě, že jak bylo již shora nastíněno, pakliže závisí rozhodnutí na posouzení zdravotního stavu, lhůty se prodlužují o 60 dnů ve spojení s § 71 správního řádu.⁴³⁰

6.4.1 Zásada zákazu *reformatio in peius*

Ač je námitkové řízení ovládáno úplným apelačním principem, neboť tato zásada působí, jak ve prospěch, tak i v neprospěch účastníka, v případě námitek se **neaplikuje pravidlo vyloučení zákazu změny k horšímu, resp. *reformatio in peius***.⁴³¹ Ačkoliv lze uvést, že účelem daného institutu je garance před zhoršením právního postavení této dotčené osoby. „Důsledkem obecně je, že bylo-li napadené rozhodnutí v opravném řízení zrušeno, nelze novým rozhodnutím postavení této osoby zhoršit.“⁴³² Zákaz reformace in peius tedy zmírňuje pochybnost účastníka řízení k podání opravného prostředku, aby nepovedlo ke „zhoršení jeho postavení s postavením dle rozhodnutí, proti němuž podal opravný prostředek.“⁴³³ Vzhledem k úplnému apelačnímu principu dochází k tomu, že v rámci druhostupňového řízení, resp. námitkového řízení se zkoumají zevrubněji veškerá pochybení, jichž se mohl orgán sociálního zabezpečení dopustit, ať již tkvící

⁴²⁶ Dle § 88 odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁷ Dle § 88 odst. 6 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁸ Dle § 88 odst. 7 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴²⁹ Dle 8 odst. 7 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴³⁰ Dle § 88 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴³¹ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 88 Námitky. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 309. ISBN 978-80-7552-611-3.

⁴³² MATES, Pavel, PIPEK, Jiří. *Úvahy nad zákazem reformace in peius ve správním právu trestním*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 437.

⁴³³ KOPECKÝ, Martin. *K otázce uplatňování zákazu reformace in peius ve správním řízení obecném a trestním*. Praha: Acta Universitatis Carolinae Iuridica č. 1/2010, s. 203.

ve prospěch či v neprospěch účastníka, i v případech, kdy na ně účastník řízení upozornil, anebo byla zjištěna nahodile. Pakliže by tak orgán sociálního zabezpečení tak nečinil, mohlo by to vést k neoprávněnému poskytnutí dávky či její části, což s ohledem na nakládání s veřejnými prostředky, se bude jevit jako ne hospodárné. Daný postup by tak byl v rozporu s veřejným zájmem. Proto může nastat situace, kdy v rámci námitkového řízení je posuzovaná osoba shledána kupříkladu invalidním I. stupně, ač v prvostupňovém řízení byla shledána invalidní II. stupně, vzhledem k tomu, že se neaplikuje pravidlo vyloučení zákazu změny k horšímu, resp. *reformatio in peius*, je tak směrodatné pro posuzovanou osobu rozhodnutí druhostupňové, ač vedlo ke zhoršení jeho postavení.⁴³⁴

---

⁴³⁴ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 88 Námitky. In: VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 309. ISBN 978-80-7552-611-3.

7. Soudní přezkum – soudní kontrola veřejné správy

Explicitně ze soudního přezkumu, jsou vyloučena pouze rozhodnutí, jež slouží jakožto podklad pro rozhodnutí o důchodu z důchodového pojištění, čemuž pochopitelně odpovídá posudek o invaliditě, neboť nemá povahu rozhodnutí a není proti němu přípustný opravný prostředek. Přezkumu podléhají pouze ta rozhodnutí, jež tomuto výkladu odpovídají a proti němuž je přípustné brojit v rámci správního soudnictví, což tak je činěno a umožněno právě u rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ve věci invalidního důchodu, po využití řádného opravného prostředku v podobě námitek, jež představuje „konečné“ rozhodnutí, přičemž o této možnosti je účastník řízení řádně poučen.⁴³⁵

7.1 Správní soudnictví

Správní soudnictví představuje tzv. *polysém*, tudíž jej lze vykládat diferenciovaně, přesto však s notnou dávkou opatrnosti. V prvním případě lze o něm pojednávat coby o kontrolním mechanismu veřejné správy čili „soudní kontrole správy,“ neboť podstatou správního soudnictví, respektive její existence v rámci demokratického právního státu je zachování práv v oblasti, kde figurují veřejná moc a občan.⁴³⁶ Je tedy zapotřebí existence domoci se právní ochrany vůči veřejné správě. Než nabyl účinnosti dne 1. ledna 2003 soudní řád správní a s tím spojená nejen existence řádného soudního přezkumu ve správním soudnictví, jak jej známe v nynější podobě (nevyjímaje s tím spojený faktický vznik Nejvyššího správního soudu), bylo do té doby „jen“ ústavním základem správního soudnictví po roce 1989 pouhé znění článku 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Onen článek byl zjevně inspirován článkem 15 základního zákona státního č. 144/1867 ř. z., o soudcovské moci, a to tzv. „prosincovou ústavou,“ díky němuž bylo založeno „správní soudnictví“.⁴³⁷ Zákonné provedení nastalo až s účinností od 1. 1. 1992 zákonem č. 519/1991 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád⁴³⁸ a totiž pouhým vtělením do občanského soudního řádu, konkrétně do části V. Bohužel však tento počín dostatečně nereflektoval tehdejší dobu, ve své podstatě došlo pouze k imitaci staré rakouské úpravy co do procesní stránky. Co se však týče institucionálního zvolení, bylo jediným pohotovým

⁴³⁵ LANG, Roman, PELIKÁNOVÁ Helena. § 89 Soudní přezkum ve věcech důchodového pojištění. In: VOŘÍŠEK, V. a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 315. ISBN 978-80-7552-611-3.

⁴³⁶ MIKULE, Vladimír, KOPECKÝ, Martin. Oddíl 1. Pojem „správní soudnictví“. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, s. 367. ISBN 978-80-7400-624-1.

⁴³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazf6mjvbgbpwi6q&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴³⁸ Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6njrhewtc&groupIndex=0&rowIndex=0#>.

východiskem svěřit správní soudnictví obecným soudům. Předchozí právní úprava správního soudnictví nevykazovala znaky správního soudnictví, jak po stránce institucionální, tak i procesní, čímž bylo možné vysledovat tyto problémy:

- absence opravných prostředků proti rozhodnutím soudů ve správním soudnictví, unifikace judikatury pouze výjimečně prostřednictvím Nejvyššího soudu, popř. Ústavního soudu, který ve své podstatě suploval Nejvyšší správní soud, ač z pochopitelných důvodů jeho úloha v tomto hledisku neměla spočívat,
- dále bylo v této souvislosti byla již omílána zmíněná (ne)existence Nejvyššího správního soudu pouze *de iure* nikoliv *de facto*,
- následně právní úprava správního soudnictvím spočívala pouze v přezkumu zákonnosti správních rozhodnutí,
- přičemž rovněž absentovala právní úprava týkající se ochrany proti zásahům a opatřením, či nečinnosti správních orgánů než jen žaloba proti rozhodnutím atd.

Pochopitelně těch nedostatků předchozí právní úpravy správního soudnictví bylo značné množství, a bylo jen otázkou času, kdy na tuto skutečnost poukáže Ústavní soud coby „negativní zákonodárce,“ poněvadž bylo nutné vytknout především „ústavní a mezinárodně právní deficity,“ jenž zaznamenal ve svém nálezu Ústavní soud.⁴³⁹

Nález Ústavního České republiky sp. zn. Pl. ÚS 16/99 ze dne 27. 6. 2001 na jehož základě došlo ke zrušení v části páté občanského soudního řádu, označovaného jakožto „správní soudnictví,“ a to dnem 31. prosince 2002, se zevrubně vypořádal s nedostatky tehdejší právní úpravy správního soudnictví.⁴⁴⁰ Zejména výhradou byla nemožnost jakéhokoliv opravného prostředku, proti rozhodnutím ve správním soudnictvím, načež se jednalo i o situace, při níž rozhodnutí nebyly meritorními rozhodnutími, tedy nejednalo se ve věci samé, ale naopak kupříkladu šlo o zastavování řízení pro domnělé vady v rámci návrhu, nezaplacení soudního poplatku etc. Kromě věcí důchodového zabezpečení a důchodového pojištění bylo správní soudnictví založeno pouze jedno-istančně, opravné prostředky byly tak nepřípustné.⁴⁴¹ Nutno si rovněž v této souvislosti uvědomit, že v porovnání s civilním řízením, ať již „chybný či unáhlených“ rozhodnutí, je umožněna reparace, kdežto zde nebyla umožněna, poněvadž absentovala vyšší instance, tedy nebyla zakotvena existence mimořádného opravného prostředku,

---

⁴³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazf6mjvgbpwi6q&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴⁴⁰ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 475 ISBN 978-80-7400-727-9.

⁴⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazf6mjvgbpwi6q&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search>.

pochopitelně jelikož neexistoval Nejvyšší správní soud. Na což v této souvislosti Ústavní soud poukázal byla i skutečnost, že v konečném důsledku došlo k odepření práva na soudní ochranu, poněvadž o těchto rozhodnutích ani nerozhodoval senát, nýbrž sám předseda senátu. Tudíž pochopitelně došlo k zahlcování Ústavního soudu prostřednictvím ústavních stížností. Ústavní soud se k této otázce sám vyjádřil, a uvedl, že ač „*nevolá po mnohostupňovém řízení, ale po realizaci mechanismu, který by dovolil napravit zřejmá pochybení správních soudů a zejména umožnil sjednocení judikatury těchto soudů, neboť v řadě případů krajské soudy stejnou věc rozhodují zcela odlišně. Dnešní situace je tedy taková, že nápravu zřejmých chyb může učinit pouze Ústavní soud, což nepochybně není jeho úkolem.*“ V neposlední řadě Ústavní soud upozornil na absurditu v podobě existence institutu Veřejného ochránce práv čili Ombudsmana, jenž však v rámci Ústavy nebyl nikterak zmíněn, zakotven (což není ani do dnešního dne) na rozdíl od Nejvyššího správního soudu.⁴⁴² Nynější právní úprava správního soudnictví tak reflektuje požadavky, jež vytykal Ústavní soud. Soudní řád správní, který nabyt účinnosti dne 1. ledna 2003, sic s dlouhou legisvakancí, avšak s nemožností odkladu pozdější účinnosti, a to z důvodu, že ke zrušení celé tehdejší páté části zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád došlo nálezem pléna Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 16/99 ze dne 27. 6. 2001, jenž určil datum dne 31. 12. 2002, vykazuje ucelenost správního soudnictví ve formě tohoto zákona.⁴⁴³

7.2 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

Ze soudního přezkumu jsou vyloučena ta rozhodnutí ve věcech důchodového pojištění, jež jsou podkladem pro rozhodnutí o důchodu, přičemž soud taková rozhodnutí přezkoumá jen v případech, kdy rozhoduje o žalobě proti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení o důchodu, což je typické právě pro případ soudního přezkumu v rámci invalidního důchodu. Žadatel⁴⁴⁴ o invalidní důchod shledává nedostatečné zhodnocení jeho zdravotního stavu, kupříkladu v míře poklesu pracovní schopnosti v návaznosti na určení druhu zdravotního postižení či v souvislosti s tím spojenou datací invalidity, jež rozporuje.⁴⁴⁵ Pakliže tedy účastník řízení, resp. posuzovaný⁴⁴⁶

⁴⁴² Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 16/99 ze dne 27. 6. 2001 (N 96/22, Sb NU 329), Zrušení části páté občanského soudního řádu – správní soudnictví. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-16-99>.

⁴⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazf6mjvbgbpwi6q&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴⁴⁴ V soudním přezkumu, resp. ve správním soudnictví se jedná o žalobce viz dle § 33 odst. 1 soudního řádu správního. Nicméně použití pojmu žadatel je vhodné především při prvotní žádosti o invalidní důchod, neboť ten započne proces správního řízení a následného zkoumání zdravotního stavu jakožto posuzované osoby.

⁴⁴⁵ Dle § 89 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁴⁶ V rámci námitkového řízení se užívá pojem účastník řízení, byť se mnohdy uvádí posuzovaný, neboť tyto osoby jsou naprosto totožné. Nadto pojem posuzovaný lze vnímat ve spojitosti s posuzováním jeho zdravotního stavu v návaznosti na přiznání dávky invalidního důchodu.

proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, jímž mu byla zamítnuta žádost o invalidní důchod podal námitky, které byly taktéž zamítnuty, má možnost práva soudního přezkumu. Je mu tedy umožněno brojit proti předmětnému rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, jímž mu byly zamítnuty námitky, a to tak, že má právo podat do dvou měsíců od jeho doručení žalobu u věcně a místně příslušného krajského⁴⁴⁷ soudu.⁴⁴⁸ Přičemž nutno zdůraznit, že pro podání žaloby není možné prominout lhůtu.⁴⁴⁹

Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je upravena již ve zmiňovaném soudním řádu správním.⁴⁵⁰ Aktivně legitimovanou osobou proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení je každá osoba, jež tvrdí, že byla na základě úkonu správního orgánu, v rámci deklaratorního rozhodnutí,⁴⁵¹ z něhož vyplývají práva anebo povinnosti na svých právech zkrácena či případně došlo k porušení jejich práv správním orgánem, přičemž se lze rovněž domáhat i nicotnosti napadeného rozhodnutí.⁴⁵² Ze shora uvedeného tedy plyne, že aktivní legitimace náleží posuzované osobě, resp. žadateli invalidního důchodu a tím pádem účastníku řízení, jenž se neztotožnil se závěry plynoucí z rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení týkající se jeho nárokování na invalidní důchod, byť jakéhokoliv stupně, doby pojištění, datace vzniku invalidity. Nicméně nelze opomenout rovněž i zvláštní žalobní legitimaci k ochraně veřejného zájmu, jež je však specifická a v případě soudního přezkumu v oblasti invalidity spíše obsoletní,⁴⁵³ přestože může být aktivně legitimovanou osobu mimo jiné i veřejný ochránce práv, avšak ten je povinen prokázat závažný veřejný zájem v této věci.⁴⁵⁴ Pro soudní přezkum správního soudnictví proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v rámci invalidního důchodu je tak účastníkem řízení žalobce, resp. osoba vůči němuž směřovalo, resp. bylo vydáno rozhodnutí České správy

---

⁴⁴⁷ Mínen krajským soudem je pochopitelně i Městský soud v Praze dle § 9 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., zákona o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“).

⁴⁴⁸ Dle § 7 odst. 1, 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“).

⁴⁴⁹ Dle § 72 odst. 4 soudního řádu správního.

⁴⁵⁰ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

⁴⁵¹ „Nárok na důchod vzniká při splnění hmotněprávních podmínek ze zákona, rozhodnutí o něm je deklaratorní a plynutím času nezaniká. Oproti tomu vznik nároku na výplatu důchodu jenavíc podmíněn podáním žádosti oprávněné osoby, rozhodnutí o něm je konstitutivní a uplynutím pěti let ode dne, za který důchod náleží, zaniká“ bod 8 citované v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Ads 325/2019-44 ze dne 18. června 2020. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2019/0325_9Ads_1900044_20200618102805_20200703130013_prevede_no.pdf, odkazující se na citaci rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 44/2006-44 ze dne 24. října 2007. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2006/0044_3Ads_0600045A_prevedeno.pdf.

⁴⁵² Dle § 65 soudního řádu správního.

⁴⁵³ Dle § 66 soudního řádu správního.

⁴⁵⁴ Dle § 66 odst. 3 soudního řádu správního.

sociálního zabezpečení⁴⁵⁵ a žalovaným je tedy Česká správa sociálního zabezpečení.⁴⁵⁶ Věcně a místně příslušným soudem k podání žaloby mimo jiné ve věcech důchodového pojištění a dávek podle zvláštních předpisů vyplácených spolu s důchody je krajský soud,⁴⁵⁷ resp. Městský soud v Praze,⁴⁵⁸ přičemž místní příslušnost je založena v obvodu, kde žalobce má buďto bydliště anebo se v případě jeho obvodu zdržuje.⁴⁵⁹ Co se týče interpretace pojmu bydliště lze poukázat na použití občanského soudního řádu,⁴⁶⁰ jež je subsidiární ve vztahu k první a třetí části soudního řádu správního. Za bydliště žalobce lze tedy považovat místo, v němž daná osoba bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale. Není tak určující údaj trvalého pobytu oné osoby, jež má vedený v evidenci obyvatel, ba není ani relevantní, zda se žalobce přechodně zdržuje na jiném místě kupříkladu, jestliže pobývá ve výkonu trestu odnětí svobody, v nemocnici atd.⁴⁶¹ Nicméně může nastat situace, za níž nelze určit místní příslušnost krajského soudu, resp. Městského soudu v Praze,⁴⁶² poněvadž žalobce⁴⁶³ na území České republiky nepobývá, nemá zde bydliště.⁴⁶⁴ Daná místní příslušnost je založena dle bydliště či místa, na němž se žalobce zdržuje, tedy podle území toho státu, u kterého sídlí nejbliže krajský soud, potažmo je mu nejbliže k hranicím, což bylo nicméně logickým počinem, úmyslem zákonodárce s ohledem na dostupnost, dojezdnost, již musí žalobce překonat. Tudíž při aplikaci dochází k tomu, že pakliže má žalobce kupříkladu bydliště na území Slovenské republiky, místně příslušným soudem je Krajský soud v Brně,⁴⁶⁵ jestliže na území Polské republiky, tak Krajský soud v Ostravě,⁴⁶⁶ v případě Spolkové republiky Německo je tomu zase Krajský soud v Plzni,⁴⁶⁷ následně v případě Rakouské republiky Krajský soud v Českých

---

⁴⁵⁵ Dle § 33 odst. 1 soudního řádu správního.

⁴⁵⁶ Dle § 69 soudní řád správní „žalovaným je tedy správní orgán, který rozhodoval v posledním stupni...“ což zakládá pasivní legitimaci právě České správě sociálního zabezpečení, neboť ta byla posledním správním orgánem jen o věci invalidního důchodu rozhodoval.

⁴⁵⁷ Dle § 7 odst. 1, 3 soudní řád správní ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁵⁸ Dle § 9 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁵⁹ Dle § 7 odst. 3 soudního řádu správního.

⁴⁶⁰ Dle § 64 soudního řádu správního.

⁴⁶¹ BLAŽEK, Tomáš. § 7 [Příslušnost soudů]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdo>.

⁴⁶² Dle § 9 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁶³ Překvapivě určení místní příslušnosti u osoby, jež nemá na území České republiky bydliště, a ani se na tomto území nezdržuje, je upravena nikoliv v soudním řádu správním, nýbrž v § 89 odst. 2 zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Stojí tak separátně, ačkoliv se odkazuje v poznámce pod čarou č. 61 právě na znění § 7 odst. 3 soudního řádu správního, nicméně lze seznat roztržitost. V § 89 odst. 2 zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení se užívá pojem navrhovatel s ohledem na jeho umístění v zákoně, nicméně pro potřeby soudního přezkumu užívá pojem žalobce, který je pochopitelně vhodnější, poněvadž reflektuje postavení osoby v soudním řádu správním coby účastníka řízení, avšak soudního.

⁴⁶⁴ Dle § 89 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁶⁵ Dle § 89 odst. 2 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁶⁶ Dle § 89 odst. 2 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁶⁷ Dle § 89 odst. 2 písm. c) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Budějovicích.⁴⁶⁸ Pokud však nelze určit místní příslušnost krajského soudu na základě shora uvedených kritérií, určuje se podle místa posledního bydliště žalobce na území České republiky.⁴⁶⁹

Ovšem se může stát, že nebude možné založit místní příslušnost žalobce ani na základě shora uvedeného, tudíž místně příslušným soudem bude následně Krajský soud v Praze.⁴⁷⁰ Soud nicméně příslušnost zkoumá z úřední povinnosti, poněvadž se jedná o jednu z podmínek řízení. Pakliže dospěje k závěru, že není místně ba věcně příslušným k vyřízení žaloby, postoupí jej příslušnému soudu. Soud, k němuž byla postoupena žaloba, se nemusí ztotožnit s důvody postupujícího soudu, jež ho vedly k postoupení. V tom případě jej předloží Nejvyššímu správnímu soudu, jehož rozhodnutím jsou soudy v této otázce vázány. I proti usnesení o postoupení věci místně příslušnému soudu je dle judikatury Nejvyššího správního soudu přípustný mimořádný opravný prostředek ve formě kasační stížnosti.⁴⁷¹ Nadto předmětné usnesení musí obsahovat i odůvodnění.⁴⁷² Jestliže žalobce podá žalobu u Nejvyššího správního soudu, postoupí ji věcně a místně příslušnému krajskému,⁴⁷³ Městskému soudu v Praze.⁴⁷⁴ V případě podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu k civilnímu soudu, postupuje civilní soud tak, že řízení zastavení a zároveň poučí žalobce, aby ve lhůtě do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí o zastavení řízení podal žalobu u věcně a místně příslušného správního soudu.⁴⁷⁵ Pakliže tak žalobce učiní, lhůta bude zachována a podání žaloby bylo tak učiněno v den, kdy došla k soudu, jenž rozhoduje v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“).⁴⁷⁶ Ve věcech správního soudnictví rozhoduje krajský soud⁴⁷⁷ a to ve specializovaných senátech, přičemž je složen z předsedy a dvou soudců, pakliže zákon nestanoví jinak.⁴⁷⁸ Kupříkladu ve věcech důchodového pojištění rozhoduje pouze specializovaný samosoudce,⁴⁷⁹ jenž disponuje právy a povinnostmi jakožto předseda senátu.⁴⁸⁰

---

⁴⁶⁸ Dle § 89 odst. 2 písm. d) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁶⁹ Dle § 89 odst. 2 písm. e) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁷⁰ Dle § 89 odst. 2 písm. f) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁴⁷¹ BLAŽEK, Tomáš. § 7 [Příslušnost soudů]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdgny>.

⁴⁷² Usnesení Nejvyššího soudu č. j. Nad 22/2007-101 ze dne 21. prosince 2007. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/212198/303/2/usneseni-sjs-c-nad-22-2007-101-rizeni-pred-soudem-pripustnost-kasacni-stiznosti-nutnost-oduvodnit-usneseni>.

⁴⁷³ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Na 169/2018-8 ze dne 15. srpna 2018

⁴⁷⁴ Dle § 9 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁷⁵ Dle § 72 odst. 3 soudní řád správní ve spojení s § 104b odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴⁷⁶ Dle § 72 odst. 3 soudní řád správní.

⁴⁷⁷ Míněno rovněž i Městský soud v Praze dle § 9 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁷⁸ Dle § 31 odst. 2 soudní řád správní.

⁴⁷⁹ Dle § 31 odst. 2 soudní řád správní.

⁴⁸⁰ Dle § 31 odst. 3 soudní řád správní.

7.3 Náležitosti žaloby

Žaloba musí obsahovat náležitosti obecné a zvláštní. Přičemž podání⁴⁸¹ lze provést třemi formami, buď písemně, ústně do protokolu, potažmo v elektronické formě.⁴⁸² V případě, že podání je učiněno ať již telegraficky, faxem či elektronicky avšak bez příslušného elektronického podpisu tedy běžným e-mailem, musí být do tří dnů potvrzeno podáním, jehož obsah se shoduje či předložením jeho originálu,⁴⁸³ v opačném případě nebude k němu přihlíženo.⁴⁸⁴ Třídenní lhůta je lhůtou procesní. Tudíž k zachování této lhůty postačí, jestliže by i posledního dne podání bylo předáno buďto soudu⁴⁸⁵ nebo je zasláno prostřednictvím držitele poštovní licence, resp. České pošty, s. p.,⁴⁸⁶ anebo předáno orgánu, který je povinen jej doručit.⁴⁸⁷ S účinností od 1. 1. 2012 již

⁴⁸¹ Podáním se míní dispoziční úkon, kupříkladu žaloba, zpětvzetí žaloby.

⁴⁸² „Stejně účinky jako úkon provedený písemně a podepsaný má též úkon učiněný v souladu s § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů,“ na což se v komentáři odkazuje viz rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 89/2011 ze dne 17. února 2012 dle POSPÍŠIL, Petr. § 37 [Úkony účastníků a osob zúčastněných na řízení]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdgny>. „Nebude-li užito fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který je nutné pro podepsání podání použít, je stanoven v navrhovaném § 6 odst. 1 zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.“ Viz dle Důvodové zprávy k zákonu č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3f6mrzhbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

⁴⁸³ POSPÍŠIL, Petr. § 37 [Úkony účastníků a osob zúčastněných na řízení]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdgny>.

⁴⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 89/2011-31 ze dne 17. února 2012. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/8-as-89-2011-31>.

⁴⁸⁵ Lhůta je tedy zachována i v případě, kdy je žaloba podána u jiného ať jí věcně či místně příslušného soudu viz dle Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 2/2008-112 ze dne 15. srpna 2008. Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/rizeni-pred-soudem-lhuta-pro-podani-zaloby-podani-zaloby-u-vecne-nepriusneho-soudu.p1520.html>.

⁴⁸⁶ Česká pošta, s. p. je v současnosti na území České republiky jediným držitelem poštovní licence ve smyslu zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸⁷ Žalovaná, resp. Česká správa sociálního zabezpečení není odpovědná ve smyslu § 40 odst. 4 soudního řádu správního. Neplýne jí doručovací povinnost ve znění tohoto ustanovení viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 116/2009-40 ze dne 15. prosince 2009. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/161562/1/2/rozsudek-sjs-c-4-ads-116-2009-40-rizeni-pred-soudem-lhuta-pro-podani-zaloby-ve-vecch- Duchodoveho-pojisteni>. Nelze vykládat pojem „orgán, který má povinnost doručit podání,“ extenzivně, ale je nutno mínit pouze ty státní orgány, jež mají ze zákona povinnost zajistit odeslání zásilek. K tomu viz „Nejvyšší správní soud považuje za vhodné též doplnit, že doručovací povinnost podle § 40 odst. 4 s. ř. s. nelze ztotožňovat ani zaměňovat s povinností věcně nepřislušných správních orgánů bezodkladně postoupit podání věcně příslušnému orgánu, stanovenou v § 12 správního řádu. Z tohoto ustanovení neplýne, že by doručení podání věcně nepřislušnému orgánu mělo účinek zachování lhůty; tím méně pak lze dovozovat tento důsledek pro soudní řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu.“ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Ads 62/2019-59 ze dne 20. října 2014. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2014/0062_8Ads_1400059_20141021080738_prevedeno.pdf.

není možné zachovat lhůtu i v případě, kdy žaloba byla podána prostřednictvím České správy sociálního zabezpečení v Praze.⁴⁸⁸

Počátek lhůty počíná běžet ode dne následujícího poté, kdy k podání došlo.⁴⁸⁹ Jestliže poslední den lhůty připadne na sobotu, neděli či svátek, považuje se za poslední den lhůty nejbližší následující pracovní den.⁴⁹⁰ Co se týče obecných náležitostí žaloby, tak z ní musí být seznatelné, čeho se týká, kdo jej podává,⁴⁹¹ proti čemu směřuje a v neposlední řadě musí být podepsáno⁴⁹² a datováno. Žalobce tedy uvede své nacionále a adresu, jež slouží k doručování.⁴⁹³ Co se však týče zvláštních náležitostí, tak je nutné, aby žalobce uvedl rozhodnutí, proti němuž brojí a k tomu sdělil rovněž i den jeho doručení.⁴⁹⁴ V případě žaloby proti rozhodnutí správního orgánu v oblasti invalidity není zapotřebí uvádět rozsah napadeného rozhodnutí, resp. napadené výroky, poněvadž ač se ve správním soudnictví uplatňuje dispoziční zásada, a soud tedy samočinně nepřezkoumává správní rozhodnutí „*ex offo*,” a je tak vázán rozsahem napadeného rozhodnutí žalobcem, přesto výrok České správy sociálního zabezpečení je však jediný a uvádí se: „Námítky se zamítají a rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, č. j. R – datace rozhodnutí – číslo oddělení/rodné číslo žalobce ze dne (datace rozhodnutí) se potvrzuje.“ Z toho lze tedy dovodit, že žalobce napadá celé rozhodnutí, poněvadž ani jinak to nelze, v tomto případě není nutno vyzývat k odstranění vad.⁴⁹⁵ Dále žalobce uvede žalobní body, z nichž musí být zjevné, proč žalobce považuje předmětné rozhodnutí za nezákonné či ba dokonce nicotné.⁴⁹⁶ Navrhne rovněž i provedení důkazů k prokázání svých tvrzení, přičemž z hlediska posouzení poklesu míry pracovní schopnosti, datace

---

⁴⁸⁸ Ohledně povinnosti správního orgánu České správy sociálního zabezpečení a zachování lhůty doručit žalobu bylo možné pouze dle § 72 odst. 1 soudního řádu správního ve znění do 31. 12. 2011. viz bod 19. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Ads 19/2016-72 ze dne 27. října 2016. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2016/0019_8Ads_1600072_20161104135108_prevedeno.pdf.

⁴⁸⁹ Dle § 40 odst. 1 soudního řádu správního.

⁴⁹⁰ Dle § 40 odst. soudního řádu správního.

⁴⁹¹ V případě podatele je nutno uvést základní nacionále, čímž je míněno jméno, příjmení, dále doručovací adresa a další údaje jenom za předpokladu, jestliže je to nutné s ohledem na povahu věci, jež má být soudem přezkoumána viz dle § 37 odst. 3 soudního řádu správního.

⁴⁹² „*Podpis podatele je obligatorní náležitostí, neboť se jedná o jeho projev vůle směřující vůči soudu. Může být podepsán vlastnoručně jeho projevem vůle učiněného vůči soudu. Podpis musí být vlastnoruční, případně nahrazený otiskem podpisového razítka advokáta (viz § 42 odst. 4 OSŘ), nebo elektronický ve smyslu zákona č. 297/2016 Sb., zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. Účinky podpisu má též provedení úkonu prostřednictvím datové schránky.*“ POSPÍŠIL, Petr. § 37 [Úkony účastníků a osob zúčastněných na řízení]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní -online komentář – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdgny>.

⁴⁹³ Dle § 37 odst. 3 soudního řádu správního.

⁴⁹⁴ Dle § 71 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního.

⁴⁹⁵ SOCHOROVÁ, Vendula. § 71 [Náležitosti žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomi>.

⁴⁹⁶ Dle § 71 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního.

invalidity, bude i bez ohledu na jeho návrh nutno přistoupit k provedení důkazu prostřednictvím posudku Ministerstva práce a sociálních věcí.⁴⁹⁷ A v neposlední řadě musí formulovat petit, resp. výrok rozsudku, tedy, jak má soud rozhodnout.⁴⁹⁸ Tudíž žalobce má (jedinou) možnost, a to navrhnout zrušení napadeného rozhodnutí (odvolacího) správního orgánu, poněvadž soudní řízení správní „je ovládáno principem kasačním.“ Princip této omezené kasace je však prolomen v případech, kdy je nucen soud se uchýlit i ke zrušení rozhodnutí správního orgánu I. stupně, resp. jemu předcházejícího, a to za situace, v níž je zjevné, že rozhodnutí prvostupňové nemělo být vůbec vydáno⁴⁹⁹ anebo podle jiných okolností.⁵⁰⁰ Stejně tak tomu bude i v případech, v nichž odvolací správní orgán není schopen sám napravit vady, a bude nucen stejně přistoupit ke zrušení rozhodnutí jemu předcházejícího, resp. správního orgánu I. stupně.⁵⁰¹ V této souvislosti lze vysledovat rozličný přístup v soudním přezkumu v oblasti invalidity, v němž dochází ke zrušení rozhodnutí žalované tedy České správy sociálního zabezpečení a jemu předcházejícímu rozhodnutí. Výrok rozsudku v tomto případě zní: „Rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne X, č. j. X a jemu předcházející rozhodnutí č. j. X ze dne X se zrušují a věc se vrací k dalšímu řízení žalované.“⁵⁰² Naproti tomu se lze i setkat se zněním výroku, v němž dochází ke zrušení pouze odvolacího rozhodnutí, čímž se míní: „Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne X, č. j. X se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.“⁵⁰³ K tomu však lze uvést, že volba soudu zrušit rozhodnutí, jež předcházelo rozhodnutí žalované, „je třeba posuzovat podle procesních pravidel upravujících řízení před správními orgány (viz usnesení rozšířeného senátu NSS, č. j. 1 Aps 2/2008-76 ze dne 24. 11. 2009), poněvadž zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, podle něhož se posuzuje při rozhodování ve věcech invalidního důchodu a jiných dávek důchodového pojištění, neumožňuje v řízení o námitkách zrušit rozhodnutí napadené námitkami a věc vrátit k dalšímu řízení do prvního stupně viz odkaz na znění § 88 odst. 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.“⁵⁰⁴ Na závěr

---

⁴⁹⁷ Dle § 71 odst. 1 písm. e) soudního řádu správního.

⁴⁹⁸ Dle § 71 odst. 1 písm. f) soudního řádu správního.

⁴⁹⁹ Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu 1 As 60/2006-106 ze dne 28. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/1-as-60-2006-106>.

⁵⁰⁰ Dle § 76 odst. 3 soudního řádu správního.

⁵⁰¹ PODHRÁZKÝ, Milan. § 78 [Rozsudek]. In: JEMELKA, Luboš a kol. *Soudní řád správní. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 651 [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk232ge2tiltmjptembqgijptcnjq15vgmnzy#>.

⁵⁰² Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 17/2023-44 ze dne 25. září 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kspl/16-ad-17-2023-44>.

⁵⁰³ Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 2 Ad 30/2023-39 ze dne 21. března 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/msph/2-ad-30-2023-39>.

⁵⁰⁴ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 26/2023-27 ze dne 26. ledna 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-26-2023-27>.

žalobce k žalobě připojí i jeden opis napadeného rozhodnutí.⁵⁰⁵ Žalobce má právo ve lhůtě pro podání žaloby rozšířit žalobní body, přičemž omezit je může kdykoliv v průběhu řízení.⁵⁰⁶

7.4 Žalobní bod(y)

Interpretace pojmu žalobní bod není nikde definována. Bez skrupulí jej lze označit jakožto neurčitý právní pojem. Ač je správní soudnictví řízeno zásadou dispoziční a koncentrační, její vymezení není tak striktní, jak se může *prima facie* jevit a může být prolomeno *ex officio*.⁵⁰⁷ Žalobní bod nemusí být striktně individualizován, lze jej vylíčit i v „nejhrubších obrysech“⁵⁰⁸. Výklad pojmu žalobní bod musí být vymezen extenzivně nikoliv restriktivně, což by bylo jinak v rozporu ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a mohlo by to tedy „vést až k odepření spravedlnosti (denegatio iustitiae).“⁵⁰⁹ Nicméně jednotný názor v judikatuře Nejvyššího správního soudu panuje v časovém vymezení žalobního bodu, a to ve lhůtě podání žaloby.⁵¹⁰ Rozpornost byla ovšem shledána i v případech kladení kvality na žalobní bod a taktéž v nezbytnosti výzvy k odstranění vad(y) dle § 37 odst. 5 soudního řádu správního a s tím spojené určení lhůty k doplnění žalobního bodu.⁵¹¹ Tyto významné rozpory bylo však potřeba unifikovat, poněvadž stěžejní úlohou Nejvyššího správního soudu je právě⁵¹² „jednotné rozhodování,“⁵¹³ což význačným způsobem podporuje s ohledem na závěry soudu princip předvídatelnosti a s tím spojenou právní jistotu účastníků.⁵¹⁴

Nyní, jak již bylo shora uvedeno postačuje i pouhé obecné vymezení kupříkladu jestliže žalobce uvede, že žádá o zrušení předmětného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, poněvadž se s ním neztotožnil, nepokládá jej za věcně správné, pak lze i tuto obecnou námitku

⁵⁰⁵ Dle § 71 odst. 2 věta první soudního řádu správního.

⁵⁰⁶ Dle § 71 odst. 2 věta druhá a třetí soudního řádu správního.

⁵⁰⁷ SOCHOROVÁ, Vendula. § 71 [Náležitosti žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomi>.

⁵⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 69/2008-148 ze dne 4. 2. 2009. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/2As69/2008>.

⁵⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 54/2007-42 ze dne 2. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-azs-54-2007-42>.

⁵¹⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2170/08 ze dne 12. května 2009. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydsxzrge3v65ltmy>.

⁵¹¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Azs 74/2007-44 ze dne 28. listopadu 2007. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2007/0074_4Azs_0700044A_prevedeno.pdf v rozporu s rozsudkem

Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 54/2007-42 ze dne 2. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-azs-54-2007-42>.

⁵¹² Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2170/08 ze dne 12. května 2009. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydsxzrge3v65ltmy>.

⁵¹³ Dle § 12 odst. 3 soudního řádu správního.

⁵¹⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2170/08 ze dne 12. května 2009. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydsxzrge3v65ltmy>.

pokládat za žalobní bod.⁵¹⁵ Žalobní bod je však určující z hlediska obsahu přezkumu, čímž se míní, ať již skutkové či právní otázky, jež je soud následně povinen posuzovat. Na žalobci tak spočívá procesní odpovědnost, byť ne v tak restriktivní míře z hlediska „míry precizace žalobních bodů“⁵¹⁶ jako tomu bylo za předchozí judikatury Nejvyššího správního soudu.⁵¹⁷ Lze tak uzavřít, že konkretizace žalobního bodu spočívá v tvrzení žalobce, z něhož je seznatelný popis skutkového děje a okolností, které žalobce považuje za významné z hlediska zákonnosti naříkaného rozhodnutí. Není tedy kladen apel na subsumování ustanovení v právních předpisech, neboť platí zásada *iura novit curia*. Nicméně žalobce musí soudu vyličít srozumitelně a jasně, v čem správní orgán pochybil, pakliže nerozhodl v jeho prospěch, tedy v čem spatřuje nesprávnost, resp. nezákonnost napadeného rozhodnutí.⁵¹⁸

Mezi nejčastěji zmiňovanými žalobními body, které žalobci v žalobách uvádějí jsou zejména: 1) osobní (ne)účast jejich osob posudkovým lékařem, tedy osobní shlednutí, dále 2) námitka týkající se odborné způsobilosti lékaře, 3) rozkol v dataci invalidity, dále 4) kupříkladu nesprávné subsumování druhu zdravotního postižení uvedené v příloze vyhlášky o posuzování invalidity a s tím pochopitelně nesprávné určení poklesu míry pracovní schopnosti.

7.4.1 Osobní (ne)účast posuzované osoby při zdravotní prohlídce (zjišťovací či kontrolní)

Povětšinu lze vysledovat, že žalobce brojící proti naříkanému rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ve věcech invalidity uvádí v žalobě jakožto (mnohdy) první žalobní bod svou osobní neúčast, resp. nepřítomnost při posuzování zdravotního stavu mající vliv na pracovní schopnost jeho osoby. Daná námitka není však důvodná, poněvadž právní úprava nikde obligatorně nezakotvuje, že je zapotřebí osobní účasti posuzované osoby (žalobce). Ač je pro vyhodnocení míry poklesu pracovní schopnosti zhodnocení zdravotního stavu a jeho subsumování pod určitý druh zdravotního postižení dána možnost, není nikde obligatorně zakotveno, že k ní musí být přistoupeno za všech okolností.⁵¹⁹ Nynější právní úprava, byť umožňuje explicitně přítomnost posuzované fyzické osoby k posouzení jeho zdravotního stavu, přesto nadále dává tuto

⁵¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 182/2015-28 ze dne 23. prosince 2015. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/2Ads182/2015>.

⁵¹⁶ Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 3/2008-78 ze dne 24. srpna 2010. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-3-2008-78>.

⁵¹⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 2 Ads 182/2015-26 ze dne 23. prosince 2015. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-182-2015-26> ve spojení s rozsudkem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 3/2008-78 ze dne 24. srpna 2010. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-3-2008-78>.

⁵¹⁸ Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 3/2008-78 ze dne 24. srpna 2010. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-3-2008-78>.

⁵¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 1/2012-34 ze dne 20. června 2012, bod 14. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2012/0021_6Ads_12_20120629121053_prevedeno.pdf.

možnost k úvaze orgánu sociálního zabezpečení nikoliv, aby této možnosti bylo automaticky využito.⁵²⁰ Nelze tak konstatovat, že by nynější právní úprava byla benevolentnější. Nadále Institut posuzování zdravotního stavu vychází „zejména z nálezů ošetřujícího lékaře..., výsledků funkčních vyšetření a výsledků vyšetření lékaře, který plní úkoly Institutu posuzování zdravotního,“ v rámci ať již zjišťovací či kontrolní lékařské prohlídky a dále z podkladů kupříkladu doložených nálezem vydaným „poskytovatelem zdravotních služeb“ atd.⁵²¹ Vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet, škála je pochopitelně značná, nicméně lze však v souhrnném měříku sdělit, že se jedná v podstatě o veškerou zdravotnickou dokumentaci, jež obsahuje nálezy ošetřujících lékařů, včetně ať již praktického lékaře či specialistů.⁵²² V případě, že tyto nálezy nepostačují, přičemž zdravotnickou dokumentaci lze vyhodnotit jakožto nedostačující, pak lze z pochopitelného důvodu si vyžádat jiné odborné vyšetření, případně nechat žadatele, resp. (žalobce) osobně vyšetřit.⁵²³ Ovšem nutno podotknout, že se k tomu přistupuje ve zcela ojedinělých případech.

7.4.2 Námitka týkající se odborné způsobilosti lékaře

Od 1. 1. 2023 nabyl účinnosti zákon č. 423/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. Smysl a účel vzniku tohoto zákona tkví v reakci na dlouhodobý nedostatek posudkových lékařů a jejich permanentnímu zahlcení, ale především z hlediska posuzování zdravotního stavu, (nejen) pracovní schopnosti na základě podaných žádostí o přiznání invalidního důchodu, což má pochopitelně vliv rovněž i na déletrvající lhůtu pro vydání posudku, byť je stanovena zákonem. Onen nedostatek lékařského personálu měl být vykompenzován a odbřemeněn tím, že mimo lékaře může pracovní schopnost fyzických osob posuzovat, zdravotní stav posuzovat odborný nelékařský zdravotnický pracovník.⁵²⁴ Přičemž za odborného nelékařského zdravotnického pracovníka se považuje osoba, jež je kompetentní k výkonu povolání „všeobecná sestra, dětská sestra, porodní asistentka, egoterapeut, zdravotně-sociální pracovník, zdravotnický záchranář nebo fyzioterapeut, jenž získal zvláštní odbornou způsobilost pro plnění těchto úkolů absolvování certifikovaného kurzu podle zákona o nelékařských zdravotnických

---

⁵²⁰ Dle § 16a odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵²¹ Dle § 8 odst. 6 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s § 25 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

⁵²² Dle § 8 odst. 9 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 337/2016-33 ze dne 22. června 2017. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/10Ads337/2016>.

⁵²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 423/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgizf6nbsgnpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

*povoláních.*⁵²⁵ Co je však nutno zmínit, že lékařský posudek vydaný dle § 8 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, musí „být chválen a podepsán lékařem.“⁵²⁶ K tomu však lze uvést, že bude otázkou času, zda změna právní úpravy přinese kýžený efekt, a to jak z hlediska odbřemenění, poněvadž je deklarována povinnost schválení a podepsání lékařem, jenž se však může zevrubněji zaobírat předloženým posudkem ze strany nelékařského zdravotnického pracovníka, protože se neztotožní se závěry uvedené v posudku, zejména s určením druhu zdravotního postižení, což v konečném důsledku nepřinese nikterak zamýšlenou časovou úsporu. V opačném případě se lékař se závěry ztotožní, načež i tento následek může mít i případný vliv na kvalitu zpracování posudku, což pochopitelně povede k zahlcování nejen správního orgánu, nýbrž soudů ve správním soudnictví v rámci soudního přezkumu. Nutno podotknout, že to má však vliv pouze na prvostupňové rozhodnutí, neboť v druhostupňovém (námitkovém) řízení posuzování zdravotního stavu invalidity posuzuje výhradně lékař, byť lze spíše usuzovat, že se ztotožní se závěry prvostupňového rozhodnutí.⁵²⁷ V této souvislosti, ačkoliv je právně umožněno, a i z hlediska důvodové zprávy podpořena možnost podílet se na úkonech v rámci posuzování zdravotního stavu v oblasti invalidity a změny invalidity i nelékařským zdravotnickým pracovníkem,⁵²⁸ přesto bylo sděleno, že tomu tak není a na posuzování zdravotního stavu v oblasti přiznání invalidního důchodu se podílejí pouze posudkoví lékaři.⁵²⁹

Vzhledem k tomu, že znění onoho ustanovení je účinné teprve krátký časový úsek, přesto s ohledem na současné znění, nebude mít nikterak vliv na námitku v podobě (ne)odborné způsobilosti lékaře, potažmo nelékařského zdravotnického pracovníka, poněvadž za posudek v zásadě ručí lékař, avšak nutno podotknout, že pouze v rámci prvostupňového řízení.⁵³⁰ Kdežto pro účely řízení o námitkách, bude k posouzení přivolán vždy a pouze posudkový lékař, avšak odlišný od toho, jenž danou věc buďto posuzoval či pro níž vypracoval podklad pro rozhodnutí prvního stupně správního orgánu.⁵³¹ V konečném důsledku tak lze konstatovat, že žalobní námitka spočívající v neodborné způsobilosti posudkového lékaře vytykající odlišnou specializaci oboru oproti druhu zdravotního postižení, jímž posuzovaná osoba (žalobce) trpí nezakládá nezákonnost

---

⁵²⁵ „Danou podmínku v podobě absolvování certifikovaného kurzu je však třeba splnit do 24 měsíců ode dne nástupu odborného nelékařského zdravotnického pracovníka do zaměstnání,“ dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵²⁶ Dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵²⁷ Dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 423/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgizf6nbsgnpw16q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

⁵²⁹ Byl písemně adresován dotaz na Institut posuzování zdravotního stavu v Hradci Králové, jenž sdělil „že zdravotní stav k řízení o přiznání invalidního důchodu posuzují pouze posudkoví lékaři.“

⁵³⁰ Dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵³¹ Dle § 8 odst. 10 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

předmětného rozhodnutí, poněvadž posudkový lékař má atestaci v oboru posudkového lékařství, což pro účely posuzování pracovní schopnosti dle díkce zákona postačuje.⁵³²

7.4.3 Datace vzniku invalidity

Obdobně jakožto při určování druhu zdravotního postižení pochopitelně nepostačuje právní erudice, ale je zapotřebí medicínských znalostí, jimiž soud nedisponuje. Nutno uvést, že datace vzniku invalidity zohledňuje rovněž i potřebnou dobu pojištění, resp. váže se k datu jejímu přiznání. Pakliže žalobce, případně stěžovatel⁵³³ rozporuje okamžik vzniku invalidity může i znalecký posudek sloužit k odstranění pochybností, jestliže by o správnosti či úplnosti posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí byly dány pochybnosti.⁵³⁴ Na posudky je kladen požadavek spočívající v úplnosti, přesvědčivosti a posudková komise je tak povinna v rámci posudku patřičně zdůvodnit své závěry a to tak přesvědčivě, že i soud, jenž nemá medicínské znalosti, je schopen určit, zda tyto požadavky splňuje či nikoliv.⁵³⁵

7.5 Soudní poplatek

Vzhledem k tomu, že povětšinu pro laickou veřejnost vzbuzuje podání žaloby a s tím spojený soudní proces vynakládání značných finančních prostředků v případě řízení ve věcech důchodového pojištění (zabezpečení) tomu tak není, byť ne úplně.⁵³⁶ V této souvislosti lze konstatovat, že žalobce je věcně osvobozen od poplatkové povinnosti.⁵³⁷ Za podání žaloby tedy nic nehradí, neboť jak již bylo zmíněno je v daném případě deklarováno věcné osvobození.

7.6 Nepřípustnost žaloby

Žaloba je nepřípustná, pakliže nebyly vyčerpány všechny opravné prostředky, jež jsou zapotřebí v řízení před správním orgánem a které současně rovněž zvláštní zákon připouští.⁵³⁸

---

⁵³² Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 88/2018-20 ze dne ze dne 14. června 2018. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0088_7Ads_1800020_20180619093942_20180620084015_prevede_no.pdf.

⁵³³ Jedná se o účastníka řízení, jenž brojí proti rozsudku krajského soudu, potažmo Městského soudu v Praze, a to tak, že podal včas kasační stížnost a vystupuje před Nejvyšším správním soudem jakožto stěžovatel dle § 105 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵³⁴ Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 9/2003-50 ze dne 25. června 2003. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/2Ads9/2003>.

⁵³⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 100/2023-38 ze dne 27. července 2023, bod 18. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-100-2023-38>.

⁵³⁶ V případě podání kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen buď advokátem anebo disponovat vysokoškolským právnickým vzděláním, resp. Mgr. titulem v oboru Právo viz blíže § 105 odst. 2 soudního řádu správního. Být je umožněno požádat o ustanovení advokáta, přičemž se pochopitelně budou zkoumat podmínky ohledně osvobození, povětšinu bude však spíše povinen žalobce vynaložit vlastní finanční prostředky, neboť nebudou splněny podmínky pro jeho ustanovení, ačkoliv nelze nikterak předjímat pochopitelně.

⁵³⁷ Dle § 11 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁵³⁸ Dle § 68 písm. a) soudního řádu správního.

Projednatelnost žaloby je tedy založena na skutečnosti, zdali žalobce uplatnil námitky proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení,⁵³⁹ tedy zda uplatnil řádný opravný prostředek.⁵⁴⁰ Pokud však nebyl tento předpoklad splněn a nebylo užito řádného opravného prostředku ve formě námitek, soud žalobu odmítne.⁵⁴¹ Soudní přezkum vystupuje subsidiárně vůči správnímu řízení, poněvadž až po bezvýsledném vyčerpání je garantován soudní přezkum. Soudní přezkum vystupuje jakožto „*krajní prostředek čili ultima ratio, jímž se žalobce domáhá k ochraně subjektivně veřejných práv, čímž nemůže substituovat prostředky, které se nacházejí uvnitř veřejné správy.*“⁵⁴² Nelze k němu tedy přistoupit bez toho, aniž by bylo využito řádného opravného prostředku v podobě námitek.⁵⁴³

7.6.1 Odmítnutí žaloby pro předčasnost anebo opožděnost

Smysl institutu odmítnutí žaloby pro předčasnost spočívá v zamezení situace, v níž žalobce nesetrvá na výsledku již zahájeného řízení, a to rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o podaných námitkách.⁵⁴⁴ Oproti tomu odmítnutí žaloby pro opožděnost spočívá v promeškání lhůty pro podání žaloby.⁵⁴⁵ Předčasnost je tedy založena na brojení proti již doručenému posudku o invaliditě v rámci uplatněného námitkového řízení, aniž by účastník správního řízení disponoval rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení, jenž bylo vydáno na podkladě posudku o invaliditě vyhotoveného v rámci námitkového řízení.⁵⁴⁶ Jejich jednání lze klasifikovat jakožto předčasné. Tudiž v případě podání žaloby, pak soud následně návrh odmítne pro její předčasnost.⁵⁴⁷ Totožný následek nastane v případě, jak již bylo shora zmíněno, kdy žaloba bude shledána jakožto opožděná,⁵⁴⁸ poněvadž žalobci uplynula dvouměsíční lhůta od doručení rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení k podání žaloby.⁵⁴⁹

---

⁵³⁹ Míněna je tím rovněž podle příslušnosti Pražská správa sociálního zabezpečení, Městská správa sociálního zabezpečení Brno.

⁵⁴⁰ Dle § 88 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁴¹ Dle § 46 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního.

⁵⁴² Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Afs 98/2004-68 ze dne 12. května 2005. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-afs-98-2004>.

⁵⁴³ Dle § 88 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s § 5, 46 odst. 1 písm. d), § 68a soudního řádu správního

⁵⁴⁴ Viz předčasnost.

⁵⁴⁵ Dle § 46 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁵⁴⁶ Dle § 88 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s § 5, 46 odst. 1 písm. b), § 68a soudního řádu správního.

⁵⁴⁷ Dle § 46 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁵⁴⁸ Dle § 46 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁵⁴⁹ Dle § 72 odst. 1 soudního řádu správního.

7.7 Odkladný účinek

Pravomocným rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení nastávají účastníku řízení právní účinky, jež jsou spjaté s nárokem na invalidní důchod, byť jakéhokoliv stupně, týká se to právě změny stupně invalidity, resp. jeho snížením, v krajním případě jeho odejmutím. Oné účinky jsou pochopitelně pro účastníka řízení nežádoucí, poněvadž proti naříkanému rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení brojí prostřednictvím podané žaloby proti rozhodnutí správního orgánu. Podání žaloby přitom samo o sobě nemá odkladný účinek,⁵⁵⁰ ledaže by tak stanovil tento či zvláštní zákon, což však není tenhle případ.⁵⁵¹ Aby oné nežádoucí účinky mohly být sistovány,⁵⁵² k tomu slouží institut odkladného účinku, jenž tyto právní účinky pravomocného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení prolamuje.⁵⁵³ Jedná se však o institut výjimečný, čemuž odpovídají i přísné požadavky.⁵⁵⁴ Soud přiznává žalobě odkladný účinek na návrh žalobce po vyjádření žalované a to za splnění tří materiálních podmínek:

- i) „existence újmy žalobce, jež sebou přináší výkon či jiné právní následky onoho rozhodnutí,
- ii) daná újma pro žalobce musí být neúměrně větší než ta, která může vzniknout jiným osobám, pakliže bude přiznán odkladný účinek,
- iii) a v neposlední řadě odkladný účinek a jeho přiznání nesmí být v rozporu s veřejným zájmem.“⁵⁵⁵

Soud nepřezkoumává při rozhodování o přiznání odkladného účinku žalobě, žalobní body, jimiž žalobce napadá výrok, což sice tak činí, ale pouze, když rozhoduje ve věci samé. Avšak při přiznání odkladného účinku soud pouze zjišťuje, zda jsou dány zákonné předpoklady, poněvadž rozhodnutí o přiznání odkladného účinku je dle své povahy rozhodnutím pouze dočasným,

---

⁵⁵⁰ Ač se za návrh na přiznání odkladného účinku ve správním soudnictví hradí částka ve výši 1 000 Kč, v tomto případě tomu tak není, poněvadž se jedná o poplatek spjatý s rozhodnutím o věci samé ve věcech důchodových, což se analogicky vztahuje k podané žalobě proti rozhodnutí České správě sociálního zabezpečení (ve věcech důchodových), jež je rovněž osvobozena od úhrady soudního poplatku dle § 4 odst. 1 písm. j) zákona č. 549/1991 Sb., zákon České národní rady o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) ve spojení s přílohou k zákonu o soudních poplatcích za použití dle § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích.

⁵⁵¹ Dle § 73 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵⁵² JIRÁSEK, Jan. § 73 [Odkladný účinek žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgczpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy>.

⁵⁵³ SPRATEK, Daniel. *Odkladný účinek žaloby ve správním soudnictví*. Bulletin advokacie, 2008, č. 11, s. 42. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxg4s7hbpvgxsg43q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

⁵⁵⁴ ŠTENCEL, Václav. *Podmínky přiznání odkladného účinku žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Soudní rozhledy, 2008, č. 8, s. 281. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxg4s7hbpvgxsg43q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

⁵⁵⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 331/2020-17 ze dne 19. listopadu 2020, bod 10. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-ads-331-2020-17> viz dle § 72 odst. 2 soudního řádu správního.

příčemž proti němuž není možno podat kasační stížnost.⁵⁵⁶ Nutno zdůraznit, že byť i přiznáním odkladného účinku soud ovšem nepředjímá rozhodnutí ve věci samé.⁵⁵⁷

Jak již plyne, břemeno tvrzení a břemeno důkazní tak z dikce stíhá žalobce. První z podmínek pro přiznání odkladného účinku, tj. že výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí by pro žalobce znamenaly újmu, je povinen uvést žalobce, který se přiznání odkladného účinku domáhá svým návrhem; nestačí proto, že v návrhu pouze poukázal na možnost vzniku újmy. Vznik újmy musí být v příčinné souvislosti s výkonem napadeného rozhodnutí či jiným právním následkem plynoucím z rozhodnutí. Zároveň musí jít o následek určité intenzity, aby jej bylo vůbec možno označit za újmu.⁵⁵⁸ Odkladný účinek tedy představuje mimořádný nástroj, což vyplývá již ze samotné podstaty tohoto institutu, k čemuž nelze přistupovat ledabyly a bez rozmyslu, tedy bez toho, aniž by nebyly důkladně, podrobně přezkoumány zákonné podmínky, především precizace intenzity újmy, jež musí být k poměrům žalobce nikoliv bagatelní, nýbrž natolik významná, že nepřiznání odkladného účinku, by vedlo k nenapravitelným následkům pro žalobce. Tedy taková, že v případě nepřiznání odkladného účinku žalobě by znamenala nevratné následky.⁵⁵⁹

Tíha břemene tvrzení a důkazní tedy spočívá na straně žalobce, který soudu předkládá své vyjádření a rovněž i důkazy na podporu svých tvrzení, aby tak osvědčil újmu, jež mu může vzniknout nepřiznáním odkladného účinku. V této souvislosti je nutno zachovat zvýšenou opatrnost, neboť újma spočívající ve snížení stupně invalidity, potažmo jeho odejmutí a vlivu na finanční a majetkové poměry žalobce, povětšinou neobstojí. Soudní praxe krajských soudů ve správním soudnictví ve věcech invalidity nepřiznává žalobám na návrh žalobce odkladný účinek. Soudní praxe hodnotí daný důvod pro přiznání odkladného účinku jako nedostačující. Při kolizi hrozící újmy žalobce s veřejným zájmem, není postačující, pakliže se pro nepřiznání odkladného účinku žalobě přistoupí jen na základě tvrzení „*existence kolidujícího veřejného zájmu, nýbrž je nutné zvážit s pomocí testu proporcionality intenzitu hrozícího zásahu do základního práva svědčícího žalobci s intenzitou narušení veřejného zájmu.*“ Za tímto účelem je nutno aplikovat test proporcionality, jenž se skládá za „(1) testu vhodnosti, tj. zdali okamžitý výkon rozhodnutí, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl; (2) test potřebnosti, tj. zdali

---

⁵⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 45 A 4/2013-29 ze dne 6. února 2013. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/240964/0/2/usneseni-sjs-c-45a-4-2013-29-rizeni-pred-soudem-odkladny-ucinek-zaloby> ve spojení s § 104 odst. 3 písm. c) soudního řádu správního.

⁵⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 3 Ads 78/2013-15 ze dne 9. října 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/3-ads-78-2013-15>.

⁵⁵⁸ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Azs 125/2020-34 ze dne 1. října 2020, bod 7. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2020/0125_8Azs_2000034_20201001141745_20201005084013_preveden_o.pdf.

⁵⁵⁹ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Afs 73/2014-56 ze dne 21. května 2014. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-afs-73-2014-56>.

je okamžitý výkon těchto rozhodnutí ve vztahu k dotčeným základním právům nejšetřenějším z více možných prostředků umožňujících dosažení sledovaného cíle; (3) test poměrování, tj. porovnání závažnosti v kolizi stojícího základního práva a veřejného zájmu. V souvislosti s některými rozhodnutími zákonodárce předpokládal rozpor přiznání odkladného účinku s veřejným zájmem, a proto ve vztahu k nim zdůraznil, že žaloba nemá odkladný účinek.“⁵⁶⁰

Žalovaná poukazuje na kolidující veřejný zájem v souvislosti s vyplácením invalidního důchodu neprávem. Jestliže žalovaná sníží stupeň invalidity, potažmo odejme invalidní důchod, neboť pokles míry pracovní schopnosti buďto nedosahuje původního stupně invalidity anebo naopak pokles míry pracovní schopnosti nedosahuje přiznání ani invalidity I. stupně, o zpětné vyplácení žalobce nepřijde, pakliže se v rámci soudního přezkumu prokáže, že byl nadále invalidní, byť jakéhokoliv stupně. Naopak jestliže soud přizná odkladný účinek žalobě, ač vyjde najevo v rámci soudního přezkumu, že rozhodnutí žalované o snížení stupně invalidity, potažmo odejmutí invalidního důchodu bylo věcně správné, bude nucena vymáhat zpětnou částku, jež byla vyplacena neprávem. Přičemž „nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká, pokud rozhodnutí o vrácení, popřípadě náhradě částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, nebylo vydáno do 5 let ode dne výplaty dávky...“⁵⁶¹

S tím je právě nutné mít na vědomí procesní opatrnost a vážit proporcionálně dopad v podobě újmy, jež by vznikla jiným osobám, v daném případě lze hovořit o České správě sociálního zabezpečení. Vzhledem k tomu, že z hlediska gramatického výkladu, je užito v tomto ustanovení sloveso zaniká, pak neujde nikomu z erudovaných jeho význam spočívající v podobě prekluze. Jedná se tedy o lhůtu propadnou. Prekluze na rozdíl od promlčení představuje „úplný zánik práv a povinností“,“⁵⁶² navíc soud k ní musí přihlížet z úřední povinnosti *ex officio*. Nehledě na problematiku v podobě vymáhání této pohledávky vůči příjemci invalidního důchodu (žalobci), jenž může být mnohdy zdlouhavé a především bezvýsledné. Není tak na místě, že s ohledem na výše zmíněné, správní soud krajského soudu se neuchyluje k přiznání odkladného účinku. Nutno však podotknout, že soud je povinen rozhodnout o návrhu bez zbytečných odkladů, nejpozději však do 30 dnů.⁵⁶³ Lhůta počíná běžet, až v okamžiku, kdy jsou jak návrh na přiznání odkladného

⁵⁶⁰ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 17/2008-131 ze dne 6. srpna 2008. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-as-17-2008-131>.

⁵⁶¹ Dle § 118a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁶² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 160. ISBN 978-80-7380-652-1.

⁵⁶³ JIRÁSEK, Jan. § 73 [Odkladný účinek žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document->

účinku a zároveň žaloba perfektní.⁵⁶⁴ Možnost prodloužení lhůty soudní řád správní neumožňuje, jako rovněž v této souvislosti i překročení této lhůty o jeho rozhodnutí, považuje se tedy za lhůtu pořádkovou. Domoci se této nečinnosti ze strany soudu vůči návrhu na přiznání odkladného účinku lze cestou návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu.⁵⁶⁵ V neposlední řadě na závěr je žádoucí uvést, že usnesení o přiznání odkladného účinku může však soud zrušit i bez návrhu, jestliže v řízení vyjde najevo, že mezitím odpadly důvody, jež byly podnětem pro jeho přiznání.⁵⁶⁶ Povětšinou se však v oblasti invalidního důchodu návrh na přiznání odkladného účinku zamítá, tedy nevyhovuje.

7.8 Výzva a poučení žalované

Žalované⁵⁶⁷ se žaloba, potažmo vyjádření k přiznání návrhu na odkladný účinek žalobě, doručuje do vlastních rukou, resp. do datové schránky.⁵⁶⁸ Současně je žalované dáno poučení s výzvou, v níž se uvádí povinnost předložení správního spisu, resp. „dávkového spisu“ nejpozději ve lhůtě jednoho měsíce spolu s buďto vyjádřením k žalobě, případně k odkladnému účinku, poučení o námitce podjatosti a možnosti rozhodnutí bez nařízení jednání. Soud tedy může rozhodnout o věci samé bez jednání mimo jiné tehdy, jestliže to buďto účastníci řízení sami navrhli anebo s tím souhlasí. Pokud by účastník či dokonce účastníci řízení nevyslovili svůj nesouhlas explicitně či by nereagovali na výzvu samosoudce, nastává fikce souhlasu, čímž dávají najevo svůj projev vůle spočívající v tom, že bude rozhodováno o věci samé bez jednání.⁵⁶⁹ Ve většině případů se však jedná o nadbytečný výrok, neboť soud může rozhodnout ve věci bez nařízení jednání

[view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy](https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy) ve spojení s § 73 odst. 4 soudního řádu správního.

⁵⁶⁴ Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 73/2012-17 ze dne 20. června 2016. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-73-2012-17> ve spojení JIRÁSEK, Jan. § 73 [Odkladný účinek žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy>.

⁵⁶⁵ JIRÁSEK, Jan. § 73 [Odkladný účinek žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy>

⁵⁶⁶ Dle § 73 odst. 5 soudního řádu správního.

⁵⁶⁷ Míni se tím česká správa sociálního zabezpečení.

⁵⁶⁸ Dikce zákona nepočítala se zřízením datové schránky, což je pochopitelné s ohledem na účinnost soudního řádu správního v návaznosti na zákon č. 300/2008 Sb., zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů“), dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mzqgaxhazrwfuya>, jenž nabyl účinnosti dne 1. 7. 2009, a do 90 dnů byly tak povinny zřídit (nejen) orgány veřejné moci datovou schránku viz § 6, § 31 a § 32 zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, resp. od 1. 11. 2009.

⁵⁶⁹ Dle § 51 odst. 1 soudního řádu správního.

v souladu s ustanovením dle § 76 soudního řádu správního jedná se o případy, kdy dle posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí bylo v podstatě vyhověno žalobě.⁵⁷⁰

Zároveň soud poučuje o možnosti namítnout podjatost soudce. Soud je vyloučen, jestliže s ohledem buďto na poměr k věci, případně k účastníkům řízení anebo k jejich zástupcům, existuje důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.⁵⁷¹ Tato námitka musí být uplatněna do jednoho týdne, ode dne, kdy se o dané podjatosti mohl dozvědět účastník řízení či případně oba účastníci řízení. Rovněž musí být odůvodněna a dále v ní musí být uvedeny konkrétní okolnosti, z nichž je možné usuzovat a zpochybňovat nepodjatost soudce.⁵⁷² Jestliže však spolu s podanou žalobou, došel návrh na přiznání odkladného účinku žalobě, je nutno lhůtu nejdéle jednoho měsíce, tedy lhůtu k předložení správního spisu, resp. „dávkového spisu“ zkrátit právě s ohledem na lhůtu rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku, jež činí 30 dnů. V této souvislosti lze uvést, že je vhodné určit lhůtu tři týdny ode dne doručení, poněvadž lhůta nejdéle jednoho měsíce je sice lhůtou zákonnou, ale z dikce ustanovení plyne, že je jí možno zkrátit. Po zpětném zaslání potřebných písemností ze strany žalované, lze uložit žalobci repliku, pakliže se to jeví jakožto nadbytečné, což ve věcech invalidního důchodu, tomu tak povětšinou je, zasílá se vyjádření žalované žalobci pouze tzv. „na vědomí.“⁵⁷³

7.9 Předložení posudkového spisu

Žádost o předložení posudkového spisu byla původně adresována místně příslušné okresní správě sociálního zabezpečení, neboť ta do 31. 12. 2023 byla oprávněna „posuzovat zdravotní stav a pracovní schopnost fyzických osob pro účely sociálního zabezpečení a pro účely poskytnutí dávek a průkazu osoby ve zdravotním postižení podle jiných právních předpisů při zjišťovacích a kontrolních lékařských prohlídkách.“⁵⁷⁴ Nynější právní úprava s ohledem na skutečnost, že zdravotní stav posuzuje (nejen) v rámci invalidního důchodu pouze Institut posuzování zdravotního stavu,⁵⁷⁵ ten má předávat vypracovaný posudek místně příslušné okresní správě

---

⁵⁷⁰ Na dané ustanovení se právě vztahují ty případy, u nichž je shledáno, že žalobce či žalobkyně ke dni napadeného rozhodnutí byla invalidní a pro jinou invaliditu stupně, nežli bylo rozhodnuto ve správním řízení a popřípadě i odlišné době pojištění anebo vzniku datu invalidity, za těchto okolností soud bez nařízení jednání ve věci okamžitě zruší naříkané rozhodnutí.

⁵⁷¹ Dle § 8 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵⁷² Dle § 8 odst. 5 soudního řádu správního.

⁵⁷³ ŠEBEK, Petr. § 74 [Projednání žaloby]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-22]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdomy>.

ve spojení s § 74 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵⁷⁴ Dle § 8 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném od 1. 12. 2023 do 31. 12. 2023.

⁵⁷⁵ Dle § 8 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

sociálního zabezpečení.⁵⁷⁶ K výzvě ze strany soudu se má užívat označení Institut posuzování zdravotního stavu a spolu s tím kontaktní pracoviště.⁵⁷⁷ K předložení posudkového spisu se vyzve neprodleně, přičemž může být stanovena přiměřená lhůta s ohledem na průběh a okolnosti týkající se soudního přezkumu, povětšinu však je posudkový spis předložen v rámci dnů, byť dle výzvy soudu, což je individuální, ale povětšinu se tak udává týden. Tudíž nejedná se o žádnou prodlevu, jež by zásadním způsobem ovlivňovala, a tudíž prodlužovala průběh soudního přezkumu, navíc zde se nejedná o lhůtovanou věc.

7.10 Vyjádření žalované k žalobě případně k odkladnému účinku

Žalovaná se v mezidobí vyjádří k žalobě a případně k odkladnému účinku. V této spojitosti nejenže vylicí skutkový a právní stav ke dni napadeného rozhodnutí, ale závěrem je z její strany navržen jako důkazní prostředek, vypracovat lékařský posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, jež je ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení povolána k posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti pojištění „pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění.“ V České republice se tedy nachází 7 detašovaných pracovišť (v Praze, v Českých Budějovicích, v Plzni, v Ústí nad Labem, v Hradci Králové, v Brně, v Ostravě) pracovišť posudkových komisí MPSV, jež slouží právě k tomuto účelu v rámci soudního přezkumu ve věcech důchodového pojištění.⁵⁷⁸

7.11 Výzva a poučení žalobce včetně informování jednání PK MPSV místně příslušného detašovaného pracoviště

Stejně tak jako tomu bylo v případě žalované, je žalobce rovněž poučen, ale tentokrát pouze o námitce podjatosti a dále o možnosti rozhodovat bez nařízení jednání, a rovněž s tím, že bude informován o jednání posudkové komise MPSV příslušného pracoviště, v jehož blízkosti obvodu se nachází krajský soud.⁵⁷⁹ Zákonem není obligatorně vyžadována osobní účast posuzované osoby resp., žalobce.⁵⁸⁰ Žalobce se povětšinu ještě vyzývá, zda ke dni napadeného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (žalované) nedisponuje ještě jakýmkoliv lékařskými zprávami,

---

⁵⁷⁶ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04e3-b26aab2f0cfe.

⁵⁷⁷ Daná informace byla v návaznosti na změnu právní úpravy od 1. 1. 2024, neboť nadále bylo kupříkladu ze strany krajského soudu adresována výzva k předložení posudkového spisu coby místně příslušné OSSZ nikoliv Institutu posuzování zdravotního s názvem kontaktního pracoviště, které ve většině případů skutečně koresponduje s „bývalou“ OSSZ.

⁵⁷⁸ MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Posudková služba – podrobné informace*. [online]. [citováno 2023-4-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/posudkova-sluzba-podrobne-informace>.

⁵⁷⁹ Případně Městský soud v Praze dle § 9 odst. 1 zákon o soudech a soudcích.

⁵⁸⁰ Dle § 16a odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

případně znaleckým posudkem, neboť „při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.“⁵⁸¹

7.12 Žádost o vypracování posudku PK MPSV – pracoviště

Soud se obrátí na PK MPSV – detašovaného pracoviště v blízkosti obvodu daného krajského soudu, v níž se věc projednává, s žádostí o vypracování posudku. Posudková komise je poučena o tom, aby informovala žalobce o datu konání jeho posouzení zdravotního stavu. V přípisu adresovanému pracovišti PK MPSV je rovněž konstatováno, co má být zohledněno, resp. k čemu má být přihlíženo, k jakému obsahu žaloby konkrétně na čísle listu soudního spisu případně k jejímu doplnění a rovněž doloženým lékařským zprávám, které žalobce či žalobkyně předložili soudu a pochopitelně k obsahu soudního spisu, konkrétně posudkového spisu, v němž je veškerá dokumentace – lékařských zpráv etc.⁵⁸² Zákonná lhůta pro vypracování posudku činí 60 dnů. V případě, že brání vypracování posudku závažné důvody; povětšinu daný důvod tkví ve vytíženosti posudkových lékařů, jež nejsou schopni v záplavě posouzení zdravotního stavu žalobců způsobit je zpracovat v zákonné lhůtě, musí neprodleně správní orgán čili posudková komise MPSV detašovaného pracoviště informovat soud a lhůtu je možno na předloženém odůvodněném podkladě prodloužit o dalších 30 dnů.⁵⁸³ Ač je tedy uvedená zákonná lhůta, je mnohdy právě účelnější rovnou stanovit lhůtu pro vypracování posudku ve lhůtě 90 dnů, případně rovnou určit 3 měsíce, neboť se možnost vypracování posudku v zákonné lhůtě nejeví jako reálná, je tedy příliš krátká, šibeniční. Navíc by neustále docházelo k zaplavování žádostí o prodloužení zákonné lhůty, tím pádem k zbytečnému byrokratickému zatěžování. Rovněž spolu se stanovením lhůty pro vypracování posudku soud žádá o to, aby bylo zjištěno, zda jsou či nejsou dány podmínky pro použití ustanovení § 3 až § 4 vyhlášky o posuzování invalidity a neméně důležité určení data vzniku či změny invalidity prvního až třetího stupně. Soud v neposlední řadě uvede rozhodné datum skutkového a právního stavu, jehož je zapotřebí při přezkumu a z něhož soud vychází, míní se tím datum rozhodnutí žalované, resp. České správy sociálního zabezpečení, tedy datum naříkaného rozhodnutí žalované.⁵⁸⁴ Posudková komise je nejméně tříčlenná, přičemž předsedou může být pouze lékař. Předseda posudkové komise a tajemník, jsou vždy zaměstnanci, kteří jsou zařazeni k výkonu práce na ministerstvu. Přičemž mezi další členy posudkové komise jsou zařazeni „lékaři jednotlivých klinických oborů.“⁵⁸⁵ Nutno podotknout, že posudková komise může

---

⁵⁸¹ Dle § 75 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵⁸² Rigorozantka působila jako asistent na správním úseku, informace jsou jí známy z hlediska soudní praxe.

⁵⁸³ Dle § 16a odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁸⁴ Dle § 75 odst. 1 soudního řádu správního.

⁵⁸⁵ Dle § 16b odst. 1 soudního řádu správního.

vyzvat žalobce, aby poskytl součinnost, kupříkladu, aby se podrobil určitému vyšetření,⁵⁸⁶ předložil lékařské zprávy,⁵⁸⁷ případně může určit, aby žalobce byl přítomen při osobním shlednutí, resp. vyšetření při konaném jednání o posuzování jeho zdravotního stavu.⁵⁸⁸

7.13 Vypracovaný posudek PK MPSV detašované pracoviště

Soudu je následně doručen vypracovaný posudek PK MPSV detašovaného pracoviště, jež slouží pro účely soudního přezkumu ve věci invalidního důchodu žalobce. V daném posudku je vylíčen skutkový stav a anamnéza žalobce, jenž má stěžejní vliv, a z níž plyne stanovení diagnózy s ohledem na druh zdravotního postižení, který je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Mnohdy právě v souvislosti s lékařskými zprávami, druhu výkonu práce je pak stanovena i pracovní rekomandace, datum vzniku invalidity a rovněž stupeň invalidity v souvislosti právě s konstatováním procentuální míry poklesu pracovní schopnosti.

7.14 Zaslání posudku

Vzhledem k tomu, že žádost o vypracování posudku byla adresována výlučně posudkové komisi, byť o jejím výsledku byli sice informováni účastníci řízení; míní se tím žalobce a rovněž žalovaná, je nutné podotknout, že žalobce se nemusí ztotožnit se závěry posudkové komise týkající se kupříkladu posouzení zdravotního stavu, s ohledem na kvalifikaci druhu zdravotního postižení a s tím spojené určení míry poklesu pracovní schopnosti, případně i určení data invalidity. Stejně k tomu může mít i své výhrady pochopitelně žalovaná, byť se však nejedná z její strany o standardní procesní úkon. Pakliže má soud pochybnosti o vypracovaném posudku, neboť nepovažuje posudek za „úplný a přesvědčivý,⁵⁸⁹“, buďto v návaznosti na tvrzení žalobce anebo jeho úsudek či vlastní úvaha je k tomu vedou, může přistoupit k doplňující posudku či reviznímu posudku MPSV anebo v nejzazším případě ke znaleckému posudku.⁵⁹⁰

7.15 Rozsudek

V poslední fázi soudního přezkumu tedy dochází k vyslovení závěrečného verdiktu v podobě meritorního rozhodnutí, ať již se týká zamítnutí či zrušení rozhodnutí žalované. Kvůli

---

⁵⁸⁶ Dle § 16a odst. 4 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁸⁷ Dle § 16a odst. 4 písm. c) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁸⁸ Dle § 16a odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁵⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 13/2003-54 ze dne 25. září 2003. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-13-2003> či rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>.

⁵⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 319/2018-35 ze dne 22. srpna 2019, bod 18. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0319_7Ads_1800033_20190827132827_20190906120035_prevede-no.pdf.

žalobním námitkám, jež byly uvedeny v žalobě pak následně soud porovnává závěr s výsledky vyžádaného posudku posudkové komise MPSV detašovaného pracoviště ve spojení s rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení. Soud má možnost rozhodovat bez nařízení ústního jednání v souladu s § 51 soudního řádu správního, případně ve spojení s § 76 soudního řádu správního.⁵⁹¹ V návaznosti na získané závěry, jež byly vyhodnoceny na základě vypracovaného posudku a s případnými připomínkami ze strany žalobce či žalované, a to za předpokladu, zda se konstatuje pokles pracovní schopnosti, který žalobce v žalobě uvedl a je právě důvodem pro zrušení rozhodnutí jak prvostupňového, tak druhostupňového,⁵⁹² neboť skutkový stav, je v rozporu se spisy nebo v nich nemá oporu, čímž dochází v podstatě vyhovění žaloby.⁵⁹³

7.16 Náklady řízení

Ačkoliv za dřívější právní úpravy tedy před účinností správního řádu soudního bylo umožněno přiznat náhradu nákladů řízení pouze žalobci, nyní je tomu tak pouze v případech, které jsou „vysoce sociálně citlivé.“⁵⁹⁴ Jedná se o věci „důchodového pojištění, nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péči.“ Pouze v těchto případech se nepohlíží na pravidlo úspěchu, jak jej známe v civilistické podobě, nýbrž i v případě neúspěchu se ve shora uvedených věcech nepřipouští náhrada nákladů řízení žalované.⁵⁹⁵ Naopak tato téze je podpořena, jak judikaturou krajských soudů, tak primárně Nejvyšším správním soudem, jenž nepřiznává náhradu nákladů řízení, neboť nevznikly, poněvadž se jednalo o běžnou činnost nikoliv nad rámec činnosti správního orgánu, resp. žalované, a to konkrétně v důchodových věcech České správy sociálního zabezpečení.⁵⁹⁶

---

⁵⁹¹ Jedná se o případy, u nichž posudek posudkové komise MPSV ČR, respektive jejich závěr neodpovídá rozhodnutí ČSSZ, potažmo rozhodnutí prvostupňového správního orgánu v souladu s určeným poklesem pracovní schopnosti, data vzniku invalidity aj. Je tedy v rozporu s vypracovaným posudkem MPSV ČR a není zapotřebí rozhodovat v ústním jednání, načež podpora užití bez nařízení ústního jednání je uvedena v § 51 odst. 2 soudního řádu správního ve spojení s § 76 soudního řádu správního.

⁵⁹² V tomto případě není jednotný systém, ač judikatura Nejvyššího správního soudu směřuje ke zrušení naříkaného rozhodnutí, tedy 2. stupně viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 60/2006-106 ze dne 28. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/1-as-60-2006-106>. Přesto lze vysledovat rozličný přístup na úrovni krajských soudů.

⁵⁹³ Dle § 76 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁵⁹⁴ Srovnej viz § 250k odst. 1 občanského soudního řádu ve znění do 31. 12. 2002 ve spojení s JIRÁSEK, Jan. § 60 [Náhrada nákladů řízení]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-24]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdmma#>.

⁵⁹⁵ Stejný procesní postup je aplikován i v případě kasační stížnosti, ač je žalobce neúspěšný, nepřiznává se náhrada nákladů žalované.

⁵⁹⁶ JIRÁSEK, Jan. § 60 [Náhrada nákladů řízení]. In: BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém], [citováno 2023-11-24]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7obtdmma#>.

7.17 Kasační stížnost coby mimořádný opravný prostředek

Kasační stížnost představuje mimořádný opravný prostředek, poněvadž rozhodnutí krajských soudů, jsou již ve správním soudnictví pravomocná.⁵⁹⁷ Důvody kasační stížnosti jsou popsány zevrubně v § 103 soudního řádu správního. Poukazuje se zjednodušeně především na „nezákonnost,⁵⁹⁸ vady řízení,⁵⁹⁹ zmatečnost,⁶⁰⁰ nepřezkoumatelnost,⁶⁰¹ rozhodnutí. Pověštinu však důvody kasační stížnosti budou spočívat v „nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení“⁶⁰² a „nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem,“ kdy by mohla mít taková vada za následek rozhodnutí o věci samé.⁶⁰³ Co se týče nepřípustnosti kasační stížnosti tak ve věcech invalidity, resp. důchodového pojištění, jej lze sice užít, ačkoliv se spíše jedná o výjimečné situace, a to v případech, kdy původní rozhodnutí krajského soudu bylo zrušeno na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a krajský soud rozhodl znovu poté dle jeho „závazného právního názoru.“ V případech, kdy však tak nebylo učiněno a krajský soud přesto nadále rozhodl v rozporu se závěry Nejvyššího správního soudu, je umožněno podání kasační stížnosti.⁶⁰⁴ Účastníky řízení jsou tedy nadále stěžovatel⁶⁰⁵ a všechny osoby, jež vystupovaly v předešlém řízení.⁶⁰⁶ Co však má stěžejní dopad oproti předešlému řízení před krajskými soudy je povinnost právního zastoupení advokátem. To však neplatí v případech, kdy sám stěžovatel, ať se již jež jedná o účastníka řízení v pozici žalované či samotného žalobce, disponuje vysokoškolským právnickým vzděláním, jež je potřebné pro výkon advokacie.⁶⁰⁷ Kasační stížnost musí být podána do dvou týdnů ode dne doručení, pakliže však bylo vydáno opravné usnesení, běží daná lhůta opětovně znovu a počítá se až od doručení opravného usnesení.⁶⁰⁸ Lhůta k podání kasační stížnosti je zachována, pakliže je podána u soudu, jenž napadané rozhodnutí vydal, přesto by však měla být primárně podána u Nejvyššího správního soudu.⁶⁰⁹ V případě, že je podána kasační stížnost u soudu, který vydal napadené rozhodnutí, musí ji neprodleně předat spolu se spisem, ať již soudním, či správním, pakliže jím disponuje a nebyl

---

⁵⁹⁷ Dle § 102 soudního řádu správního.

⁵⁹⁸ Dle § 103 odst. 1 písm. a), e) soudního řádu správního.

⁵⁹⁹ Dle § 103 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního.

⁶⁰⁰ Dle § 103 odst. 1 písm. c) soudního řádu správního.

⁶⁰¹ Dle § 103 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního.

⁶⁰² Dle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního.

⁶⁰³ Dle § 103 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního.

⁶⁰⁴ Dle § 104 odst. 3 písm. a) soudního řádu správního.

⁶⁰⁵ Na místo žalobce či žalované se v rámci kasační stížnosti hovoří o stěžovateli.

⁶⁰⁶ Dle § 105 odst. 1 soudního řádu správního.

⁶⁰⁷ Dle § 105 odst. 2 soudního řádu správního.

⁶⁰⁸ Dle § 106 odst. 2 soudního řádu správního.

⁶⁰⁹ Dle § 106 odst. 4 soudního řádu správního.

vrácen, Nejvyššímu správnímu soudu.⁶¹⁰ Náležitosti kasační stížnosti jsou obdobné jako tomu je u žaloby.⁶¹¹ Kasační stížnost nemá taktéž odkladný účinek, jakož tomu je i u žaloby, přesto lze opětovně, a to na návrh stěžovatele, resp. žalobce přiznat.⁶¹² V neposlední řadě je nutné uvést, že jak kasační stížnost tak návrh na přiznání odkladného účinku je pochopitelně věcně osvobozena.⁶¹³

7.18 Soudní přezkum optikou Nejvyššího správního soudu po podání kasační stížnosti

Při přezkumu rozsudku krajských soudů⁶¹⁴ Nejvyšším správním soudem nesmí napadený rozsudek trpět nepřezkoumatelností. Nejvyšší správní soud vychází z judikatury Ústavního soudu, dle něhož jedním z principů, jež je součástí práva na řádný a spravedlivý proces⁶¹⁵ vylučuje právě libovůli při rozhodování, jímž se míní povinnost soudů řádně odůvodnit své rozsudky, což ostatně koresponduje s nálezem Ústavního soudu. V daném nálezu bylo vysloveno, že odůvodnění rozhodnutí, ať již jednajícího či rozhodujícího soudu ve správním soudnictví, musí splňovat nejenže kladené zákonné požadavky na obsah odůvodnění, nýbrž musí být z něj seznatelné, jakým způsobem postupoval právě při posuzování rozhodných skutečností soud zasahující do základních práv účastníka, neboť má nárok na to, aby jeho věc byla spravedlivě posouzena.⁶¹⁶

Ačkoliv je proti rozsudku krajského soudu ve věcech invalidního důchodu přípustná kasační stížnost, Nejvyšší správní soud může kasační stížnost, ať již žalované či žalobce odmítnout pro nepřijatelnost, jestliže „svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele.“⁶¹⁷ Původně byla nepřijatelnost vztažena pouze na věci mezinárodní ochrany, avšak od 1. 4. 2021 byla obecně rozšířena na samosoudcovské věci.⁶¹⁸ Tento krok byl naprostým logickým vyústěním z důvodu přetíženosti Nejvyššího správního soudu z hlediska počtu podaných kasačních stížností, byť primární úloha sice spočívá v ochraně individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž však především ve výkladu právního řádu a v neposlední a stěžejní řadě unifikaci rozhodovací činnosti krajských soudů. Výklad pojmu „přesah vlastních zájmů stěžovatele,“ představuje sice neurčitý právní pojem, avšak jeho podstata, která je „natolik zásadní a intenzivní, v níž je – kromě ochrany

⁶¹⁰ Dle § 106 odst. 5 soudního řádu správního.

⁶¹¹ Dle § 106 odst. 1 soudního řádu správního ve spojení s § 37 soudního řádu správního.

⁶¹² Dle § 107 soudního řádu správního, přičemž se užije přiměření i § 73 odst. 2 až 5 soudního řádu správního.

⁶¹³ Dle § odst. 4 odst. 1 písm. d), j) zákona o soudních poplatcích ve spojení s § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích.

⁶¹⁴ Mínen i Městský soud v Praze dle § 9 odst. 1 zákon o soudech a soudcích.

⁶¹⁵ Dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 Ústavy.

⁶¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 88/2018-21 ze dne 14. června 2018, bod 16. Dostupné z https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUNDNI_VYKON/2018/0088_7Ads_1800020_20180619093942_20180620084015_prevede_no.pdf ve spojení s odkazem na nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 741/06 ze dne 11. dubna 2007. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/37825/1/2>.

⁶¹⁷ Dle § 104a soudního řádu správní .

⁶¹⁸ Srovnej soudní řád správní ve znění účinném od 1. 9. 2006 do 31. 3. 2021 a od 1. 4. 2021.

dotčeného veřejného subjektivního práva jednotlivce nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek,“ což v podstatě zakládá dopad nad řešení právní otázky, jež přesahuje rámec konkrétního případu a vztahuje se nejen na individuální práva stěžovatele, nýbrž na veřejná subjektivní práva obecně.⁶¹⁹ Byť i přesto lze zasáhnout a shledat zásadní pochybení v oblasti individuálních subjektivních veřejných práv stěžovatele, pakliže bylo zasáhnuto do hmotně-právního postavení stěžovatele, což by se mohlo stát zejména ve dvou případech, kdy krajský soud nerespektoval judikaturu a dále, kdy hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva, což v oblasti invalidity, nelze konstatovat, že by to nebylo možné, spíše naprosto ojedinělé. Soudní procesní ochrana primárně spočívá na krajských soudech, případný procesní postup, resp. využití mimořádného opravného prostředku v podobě kasační stížnosti, nikterak nemůže zvyšovat míru precizace právní ochrany, s čímž se však značné množství stěžovatelů, zejména ve věcech důchodového pojištění nemůže ztotožnit, proti čemuž nadále brojí. Nejvyšší správní soud nicméně několikrát judikoval, na což i upozorňoval krajské soudy, aby apelovali a věnovali důkladné pozornosti vyhodnocení lékařských posudků posudkových komis MPSV, a to s ohledem právě na odůvodnění zjištění stěžejního zdravotního postižení, jež zakládá dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, případně více zdravotních potíží majících vliv na následné určení míry poklesu pracovní schopnosti, popřípadě kupříkladu i na dataci vzniku invalidity etc., aby se tak nespokojili s prostým vyhodnocením zdravotního stavu, byť podepřeného komisí jež je složená z lékařů s danou specializací v souladu s dikcí znění zákona.⁶²⁰ V této souvislosti lze uvést, že soud i stěžovatel nedisponují sice medicínskými znalostmi, tedy soudy nemají v gesci vyhodnocovat zdravotní stav stěžovatele, co je však zapotřebí uvést, je skutečnost, aby byl závěr byť lékařského charakteru naprosto srozumitelný laikovi a byl podložen o taková tvrzení, jež reflektují a verifikují skutečnosti uvedené v lékařské zprávě, potažmo lékařských zprávách. Pakliže by nemohl být učiněný závěr pro soud natolik „úplný, přesvědčivý a správný,“ soud měl využít toliko případného „doplnění posudku, vyhotovení srovnávacího posudku jinou komisí ministerstva či uložení vypracování revizního posudku.“⁶²¹ Co se týče kupříkladu dokazování

---

⁶¹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 77/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyv6nzx15shu&groupIndex=4&rowIndex=0&refSource=search>.

⁶²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 280/2020-76 ze dne 31. března 2021, bod 11. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/10Ads280/2020> ve spojení s rozsudky Nejvyššího správního soudu, č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013, body 24-26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24> nebo č. j. 6 Ads 45/2013-25 ze dne 13. listopadu 2013, bod 13. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/6Ads45/2013>.

⁶²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 280/2020-76 ze dne 31. března 2021, bod 11. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/10Ads280/2020> ve spojení s rozsudky Nejvyššího správního soudu, č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013, body 24-26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24> nebo č. j. 6 Ads 45/2013-25 ze dne 13. listopadu 2013, bod 13. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/6Ads45/2013>.

znaleckým posudkem, tak se rovněž i k této otázce vyjádřil i Nejvyšší správní soud, jenž konstatoval, že „při určování okamžiku vzniku nároku na důchod podle § 54 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, je znalecký posudek k určení počátku invalidity na místě, pokud by o správnosti či úplnosti posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (§ 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb.) byly pochybnosti a pokud by současně znalecký posudek mohl tyto pochybnosti odstranit.“⁶²² K tomu lze uvést to, že jestliže se stěžovatel výhradně nespolehá na závěry posudkové komise MPSV a shledává v nich rozpory, přičemž využije služeb soudního znalce z oboru posudkového lékařství, přispívá tak k ochraně svých práv a zachovává si tak procesní bdělost, byť by neměla spočívat výhradně na něm samotném. Ovšem v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud pouze verifikuje, zda posudek dotčené posudkové komise, o němž se podepírá rozhodnutí, je „úplný a přesvědčivý,“ přičemž se „jedná o test úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku.“⁶²³ Případně rovněž, zda posudková komise MPSV byla patřičně obsazena, tzv. „test řádného složení posudkové komise.“⁶²⁴ Celkově k tomu lze tedy uvést, že požadavek úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku je založen především na řádném zdůvodnění posudkové komise, jež byla schopna se řádně vypořádat se všemi skutečnostmi na něž stěžovatel⁶²⁵ poukázal a jež rozporoval, přičemž své závěry „byla schopna náležitě odůvodnit.“ Z posudku musí tak být seznatelné, že zdravotní stav byl všestranně vyhodnocen na „úplné zdravotnické dokumentaci a s přihlédnutím ke všem jím tvrzeným obtížím, aby nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti klinické diagnózy.“⁶²⁶ Nejvyšší správní soud se důkladně zabíral otázkou kvality vypracovaných posudků, čímž judikoval požadavky, jež by měly splňovat, aby tak míra precizace ve vztahu k osobě stěžovatele, resp. posuzované osoby, byla tak náležitě vyhodnocena. Na co lze navázat v této souvislosti je problematika nezávislosti a nestrannosti posudkových komisí, neboť byla zpochybňována objektivita závěrů posudků na základě skutečnosti, že jsou orgánem Ministerstva práce a

---

⁶²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 9/2003-50 ze dne 25. června 2003. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/30243/1/2>.

⁶²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 13/2003-54 ze dne 25. září 2003. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-13-2003> či rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>.

⁶²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 11/2013-20 ze dne 15. března 2013. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/6Ads11/2013>.

⁶²⁵ Resp. posuzovaný

⁶²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 329/2020-41 ze dne 24. února 2021. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-329-2020-41> ve spojení s rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 6Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 121/2017-44 ze dne 29. srpna 2018. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/10-ads-121-2017-44>. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 145/2018-29 ze dne 4. dubna 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-ads-145-2018-29>.

sociálních věcí ČR. Ani Nejvyšší správní soud nezpochybnil objektivitu,⁶²⁷ k čemuž i přisvědčil Ústavní soud, neboť ve svém nálezu neshledal protiústavnost, ba dokonce i ve vztahu ke složení posudkové komise.⁶²⁸

7.19 Optikou Ústavního soudu

Vyhovění ústavní stížnosti je vskutku ojedinělé, neboť Ústavní soud není článkem obecné soudní soustavy a neslouží k přezkumu jejich rozhodnutí, přesto však jeho pravomoc sice spočívá v přezkumu, byť však výhradně „*k přezkumu z hlediska dodržení ústavně právních principů, tj. zda v řízení (rozhodnutí v něm vydaným nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka, zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy, a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.*“⁶²⁹ I přesto lze v této souvislosti zmínit výjimečný nález v oblasti posuzování zdravotního stavu, neboť bylo ze strany Ústavního soudu shledáno porušení základního práva na řádný proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatelce byla zamítnuta kasační stížnost, ač opakovaně i po předchozím zrušení rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě vyslovil Nejvyšší správní soud opětovně „pochybnosti o správných skutkových zjištěních krajského soudu ohledně zdravotního stavu.“ Stěžovatelka se obrátila na Ústavní soud, neboť měla za to, že jí bylo upřeno právo na spravedlivý proces a soudní ochranu, neboť v její věci soudy „provedly pouze formalistické hodnocení důkazů, aniž by se zabývaly samotnou podstatou zdravotního stavu stěžovatelky oproti stavu, který popisují lékaři posudkové komise.“ Ústavní soud konstatoval, že je možné užití i znaleckého posudku, jenž podléhá hodnocení dle § 120 a § 132 občanského soudního řádu. Ústavní soud poukázal na chybné uvážení, pakliže správní soudy vycházely pouze z odborných vyjádření posudkové komise, ačkoliv závěry byly „zcela zjevně nedostatečné a rozporné.“ V dané věci bylo tak nezbytné, aby bylo přistoupeno k vypracování znaleckého posudku znalců z příslušné specializace. V této souvislosti rovněž poukázal Ústavní soud na judikaturu Nejvyššího správního soudu na „požadavek úplnosti a přesvědčivosti“ kladený na posudky posudkových komisí, jenž má zohledňovat, resp. reflektovat, a to vypořádání se všemi rozhodující skutečnostmi, zejména s těmi, které namítá účastník soudního řízení, jež uplatňuje svůj nárok na invalidní důchod, který je podmíněn dlouhodobým nepříznivým stavem natož, aby daný posudek obsahoval patřičné odůvodnění posudkového

---

⁶²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 2/2012-21 ze dne 11. dubna 2012, bod 24. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SODNI_VYKON/2012/0002_6Ads_12_20120510075634_prevedeno.pdf.

⁶²⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 92/95 ze dne 1. listopadu 1995. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/uscr/ii-us-92-95>.

⁶²⁹ Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 677/11 ze dne 27. června 2013. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/II.US677/11>.

závěru, jenž bylo natolik přesvědčivé pro soud, který nedisponuje medicínskými znalostmi, ač na nich závisí posouzení invalidity. Pokud tak není činěno, jedná se o stav, jenž popírá „ústavně zaručené právo na řádný proces,“ což tomu bylo i v tomto případě, neboť datace vzniku invalidity byla „založena na nedostatečném dokazování.“⁶³⁰

---

⁶³⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4160/16 ze dne 6. března 2018. Dostupné z: [https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/III. US 4160_16_an.pdf](https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/III._US_4160_16_an.pdf).

8. Rozhodnutí krajských soudů

Vzhledem k tomu, že soudní přezkum rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení spočívá na krajských soudech,⁶³¹ bylo zapotřebí demonstrativně poukázat na rozsudky těchto soudů a analyzovat určitá pochybení posudkových lékařů, jež se především dopustili v rámci posuzování zdravotního stavu s ohledem na stěžejní druh zdravotního postižení mající imanentní vliv na určení poklesu míry pracovní schopnosti. Ačkoliv jsou sice zmíněny rozsudky, za staré účinnosti zákona, neboť od 1. 1. 2024⁶³² je nyní příslušný k posuzování zdravotního stavu nejen v rámci invalidity a změny stupně invalidity v rámci správního řízení Institut posuzování zdravotního stavu, čímž sice došlo ke změně v hierarchické složce, ovšem fakticky nebyla nikterak změněna tedy novelizována právní úprava a osobní substrát tedy personální složení zůstává nadále zachován.⁶³³

8.1 Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020

Žalobce dne 3. června 2019 inicioval přiznání invalidního důchodu prostřednictvím své podané žádosti, přičemž dne 10. července 2019 obdržel ze strany posudkového lékaře OSSZ posudek, v němž byl zhodnocen jeho zdravotní stav na základě něhož, jež nebylo možné považovat za invalidního, neboť míra poklesu pracovní schopnosti činila pouze 20 % v rámci druhu zdravotního postižení, jež je přiřazeno dle kapitoly XIII, oddílu E, položky 1b přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Žalobce se z pochopitelných důvodů neztotožnil se závěrem plynoucího z rozhodnutí a posléze podal námitky, které byly přezkoumány posudkovým lékařem ČSSZ, který shodně určil míru poklesu pracovní schopnosti ve výši 20 %, avšak stěžejní příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, ovšem nebyl druh zdravotního postižení, jež uvedl posudkový lékař OSSZ, a to jiný uvedený v kapitole VI, položce 3a přílohy k vyhlášce 359/2009 Sb., o posuzování invalidity. Námitky žalobce byly tedy zamítnuty a rozhodnutí ze dne 24. července 2019, tudíž bylo potvrzeno. Samosoudce si na základě těchto skutkových zjištění vyžádal lékařské posouzení, jelikož není možné jinak určit, zdali posudky posudkových lékařů OSSZ či ČSSZ jsou souladné v souvislosti s úplností a přesvědčivostí posudku spočívající v posouzení míry poklesu pracovní schopnosti a určení druhu zdravotního postižení. Na základě výše zmíněného poznatku tedy dle ustanovení § 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení je způsobilý pro odborné lékařské posouzení pouze PK MPSV. Posudková

---

⁶³¹ Dle § 7 odst. 1 soudního řádu správního.

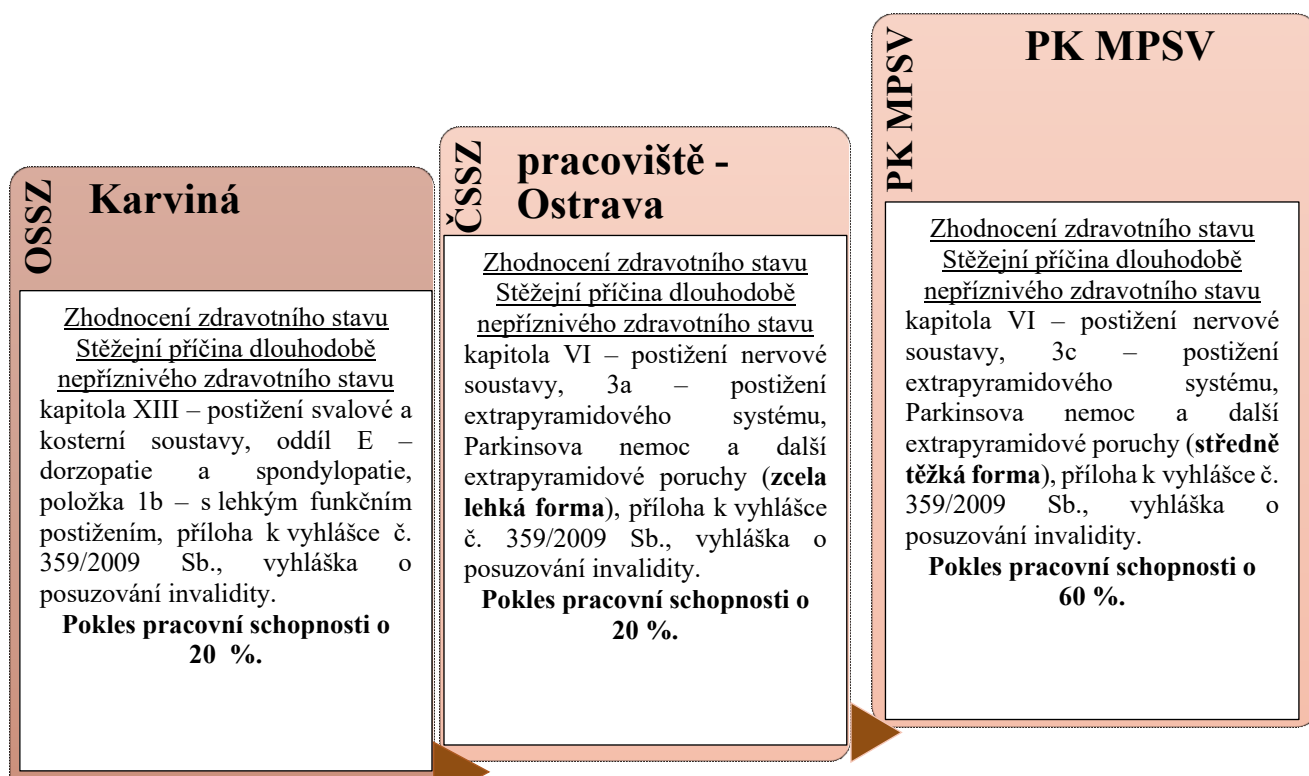
⁶³² Je nutné podotknout, že ani není možné vysledovat judikaturu za nynější právní úpravy, neboť její účinnost započala až od 1. 1. 2024, což s ohledem na dataci uzavření rukopisu a časovou prodlevu v rozhodování soudů, je samo o sobě nezrealizovatelný počín.

⁶³³ Dle § 6b ve spojení s § 8 odst. 1 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

komise MPSV dospěla k závěru, jež vycházel ze zdravotní dokumentace obvodního lékaře, z neurologického oddělení nemocnice v Havířově a dále taktéž ze spisové dokumentace OSSZ Karviné a dalších lékařských nálezů – neurologa, praktického lékaře, internisty, psychologičky, logopedky etc., přičemž druh zdravotního postižení byl stanoven dle kapitoly VI, položky 3c, v rozmezí poklesu pracovní schopnosti mezi 50% až 60 %, se zřetelem k dalším chorobným stavům, bylo přihlédnuto k vyšší procentuální míře čili 60 %. Na základě této skutečnosti Krajský soud v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020, rozhodl ve prospěch žalobce vůči žalované, čímž je míněna Česká správa sociálního zabezpečení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 10. 2019, o invalidním důchodu následujícím způsobem a tím, že se dané rozhodnutí zrušuje a celá věc se vrací k dalšímu řízení. Odůvodnění rozsudku spočívá v nesprávném posouzení celkového zdravotního stavu, jež plyne z OSSZ a ČSSZ, vzhledem k tomu, že PK MPSV určila jakožto stěžejní příčinu nepříznivého zdravotního stavu „*parkinsonský syndrom hypertonicko hyperkinetický s výraznějším postižením levostranných končetin na podkladě možné cévní mozkové příhody v oblasti basálních ganglií.*“⁶³⁴

---

⁶³⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgu4tcms7nzzxg>.

Obrázek 2 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgu4tcms7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.1.1 Závěr

V rámci posouzení z hlediska určení stěžejní příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu u pojištěnce čili žalobce neměl soud žádné pochybnosti týkající se úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku u PK MPSV, jehož druh zdravotního postižení je uveden v kapitole VI, 3c v rámci přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, přičemž pokles míry pracovní schopnosti, byl dán v rámci rozhraní mezi 50 % až 60 % i s ohledem na další chorobné stavy, se přihlédlo k vyšší míře čili k daným 60 %. Nicméně závažnější skutečností je okolnost v podobě stanovené míry poklesu pracovní schopnosti u ČSSZ, jelikož v rámci určení druhu zdravotního postižení v kapitole VI, 3a přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity je uvedena pouze hranice 10 %, nikoliv 20 %, jak bylo konstatováno v rámci rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě. V daném případě by se tedy mělo jednat o navýšení hranice na základě ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity, avšak v textu rozhodnutí se operuje s určením druhu zdravotního postižení v kapitole VI, 3a přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, v němž je skutečně stanovena míra poklesu pracovní schopnosti pouhých 10 %. Neexistuje tedy procentuální rozhraní. Je tedy možno

se domnívat, že hranice byla navýšena s ohledem na další chorobné stavy, jelikož bližší určení z hlediska zhodnocení v rámci procentuální míry poklesu pracovní schopnosti nebylo v uvedeném rozhodnutí blíže specifikováno. Nehledě na skutečnost, že žalobce při podání návrhu měl za nevyvratitelné chybné subsumování druhu zdravotního postižení, jež mělo být zařazeno buďto v rámci kapitoly XIII, oddíl E, položky 1c přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, s mírou hranice poklesu pracovní schopnosti mezi 30 % až 40 % anebo či pod kapitolu VI, položku 3b rovněž dané vyhlášky, která zhodnocenou mezi 20 % až 40 %. Ve své podstatě se jednalo o ztíženou formu určeného druhu zdravotního postižení jak ze strany OSSZ, tak ze strany ČSSZ. Každopádně se má za prokázané, že došlo k podhodnocenému dopadu zdravotního postižení na pracovní schopnost, jelikož i s tímto závěrem se Krajský soud v Ostravě ztotožnil a považoval posudek PK MPSV za celistvý.⁶³⁵

8.2 Rozsudek Krajského soudu v Plzni 16 č. j. Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020

Žalobce v rámci žaloby nesouhlasil s rozhodnutím žalované se zřetelem na jeho zdravotní stav, přičemž považoval posouzení za neúplné a nesprávné čili v rozporu s vyhláškou o invaliditě. S ohledem na uvedené skutečnosti proto žádal o zrušení rozhodnutí, jež bylo datováno ke dni 23. 1. 2020 a znovu projednání dané věci. Z posudkového spisu OSSZ Plzeň-město dne 8. 10. 2019 vyplynulo, že žalobce nebyl shledán invalidním a jeho míra poklesu pracovní schopnosti činila pouhých 20 %. V rámci odůvodnění rozhodnutí ze strany lékaře OSSZ je druh zdravotního postižení žalobce čili posuzované osoby subsumován pod kapitolu XI odd. A, položku 6a dle přílohy vyhlášky o posuzování invalidity.⁶³⁶ Žalobce podal námitky, v nichž vyjádřil svůj nesouhlas v rámci posouzení zdravotního stavu, načež ČSSZ – pracoviště Plzeň se sice neztotožnila s druhem zdravotního postižení a považovala za stěžejní druh dle kapitoly XIII, odd. E, položky 1 b) přílohy vyhlášky o posuzování invalidity, avšak ponechala stejnou procentuální míru poklesu pracovní schopnosti čili daných 20 %. Žalovaná sama navrhla posouzení zdravotního stavu ze strany PK MPSV, přičemž požadovala, aby byla žaloba zamítnuta jako nedůvodná. PK MPSV ze dne 19. 5. 2020 vypracovala posudek, na jehož základě shledala žalobce invalidního dle I. stupně od 7. 5. 2019. V rámci podrobného zkoumání jeho zdravotního stavu uvedla, že stěžejní příčinou jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu „*je chronický vertebrogenní algický syndrom krční a bederní páteře, polyneuropatie horních končetin prokázána EMG nejasné*

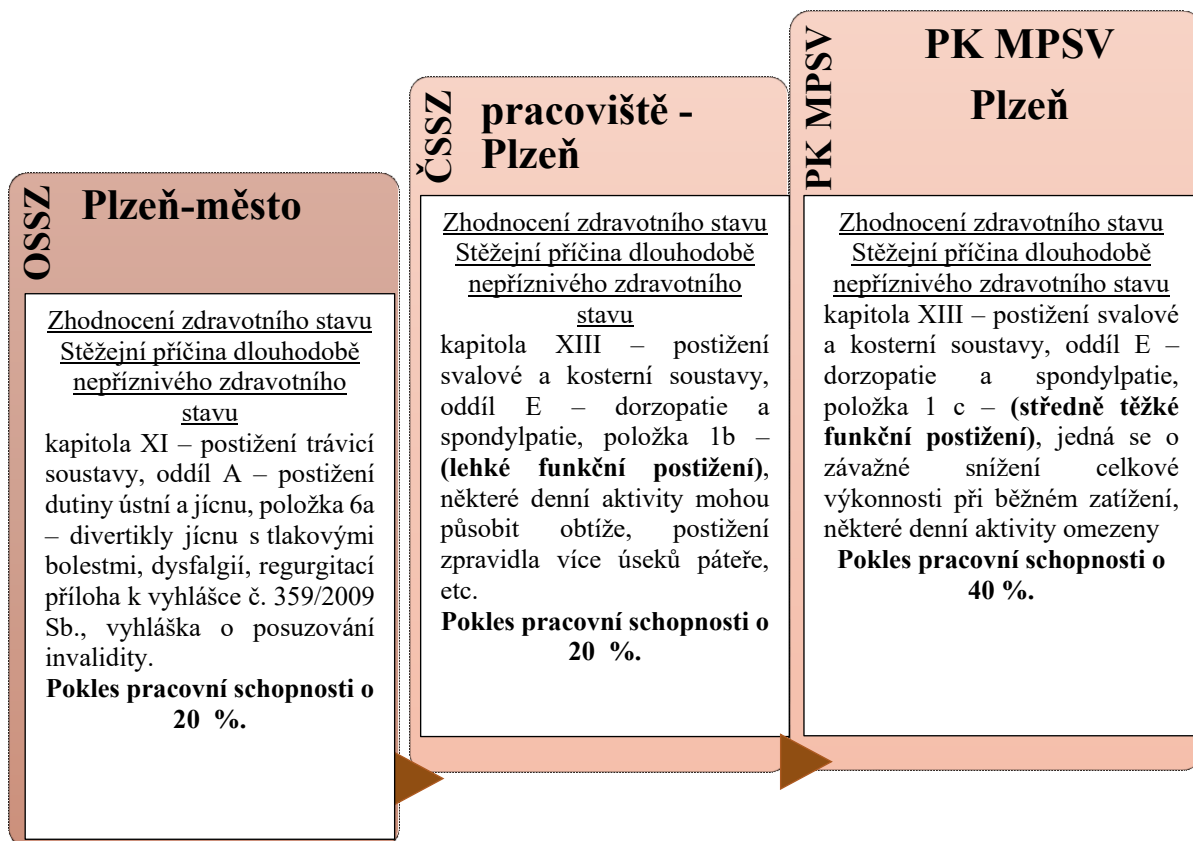
⁶³⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgu4tcms7nzzxg>.

⁶³⁶ OSSZ Plzeň-město uvedla druh zdravotního postižení, jež podřadila pod kapitolu XI, oddíl A, položku 6a přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, která však uvedla jako stěžejní příčinu jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu postižení trávící soustavy, buďto tedy došlo k určitému omylu ze strany OSSZ Plzeň-město či k překlepu v rámci rozhodnutí.

etiologie; dalším závažným postižením je stav po operaci a reoperaci Zenkerova divertiklu, kachexie.“ Navíc PK MPSV detašované pracoviště Plzeň rovněž uvedla, že zdravotní stav žalobce je v rozporu se zjištěním posudkového lékaře ze strany OSSZ Plzeň-město a ani v rámci námitkového řízení nebylo řečeno, že se skutečně jedná o středně těžké funkční postižení, jež se projevuje postižením buď to „*jednoho či více úseků páteře, se závažnou poruchou statiky a dynamiky páteře, insuficiencí svalového korzetu, s často recidivujícími projevy kořenového dráždění, s funkčně významným neurologickým nálezem, s poškozením nervu, popř. symptomatologie neurogenního močového měchýře, se závažným snížením celkové výkonnosti při běžném zatížení, některé denní aktivity omezeny.*“ Na základě těchto skutečností byla rovněž navýšena míra poklesu pracovní schopnosti i s ohledem na dělnickou profesi na 40 %, jelikož v rámci určení stěžejního druhu zdravotního postižení činila míra poklesu mezi 30 % až 40 %. Imanentní náležitostí je rovněž sdělení informace týkající se platnosti posudku, který byl stanoven **trvale** s ohledem na zdravotní postižení žalobce. Komise taktéž upozornila, že žalobce „*není schopen práce fyzicky těžké s manipulací s těžkými břemeny, ve vynucené poloze, v nepříznivých klimatických podmínkách; je schopen lehčí práce s možností změny polohy sed, stoj, v příznivém klimatu i práce s dodržením výše uvedených obecných pracovních kontraindikací. Datum vzniku invalidity komise stanovila 7. 5. 2019, tj. dnem neurologického vyšetření.*“⁶³⁷

---

⁶³⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztqmc7nzzxg>.

Obrázek 3 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgiztqmc7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.2.1 Závěr

Posudková komise MPSV konkrétně detašované pracoviště v Plzni neměla za prokázané posouzení zdravotního stavu žalobce, resp. určení stěžejní příčiny dlouhodobě nepříznivého stavu v rámci předchozích posudků vypracovaných posudkovými lékaři jednak OSSZ Plzeň-město, druhak ČSSZ nehledě na diferenciované určení procentuální míry poklesu pracovní schopnosti. Česká správa sociálního zabezpečení pracoviště Plzeň však určila jiný druh zdravotního postižení, nežli Okresní správa sociálního zabezpečení Plzeň-město. S ohledem na stanovení diagnózy (rovněž vyplývající zátěže plynoucí z dělnické profese), byl nakonec určen pokles pracovní schopnosti o 40 %, který stanovila PK MPSV detašovaného pracoviště v Plzni. Doba platnosti posudku byla shledána trvale právě s ohledem na určení druhu zdravotního postižení.⁶³⁸ V závěru

⁶³⁸ Doba platnosti posudku na invaliditu I. stupně, jež byla shledána trvale, však zanikne ke dni vzniku nároku na starobní důchod či přiznáním nároku na starobní důchod, pokud nedosáhne žalobce důchodového věku, vše na základě ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

rovněž nutno podotknout, že nebylo zohledněno ustanovení § 3 vyhlášky o posuzování invalidity.⁶³⁹

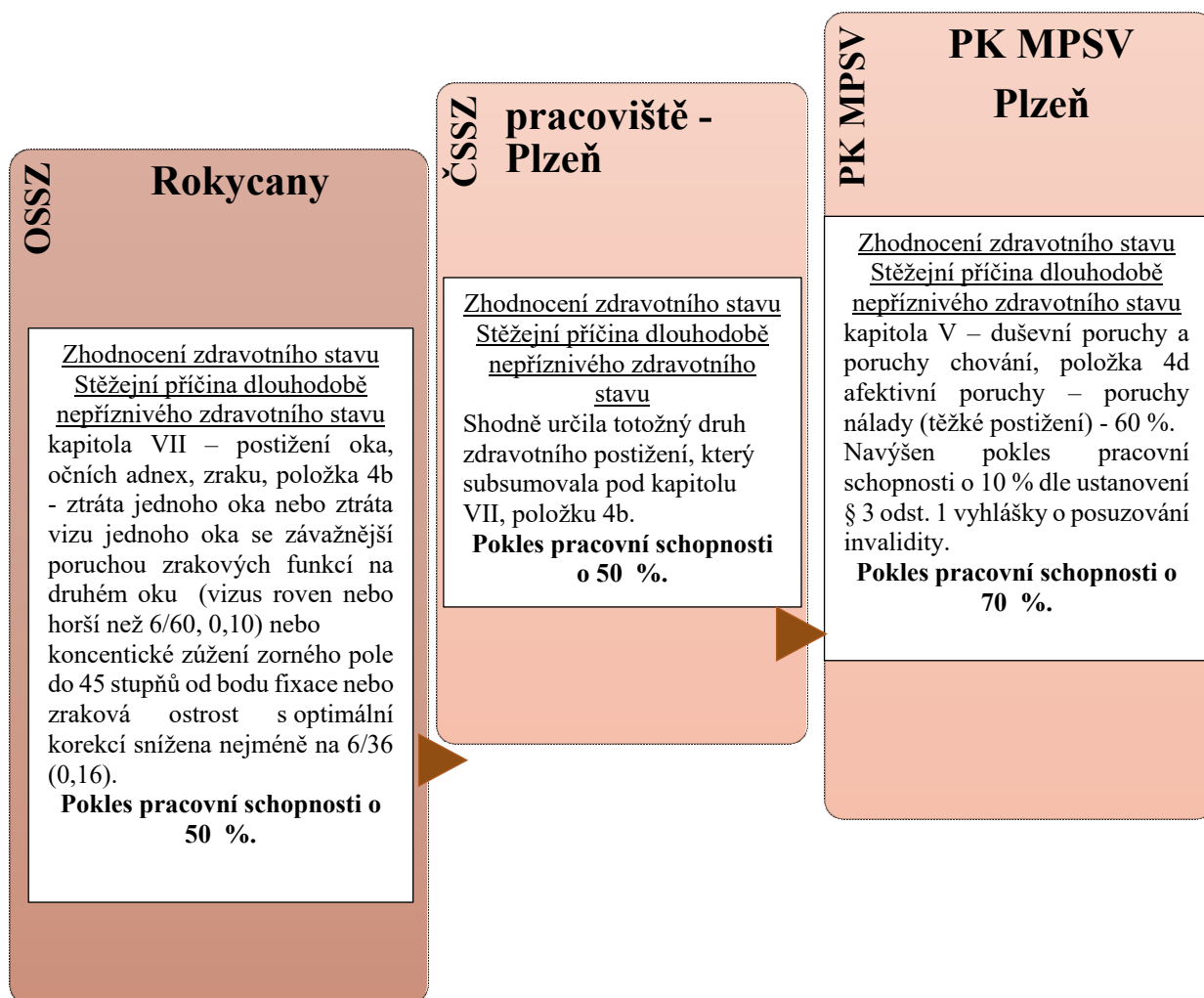
8.3 Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020

Dle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Rokycany dne 11. 6. 2019 nebyly splněny podmínky pro invaliditu třetího stupně, neboť žalobkyně byla shledána invalidní pouze pro invaliditu druhého stupně. V rámci odůvodnění rozhodnutí ze dne 22. 11. 2019 konkrétně posudkem o invaliditě posudkovým lékařem ČSSZ pracoviště Plzeň ze dne 14. 11. 2019 bylo kritériem posouzení dlouhodobě nepříznivého stavu, pokles její pracovní schopnosti, jehož druh zdravotního postižení je uveden v kapitole VII, položce 4b přílohy vyhlášky o posuzování invalidity, v níž je stanoveno rozmezí mezi 40 % až 50 %, přičemž ČSSZ s ohledem na lékařské zprávy a druh zdravotního postižení včetně dalších, stanovila vyšší hranici čili 50 %, čímž nebyla změněna procentní míra. Žalovaná následně navrhla posudek komise Ministerstva práce a sociálních věcí, jež je oprávněna k přezkoumání zdravotního stavu a pracovní schopnosti. Posudková komise MPSV tedy dospěla k závěru, že ke dni 22. 11. 2019, což bylo vydání rozhodnutí, skutečně šlo o invaliditu třetího stupně dle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, jelikož pokles pracovní schopnosti činil nejméně o 70 %. Závěr byl v rozporu s hodnocením OSSZ Rokycany a následně námitkovým řízením, neboť u žalobkyně se skutečně jedná o těžké postižení, které navíc může být umocněno poskytováním ústavní péče v nemocnici nebo odborném léčebném ústavu, přičemž stěžejním faktorem je, že „výkon většiny denních aktivit podstatně omezen. U žalobkyně se jedná o depresivní epizody těžké bez psychotických příznaků, chronické, léčebně rezistentní deprese nebo závažné mánie, rychlé cyklování, krátké remise, ultrarychlé změny, opakovaný výskyt depresivních epizod s občasnými hypomanickými nebo manickými epizodami, vedoucími k poskytování ústavní péče v nemocnici nebo odborném léčebném ústavu. Na základě výchozího stanoviska byla určena míra poklesu pracovní schopnosti 60 % dle kapitoly V, položky 4 d přílohy vyhlášky a vzhledem k dalšímu zdravotního stavu konkrétně zraku, tudíž byla zvýšena o 10 % dle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity, načež v konečném souhrnu pokles pracovní schopnosti činil v celkové výši 70 %.⁶⁴⁰

---

⁶³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztqmc7nzzxg>.

⁶⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztqmc7nzzxg>.

Obrázek 4 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztqmk7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.3.1 Závěr

Stěžejním druhem zdravotního postižení nebylo postižení oka, očních adnex, zraku v kapitole VII, položce 4 ztráta oka nebo vizu oka, nýbrž afektivní porucha – porucha nálady (těžké postižení) tedy pokles pracovní schopnosti činil 60 %. Naopak přídatným dalším onemocněním bylo ono již zmiňované – vizu oka. Pochybení ze strany posudkového lékaře, jak OSSZ a ČSSZ bylo chybné určení primárního druhu zdravotního postižení, jež mělo principiální vliv na pokles pracovní schopnosti žalobkyně.⁶⁴¹

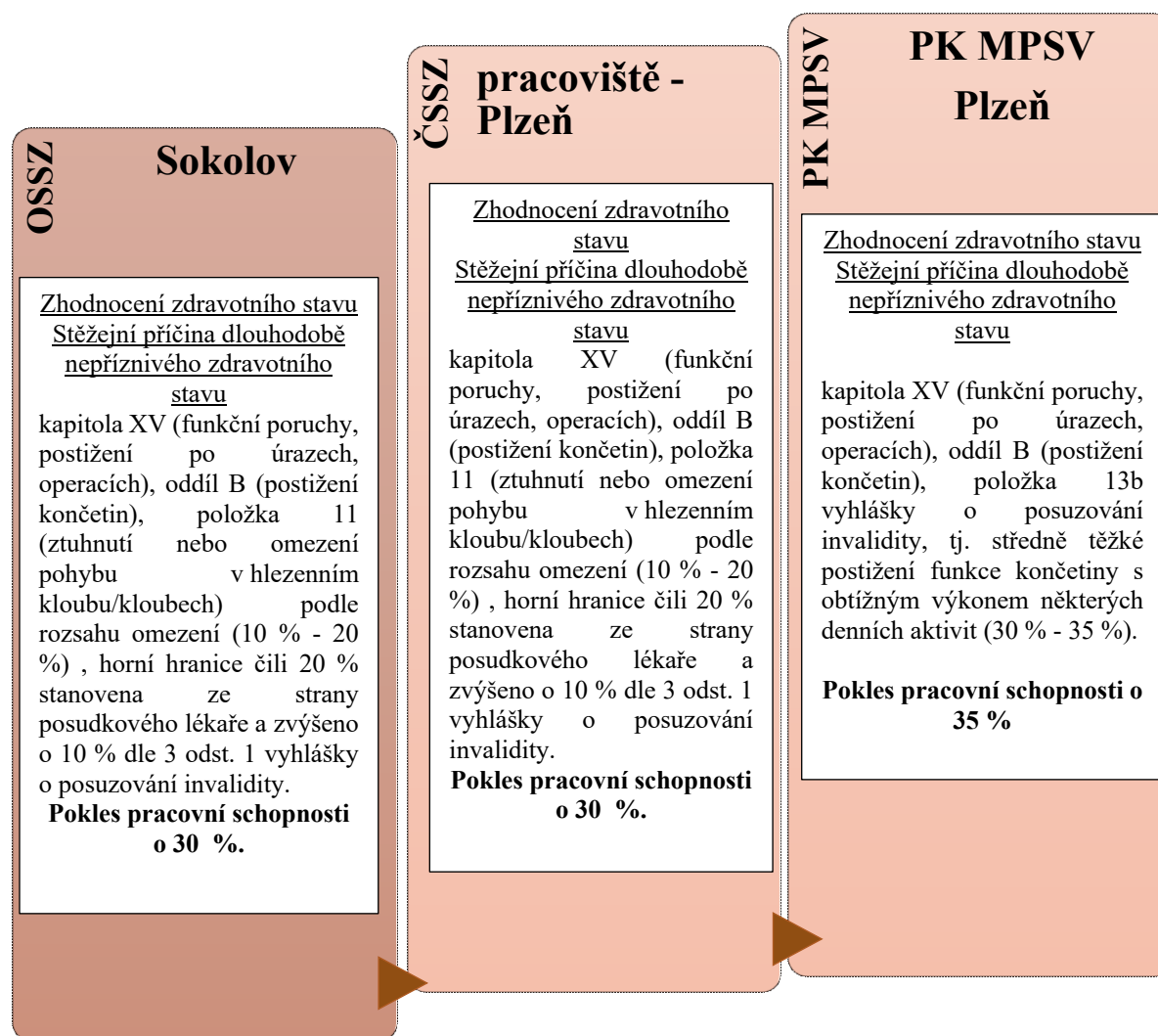
⁶⁴¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztqmk7nzzxg>.

8.4 Rozsudek Krajského soudu č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020

Žalobkyně dle závěru posudkového lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Sokolov neměla nárok na invalidní důchod, neboť míra poklesu pracovní schopnosti činila pouhých 30 %. Načež ze strany žalobkyně byly podány proti tomuto závěru námitky, které žalovaná zamítla. Přičemž primární příčinou nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně byl druh zdravotního postižení, jež je subsumován pod kapitolu XV, oddíl B, položka 11 přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Rozmezí je stanoveno mezi 10 % až 20 %, přičemž posudkový lékař preferoval vyšší hodnotu tedy 20 %, jež následně navýšil o 10 % dle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity, čímž míra poklesu pracovní schopnosti činila v celkové výši 30 %. Žalobkyně tudíž v rámci žaloby uvedla, že nebyl dostatečně zhodnocen její zdravotní stav posudkovým lékařem. Rovněž však sdělila, že nebyla vyšetřena ani pozvána k danému vyšetření, aby mohlo dojít k posouzení zdravotního stavu. Argumentovala taktéž s tím, že zmínila průběh svého zdravotního stavu a sociální situaci, v nichž se nacházela. Taktéž byl vznešen požadavek na uznání invalidity ke konkrétnímu dni, jímž byla míněna datace ke dni 3. ledna 2015. Žalovaná se vyjádřila k vylíčení skutkových okolností podaných v rámci žaloby a konstatovala, že nikterak není v rámci námitkového řízení povinností býti pozvána na „posudkově-lékařskou prohlídku,“ dále dle vyjádření ČSSZ „žalobkyně splňuje podmínky osoby zdravotně znevýhodněné, nikoli však invalidní,“ načež navrhla jakožto důkaz vypracování posudku ze strany posudkové komise MPSV. V návaznosti na tvrzení ze strany žalobkyně týkající se jejího nepozvání k posouzení jejího zdravotního stavu ze strany posudkového lékaře, je nutno uvést na pravou míru faktickou skutečnost, *„že úkolem posudkových lékařů i posudkových komisí primárně není vyšetřování posuzovaných osob, ale pouze posudkové zhodnocení nálezů klinických lékařů, které jsou pro vypracování posudku podkladem. Lékař či posudková komise sice mohou v případě pochybností o průkaznosti některých nálezů provést při jednání orientační vyšetření posuzované osoby, není to však třeba, byla-li pro vypracování posudku k dispozici dostatečně průkazná zdravotnická dokumentace (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 254/2016-64 ze dne 31. října 2017). Nejde tedy o vadu řízení před žalovanou.“*

Posudková komise MPSV konstatovala, že žalobkyně je invalidní dle invalidity I. stupně, a to konkrétně dle druhu zdravotního postižení, jež jej definuje kapitola XV, oddíl B, položka 13b vyhlášky o posuzování invalidity, tj. středně těžké postižení funkce končetiny s obtížným výkonem některých denních aktivit, pokles se pohybuje mezi 30 % až 35 %, horní hranice byla zvolena se zřetelem na postižení páteře. Datum vzniku invalidity posudková komise určila 9. 4. 2019, což byl den ortopedického vyšetření. Žalobkyně však původně určila datum vzniku ke

dni úrazu, s čímž se závěr PK MPSV neshodoval, jelikož konstatoval, že došlo ke zhoršení zdravotního stavu, až na základě prohloubení artrózy. Leč nyní tedy na základě posouzení zdravotního stavu ze strany PK MPSV splňuje posudek atributy spočívající v úplnosti a přesvědčivosti i se zejména s ohledem na vypořádání nemožnosti fyzicky náročné práce, dále „práce ve vynucené poloze či práce v nepříznivých klimatických podmínkách.“⁶⁴²

Obrázek 5 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tim27nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.4.1 Závěr

Ačkoliv byl druh zdravotního postižení určen shodně, jak OSSZ, tak ČSSZ, a to jak v kapitole, tak oddílu, což kvitovala PK MPSV – pracoviště Plzeň, přesto opětovně došlo

⁶⁴² Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tim27nzzxg>.

k podceňování závažnosti zdravotního postižení, což bylo neoprávněně reflektováno na procentní míru poklesu pracovní schopnosti a jejího podhodnocování.⁶⁴³

8.5 Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020

Česká správa sociálního zabezpečení svým rozhodnutím ze dne 26. 6. 2019 odňala invalidní důvod žalobkyni od 24. 7. 2019, jelikož dle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Karlovy Vary ze dne 17. 6. 2019 její pokles pracovní schopnosti činil pouhých 30 %, čili dle § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, nárok na invaliditu nabývá pouze fyzická osoba jejíž pokles pracovní schopnosti dosahuje přinejmenším 35 %. Žalobkyně v rámci námitkového řízení konstatovala, že její zdravotní stav byl chybně posouzen, neboť i tak je toho názoru, že vážnost druhu zdravotního postižení s ohledem na pokles pracovní schopnosti činí skutečně nejméně o 35 %. Česká správa sociálního zabezpečení námitky zamítla, rovněž souhlasila se závěrem posudkového lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Karlovy Vary a dle lékařské dokumentace, jež byly doloženy v rámci námitkového řízení, bylo posouzeno, že se jedná pouze „o lehké funkční postižení“ v položce 5b, kapitoly V přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, v níž je stanovena míra poklesu pracovní schopnosti mezi 15 až 20 % a s ohledem ke druhu zdravotního postižení, posudkový lékař stanovil hranici vyšší čili 20 %. Procentní míra postižení však byla navýšena o dalších 10 % z důvodu dalších postižení, jimiž žalobkyně trpěla tedy celkový souhrn pokles pracovní schopnosti činil 30 %.

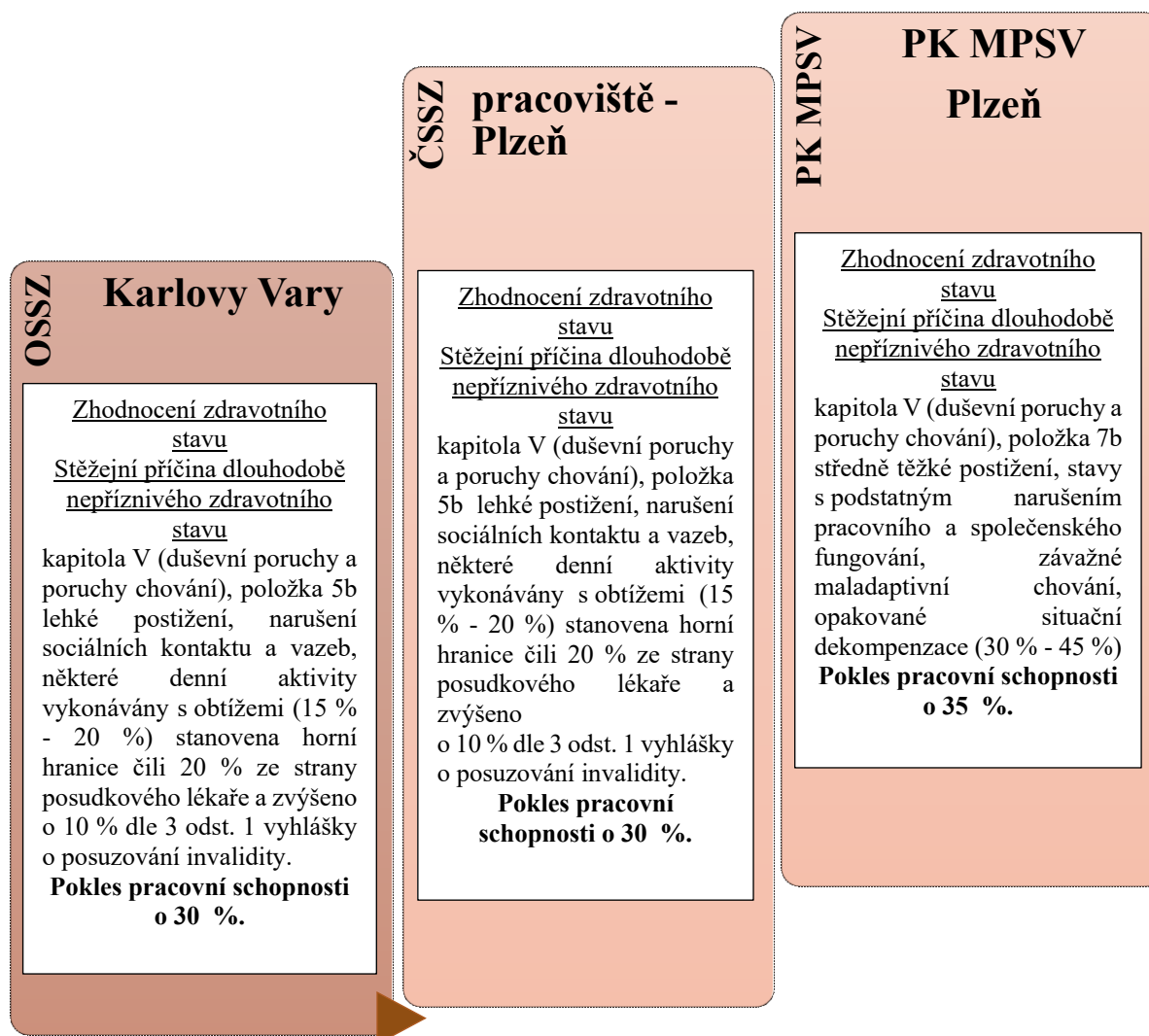
Žalobkyně se však odmítala ztotožnit se závěrem námitkového řízení, neboť uvedla, že za dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem stojí druh zdravotního postižení, který je uveden v kapitole V. položce 8 b vyhlášce o posuzování invalidity. Rovněž vytkla vady a nedostatečnost posudku s ohledem na nové lékařské zprávy, o něž žalobkyně podepřela svá tvrzení.

V přezkumném řízení posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí konkrétně plzeňské pracoviště uvedlo, že pokles pracovní schopnosti u žalobkyně skutečně činí nejméně 35 % a jedná se tudíž o invaliditu prvního stupně, a to dle druhu zdravotního postižení, uvedeného v kapitole V, položce 7b vyhlášky o posuzování invalidity, „tj. porucha z klastru neurotických poruch – lehké postižení a poruch osobnosti – středně těžké postižení.“⁶⁴⁴

---

⁶⁴³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tim27nzzxg>.

⁶⁴⁴ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tinc7nzzxg>.

Obrázek 6 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tinc7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.5.1 Závěr

Lze shledat, že co se týče subsumování druhu zdravotního postižení pod kapitolu V. duševní porucha a poruchy chování, byly závěry totožné, ač opětovně s hledem na položku nikoliv. Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí - pracoviště Plzeň konstatovala, že je na místě určení těžšího postižení, než bylo shledáno posudkovými lékaři jak OSSZ, tak ČSSZ.⁶⁴⁵

⁶⁴⁵ Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tinc7nzzxg>.

8.6 Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020

Předně je nutno zmínit celoživotní zaměstnání žalobkyně, což je/bylo fotografka, poněvadž s tím bude souviset i úvaha posudkové lékařky jednak OSSZ, druhak ČSSZ o stanovení míry poklesu pracovní schopnosti a rovněž i žalobní body uvedené v žalobě. Spolu s tím je nutné i zmínit, že žena je staršího věku, lze se domnívat, tedy nad 50 let. Žalobkyně uvedla, že nebyla dostatečně zohledněna její profese, neboť je limitována nejenže psychickými obtížemi, ale rovněž i postižením bederní páteře. Spolu s tím poukázala pochopitelně i na polohu při práci (i sedavého charakteru), což souvisí s úpravou fotografií a taktéž pochopitelně polohou při výkonu stěžejní úlohy činnosti, jímž je fotografování – „*nepřirozená poloha*“. Nelze neopomíjet ani váhu aparátů, které jí slouží a jež potřebuje při výkonu svého zaměstnání. Přestože žalobkyně předložila lékařskou zprávu, která ač již byla v námitkovém řízení uplatněna, a v ní bylo uvedeno, že je onemocnění značně progresivní, lékařka LPS ČSSZ shledala, že nikterak nebyly zjištěny nové skutečnosti plynoucí z lékařské zprávy, jež by byly význačné pro zhodnocení stavu k datu vydání rozhodnutí. Jak LPS OSSZ, tak rovněž i LPS ČSSZ shledali totožný pokles pracovní schopnosti. Nicméně nepřihlédli k dalšímu přídatnému druhu zdravotního postižení, jímž je bolestivý syndrom bederní páteře.

Žalobkyně proto na základě shora uvedených skutečností požadovala, aby bylo zrušeno rozhodnutí, v němž byla snížena invalidita II. stupně na invaliditu I. stupně. Posudková lékařka konstatovala zlepšení zdravotního stavu žalobkyně od posuzování, jež naposledy proběhlo v červnu 2016, čímž se z „*těžké depresivní poruchy*“ se stala „*středně těžkou*.“ Žalobkyně navíc uvedla, že její psychický stav je proměnlivý, navíc v rámci léta dokonce došlo ke značnému zhoršení. Žalobkyně má za to, že v rámci posudku ze strany posudkové lékařky nemohlo dojít ke zlepšení jejího zdravotního stavu, respektive ke zvýšení pracovní schopnosti o 15 %. Z hlediska subjektivního hodnocení se nikterak neshoduje se závěrem posudkové lékařky. Navíc sdělila, že je rovněž sužována onemocněním páteře, jež navíc nebylo dle jejího vyjádření dostatečně bráno v potaz. Na co rovněž poukázala žalobkyně byla skutečnost, že posudková lékařka ČSSZ shledala, že zdravotní stav žalobkyně nemá tak imanentní vliv na její zaměstnání fotografky či ani na schopnost rekvalifikace, tudíž nedošlo k aplikaci § 3 vyhlášky o posuzování invalidity. Nadále existuje možnost využití dosaženého vzdělání, zkušenosti a možnost rekvalifikace, což ve své podstatě reflektovalo určení zdravotního druhu postižení a s tím pochopitelně související pokles míry pracovní schopnosti.⁶⁴⁶

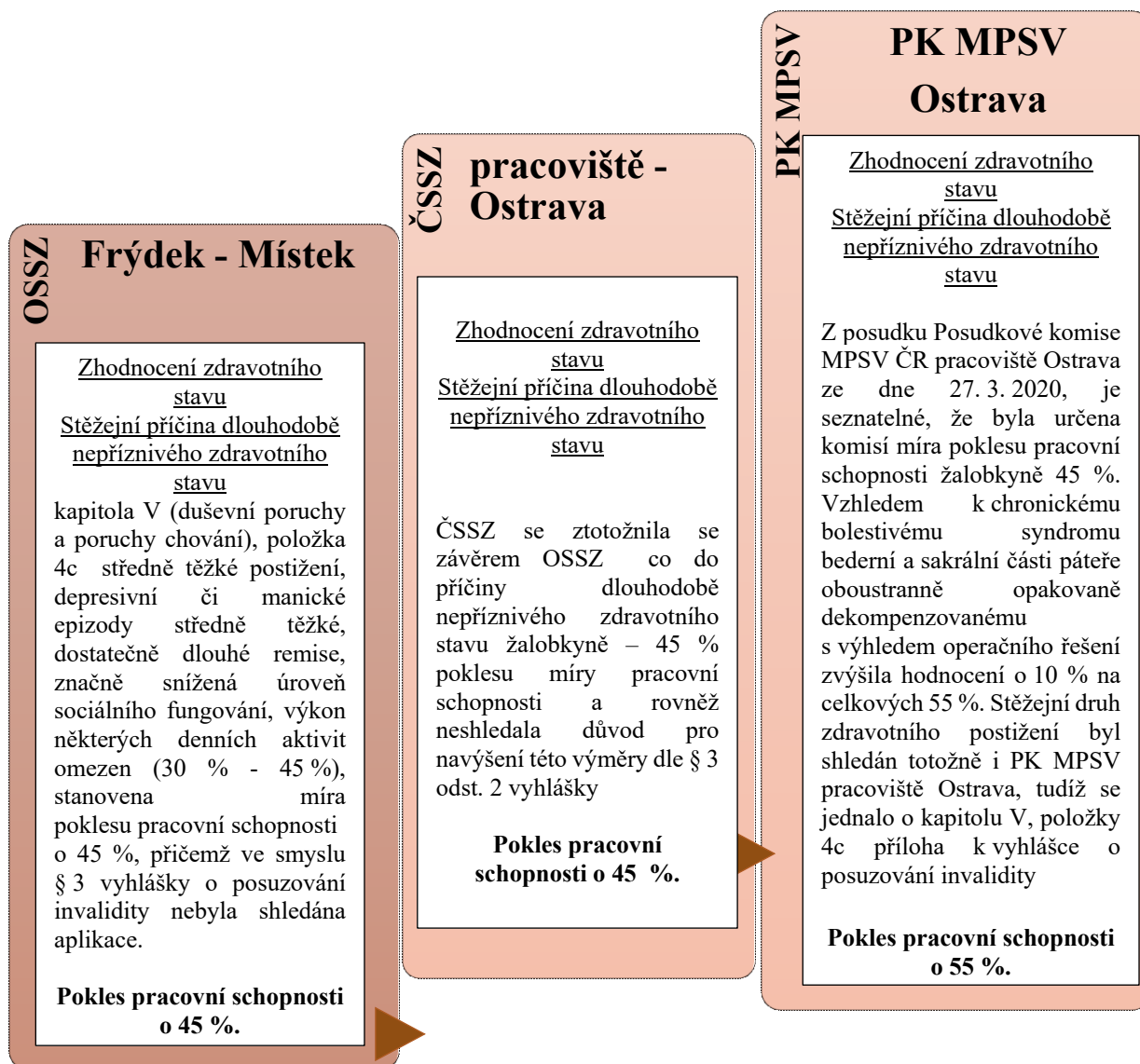
⁶⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztmmk7nzzxg>.

Závěr posudku ze strany MPSV ČR pracoviště Ostrava ze dne 27. března 2020 uvedl, že k datu vydání rozhodnutí čili k 10. 10. 2019 se v rámci případu žalobkyně skutečně jednalo o invaliditu II. stupně. Dlouhodobě nepříznivý stav byl určen dle druhu zdravotního postižení, které jest uvedeno v kapitole V. položce 4c přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, přičemž v rámci daného rozmezí, jež činilo mezi 30 až 45 %, byla na daný případ vztažena nejvyšší procentní míra tj. 45 %. Navíc následně byla zvýšena o dalších 10 % s ohledem na „chronický bolestivý syndrom bederní a sakrální části páteře oboustranně opakovaně dekompenzovanému s výhledem operačního řešení.“ Posudková komise MPSV ČR konstatovala, že její hodnocení představuje diferenci oproti OSSZ či ČSSZ. Je schopná práce, avšak za specifických podmínek týkající se fyzické práce, byť lehčí zátěže bez jakéhokoliv přetěžování páteře, taktéž mimo chlad a vlhko a rovněž „bez práce ve vynucených polohách, zvedání a přenášení těžkých břemen.“⁶⁴⁷

---

⁶⁴⁷ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztmmk7nzzxg>.

Obrázek 7 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgiztmmk7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.6.1 Závěr

Žalobkyně, byť fotografkou celý život byla posudkovou lékařskou ČSSZ shledána jako zdravotně způsobilá k výkonu její profese, poněvadž její zdravotní stav nemá tak význačný vliv na její zaměstnání ani na schopnost rekvalifikace, což bylo důvodem pro neaplikování § 3 vyhlášky o posuzování invalidity. S tím nicméně došlo k vypořádání ze strany PK MPSV pracoviště Ostrava, která sice zhodnotila stabilizaci zdravotního stavu, avšak v omezené míře s ohledem na její profesi kupříkladu za pozměněných podmínek, a to formou kratšího úvazku. A to právě

s ohledem na přídatný druh zdravotního postižení, jež byl opomíjen jak posudkovou lékařskou OSSZ, tak ČSSZ, čímž došlo k navýšení o 10 % dle § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.⁶⁴⁸

8.7 Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020

Žalobkyně žádá, aby bylo zrušeno rozhodnutí ze dne 7. 12. 2018, jelikož námitky byly zamítnuty a bylo potvrzeno rozhodnutí ze dne 17. října 2018. V daném rozhodnutí bylo sděleno žalobkyni, že jí byla snížena konkrétně od 24. listopadu 2018 invalidita třetího stupně na invaliditu druhého stupně na základě posudků Okresní správy sociálního zabezpečení ze dne 25. září 2018, kdy jí byl stanoven pokles pracovní schopnosti pouze o 50 %.

Žalobkyně absolvovala gymnázium se sociálněprávní nástavbou v roce 1982, přičemž následně byla zaměstnána jakožto referentka a hospodářka. V rámci přiznaného plné invalidního důchodu, který měla od roku 1995 do roku 2017 byla zaměstnána jakožto sociální pracovníce na plný úvazek. Následně sdělila, že se léčí s diabetes konkrétně od roku 1991, přičemž od roku 2002 dokonce s diabetickou retinopatií, což je onemocnění sítnice, jehož následkem může být až slepota, žalobkyně tímto onemocněním trpí na obě oči tedy již 16 let, přičemž došlo k podstatnému zhoršení zraku. Poprvé žádost o invalidní důchod ze strany žalobkyně v roce 2013 byla zamítnuta, ačkoliv již v té době již trpěla dlouhodobými zrakovými a psychickými problémy. Po dalších pěti letech, opětovně žádala o invalidní důchod, přičemž jí byla uznána invalidita III. stupně. Žalobkyně konstatovala, že její omezení se týká v rámci denních činností, není si jistá chůzí, není schopna čtení bez speciálních kompenzačních pomůcek a při nich „jen v omezené míře,“ nemůže cestovat, natož řídit sama vozidlo a sama již není schopna vykonávat danou pozici. Žalobkyně nesouhlasí s posudkovým lékařem OSSZ, jelikož uvádí, že její druh zdravotního postižení nelze podřadit pod položku 2d kapitoly IV přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, ale že je nutno subsumovat pod položku 6d kapitoly VII (oční postižení). Rovněž konstatovala, že nesouhlasí s tím, co uvedl posudkový lékař o jejím zdravotním stavu, jelikož jej⁶⁴⁹ považuje nejenže za přeceňovaný, nicméně, že důvodem poškození zraku není diabetes čili cukrovka, ale že se jedná o oční vadu. Návrhem ze strany žalobkyně bylo nejenže přezkoumání zdravotního stavu posudkem ze strany posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Žalované byla přiznána invalidita III. stupně na základě rozhodnutí ze dne 13. prosince 2017, a to od 1. 10. 2017. Dle původního rozhodnutí bylo ze strany posudkové lékařky OSSZ určeno, že se jedná o druh

---

⁶⁴⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqiztmk7nzzxg>.

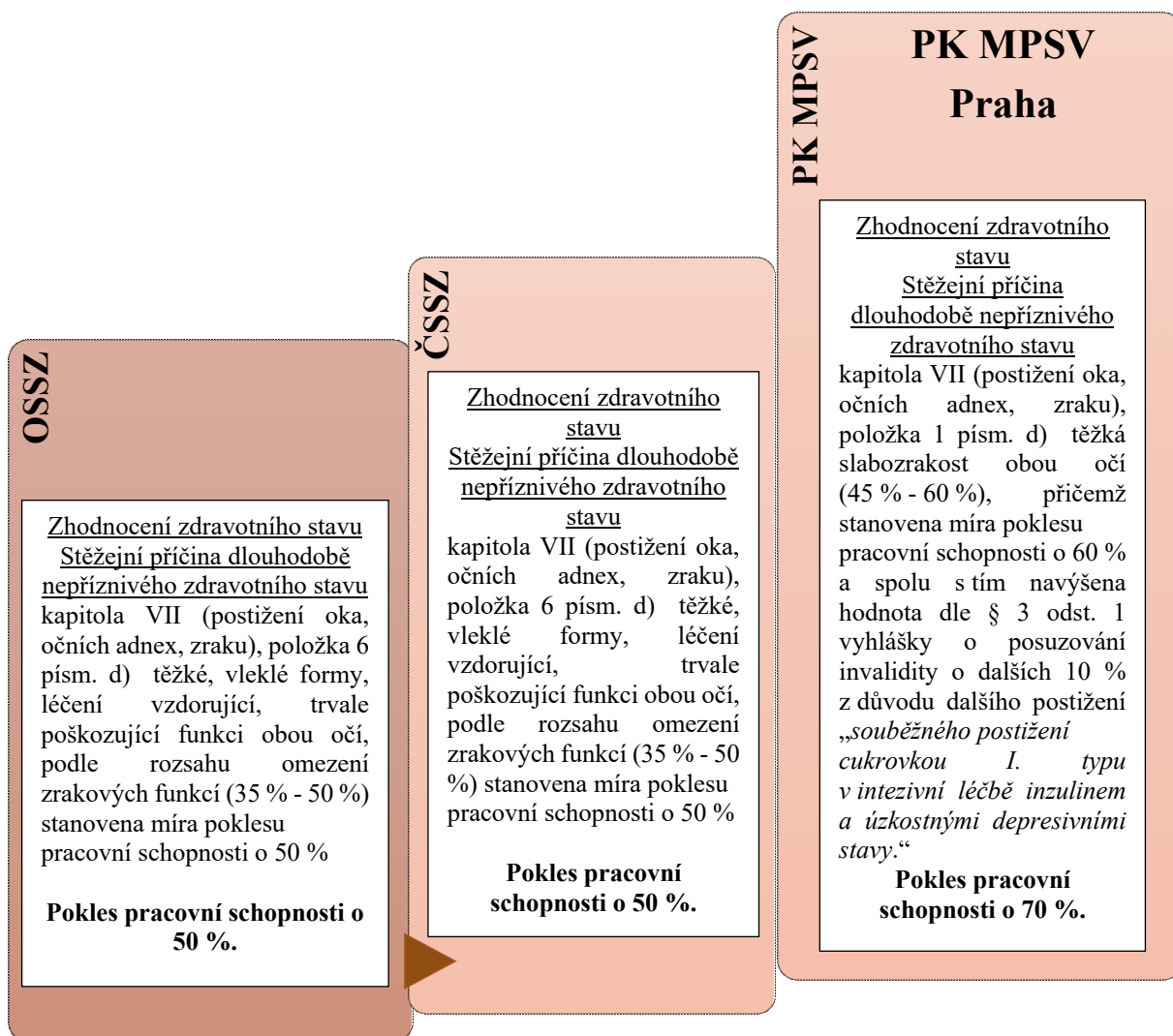
⁶⁴⁹ Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqeztemk7nzzxg>.

zdravotního postižený uvedený v položce 2d kapitoly IV přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity (těžké funkční postižení diabetem), přičemž míra poklesu pracovní schopnosti činila 60 %. Dále byla rovněž zohledněna její dosavadní praxe, možnosti rekvalifikace a další související aspekty, kdy na základě ustanovení § 3 odst. 2 citované vyhlášky o posuzování invalidity byla navýšena o dalších 10 %, čímž byla zhodnocena celková míra poklesu její pracovní schopnosti o 70 %. Následně 25. září 2018 ze strany posudkové lékařky OSSZ došlo v rámci nepřítomnosti žalobkyně k „*mimořádné kontrolní lékařské prohlídce invalidity*“, s tím, že bylo sděleno, že je invalidní pouze v rámci druhého stupně, jelikož míra poklesu pracovní schopnosti činila pouze 50 %. Z hlediska zdravotního postižení žalobkyně trpí „*dominantní oboustrannou diabetickou retinopatií léčenou od roku 2002, s opakovaným krvácením do pravého oka s následkem v podobě praktické ztráty vidění na jedno oko, na pravém oku je zachována jen schopnost rozeznat pohyb prstů před okem, na levém oku dosahuje zraková ostrost 0,33 (6/18), ovšem je postiženo centrální vidění a jsou přítomny i další poruchy, přičemž oboustranně byl zjištěn též šedý zákal, vpravo již byl operován. Žalobkyně trpí též diabetem mellitus I. typu méně uspokojivě kompenzovaným inzulinovou léčbou bez stavů bezvědomí či dokladovaných hospitalizací pro interní příčiny. Souběžně pak trpí též úzkostnými stavy s významnou poruchou přizpůsobení a letitými subjektivními stesky nedoprovázenými objektivním významnějším zhoršováním zdravotního stavu. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti bylo podle posudkové lékařky OSSZ zdravotní postižení uvedené v kapitole VII položce 6 písm. d) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity.*“ Posléze bylo vydáno rozhodnutí ze dne 17. října 2018, ve kterém jí bylo sděleno, že jí byla snížena invalidita III. stupně na invaliditu II. stupně konkrétně od 24. listopadu 2018. Soud požádal posudkovou komisi MPSV v Praze dne 8. srpna 2019 o vypracování posudku žalobkyně. Ze všech doložený lékařských zpráv následně uvedla, že žalobkyně trpí druhem zdravotní postižení, jež je uveden v položce 1d kapitoly VII přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity (těžká slabozrakost oční) uvedenou na horní hranici procentuální míry v rámci této položky čili 60 % a následně byla rovněž navýšena na základě ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity o dalších 10 % z důvodu simultánního postižení cukrovky I. typu „*v intenzivní léčbě inzulinem a úzkostnými depresivními stavy, celkově tak bylo dosaženo 70 % poklesu procentní míry pracovní schopnosti.*“ V rámci předložených důkazů míněny i antagonistická stanoviska však soud dospěl k závěru, že se ztotožnil s posudkem vypracovaný ze strany Posudkové komise MPSV detašovaného pracoviště v Praze, který hodnotil jako „*logický, nejpřesvědčivější a nejúplnější*“, přestože posudková lékařka žalované i OSSZ sice konstatovaly totožně druh zdravotního postižení uvedený v kapitole VII položce 6 písm. d) přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, avšak nebylo

dostatečným způsobem zohledněn „negativní vývoj očního postižení žalobkyně a skutečnou tíží jeho dopadů na pracovní schopnost žalobkyně, a to zejména v kombinaci s neuspokojivě kompenzovanou cukrovkou I. typu na intenzivní inzulinové terapii a též úzkostně depresivními stavy, jež odůvodňovaly celkové vyšší hodnocení poklesu pracovní schopnosti, jemuž odpovídá právě hodnocení položkou 1d kapitoly VII přílohy k citované vyhlášce...Soud tudíž vyšel ze závěrů posudkové komise a v návaznosti na ně uzavřel, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť vychází z nesprávně zjištěného skutkového stavu. Proto soud napadené rozhodnutí zrušil jako nezákonné (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).“⁶⁵⁰

---

⁶⁵⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgeztemk7nzzxg>.

Obrázek 8 - Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgeztemk7nzzxg>.

Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

8.7.1 Závěr

Pochybením posudkových lékařů, jednak ze strany OSSZ, druhak ze strany ČSSZ bylo podhodnocení závažnosti druhu zdravotního postižení a taktéž přidružená zdravotní postižení, která nebyla vzata vůbec v potaz. Bylo na místě, že PK MPSV detašovaného pracoviště Praha shledala pochybení ze strany posudkových lékařek, poněvadž oproti tomu posudková lékařka ČSSZ konstatovala, že byla shledána nadhodnocenost a rovněž proklientský přístup, jenž se promítl do posudku, jímž byla původně přiznána invalidita III. stupně. Rozdíl v poměru 20 % je

skutečně zavádějící a spolu s tím související bagatelizování a podhodnocování druhu zdravotního postižení a jeho vlivu na míru poklesu pracovní schopnosti.⁶⁵¹

8.8 Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017

Okresní správa sociálního zabezpečení na základě svého rozhodnutí ze dne 6. října 2015 dospěla ke změně invalidity dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. d) a § 41 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, a to z invalidity I. stupně na invaliditu II. stupně. Pokles pracovní schopnosti na základě dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu činil o 55 %. Druh zdravotního postižení je upravený v kapitole IV., položce 2c přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, byla posouzena míra poklesu pracovní schopnosti o 45 %, rovněž však bylo dle ustanovení § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity přičteno k této procentuální míře 10 %, jakožto odůvodnění spočívající k nemožnosti rekvalifikace s ohledem na dělnickou profesi, čímž došlo k celkové míře poklesu pracovní schopnosti na konečných 55 %. Svůj závěr posudkový lékař o navýšení procentuální míry o 10 % dle § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity podepřel o lékařskou zprávu z psychiatrické ambulance ze dne 26. 3. 2015, z níž plyne, že žalobce trpí „*organickým syndromem s bludy (schizoformní, organická porucha osobnosti, slaboduchost, schizoidní rysy osobnosti, introverze)*, pro který není z psychiatrického hlediska schopen dlouhodobé výdělečné činnosti a jeho schopnost orientovat se v pracovním procesu a pochopit pracovní nároky je minimalizována“ Nicméně posuzovaný čili žalobce však nesouhlasil se závěrem posudkového lékaře a proti zmíněnému rozhodnutí podal námitky, v nichž uvedl, že se jedná o bagatelizování jeho zdravotního stavu a žádal tedy o přiznání invalidity III. stupně nikoliv pouze II. stupně. Lékařská posudková služba ČSSZ dne 16. prosince 2015 konstatovala, že zdravotní stav žalobce nebyl dostatečně posouzen, nehledě na to, že zastává stanovisko, že u žalobce se nadále jedná pouze o invaliditu I. stupně, sic souhlasila se zařazením druhu zdravotního postižení, avšak nikterak s navýšením o 10 %, jelikož usuzuje, že žalobce je „*schopen pracovního zařazení s využitím dosažené praxe, s limitem fyzické zátěže, větších nároků na psychické funkce, bez tlaku na výkon či zodpovědnost při dodržování ochranného režimu diabetika.*“⁶⁵² Následně žalovaná dospěla k závěru, že bude žalobci vyplácen v nejbližší splátce invalidní důchod pouze pro invaliditu I. stupně. Žalobce se v souvislosti s podáním této žaloby, žádal, aby došlo ke zrušení rozhodnutí žalované ze dne 29. ledna 2016. Žalobce apeloval na podhodnocení jeho zdravotního

---

⁶⁵¹ Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqeztemk7nzzxg>.

⁶⁵² Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsgq2denc7nzzxg>.

stavu s tím, že není bráno v potaz taktéž další postižení vyplývající ze zdravotní dokumentace, s jediným, s čím se skutečně ztotožnil, bylo zjištění příčiny jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Zdůraznil zejména nedostatečné vypořádání se s uvedenými námitkami ze strany LPS ČSSZ a stejně tak i vytkl vůči LPS OSSZ, že mu nikterak neměla být snížena invalidita a měla mu nadále příslušet invalidita II. stupně. Posudková komise MPSV ze dne 14. ledna 2016 ve svém posudku sdělila soudu, že žalobce nepřišel na jednání konané dne 24. června 2015, nicméně se však omluvil, že se tohoto dne nedostaví, jelikož mu to neumožňuje jeho zdravotní stav, s touto skutečností obeznámil PK MPSV dne 22. června 2016. Po další urgenci ze strany PK MPSV, jež uvedla, že je nevyhnutelné, aby došlo k psychiatrickému a psychologickému vyšetření v rámci hospitalizace, čímž byl obeznámen dne 1. července 2016, ovšem se opětovně nedostavil na vyšetření do FN v Olomouci s tím, že se taktéž nejenže telefonickým způsobem a rovněž písemně omluvil.

Krajský soud ho však dne 16. ledna 2017 písemně upozornil na skutečnost, že jakožto žalobce by měl být tou osobou, jež by měla nejenže poskytovat určitou součinnost, ale rovněž sám svým návrhem aspiruje na změnu stupně invalidity a chybné posouzení jeho zdravotního stavu, sám by měl být tedy iniciátorem. Další urgence ze strany PK MPSV proběhla dne 20. dubna 2017 a taktéž 14. června 2017 k nástupu do hospitalizace za účelem posuzování. Dne 27. června 2017 oznámila soudu, že případ nelze dále posoudit, jelikož nelze vypracovat posudek bez dostatečného zjištění, které je možné pouze za předpokladu, jíž zmíněné hospitalizace, čímž bylo odkázáno na sdělení ze dne 23. června 2017. V daném případě není možné pokračovat, jelikož je nutno objektivně posoudit zdravotní stav, a to pouze za přítomnosti žalobce, který to znemožňuje v podobě své absence a ztěžuje tak celkový proces. V případě, že by byl posudek vypracován, leč bez přítomnosti žalobce, došlo by ze strany PK MPSV k porušení § 3 soudního řádu správního ve spojení k § 16a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Na závěr však soud konstatoval, že bylo žalobě i přesto vyhověno a rozhodnutí se ruší.⁶⁵³

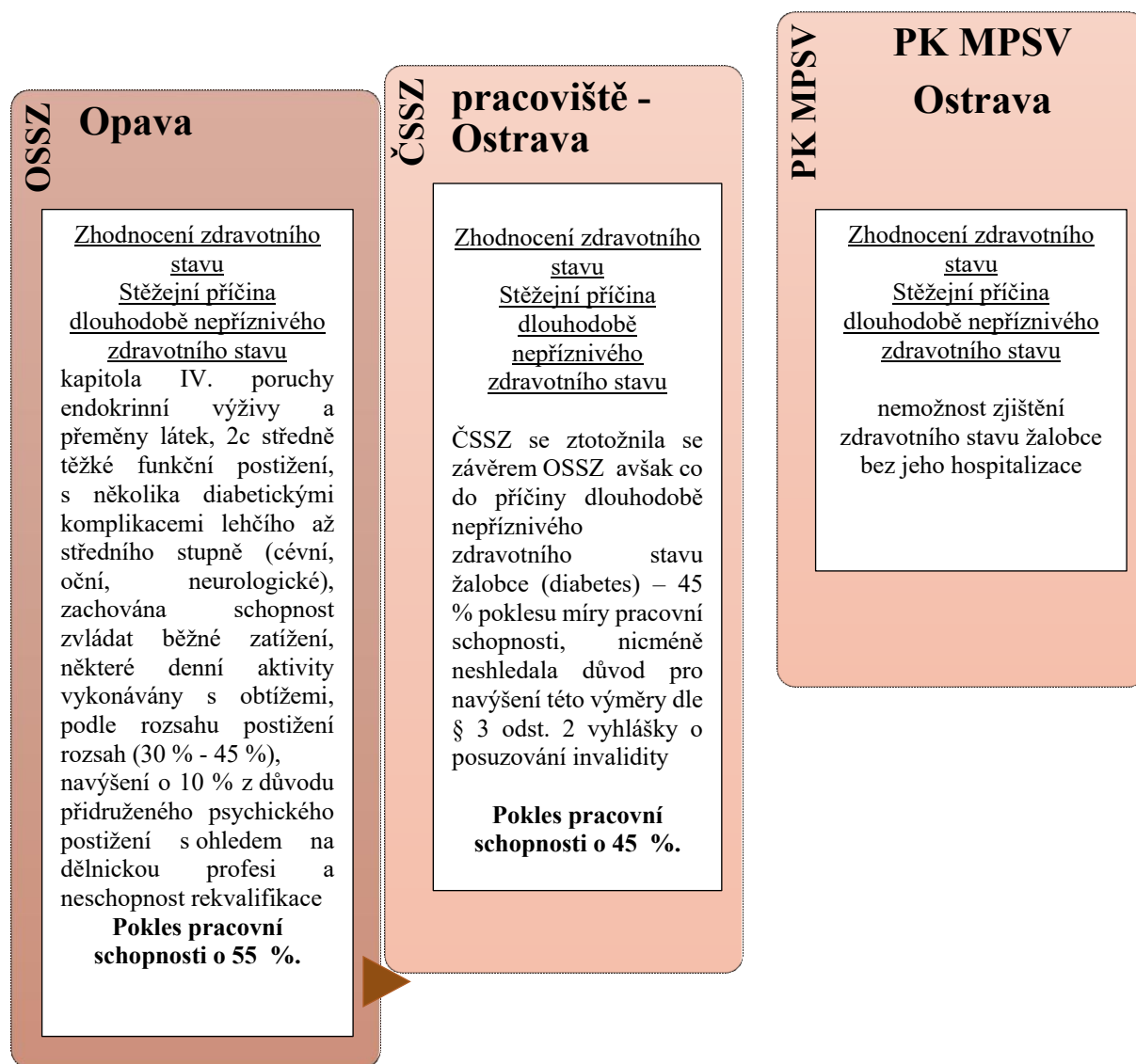
Krajský soud na základě shora uvedených skutečností a napadené rozhodnutí dle § 76 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního zrušil a věc dle § 78 odst. 4 soudního řádu správního žalované vrátil k dalšímu řízení. Přičemž dle § 78 odst. 5 soudního řádu správního se žalovaná musí řídit právním názorem soudu.

Soud na závěr uzavřel, že je zapotřebí psychiatrického vyšetření žalobce a jeho nutná hospitalizace, ve vztahu k diagnostikování jeho zdravotního stavu. Soud rovněž v této spojitosti poukázal na institut přerušování a zastavení řízení dle § 83b zákona o organizaci a provádění

---

⁶⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsgq2denc7nzzxg>.

sociálního zabezpečení, jenž v soudním řádu správním absentuje. V uvedeném ustanovení se totiž pamatuje na procesní pasivitu, jež je způsobena buďto nepředložením lékařských zpráv, či nesdělením údajů potřebných pro posuzování zdravotního stavu, nepodrobení se vyšetření etc., „až do doby, kdy se občan tomuto vyšetření podrobí nebo kdy předloží tyto nálezy nebo sdělení požadované údaje, pokud byl občan ve výzvě na tento následek upozorněn a trvalo-li přerušování řízení podle předchozí věty aspoň 12 měsíců, lze následně řízení zastavit.“ V neposlední řadě soud uzavřel, že „obdobný nástroj není soudu v přezkumném řízení soudním svěřen.“⁶⁵⁴

Obrázek 9 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017

Zdroj: Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsgq2denc7nzzxg>.
Vlastní zpracování: Markéta Galetková, 2024.

⁶⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsgq2denc7nzzxg>.

8.8.1 Závěr

V případě žalobce se jednalo o muže ročník 75. Posudkoví lékaři jednak OSSZ, druhak ČSSZ, ač se shodli v druhu zdravotního postižení, tak LPS ČSSZ neshledala důvod pro navýšení o 10 % z důvodu přidruženého psychického postižení, a to právě s ohledem na dělnickou profesi a neschopnost rekvalifikace. V této souvislosti lze konstatovat, že opětovně nebyl shledán stěžejní druh zdravotního postižení mající největší podíl/vliv na míru poklesu pracovní schopnosti. Ač byla přidružena lékařská zpráva o duševním stavu žalobce, jež principálně uvedla, že u něj absentuje ve své podstatě vůbec schopnost jakékoliv pracovní činnosti, resp. je „vymizelá,“ nebylo ze strany jak LPS OSSZ, tak LPS ČSSZ k této lékařské zprávě přihlédnuto. Dané pochybení se snažila zhojit PK MPSV detašovaného pracoviště Ostrava, leč neúspěšně, poněvadž žalobce nebyl schopen poskytnout dostatečnou součinnost, již by bylo zapotřebí, a to prostřednictvím hospitalizace. Přesto rozhodnutí ČSSZ nemohlo před soudem obstát, bylo zjevné, že rozhodnutí na základě posudkového zhodnocení nemohlo dostat z absentujícího důvodu „*přesvědčivosti, úplnosti a správnosti*,“ onoho posudku, k čemuž z pochopitelných důvodů dospěl i soud. Soud rovněž upozornil na absentující institut v přezkumném soudním řízení, který by v předmětné věci význačným způsobem pomohl, tímto byl tak nucen přistoupit k automatickému zrušení rozhodnutí, přičemž sled událostí tomu jen podbízel, neboť bylo shledáno závažné pochybení ve stanovení stěžejního druhu zdravotního postižení mající imanentní vliv na pokles pracovní schopnosti.⁶⁵⁵

---

⁶⁵⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsgq2denc7nzzxg>.

9. Německá právní úprava

Komparace německé právní úpravy může sloužit jakožto inovativní nástroj pro případnou novelizaci v rámci právní úpravy České republiky, ostatně vždy bylo možné i z historického hlediska vysledovat inspiraci v rámci cizorodých právních úprav a její vtělení do vnitrostátní právní úpravy. Německo bylo vybráno účelově, a to jak z hlediska historického, tak rovněž z hlediska územního, poněvadž se jedná o sousední stát, byť hospodářsky značně vyspělý.

9.1 Právní úprava invalidity

Zákoník sociálního zabezpečení; což je seznatelné z jeho samotného názvu, upravuje oblast sociálního zabezpečení, a to konkrétně v šesté části v níž se zabývá zákonným důchodovým pojištěním.⁶⁵⁶ Německá právní úprava zakotvuje tři sociální události, na základě, nichž se vyplácejí důchody, přičemž se tím míní stáří, invalidita a úmrtí, avšak jejich členění je daleko rozsáhlejší, nežli je tomu u nás.⁶⁵⁷ Shledání snížené výdělečné schopnosti, resp. poklesu míry pracovní schopnosti je tedy příčinou, která zakládá pochopitelně spolu se s plněnou dobou pojištění a obecnou čekací dobou, nárok na přiznání invalidního důchodu. Invalidní důchod se přitom člení na částečný,⁶⁵⁸ plný⁶⁵⁹ a v neposlední řadě invalidní důchod, avšak přiznaný pouze horníkům a pojmenovaný jakožto „penze pro horníky“ („*Rente für Bergleute*“). Tento atypický invalidní důchod je parciální, a dá se konstatovat, že stojí mimo základní členění invalidního důchodu (částečného a plného invalidního), poněvadž má odlišné podmínky pro jeho přiznání. A pochopitelně jak tomu název tohoto institutu odpovídá, je přiznáván pouze určité části pojištěnců, která je sic marginální, avšak z hlediska historie Německa, co se týče těžebního průmyslu nicméně stěžejní, a na níž je pochopitelně pamatováno.⁶⁶⁰

9.2 Rehabilitace

Než je vůbec možné konstatovat sníženou schopnost výdělečné činnosti, je zapotřebí, aby pojištěnec využil všechny dostupné instituty důchodové pojištění, buďto spočívající v zabrání, zvrácení či překonání následků s ohledem na druh zdravotního postižení mající vliv na pokles pracovní schopnosti.⁶⁶¹ Aby měl pojištěnec vůbec nárok na dané služby ať již v podobě prevence,

---

⁶⁵⁶ SGB VI Sozialgesetzbuch (SGB) Sechstes Buch (VI) - Gesetzliche Rentenversicherung (dále jen „SGB VI“). Dostupné z: <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de>.

⁶⁵⁷ Kupříkladu starobní důchod pro horníky je separátně členěn z hlediska postavení pojištěnce, výhradně pro horníky, kteří pracovali notnou řádku let pod zemí (dle § 33 odst. 2 bod 4 SGB VI), dále starobní důchod pro osoby těžce zdravotně postižené (§ 33 odst. 2 bod 3 SGB VI), vše dostupné z: <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbvi/33.html>.

⁶⁵⁸ Dle § 33 odst. 1 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/33.html.

⁶⁵⁹ Dle § 33 odst. 1 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/33.html.

⁶⁶⁰ Dle § 33 odst. 1 bod 3 SGB VI https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/33.html.

⁶⁶¹ Dle § 9 odst. 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/9.html.

léčebné rehabilitace, služby spočívající v účasti na pracovním životě (pracovní rehabilitace), následné péči a doplňkové služby, musí splňovat osobní a pojistné podmínky.⁶⁶² V podstatě pro pojištěnce, jenž ho význačným způsobem zdravotní postižení ohrožuje či snižuje jeho výdělečnou schopnost slouží institut léčebné rehabilitace, jenž napomáhá, k obnově fyzické či psychické pracovní výkonnosti, ať již po úrazu či nemoci. Naproti tomu pracovní rehabilitace umožňuje a podporuje pojištěnce v opětovném začlenění na trhu práce. Pracovní rehabilitace pochopitelně reflektuje vloh, vzdělání a predispozice, resp. obecně pracovní potenciál u pojištěnce, tudíž mu napomáhá při případné rekvalifikaci, školení etc. Během pracovní rehabilitace pochopitelně pojištěnec pobírá přechodný příspěvek, jenž mu napomáhá k zajištění existence.⁶⁶³

9.3 Osobní a pojistné podmínky

Na pojištěnce se kladou mimo jiné podmínky osobní tedy požadavky vztahující se k osobě pojištěnce, resp. jeho zbývajícího pracovního potenciálu, jež musí být splněny, aby bylo možné čerpat účastnické dávky. Přičemž tou první podmínkou je shledání poklesu výdělečné činnosti, jež spočívá ve význačném ohrožení ba dokonce snížení poklesu pracovní schopnosti, jejíž příčinou je nemoc nebo jiné tělesné, duševní či psychické postižení.⁶⁶⁴ Splnění druhé podmínky je založeno na:⁶⁶⁵

- a) existenci význačné hrozby pracovní schopnosti, jejíž snížení nicméně lze odvrátit, a to prostřednictvím léčebné či pracovní rehabilitace, nebo⁶⁶⁶
- b) v případě již snížené výdělečné schopnosti lze naopak výrazně zlepšit, ba dokonce i obnovit opětovně skrze lékařskou či pracovní rehabilitaci, potažmo lze tímhle způsobem výrazné zhoršení odvrátit,⁶⁶⁷ nebo
- c) v případě, že již je uznána částečná invalidita, v níž nelze očekávat výrazné zlepšení výdělečné schopnosti ani prostřednictvím čerpání dávky pracovní rehabilitace, přesto lze:
  - aa) lze i přes tuto skutečnost zaměstnání zachovat,⁶⁶⁸
  - bb) anebo lze získat sice jiné zaměstnání, avšak za podmínky, že poskytovatel důchodového pojištění určí, že zachování původního zaměstnání již není možné.⁶⁶⁹

⁶⁶² Dle § 9 odst. 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/9.html.

⁶⁶³ Deutsche Rentenversicherung. *Berufliche Rehabilitation*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Reha/Berufliche-Reha/berufliche-reha.html>.

⁶⁶⁴ Dle § 9 odst. 1 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/9.html.

⁶⁶⁵ Dle § 9 odst. 1 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/9.html.

⁶⁶⁶ Dle § 10 odst. 2 písm. a) SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

⁶⁶⁷ Dle § 10 odst. 2 písm. b) SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

⁶⁶⁸ Dle § 10 odst. 2 písm. c) bod aa) SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

⁶⁶⁹ Dle § 10 odst. 2 písm. c) bod bb) SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

U horníků splnění osobních předpokladů je pochopitelně diferentní, a to právě s ohledem na specifčnost jejich zaměstnání:

- 1) u pojištěnce, u kterého lze shledat pokles míry pracovní schopnosti v hornictví, existuje možnost výrazného zlepšení ba dokonce obnovení výdělečné schopnosti prostřednictvím čerpání těchto dávek,⁶⁷⁰
- 2) anebo hrozí sice riziko snížené pracovní schopnosti v hornictví, přesto lze daný nástup snížené pracovní schopnosti odvrátit, a to opětovně skrze čerpání dávek, jedná se tedy o preventivní opatření.⁶⁷¹

Co se týče pojistných podmínek při čerpání účastnických dávek, je zapotřebí splnění povinné čekací (karenční) doby 15 let⁶⁷² nebo pobírání invalidního důchodu.⁶⁷³

V rámci čerpání dávek prevence a léčebné rehabilitace je rovněž zapotřebí splnění dalších požadavků, a to:

- 1) zajištěného povinného odvodu pojistného ze zaměstnání či činnosti (OSVČ) po dobu šesti kalendářních měsíců, a v to posledních dvou letech před podáním žádosti o invalidní důchod,⁶⁷⁴
- 2) do dvou let od ukončení vzdělání, resp. jeho absolvování musel být učiněn nástup do zaměstnání či činnosti a pojištěnec jej vykonával až do data podání žádosti nebo byl pojištěnec v pracovní neschopnosti anebo nezaměstnaný po ukončení takového zaměstnání či činnosti, a to až do data podání žádosti,⁶⁷⁵
- 3) v neposlední řadě je u pojištěnce shledána snížená výdělečná schopnost, popřípadě tak lze očekávat, pakliže splní obecnou čekací dobu.⁶⁷⁶

9.4 Částečný invalidní důchod

Pojištěnec má nárok na částečnou invaliditu, a to až do dosažení standardního věku odchodu do důchodu, resp. splnění podmínek pro přiznání starobního důchodu, jestliže není schopen pracovat déle než 6 hodin denně za standardizovaných podmínek na trhu práce,⁶⁷⁷ a současně doba

---

⁶⁷⁰ Dle § 10 odst. 2 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

⁶⁷¹ Dle § 10 odst. 2 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/10.html.

⁶⁷² Dle § 11 odst. 2 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/11.html.

⁶⁷³ Dle § 11 odst. 1 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/11.html.

⁶⁷⁴ Dle § 11 odst. 2 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/11.html.

⁶⁷⁵ Dle § 11 odst. 2 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/11.html.

⁶⁷⁶ Dle § 11 odst. 2 bod 3 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/11.html.

⁶⁷⁷ Dle § 43 odst. 1 alinea 1 bod 1 ve spojení s § 43 odst. 1 alinea 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

pojištění ze zaměstnání či činnosti činila alespoň 3 roky, a to v posledních pěti letech před vznikem invalidity⁶⁷⁸ a v neposlední řadě splnil obecnou čekací dobu.⁶⁷⁹

9.5 Plný invalidní důchod

Pojištěnec má nárok na plný invalidní důchod, jestliže není schopen z důvodu nemoci či zdravotního postižení pracovat déle než tři hodiny za obvyklých podmínek na trhu práce,⁶⁸⁰ a současně doba pojištění ze zaměstnání či činnosti činila alespoň 3 roky, a to v posledních pěti letech před vznikem invalidity⁶⁸¹ a v neposlední řadě splnil obecnou čekací dobu.⁶⁸² Zajímavostí nicméně je, že německá právní úprava reflektuje uplatnění pojištěnce uznaného jakožto částečně invalidního a jeho postavení na trhu práce, což je logický počín. Poněvadž v případě, že je uznán pojištěnec jakožto částečně invalidní, přesto sice je v omezené míře práce schopný, avšak pro svou povahu či závažnost druhu svého zdravotního postižení, není možné jej zaměstnat⁶⁸³ a zároveň byl již neschopen se před uplynutím obecné čekací doby uplatnit v rámci integrace na trhu práce, čímž se považuje za plně invalidního.⁶⁸⁴

9.6 Invalidní důchod pro horníky

Na rozdíl od částečné či plné invalidity se nezkoumá časová práce schopnost. Nárok na invalidní důchod pro horníky tak náleží pojištěnci, až do dosažení řádného důchodového věku, resp. splnění podmínek pro přiznání starobního důchodu, potažmo hornického důchodu, za předpokladu, že není schopen práce v hornictví,⁶⁸⁵ má odvedeny tři roky povinných hornických příspěvků, a to v posledních pěti letech, než mu vznikl nárok na invalidní důchod pro horníky⁶⁸⁶ a v neposlední řadě má splněnou obecnou čekací dobu v důchodovém pojištění horníků před vznikem této invalidity.⁶⁸⁷ Snížená práce schopnost v hornictví pro přiznání tohoto druhu invalidity je určena pro všechny pojištěnce, kteří nemohou vykonávat zaměstnání horníka, ač dříve toto zaměstnání byli schopni vykonávat,⁶⁸⁸ ale zároveň nejsou schopni získat jiné ekonomicky

---

⁶⁷⁸ Dle § 43 odst. 1 alinea 1 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁷⁹ Dle § 43 odst. 1 alinea 1 bod 3 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸⁰ Dle § 43 odst. 2 alinea 1 bod 1 SGB VI § 43 odst. 2 alinea 2 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸¹ Dle § 43 odst. 2 alinea 1 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸² Dle § 43 odst. 2 alinea 1 bod 3 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸³ Dle § 43 odst. 2 alinea 2 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸⁴ Dle § 43 odst. 2 alinea 2 bod 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁶⁸⁵ Dle § 45 odst. 1 bod 1. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/45.html.

⁶⁸⁶ Dle § 45 odst. 1 bod 2. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/45.html.

⁶⁸⁷ Dle § 45 odst. 1 bod 3. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/45.html.

⁶⁸⁸ Dle § 45 odst. 2 bod 1. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/45.html.

rovnocenné, resp. adekvátní zaměstnání či činnost, kterou by jinak mohli vykonávat v porovnání s jinými osobami s podobným vzděláním a rovnocennými znalostmi a dovednostmi.⁶⁸⁹

9.7 Čekací doba

Obecná čekací doba činí 5 let.⁶⁹⁰ Za určitých podmínek se mohou započítat i doby, v níž byl od ledna 2005 do prosince 2010 pojištěnec na nemocenské, případně pobíral podporu v nezaměstnanosti, přechodnou podporu etc. Dále do této kategorie spadají rovněž i dobrovolné příspěvky, které pojištěnec hradil sám tedy dobrovolně, případně období výchovy dětí po dobu prvních 2,5 anebo 3 let života, aj. Existují však pochopitelně i výjimky u nichž není vyžadována obecná čekací doba v délce 5 let. Kupříkladu nejtypičtějším je pracovní úraz či nemoc z povolání, ač se u nich nevyžaduje splnění obecné čekací doby v délce 5 let, přesto musí být splněna podmínka, že v době úrazu či nemoci byla osoba povinně pojištěna.⁶⁹¹ Pokud dotyčná osoba nepodléhala povinnému pojištění, musela být v posledních dvou letech před vznikem úrazu či nemoci z povolání, povinna odvádět pojistné, ať již ze zaměstnání, či jako OSVČ po dobu nejméně jednoho roku.⁶⁹²

9.8 Limit přivýdělků k důchodu a výše invalidního důchodu

Právní úprava České republiky nikterak nelimituje výši přivýdělku/ů k invalidnímu důchodu, kdežto německá ano. Do roku 2022 maximální možný příjem poživatele invalidního důchodu činil 6 300 € hrubého ročně, nyní čili od 1. 1. 2024, došlo k markantnímu navýšení, přičemž limitace možného příjmu je však diferencována s ohledem na to, zda je pojištěnec uznán částečně či plně invalidním. U částečné invalidity je nastaven strop ve výši 37 117,50 € hrubého ročně a u plné invalidity tomu je v částce 18 558,75 € ročně.⁶⁹³ Vezmeme-li v úvahu kolik činí průměrná měsíční mzda v Německu za 4. čtvrtletí roku 2024, lze usoudit, že limitace přivýdělku/ů není nikterak nadnesená, poněvadž pohybujeme se okolo částky 2 674 € (ročně 32 088 €),⁶⁹⁴ v případě měsíčního hrubého příjmu činí částka 3 891 € (ročně 46 692 €) a pochopitelně se do

---

⁶⁸⁹ Dle § 45 odst. 2 bod 2. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/45.html.

⁶⁹⁰ Dle § 50 odst. 1 bod 2. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/50.html.

⁶⁹¹ Deutsche Rentenversicherung. *Erwerbsminderungs-renten*. [online]. [citováno 2024-4-28].

https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Allgemeine-Informationen/Rentenarten-und-Leistungen/Erwerbsminderungsrente/erwerbsminderungsrente_node.html.

⁶⁹² Dle § 53 odst. 1 bod 1 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/53.html.

⁶⁹³ Deutsche Rentenversicherung. *Wichtige Änderungen in der Rentenversicherung zum 1. Januar 2024*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Ueber-uns-und-Presse/Presse/Pressemitteilungen/Pressemitteilungen-aktuell/2023/2023-12-04-aenderungen-rv-2024.html>.

⁶⁹⁴ De Statista. *Höhe des durchschnittlichen Nettolohns/Nettogehalts im Monat je Arbeitnehmer in Deutschland vom 4. Quartal 2019 bis zum 4. Quartal 2023*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1155304/umfrage/monatliche-nettoloehne-und-nettogehaelter-pro-kopf-quartale/>.

výše započítávají jakékoliv příjmy, z nichž se daní zisk.⁶⁹⁵ V této souvislosti pro úplnou představu, je vhodné porovnat výši invalidního důchodu pro horníky, jež činí v průměrné výši 545,69 € (6 548,28 € ročně), u částečné invalidity tomu je 602,17 € (7 226,04 €) a u plné invalidity dosahuje průměrné výše v částce 950,06 € (11 400,72 € ročně).⁶⁹⁶ Nicméně je zapotřebí zdůraznit, že limitace příspěvků, potažmo vůbec možnost mít příjmy k důchodu, byť i k jen částečnému invalidnímu důchodu, se bude vždy posuzovat dle lékařských zpráv, právě s ohledem na zdravotní stav pojištěnce tedy ad hoc.⁶⁹⁷ Omezený příjem lze rovněž vykrýt i pobíráním příslušných dávek.

9.9 Invalidita trvalá vs invalidita dočasná

Již z názvu je seznatelné, v čem tkví rozdíl, poněvadž u každého druhu invalidního důchodu lze stanovit časové omezení z hlediska posuzování zdravotního stavu, což má pochopitelně i vliv na čerpání dávky. Invalidita dočasná je stanovena maximálně na tři roky od nástupu do důchodu, načež může být však prodloužena. Prodloužení je nicméně taktéž limitováno, a lze jej stanovit nejdéle na tři roky, přičemž maximálně až po 9 let je možné konstatovat trvalou invaliditu. Jestliže je u pojištěnce nárok na invalidní důchod bez ohledu na aktuální situaci na trhu práce, vyplácí se automaticky na dobu neurčitou, pakliže je nepravděpodobné, resp. spíše vyloučené, že by bylo možné snížení výdělečné schopnosti obnovit. Nicméně v případě prodloužení je zapotřebí aktivní účasti pojištěnce, neboť se neprodlužuje ze zákona, nýbrž musí pojištěnec zažádat o prodloužení, a tudíž podat příslušnou žádost. Dočasný invalidní důchod se vyplácí až od 7. měsíce ode dne vzniku invalidity, načež žádost o přiznání invalidního důchodu je třeba podat do 3 měsíců od vzniku invalidity. Žádost o prodloužení by měl pojištěnec podat 4 měsíce před koncem uplynutí doby čerpání dočasné invalidity, aby bylo možné pobírat invalidní důchod kontinuálně tedy plynule.⁶⁹⁸

9.10 Případová studie

Žalobkyně narozená v září 1961, byla zaměstnána od července 1984 do června 1989 jakožto úřednice. Od července 1989 do června 1991 absolvovala školení jakožto fyzioterapeutka, které

---

⁶⁹⁵ De Statista. *Höhe des durchschnittlichen Nettolohns/Nettogehalts im Monat je Arbeitnehmer in Deutschland vom 4. Quartal 2019 bis zum 4. Quartal 2023*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1155304/umfrage/monatliche-nettoloehne-und-nettogehaelter-pro-kopf-quartale/>.

⁶⁹⁶ Transparent beraten. *Darum reicht die Erwerbsminderungs-rente nicht aus*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.transparent-beraten.de/berufsunfaehigkeitsversicherung/erwerbsminderungsrente/>.

⁶⁹⁷ Deutsche Rentenversicherung. *Erwerbsminderungs-renten*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Allgemeine-Informationen/Rentenarten-und-Leistungen/Erwerbsminderungsrente/erwerbsminderungsrente_node.html.

⁶⁹⁸ Betanet. *Erwerbsminderungsrente*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.betanet.de/erwerbsminderungsrente.html>.

úspěšně zakončila zkouškou. Následně tuto profesi vykonávala výhradně s menšími přestávkami do května 2003. Poslední pracovní poměr dle žalobkyně skončil, protože posloužila pouze jako náhrada za rodičovskou dovolenou. V následujícím období byla nezaměstnaná či práce neschopná, ač se ucházela o pozici fyzioterapeutky, dokonce byla nakloněná pro práci v evidenci nebo správě klinik, k čemuž přiložila přihlášky z let 2004 až 2012. Rovněž od roku 2007 pracovala jako servírka v kavárně. Dne 21. 5. 2013 požádala žalobkyně o přiznání dávky za účast na pracovním životě, míní se tím dávka pracovní rehabilitace u Spolkového úřadu práce s tím, že uvedla, že trpí Heberdenovými uzly a rhizartroézou v kloubech prstů pravé a levé ruky a osteoartrózou v metatarfozfalangeálním kloubu pravé ruky, která jí způsobuje bolest při a po cvičení s pacienty. V důsledku příčiny této nemoci není schopna zajistit bezpečné držení pro slabé či křehké pacienty, není schopná dostatečně provádět masáž. Dále není schopna ani podřepu kvůli gonartróze na levé straně. Žádost žalobkyně byla přesto zamítnuta, neboť bylo shledáno, že výdělečná schopnost žalobkyně nebyla významně ohrožena ani snížena, protože je nadále schopna uspět na trhu práce, byť i přes cenu nemožnosti se uplatnit v rámci své profese. Žalobkyně proti uvedenému rozhodnutí žalobkyně brojila a podala žalobu k Sociálnímu soudu v Berlíně, v níž uvedla, že konkrétní referenční zaměstnání, již nelze určit, neboť její profesní život se v posledních 10 letech nevyznačoval žádnou činností. Jestliže osoba nevykonává zaměstnání po dobu 10 let, ztrácí pochopitelně své dovednosti, znalosti, jež doposud využívala. Sociální soud v Berlíně, získal zprávy ošetřujících lékařů žalobkyně, konkrétně od interního specialisty, kterým byla potvrzena kloubní artróza prstů žalobkyně a dále i zprávu interní lékařky a propouštěcí zprávu z kliniky z tamní lůžkové léčby od 11. září do 2. října 2013, přičemž určující diagnózou bylo psychofyzické vyčerpání s depresivní složkou a sekundární diagnózou náchylností k infekcím.⁶⁹⁹ Sociální soud v Berlíně rozsudkem ze dne 31. července 2015, zrušil napadené rozhodnutí žalobkyně a vrátil jej zpět žalované k novému projednání s přihlédnutím k právnímu názoru soudu. Ten přitom vycházel ze skutečnosti, že žalobkyně splnila osobní předpoklady dle § 10 odst. 1 SGB VI Šesté knihy sociálního zákoníku – Zákonné důchodové pojištění (dále jen „SGB VI“), poněvadž její schopnost pracovat byla významně ohrožena či snížena v důsledku nemoci či invalidity. Při posuzování schopnosti pracovat by se mělo přihlížet pouze k předchozí činnosti žalobkyně, což byla práce fyzioterapeutky. Pracovní rehabilitaci nelze odmítnout pouze na podkladě skutečnosti, že pracovní schopnost byla ohrožena nebo omezena pro předchozí činnost, což nekoresponduje se zněním

---

⁶⁹⁹ Das Urteil des Bundessozialgericht vom 12. März 2019. Akt. B 13 R 27/17 R. Dostupné z: <https://www.sozialgerichtsbarkeit.de/legacy/184875>.

ustanovení⁷⁰⁰ § 240 odst. 2 SGB VI.⁷⁰¹ Měla by být tedy zohledněna poslední vykonávaná profese žalobkyně, byť tuto činnost vykonávala ve vzdálenější době. Klíčové je tedy, zda osoba pojištěnce, resp. žalobkyně je schopna naplnit typické požadavky této profese. Soud se ztotožnil s právním názorem Sociální soudu v Karlsruhe v jeho rozhodnutí sp. zn. S 16 R 3178/12 ze dne 13. 3. 2013, a rozhodnutí Sociálního soudu v Stralsund sp. zn. S 1 R 342/13 ze dne 20. 3. 2014, poněvadž shledává, že období nezaměstnanosti nezměnilo referenční povolání žalobkyně, tudíž je nutno vzít v úvahu předchozí zaměstnání žalobkyně jakožto fyzioterapeutky. K tomu soud dodává, že je seznatelné z lékařské zprávy agentury práce ze dne 31. 3. 2013, potažmo z dalších dostupných diagnostických zpráv, že žalobkyně nesmí tuto profesi již vykonávat pro stávající artrózu, k čemuž nebylo vůbec přihlédnuto. Žalovaná musí tedy žádost žalobkyně opětovně přezkoumat právě s ohledem na riziko či případné snížení výdělečné schopnosti na základě referenční profese fyzioterapeuta.⁷⁰²

Žalovaná se se závěrem Sociálního soudu v Berlíně neztotožnila a proti rozsudku brojila. V podání, že právo rehabilitace slouží ke kompenzaci z důvodu ohrožení zaměstnání v souvislosti se zdravotním postižením. Na druh zdravotního postižení nelze pohlížet pouze izolovaně. Musí být zde podstatný i důvod odchodu z profesního života. Čerpání dávky tak spočívá pouze v kompenzaci rizika, jestliže pojištěnec již není schopen ze zdravotních důvodů vykonávat své předchozí zaměstnání, resp. se jím živit, což u žalobkyně nebylo shledáno. Žalobkyně se cca 10 let již neživí jako fyzioterapeutka, výkonu jejího zaměstnání není však bráněno ze zdravotních důvodů. Od května 2003, kdy přišla o své poslední zaměstnání, byly její pokusy ucházet se o práci fyzioterapeutky neúspěšné. Sice zde vzniklo, že žalobkyně nebude schopna najít zaměstnání, to však mělo být eliminováno prostřednictvím nástrojů podpory nezaměstnanosti, nikoliv pracovní rehabilitací. Spolkový sociální soud se nicméně ztotožnil se závěrem Sociálního soudu v Berlíně. Konstatoval, že delší období nezaměstnanosti neznamena, že neexistuje žádná referenční profese a že všechny činnosti na „obecném“ trhu práce lze považovat za „referenční povolání.“ Zaměstnání

---

⁷⁰⁰ Das Urteil des Bundessozialgericht vom 12. März 2019. Akt. B 13 R 27/17 R. Dostupné z: <https://www.sozialgerichtsbarkeit.de/legacy/184875>.

⁷⁰¹ Práce neschopnými pojištěnci jsou ti, jejichž výdělečná schopnost poklesla v důsledku nemoci nebo invalidity na méně než šest hodin ve srovnání s výdělečnou schopností tělesně, duševně a duševně zdravých pojištěnců s obdobným vzděláním a rovnocennými znalostmi a dovednostmi. Do okruhu činností, s nimiž se má porovnávat výdělečná schopnost pojištěnců, jsou zahrnuty všechny činnosti, které reflektují silné stránky (vlohy) a schopnosti, spolu s tím související délku a rozsah přípravy, jakož i předchozí zaměstnání, případně i s tím související požadavky. Vždy se akceptuje činnost, pro kterou byl pojištěnec úspěšně zaškolen nebo rekvalifikován prostřednictvím dávek pro účast v pracovním životě. Za práce neschopného se nepovažuje ten, kdo může vykonávat přiměřenou činnost alespoň 6 hodin denně, naucež příslušná situace na trhu práce nemusí být zohledněna dle § 240 odst. 2 SGB VI. Dostupné z: <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgebvi/240.html>.

⁷⁰² Das Urteil des Bundessozialgericht vom 12. März 2019. Akt. B 13 R 27/17 R. Dostupné z: <https://www.sozialgerichtsbarkeit.de/legacy/184875>.

žalobkyně v pohostinství nikterak nebylo pro rozhodnutí v této věci relevantní. Nadto žalobkyně nemůže pracovat ani na plný úvazek v pohostinství, poněvadž dané zaměstnání vyžaduje převážně chůzi a stání, což bylo s ohledem na předloženou lékařskou zprávu v níž, byla uváděna potvrzená gonartróza v levém kolenním kloubu, pochopitelné. U žalobkyně soud shledal v neposlední řadě rovněž i splnění požadavků pojistného práva dle § 11 SGB VI. Sníženou pracovní schopnost lze pravděpodobně obnovit prostřednictvím Leistungen zur Teilhabe am Arbeitsleben (LTA) tedy, čerpání dávky ve formě pracovní rehabilitace. Ve zbytku se rovněž odkázal na znění Sociálního soudu v Berlíně.⁷⁰³

---

⁷⁰³ Das Urteil des Bundessozialgericht vom 12. März 2019. Akt. B 13 R 27/17 R. Dostupné z: <https://www.sozialgerichtsbarkeit.de/legacy/184875>.

Závěr

Lze konstatovat, že recentní přístup k invaliditě reflektuje zachovalou pracovní schopnost, neboť při posuzování zdravotního stavu se pracuje s pracovní rekomandací, pakliže je sledán pokles pracovní schopnosti natolik neslučitelný, případně zásadně přítěžující ve vztahu k dosavadnímu výkonu pracovní činnosti u posuzované osoby.⁷⁰⁴ Nutno podotknout, že tak je činěno pouze v těch případech, u nichž je naprosto seznatelné, že posuzovaná osoba vykonává fyzicky náročnou práci, jejíž vzdělání, vlohy, pracovní zkušenosti a dovednosti jsou tedy výlučně odkázány pouze na „fyzický výkon,“ což ji v podstatě na pracovním trhu téměř vylučuje. V této souvislosti pak dochází pochopitelně i k navýšení procentní míry poklesu pracovní schopnosti až o deset procentních bodů.⁷⁰⁵ Nadto je reflektován stávající stav nemoci s predikcí *pro futuro*, což je důležité i z hlediska určení data kontrolní lékařské prohlídky a rovněž pochopitelně shledání toho, zda se již jedná o tzv. trvalou invaliditu, u níž není možné nikterak predikovat zlepšení zdravotního stavu pochopitelně s ohledem na diagnostikování druhu zdravotního postižení.⁷⁰⁶

K tomu lze uvést, že nynější podoba profesního dotazníku napomáhá k rozklíčování profesní způsobilosti ze strany žadatele o invalidní důchod, poněvadž je dána možnost, aby se žadatel vyjádřil k podaným otázkám týkající se jeho zdravotního stavu a spolu s tím v reakci i na případná omezení k poměru k jeho výkonu dosavadní činnosti.⁷⁰⁷ Jeho stinnou stránkou však může být skutečnost, že se sice jedná o nástroj, jenž může být užit ku prospěchu žadatele, ovšem ponechává prostor i ve vztahu ke snížení procentuální míry poklesu pracovní schopnosti,⁷⁰⁸ neboť tak může být kupříkladu určeno snáze, zda dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav má, ať již podstatný či nepodstatný vliv na využití pracovního potenciálu posuzované osoby.⁷⁰⁹ Ač je nyní umožněno, aby úkol Institutu posuzování zdravotního stavu (nejen) v rámci posuzování zdravotního stavu při „invaliditě a změně stupně invalidity,“ mohl provádět pouze lékař či odborný nelékařský zdravotnický pracovník,⁷¹⁰ k čemuž právní úprava vybízí, byť pochopitelně posudek podepisuje

---

⁷⁰⁴ Viz české pojetí invalidity má blízko ke „konceptu všeobecné invalidity s určitými prvky zaměstnanecké invalidity,“ viz KOLDINSKÁ, Kristina. Kapitola 11 [Invalidita]. In: KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 106 ve spojení s § 4 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

⁷⁰⁵ Dle § 4 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

⁷⁰⁶ V této souvislosti lze pak odkázat na znění § 39 odst. 7 zákona o důchodovém pojištění, v němž se uvádí, že „pojištěnec je adaptován na své zdravotní postižení [odstavce 4 písm. c)], jestliže nabyt, popřípadě znovu nabyt schopností a dovedností, kterému spolu se zachovanými tělesnými, smyslovými a duševními schopnostmi umožňují vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu vlivem takové činnosti.“

⁷⁰⁷ ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. Profesionální dotazník. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/prod>.

⁷⁰⁸ Dle § 4 odst. 1 a odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

⁷⁰⁹ Viz § 4 odst. 1 vyhlášky o posuzování invalidity.

⁷¹⁰ Srovnej § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s § 8 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a viz s. 3 v ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z:

lékař, čímž nese za něj plnou odpovědnost, není tomu tak.⁷¹¹ Nadále tak posuzuje zdravotní stav v rámci invalidity výlučně posudkový lékař.⁷¹² Díkce ustanovení byla převzata a pouze do nich byl zakomponován Institut posuzování zdravotního stavu.⁷¹³ Nutno poukázat, že změna právní úpravy v podobě vzniku nového institutu, čímž je odborný nelékařský zdravotnický pracovník měla dopomoci k odbřemenění vytiženosti posudkovým lékařům, jejichž nedostatek je dekadentní. Na obranu je však nutné zmínit, že posudkoví lékaři jsou nejkompetentnější ve vztahu k posuzování, poněvadž disponují atestací v oboru posudkového lékařství.⁷¹⁴ Bohužel však v rámci subsumování druhu zdravotního postižení dle přílohy k vyhlášce o invaliditě v rámci judikatury krajských⁷¹⁵ soudů⁷¹⁶ lze shledat, že dochází k dosti závažným pochybením z jejich strany ve vztahu k určení stěžejnímu druhu zdravotního postižení, jenž zapříčiňuje dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav mající imanentní vliv na pokles pracovní schopnosti.⁷¹⁷ Elementárním problémem je skutečnost, že krajské soudy nedisponují medicínskými znalostmi. V této souvislosti je pak přistoupeno, v rámci soudní kontroly veřejné správy k posuzování zdravotního stavu PK MPSV, jestliže je napadán chybový úsudek ohledně stanovení míry poklesu pracovní schopnosti, či případné datace vzniku invalidity atd.⁷¹⁸ Pověštinu tak docházelo ze strany krajských soudů k absolutnímu přejímání závěrů PK MPSV v rámci soudní kontroly veřejné, aniž by se soudy zevrubněji zajímaly o rozpory mezi jednotlivými posudky, tomu však učinil přítrž Nejvyšší správní soud, jenž vnesl požadavek posudku spočívající v „testu úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku.“⁷¹⁹ Rovněž v rámci do této oblasti zasáhl Ústavní soud, byť k tomu není jinak příslušný a není jeho úlohou přezkum rozhodnutí obecných soudů,⁷²⁰ připustil možnost užití i znaleckého posudku, což nebylo do jeho nálezu umožněno, aby mohlo dojít kupříkladu

---

https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfc.

⁷¹¹ Učiněn dotaz na Institut posuzování zdravotního stavu a rovněž i na jejich infolinku a posuzování invalidity provádí výhradně posudkový lékař.

⁷¹² Dle § 8 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, předposlední věta.

⁷¹³ Srovnej díkci § 8 odst. 7 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění účinném od 1. 12. 2023 do 31. 12. 2023 k § 8 odst. 7 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 88/2018-20 ze dne ze dne 14. června 2018. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0088_7Ads_1800020_20180619093942_20180620084015_prevede_no.pdf.

⁷¹⁵ Mínen rovněž i Městský soud v Praze dle § 9 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., zákon o soudech a soudcích.

⁷¹⁶ Viz kapitola 8.

⁷¹⁷ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 102. ISBN 978-80-7400-474-2.

⁷¹⁸ Dle § 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 13/2003-54 ze dne 25. září 2003. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-13-2003> či rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>.

⁷²⁰ Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 677/11 ze dne 27. června 2013. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/II.US677/11>.

k vyvrácení lékařského závěru v posudcích.⁷²¹ Rovněž palčivou problematikou je stanovení datace vzniku invalidity, neboť povětšinu posudkoví lékaři stanoví datum vzniku invalidity dle data lékařské zprávy, jež je nejbližší datu podané žádosti o invalidní důchod, a s níž je pochopitelně alespoň částečně seznatelné, že je postaveno celkem najisto, o jaký druh zdravotního postižení se jedná, jenž zapříčinil dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Ač lze kvitovat stanovení tří stupňů invalidity, považují však německou právní úpravu dle členění na částečný a plný invalidní důchod za přívětivější a spravedlivější. Poněvadž u částečné invalidity nemůže pojištěnec pracovat alespoň 6 hodin denně, to v rámci obvyklých podmínek na všeobecném trhu práce,⁷²² kdežto jestliže je pojištěnec shledán plně invalidním, není schopen pracovat déle než 3 hodiny denně, a to opětovně v rámci obvyklých podmínek na všeobecném trhu práce.⁷²³ Jedná se kupříkladu o situaci, kdy je pojištěnec shledán částečně invalidním a není mu umožněno se vůbec uplatnit na trhu práce, čímž dochází ke transformaci na plný invalidní důchod.⁷²⁴ Německá právní úprava reflektuje postavení pojištěnce a jeho uplatnění na pracovním trhu, s ohledem na jeho druh zdravotního postižení a obecně pracovní potenciál pojištěnce, kdežto česká právní úprava nikoliv. Lze skutečně seznat, že Německo spatřuje v pojištěnci finanční přínos, čímž se mu snaží dopomoci všemi možnými k uplatnění na trhu práce. Jde spatřit propojenost systémů. Bohužel v České republice nástroje, jimiž oplývá německá právní úprava v podobě kupříkladu rehabilitace, ať již pracovní či léčebné,⁷²⁵ absentují. Lze poukázat na skutečnost, že systém zdravotní, trh práce a rovněž i zaměstnavatelé, jenž mají zaručovat bezpečnostní a zdravé podmínky na pracovištích jsou do jisté míry propojeni. Bohužel se jedná v tomto případě spíše o utopii, pakliže by bylo možné v rámci mezích aplikovat německou právní úpravu na české poměry.

Vzhledem k tomu, že výše dávky invalidního důchodu v České republice je s ohledem na cenovou hladinu spíše příspěvkem, a je tak ponechána finanční zodpovědnost primárně na jedinci, mělo by být povinností každé osoby, přistupovat k možným nepříznivým nahodilým událostem natolik zodpovědně, což by mělo vést k automatickému zřízení kvalitního soukromého pojištění vztahujícího se pochopitelně i na členy domácnosti, resp. i na děti. Nelze se tak spoléhat „výhradně“ na sociální systém. Bohužel v této souvislosti pokulhává erudice.

---

⁷²¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4160/16 ze dne 6. března 2018. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/III._US_4160_16_an.pdf.

⁷²² Dle § 43 odst. 1 alinea první, alinea druhá SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁷²³ Dle § 43 odst. 2 alinea první, alinea druhá SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁷²⁴ Dle § 43 odst. 2 alinea druhá ve spojení s § 43 odst. 1 alinea první, alinea druhá SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/43.html.

⁷²⁵ Dle § 9 odst. 2 SGB VI. Dostupné z: https://dejure.org/gesetze/SGB_VI/9.html.

Seznam zkratek

„**ČR**“ míní se tím Česká republika

„**ČSSZ**“ míní se tím Česká správa sociálního zabezpečení

„**IOLD**“ míní se tím informativní list důchodového pojištění

„**květnová Ústava**“ míní se tím Ústava Československé republiky, ústavní zákon č. 150/1948 ze dne 10. května 1948

„**Listina základních práv a svobod**“ míní se tím usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

„**LPS ČSSZ**“ míní se tím Lékařská posudková služba ČSSZ

„**LPS OSSZ**“ míní se tím Lékařská posudková služba OSSZ

„**LTA**“ míní se tím Leistungen zur Teilhabe am Arbeitsleben

„**o koordinaci systémů sociálního zabezpečení**“ míní se tím nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění)

„**OSN**“ míní se tím Organizace spojených národů

„**OSSZ**“ míní se tím Okresní správa sociálního zabezpečení

„**občanský soudní řád**“ míní se tím zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

„**PK MPSV**“ míní se tím Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí

„**příloha k vyhlášce o posuzování invalidity**“ míní se tím příloha k vyhlášce č. 359/2009 Sb., vyhláška, kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity, ve znění pozdějších předpisů

„**SFEU**“ míní se tím smlouva o fungování Evropské unie

„**SGB VI**“ míní se tím Sozialgesetzbuch (SGB) Sechstes Buch (VI) – Gesetzliche Rentenversicherung

„**soudní řád správní**“ míní se tím zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

„správní řád“ míní se tím zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

„Ústava“ míní se tím Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

„vyhláška o posuzování invalidity“ míní se tím vyhláška č. 359/2009 Sb., vyhláška, kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity, ve znění pozdějších předpisů

„zákon o důchodovém pojištění“ míní se tím zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

„zákon o národním pojištění“ míní se tím zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění

„zákon o nemocenském pojištění“ míní se tím zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

„zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“ míní se tím zákon č. 582/1991 Sb., zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

„zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří“ míní se tím zákon č. 221/1924 Sb., o pojištěnců zaměstnanců.

„zákon o sociálním zabezpečení“ míní se tím zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury (komentáře, monografie, sborník)

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, 352 s. ISBN 978-80-247-3724-9.

BĚLINA Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 477 s. ISBN 978-80-7400-667-8. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrg5pwc2jrha&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>.

BLAŽEK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, [on-line právní informační systém]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzw62zsl4zq&tocid=nnptembrgzw62zsl4zq>.

ČELEDOVÁ, Libuše, ČEVELA, Rostislav a BOSÁK, Miroslav. *Posudková činnost v ordinaci praktického lékaře: manuál pro praxi v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti*. Edice celoživotního vzdělávání ČLK. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 192 s. ISBN 978-80-247-4844-3.

FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan. *Státověda*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 400 s. ISBN 978-80-7357-685-1.

GALLAS, Jan. *Výklad k zákonu o pojištění o zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. 3. vydání. Praha: Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně-pojišťovacích ústavů, 1926, 600 s.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 336 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 1481 s. ISBN 978-80-7400-059-1. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrgu&tocid=nnptembqhfwp64zrgu>.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 600 s. ISBN 978-80-7400-624-1.

HŮRKA, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, 338 s. ISBN 978-80-7380-912-6.

HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1451 s. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgfpwk232ge4texzr&rowIndex=0>.

JEMELKA, Luboš a kol. *Soudní řád správní*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. [on-line právní informační systém], Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk232ge2ti&tocid=nnptembrgnpwk232ge2ti>.

KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 207 s. ISBN 978-80-7400-474-2.

KOLDINSKÁ, Kristina, MARKOVÁ, Hana. *Sociální pomoc a právo*. Praha: ORAC, 2001, 175 s. ISBN 80-86199-38-X.

KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 8. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022, 504 s. ISBN 978-80-7400-902-0.

KOLDINSKÁ, Kristina, a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, 289 s. ISBN 978-80-7400-692-0. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrhbpwc2jsgi&tocid=nnptembrhbpwc2jsgi>.

KOLDINSKÁ, Kristina, TOMESŠ Igor, KŘEPELKA, Filip. *Sociální právo EU*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 340 s. ISBN 978-80-7552-701-1.

KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 229 s. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpw25jtge&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 536 s. ISBN 978-80-7400-727-9.

SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzwk232geztc&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>.

TOMÁŠEK, Michal, TÝČ Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

TOMEŠ, Igor, KOLDINSKÁ, Kristina. *Právní a organizační aspekty posuzování zdravotního stavu v sociální oblasti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Vodnář, 2011, 74 s. ISBN 978-80-8714-646-0.

TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 320 s. ISBN 978-80-7400-473-5.

VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 486 s. ISBN 978-80-7179-576-6.

VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 580 s. ISBN 978-80-7552-611-3.

WHO. *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví*. Praha: Grada, 2008, 280 s. ISBN 978-80-247-1587-2. Dostupné z: https://www.uzis.cz/sites/default/files/knihovna/mkf_cz.pdf.

ZVONÍKOVÁ, Alena. Historický vývoj invalidity v České republice. In: ČEVELA, Rostislav a kol. *Sborník informací o posudkové službě sociálního zabezpečení*. Praha: MPSV ČR 2007, s. 36-49. ISBN 978-80-86878-30-0. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/documents/20142/955640/Sbornik_6_7.pdf/742600fc-a4d0-0de7-b73e-aaeffa6e1b46.

2. Seznam použitých právních předpisů

Listina základních práv Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT>.

Nařízení rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení (EHS) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32003R0859>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (konsolidované znění). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0883>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32009R0987>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1724 ze dne 2. října 2018, kterým se zřizuje jednotná digitální brána pro poskytování přístupu k informacím, postupům a k asistenčním službám a službám pro řešení problémů a kterým se mění nařízení (EU) č. 1024/2012. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=mv2tgxzsgaytqx3sge3tena&tocid=mv2tgxzsgaytqx3sge3tena>.

Sdělení č. 461/1991 Sb. m. s., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o minimální normě sociálního zabezpečení (č. 102)*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 1991, roč. 1991. Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/102.pdf/4ae8a571-a380-a32a-c0ec-ed480875962a>.

Sdělení č. 90/2001 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2001, roč. 2001, částka 39. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2001/90?zalozka=text>.

Sdělení č. 14/2000 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské sociální chartě*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/14?zalozka=text>.

Sdělení č. 15/2000 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Dodatkovém protokolu k Evropské sociální chartě*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2000, roč. 2000, částka 7. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2000/15?zalozka=text>.

Sdělení č. 80/2012 Sb. m. s., *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě zakládající systém kolektivních stížností*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2012, roč. 2012, částka 43. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sm/2012/80?zalozka=text>.

Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., *Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením*. In: Sbíрка mezinárodních smluv. 2010, roč. 2010, částka 4. Dostupné z: http://archiv-nuv.npi.cz/uploads/Sbirka_zakonu_Umluva_o_pravech_osob_se_ZP.pdf.

SGB VI Sozialgesetzbuch (SGB) Sechstes Buch (VI) - Gesetzliche Rentenversicherung.
Dostupné z: <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de>.

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), dále jen („SFEU“). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>.

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrngi>.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mjnhe#>.

Vyhláška č. 34/1962 Sb., vyhláška Státního úřadu sociálního zabezpečení o zásadách pro posuzování invalidity a částečné invalidity pro účely důchodového zabezpečení (pojištění).
Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzf6mzufuya>.

Vyhláška č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6mzvhwta&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

Zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří.
Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2f6mrsgehta>.

Zákon č. 148/1925 Sb., o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří.
Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi2v6mjuhawta&groupIndex=3&rowIndex=0>.

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného československého státu. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:d66b52a0-86ae-11e9-8834-5ef3fc9bb22f?page=uuid:128d6de0-86d7-11e9-852b-005056827e51>.

Zákon č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg3f6mjwgqxhazrfuya>.

Zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgg3f6mjwgqxhazrfuya>.

Zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6njvfuyq>.

Zákon č. 101/1964 Sb., zákon o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6mjggewto>.

Zákon č. 121/1975 Sb., zákon o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

Zákon č. 100/1988 Sb., zákon o sociálním zabezpečení. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzg42v6mjsgewto>.

Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6njrhewtc&groupIndex=0&rowIndex=0#>

Zákon č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe2v6mjvguwtqny>.

Zákon č. 6/2002 Sb., zákona o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgazf6mjvgaxggyjtfuzts>.

Zákon č. 150/2002 Sb., správní řád soudní, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgazf6mjvgaxggyjtfuzts>.

Zákon č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga3f6mjyg4wtkni&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga3f6mjghawtgnq&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

Zákon č. 582/1991 Sb., zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6njygiwtcmbt>.

Zákon č. 29/2000 Sb., zákon o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mrzfzygmnbrfuzda&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

Zákon č. 549/1991 Sb., zákon České národní rady o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů: Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6njuhewtioa&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 300/2008 Sb., zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mzqgaxhazrwfuya>.

Zákon č. 276/2023 Sb., o zrušení obsoletních právních předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-276>.

3. Seznam použité judikatury

Das Urteil des Bundessozialgericht vom 12. März 2019. Akt. B 13 R 27/17 R Dostupné z: <https://www.sozialgerichtsbarkeit.de/legacy/184875>.

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4160/16 ze dne 6. března 2018. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2018/III._US_4160_16_an.pdf.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 92/95 ze dne 1. listopadu 1995. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/uscr/ii-us-92-95>.

Nález Ústavní soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 38/95 ze dne 24. 4. 1996, publikován pod č. 35/1996 Sb., Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzrhe4tmxztgvpk43o>.

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 16/99 ze dne 27. 6. 2001 (N 96/22, Sb NU 329), Zrušení části páté občanského soudního řádu – správní soudnictví. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-16-99>.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2170/08 ze dne 12. května 2009. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydsxzrge3v65ltny>.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 741/06 ze dne 11. dubna 2007. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/37825/1/2>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 17/2008-131 ze dne 6. srpna 2008. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-as-17-2008-131>

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 73/2012-17 ze dne 20. června 2016. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-73-2012-17>.

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 60/2006-106 ze dne 28. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/1-as-60-2006-106>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 100/2023-38 ze dne 27. července 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-100-2023-38>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 26/2023-27 ze dne 26. ledna 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-26-2023-27>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Azs 125/2020-34 ze dne 1. října 2020. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2020/0125_8Azs_2000034_20201001141745_20201005084013_prevedeno.pdf.

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu 1 As 60/2006-106 ze dne 28. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/1-as-60-2006-106>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 331/2020-17 ze dne 19. listopadu 2020, bod 10. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-ads-331-2020-17>.

Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 45 A 4/2013-29 ze dne 6. února 2013. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/240964/0/2/usneseni-sjs-c-45a-4-2013-29-rizeni-pred-soudem-odkladny-ucinek-zaloby> .

Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 3 Ads 78/2013-15 ze dne 9. října 2013. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/3-ads-78-2013-15>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Afs 73/2014-56 ze dne 21. května 2014. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-afs-73-2014-56>.

Usnesení Nejvyššího soudu č. j. Nad 22/2007-101 ze dne 21. prosince 2007. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/212198/303/2/usneseni-sjs-c-nad-22-2007-101-rizeni-pred-soudem-pripustnost-kasacni-stiznosti-nutnost-oduvodnit-usneseni>.

Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 677/11 ze dne 27. června 2013. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/II.US677/11>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 7/2003-42 ze dne 7. srpna 2003. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwexzsgaydixzrhe4f643cl5xhg4y>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Ads 325/2019-44 ze dne 18. června 2020. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2019/0325_9Ads_1900044_20200618102805_20200703130013_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 116/2009-40 ze dne 15. prosince 2009. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/161562/1/2/rozsudek-sjs-c-4-ads-116-2009-40-rizeni-pred-soudem-lhuta-pro-podani-zaloby-ve-vecech-duchodoveho-pojisteni>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Ads 19/2016-72 ze dne 27. října 2016. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2016/0019_8Ads_1600072_20161104135108_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 89/2011-31 ze dne 17. února 2012. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/8-as-89-2011-31>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Ads 62/2019-59 ze dne 20. října 2014. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2014/0062_8Ads_1400059_20141021080738_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 2/2008-112 ze dne 15. srpna 2008. Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/rizeni-pred-soudem-lhuta-pro-podani-zaloby-podani-zaloby-u-vecne-neprislusneho-soudu.p1520.html>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 44/2006-44 ze dne 24. října 2007. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2006/0044_3Ads_0600045A_prevedeno.pdf.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgiztmmk7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqg4tcms7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenjsqg2denc7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 17/2023-44 ze dne 25. září 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kspl/16-ad-17-2023-44>.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgiztqmc7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgiztqmk7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tim27nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqge3tinc7nzzxg>.

Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuwenrqgeztemk7nzzxg>.

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 2 Ad 30/2023-39 ze dne 21. března 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/msph/2-ad-30-2023-39>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 69/2008-148 ze dne 4. 2. 2009. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/2As69/2008>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 54/2007-42 ze dne 2. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-azs-54-2007-42>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Azs 74/2007-44 ze dne 28. listopadu 2007. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2007/0074_4Azs_0700044A_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 54/2007-42 ze dne 2. srpna 2007. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-azs-54-2007-42>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 182/2015-28 ze dne 23. prosince 2015. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/2Ads182/2015>.

Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 3/2008-78 ze dne 24. srpna 2010. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-3-2008-78>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 2 Ads 182/2015-26 ze dne 23. prosince 2015. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-182-2015-26>.

Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 3/2008-78 ze dne 24. srpna 2010. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-as-3-2008-78>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 280/2020-76 ze dne 31. března 2021, bod 11. Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/10Ads280/2020>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013, body 24-26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 45/2013-25 ze dne 13. listopadu 2013, bod 13. Dostupné z: Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/6Ads45/2013>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 1/2012-34 ze dne 20. června 2012. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2012/0021_6Ads_12_20120629121053_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 65/2012 ze dne 29. listopadu 2012.
Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/4Ads65/2012>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 337/2016-33 ze dne 22. června 2017.
Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/10Ads337/2016>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 88/2018-20 ze dne ze dne 14. června 2018.
Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0088_7Ads_1800020_20180619093942_20180620084015_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 9/2003-50 ze dne 25. června 2003. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/30243/1/2>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Afs 98/2004-68 ze dne 12. května 2005.
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-afs-98-2004>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 88/2018-21 ze dne 14. června 2018.
Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0088_7Ads_1800020_20180619093942_20180620084015_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ads 319/2018-35 ze dne 22. srpna 2019, bod 18.
Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2018/0319_7Ads_1800033_20190827132827_20190906120035_prevedeno.pdf.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 11/2013-20 ze dne 15. března 2013.
Dostupné z: <https://kraken.slv.cz/6Ads11/2013>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Ads 329/2020-41 ze dne 24. února 2021.
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/2-ads-329-2020-41>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 13/2003-54 ze dne 25. září 2003. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/4-ads-13-2003>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 158/2012-24 ze dne 3. dubna 2013.
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/6-ads-158-2012-24>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 121/2017-44 ze dne 29. srpna 2018.
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/10-ads-121-2017-44>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 145/2018-29 ze dne 4. dubna 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nsscr/5-ads-145-2018-29>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 2/2012-21 ze dne 11. dubna 2012. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUDNI_VYKON/2012/0002_6Ads_12_20120510075634_preveden_o.pdf.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. října 2012 ve věci Déborah Prete proti Office National de l'emploi, (C-367/11). Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=125209&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1253750>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. října 1991 ve věci Elissavet Paraschi proti Landesversicherungsanstalt Württemberg (C-349/87). Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95746&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1269667>.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. dubna 2002. Johann Franz Duchon proti Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten (C-290/00). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62000CJ0290&qid=1713360655972>.

4. Seznam ostatních zdrojů (instrukce, odborné články a důvodové zprávy)

Důvodová zpráva k zákonu č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga4f6mzqgzpwi6q&rowIndex=0>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákonu č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mjzhe2v6mjvgvpwi6q&rowIndex=0>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 423/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgizf6nbsgnpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazf6mjvgbpwi6q&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search#>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3f6mrzhbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 77/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyv6nzx15shu&groupIndex=4&rowIndex=0&refSource=search>.

Instrukce náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů a nepojistných dávek č. 14/2019.

KOPECKÝ, Martin. *K otázce uplatňování zákazu reformace in peius ve správním řízení obecném a trestním*. Praha: Acta Universitatis Carolinae Iuridica č. 1/2010, s. 203-211.

MATES, Pavel, PIPEK, Jiří. *Úvahy nad zákazem reformace in peius ve správním právu trestním*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 437 – 440.

Posudek o invaliditě.

SPRATEK, Daniel. *Odkladný účinek žaloby ve správním soudnictví*. Bulletin advokacie, 2008, č. 11, s. 39-42. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbwpweyk7geyv6427gm4q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

ŠTENCEL, Václav. *Podmínky přiznání odkladného účinku žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Soudní rozhledy, 2008, č. 8, s. 277-281. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview->

[document.seam?documentId=nrptembqhbpxg4s7hbpxgzsg43q&groupIndex=0&rowIndex=0.](https://www.betamet.de/erwerbsminderungsrente.html)

5. Seznam použitých internetových zdrojů

Betamet. *Erwerbsminderungsrente*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.betamet.de/erwerbsminderungsrente.html>.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Popis organizační struktury IPZ*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/popis-organizaeni-struktury-ipzs>.

ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99584/2024_kdy_a_jak_zadat_o_invalidni_duchod.pdf/02f947cb-a528-ff49-04c3-b26aab2f0cfe.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Invalidní důchody podrobně*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Průměrná výše sólo důchodů v ČR*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99428/bPrumerna_vyse_solo_duchodu_v_CR_v_casove_rade.pdf/a9b4355f-343f-7f3c-eaef-485a15ec2098.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o důchod online*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchody-podrobne>.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Změny ve struktuře České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) znamenají úsporu nákladů, méně administrativy, vyšší rychlost i rozšířené možnosti pro klienty*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/web/cz/uvod/-/asset_publisher/GQ48v1KeNe0J/content/id/2590005.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice - majitel účtu*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zavd>.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet manžela (manželky) v České republice*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zavdm>.

ČSSZ ČR. [Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Profil organizace*. [online]. [citováno 2024-4-29]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profil-organizace>.

ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Kdy a jak žádat o invalidní důchod. Práva a povinnosti občana*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99965/2015_letak_ID_2015.pdf.

ČSSZ ČR. Česká správa sociálního zabezpečení České republiky]. *Profesní dotazník*. [online]. [citováno 2024-4-27]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/prod>.

ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů podle pohlaví v prosinci (2009–2021)*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164606728/19002922103.pdf/a4569357-95b4-46f5-b7bf-2e5113799a83?version=1.1>.

ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrné měsíční výše sólo vyplácených důchodů podle pohlaví v prosinci (2010–2022)*. [online]. [citováno 2024-4-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191486277/19002923103.pdf/d2eac3e1-ed0e-4e96-bfac-1ca561b64b91?version=1.0>.

ČSÚ ČR. [Český statistický úřad České republiky]. *Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v civilním sektoru národního hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce OKEČ) a sfér, 1955 – 1992 (základní období – rok 2005)*. [online]. [citováno 2023-11-04] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/35067255/1100251539.pdf/afd4b303-aald-42f6-ale8-8bab1b3f58ae?version=1.1>.

De Statista. *Höhe des durchschnittlichen Nettolohns/ Nettogehalts im Monat je Arbeitnehmer in Deutschland vom 4. Quartal 2019 bis zum 4. Quartal 2023*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1155304/umfrage/monatliche-nettoloehne-und-nettogehaelter-pro-kopf-quartale/>.

Deutsche Rentenversicherung. *Erwerbsminderungs-renten*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Allgemeine-Informationen/Rentenarten-und-Leistungen/Erwerbsminderungsrente/erwerbsminderungsrente_node.html.

Deutsche Rentenversicherung. *Berufliche Rehabilitation*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Reha/Berufliche-Reha/berufliche-reha.html>.

Deutsche Rentenversicherung. *Erwerbsminderungs-renten*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Allgemeine-Informationen/Rentenarten-und-Leistungen/Erwerbsminderungsrente/erwerbsminderungsrente_node.html.

Deutsche Rentenversicherung. *Wichtige Änderungen in der Rentenversicherung zum 1. Januar 2024*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Ueber-uns-und-Presse/Presse/Pressemitteilungen/Pressemitteilungen-aktuell/2023/2023-12-04-aenderungen-rv-2024.html>.

MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/dvoustranne-smlouvy-o-socialnim-zabezpeceni>.

MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením*. [online]. [citováno 2023-10-1]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>.

MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Jednadvacátá zpráva o plnění České republiky Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. [online]. [citováno 2024-2-22]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/Jednadvacata+zprava++České+republiky+o+plněn%C3%AD+Evropského+zákon%C3%ADku+sociáln%C3%ADho+zabezpečen%C3%AD.pdf/4a4bed7b-0af5-33b1-dd44-346583a4a2c6>.

MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Čtrnáctá zpráva České republiky o plnění Evropského zákoníku sociálního zabezpečení*. [online]. [citováno 2024-2-22]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372805/14_zprava_o_plneni.pdf/050e1406-8082-098c-a892-4119d8365aa4.

MPSV ČR. [Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky]. *Posudková služba – podrobné informace*. [online]. [citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/posudkova-sluzba-podrobne-informace>.

Transparent beraten. *Darum reicht die Erwerbsminderungs-rente nicht aus.* [online].
[citováno 2024-4-28]. Dostupné z: <https://www.transparent-beraten.de/berufsunfaehigkeitsversicherung/erwerbsminderungsrente/>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Organizační struktura České správy sociálního zabezpečení	86
Obrázek 2 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 18 Ad 45/2019-25 ze dne 16. července 2020.....	125
Obrázek 3 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 16/2020-51 ze dne 11. června 2020	128
Obrázek 4 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 4/2020-39 ze dne 10. června 2020	130
Obrázek 5 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 107/2019-33 ze dne 25. května 2020.....	132
Obrázek 6 - Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 16 Ad 113/2019-65 ze dne 25. května 2020.....	134
Obrázek 7 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 Ad 45/2019-28 ze dne 12. května 2020	137
Obrázek 8 - Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Ad 3/2019-27 ze dne 6. května 2020.....	141
Obrázek 9 - Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc č. j. 59 Ad 6/2016-45 ze dne 21. srpna 2017	144

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Výše procentní výměry invalidního důchodu.....	81
Tabulka 2 - Průměrná výše sólo invalidního důchodu v Kč	83

Invalidita a invalidní důchod

Abstrakt

Tématika invalidity je ožehavým tématem ve společnosti, neboť se jedná o nežádoucí sociální událost v bytí jedince mající imanentní vliv na jeho pracovní schopnost a s tím pochopitelně související nepříznivý dopad na materiální zabezpečení. Invalidní důchod představuje dávku, jež má onen negativní následek do jisté míry vykompenzovat. Daná práce se tedy zabývá problematikou invalidity a zejména invalidního důchodu, přičemž práce je členěna do 9 kapitol.

Úvodní kapitola popisuje stručný historický nástin invalidity, načež navazuje na historickou právní úpravu podmínek pro přiznání invalidního důchodu na území České republiky. Následuje intervence mezinárodních smluv a členství mezinárodních organizací, jejichž signatářem je Česká republika. V této kapitole jsou zmiňovány mezinárodní organizace včetně nejstěžejnějších mezinárodních smluv zabírající se danou problematikou, jimiž je Česká republika vázána. Vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie a její právní úprava význačným způsobem ovlivňuje vnitrostátní právní úpravu České republiky, nemohla být pochopitelně z tohoto důvodu opomíjena a je rovněž zakomponována do této práce. Následující kapitola interpretuje vnitrostátní právní úpravu invalidity a nastiňuje podmínky pro přiznání nároku na invalidní důchod. Vzhledem k tomu, že právní úprava sociálního zabezpečení je sama o sobě poměrně složitá a rozvětvená právě s ohledem na množství právních předpisů a souvisejících pojmů v této oblasti, jíž je mnohdy zapotřebí právní erudice, bylo tak žádoucí věnovat vybraným pojmům náležitější péči, proto jim byla vyhrazena samostatná kapitola. Rovněž by neměl být opomíjen ani proces vyřizování žádosti o přiznání invalidního důchodu včetně opravného prostředku, jimiž jsou námitky. Případný nesouhlas s rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení po vyčerpání opravného prostředku v podobě námitek může být podroben soudního přezkumu. Soudní přezkum tedy představuje soudní kontrolu veřejné správy, jejíž kapitola byla rovněž vyčleněna samostatně. Na to dále navazují rozhodnutí krajských soudů ve správním soudnictví týkajících se zejména nedostatků zaznamenaných v posudcích právě s ohledem na odlišnou míru poklesu pracovní schopnosti, potažmo určení druhu zdravotního postižení, než tomu tak bylo v námitkovém řízení. Na závěr je poslední kapitola věnována německé právní úpravě, byť jen okrajově, avšak záměrně, poněvadž přináší odlišný vhled do této problematiky z hlediska přisuzování nároku na dávku invalidního důchodu oproti právní úpravě České republiky.

Klíčová slova:

invalidita, invalidní důchod, míra poklesu pracovní schopnosti, soudní přezkum, řízení o přiznání nároku na invalidní důchod, dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav.

Disability and Invalidity Pension

Abstract

The theme of disability is a sensitive topic in society, as it represents an undesirable social event affecting an individual's work capacity and consequently having an adverse impact on their financial security. The invalidity pension serves as a benefit designed to compensate for this negative consequence to some extent. This work deals with the issue of disability, particularly the invalidity pension, organized into 9 chapters.

The introductory chapter provides a brief historical overview of disability, followed by a discussion of the historical legal conditions for granting an invalidity pension in the Czech Republic. It then delves into international interventions through treaties and the membership of international organizations, of which the Czech Republic is a signatory. This chapter mentions international organizations, including the most significant international treaties addressing this issue, to which the Czech Republic is bound. Given that the Czech Republic is a member of the European Union, and its the legal regulations significantly influence the national legal framework of the Czech Republic, this aspect is incorporated into the work. The following chapter interprets the national legal regulations on disability and outlines the conditions for granting entitlement to an invalidity pension. Considering the complexity of social security legal regulations, which are intricate due to numerous legal provisions and related concepts in this field, often requiring legal expertise, it was desirable to give selected terms more thorough attention. Therefore, a separate chapter is dedicated to them. The process of handling an application for an invalidity pension, including the corrective means of objections, should not be overlooked. Any disagreement with the decision of the Czech Social Security Administration, after exhausting the corrective means in the form of objections, may undergo judicial review. Judicial review thus represents a legal control of public administration, with a chapter dedicated separately to this topic. This is followed by decisions of regional courts in administrative justice, focusing particularly on deficiencies identified in assessments, especially regarding the different rates of decline in work capacity or the determination of the type of health impairment compared to the objections procedure. Finally, the last chapter briefly explores German legal regulations, albeit marginally but intentionally, as it offers a different perspective on the issue of entitlement to an invalidity pension compared to the legal regulations of the Czech Republic.

Keywords:

disability, invalidity pension, rate of decline in work capacity, judicial review, proceedings for granting entitlement to an invalidity pension, long-term adverse health condition.